

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös

VOIMASSA: 01.01.2024 – 31.12.2025

HYVÄKSYJÄ: KESKI-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUEEN ALUEVALTUUSTO 13.11.2023

Sisällys

1. KESKEISET LINJAUKSET	9
1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät	9
1.2 Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen	17
1.3 Tuottamistavan valinta	20
1.4 Tuottamisen ohjaus ja valvonta	21
1.5 Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät	22
1.6 Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa	24
1.7 Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa	26
2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI	28
2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	30
2.2 Pelastustoiminta	31
2.3 Pelastustoimen suunnitelmat	32
2.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	33
2.5 Väestönsuojeluun varautuminen	34
3 RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	36
4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN	43
4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	43
4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä	43
4.1.2 Palontutkinta	46
4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä	48
4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta	50
4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen varmistaminen	51
4.1.6 Valvontatehtävät	52
4.1.7 Valmiuden tarkastaminen	54
4.1.8 Muut onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvonnan palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät tehtävät, esimerkiksi kemikaalilainsäädännön nojalla tehtävä valvontatoiminta)	56
4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen	57
4.2.1 Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä	58

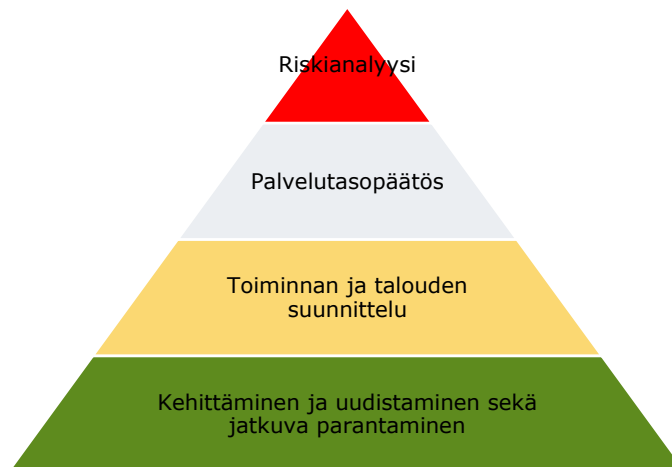
4.2.2	Pelastustoiminta	60
4.2.2.1	Toimintavalmiusaikatavoitteet	60
4.2.2.2	Valmiuden säätelyn toimintamallit	66
4.2.2.3	Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen alueen eri osissa	69
4.2.2.4	Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet	71
4.2.2.5	Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso	74
4.2.2.6	Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa	75
4.2.2.7	Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet	78
4.2.2.8	Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa	80
4.2.2.9	CBRN-onnettomuuksien valmiudet alueen eri osissa sisältäen kemikaalisukellusvalmiudet	83
4.2.2.10	Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet	85
4.2.2.11	Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet	88
4.2.2.12	Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta	93
4.2.2.13	Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumpuista	95
4.2.2.14	Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet, esimerkiksi maanalainen pelastaminen, maastopalot ja maastopelastaminen	96
4.2.3	Pelastustoiminnan johtaminen	98
4.2.4	Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	104
4.2.5	Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille	105
4.2.6	Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon	106
4.3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	107
4.3.1	Hälytysohje	108
4.3.2	Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu	109
4.3.3	Yhteistyösuunnitelmat	110
4.3.4	Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat	112
4.3.5	Eriyistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat	115
4.3.6	Muut pelastustoimen suunnitelmat (ei asetuksen edellyttämät)	117

4.4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	117
4.4.1	Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa	118
4.4.2	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen	118
4.4.3	Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset	119
4.4.4	Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus	120
4.5	Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen	121
4.5.1	Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu	122
4.5.2	Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen	125
4.5.3	Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio	126
4.5.4	Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	128
4.5.5	Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve	130
4.5.6	Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen	132
4.5.7	Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö	133
5	KEHITTÄMISSUUNNITELMA	135

JOHDANTO

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös on keskeinen asiakirja ja lakisäätäinen päätös (613/2021 6 §), jossa määritellään pelastustoimen palveluiden ja tehtävien järjestäminen, kehittäminen, ohjaaminen ja valvonta. Pelastustoimen järjestämisestä hyvinvointialueella säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa (613/2021). Lisäksi pelastuslaissa (379/2011) on säännelty hyvinvointialueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävistä. Järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien toteuttamiseksi tarvitaan palveluita (611/2021 9 §). Hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden tarveperusta muodostuu lakisäätelisten tehtävien toteuttamisesta (379/2011 2&2a).

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelu ja sisältö on laadittu sisäministeriön asetuksen 1225/2022 mukaisesti. Palvelutasopäätös perustuu päivitettyyn riskianalysiin, joka mahdollistaa palvelutarpeen mitoittamisen tarveperusteisesti tunnistettujen riskien ja uhkien mukaisesti. Palvelutarpeen tunnistamisessa on hyödynnetty myös osallistavan päätöksenteon valmistelua sekä asiakastarpeiden ymmärtämistä pelastustoimen palvelutarpeiden tunnistamiseksi Pol.is-kyselyn muodossa (611/2021 29 §) sekä vaikuttamistoimielimen näkökantoja. Palvelutasopäätös on tehty nyt olemassa olevan taloudellisten reunaehtojen mukaan, johon on liitetty se tarveperusteinen malli mitä resursseja tarvitaan palveluiden tuottamiseen, jotka ovat kuvattu kehittämissosiassa.

Palvelutasopäätöksen muodostumisen prosessikaavio

Aluehallintoviraston lausunnon huomioiminen palvelutasopäätöksessä

LSSAVI:n lausunto saapui 13.10.2023. Palvelutasopäätökseen on tehty sisällöllisiä täsmennyksiä yleisarvioissa esitettyjen asiakokonaisuuksien osalta sekä niihin kohtiin, jossa palvelutasossa on ollut merkittäviä puutteita. Yhtä merkittävää puutetta ei saada ennen korjattua, kunnes saamme sidosryhmältä vaaditut suunnitteluperusteet.

Lukuun kaksi on tehty päättyvän palvelutasopäätöskauden tiivistetty arvio siitä, miten edellinen kehittämissuunnitelma toteutui. Luvussa 3 oleva riskianalyysi täydentyy erillisellä poikkeusolojen

uhkien arvioinnilla, kun sidosryhmiltä saadaan riittävät suunnitteluperusteet. Lukuun neljä on terävöitetty terminologian yhtenäistä käyttöä, tehty päätösesitys pelastustoimen erityismateriaalisista valmiuksista sekä uudelleen sanoitettu pelastustoimen johtamiselta vaadittavaa kompetenssia. Palvelutasossa oleva savusukellusvalmiuden toteutumista on tarkennettu huomioiden tekniset ja taktiset ratkaisumallit osana suorituskykyä. Vesisukelluksen osalta on tarkennettu kehittämis- ja selvityshankkeen muodossa suorituskyvyltä vaadittavaa kokonaismäärää ja toteutusmallia. Väestönsuojelun varautumiseen – ja siihen liittyvät puutteet (tunnistetut tarpeet määritetty ohjaavan asiantuntijalausannon mukaan) on korjattu lähiajan kehittämishankkeen muotoon. Kehittämissuunnitelmaan täydennetyt määräajat on muutettu täsmällisiksi vuosiksi.

Ministeriöiden antamien suositusten huomioiminen palvelutasopäätöksessä

Hyvinvointialue on itse vastuussa järjestämisvastuunsa toteutumisesta ja päättää itsehallintonsa puitteissa mahdollisista toimenpidesuosituksien johdosta tehtävistä toimenpiteistä. Ministeriöt eivät ole antaneet Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle järjestämistä koskevia toimenpidesuosituksia tähän mennessä. Hyvinvointialueneuvottelut pidetään marraskuussa 2023, jossa tilannekuvaraportin ja asiantuntija-arvion perusteella hyvinvointialue voi saada toimenpidesuosituksia.

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta laatiman vuosittaisen selvityksen huomioiminen palvelutasopäätöksessä (JärjL 13 §, 2 mom)

Hyvinvointialueet aloittivat vuoden 2023 alusta, jolloin ei ole vielä ehtinyt muodostua vuosittaista selvitystä. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelun kanssa samaan aikaan on keväällä 2023 on laadittu Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen vuosittainen selvitys pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta alueellaan vuoden 2022 tietojen mukaan. Vuoden 2022 jälkeen on tapahtunut merkittäviä muutoksia alueen kuntajaossa sekä toiminnoissa. Selvitys on laadittu sisäministeriön tietopyynnön pohjalta ja siinä on kuvattu Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden saatavuus, laatu, vaikuttavuus, kustannukset ja tuottavuus. Selvitykseen on sisällytetty esitys 11 §:ssä tarkoitetuksi investointisuunnitelman pelastustoimea koskeväksi osaksi vuosille 2024 - 2027. Selvitys on toimitettu sisäministeriölle ja asianomaiselle aluehallintovirastolle.

Aluehallintoviraston vuosittaisen asiantuntija-arvioinnin huomioiminen palvelutasopäätöksessä (JärjL 14 §, 1 mom)

4.7.2023 aluehallintovirasto on antanut asiantuntija-arvion, joissa mainittuihin kehittämiskohteisiin ja tunnistettuihin palveluiden puutteisiin on kiinnitetty huomiota palvelutason palveluiden sisällön sekä niiden kehittämisosiossa sekä koko kehittämissuunnitelmassa vaadittavien resurssien ja toimintojen muuttamisesta toimenpiteiksi resurssien sallimissa puitteissa.

- Onnettomuuksien ehkäisy ja yhteistyö pelastustoiminnan osalta kehittämistarpeet koskevat palontutkintaa, missä tutkinnan laajuus ei kaikilta osin vastannut päätettyä palvelutasoa.

- Pelastustoiminnan palveluiden osalta arvioinnissa esiin nousivat puutteet ympäristövahinkojen torjunnassa.
- Palvelutuotannon suorituskyvyn toimintaedellytysten mukaan savu-, kemikaali- ja vesisukeltajien rajallinen määrä alueella voi osaltaan vaikuttaa heikentävästi pelastustoiminnan palveluiden saatavuutta.
- Pelastustoimintaa koskevissa suunnitelmissa ei pääsääntöisesti havaittu puutteita, mutta kaikkia pelastustoimintaa koskevia suunnitelmia ei pystytty arvioimaan saatavilla olevan tiedon perusteella. Eräiden suunnitelmien ja toiminnan mahdollistaminen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa vaatii suunnitelmien uudelleen arviointia.
- Hyvinvointialueen pelastustoimen antaman vuosittaisen selvityksen mukaan yhteistoiminnasta ja keskinäisen avunannon suunnitelmista muiden hyvinvointialueiden kanssa ei ole sovittu ja ne vaativat uudelleentarkastelua organisaatiomuutosten myötä. Muutoksissa tulee huomioida pelastuslain 379/2011 muuttuvat vaatimukset pelastustoimen yhteistyöalueella.
- Onnettomuusuhkien edellyttämää pelastustoiminnan suorituskykyä ei voida arvioida eikä siitä voida muodostaa käsitystä.
- Ympäristövahingontorjunnan saatavuuden osalta on puutteita, eikä nykyinen taso vastaa torjunnan vaatimustasoa.
- Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen ei ole tällä hetkellä kunnossa. Kehittämistarpeena on hyvinvointialuetta koskeva väestönsuojelutehtävien toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen, josta on tarpeen saattaa yhteen hyvinvointialueen sekä kuntien yhteistyörakenteet. Vastaavasti kalusto- ja materiaalivarauksissa on puutteita.
- Pelastustoimen suunnitellut investoinnit arvioitiin tarpeellisiksi. Vaikutusten arvioitiin olevan positiivisia pelastustoimen palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun sekä kustannusvaikuttavuuteen. Kalustoon ja paloasemakiinteistöihin tehtävillä investoinneilla pyritään vastaamaan toiminnan valtakunnallisten tavoitteiden toteutumiseen sekä ylläpitämään nykyinen palvelutaso.

Aluehallintoviraston antamien puutteiden ja epäkohtien korjaamista koskevien määräysten noudattaminen palvelutasopäätöksessä (JärjL 18 §, 2 mom.)

Vuoden 2022 aluehallintoviraston asiantuntija-arvio on annettu heinäkuussa 2023. Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio perustuu hyvinvointialueen keväällä tekemän tietopyynnön mukaiseen selvitykseen, joten niiltä osin arviossa käytettyjä tietoja on voitu hyödyntää palvelutasopäätöksen valmistelussa. Vuoden 2021 ja 2022 aluehallintoviraston asiantuntija-arvio toteutettiin ensimmäistä kertaa nykyisen sääntelyn mukaisesti ja kyseisten vuosien asiantuntija-arviot on asiakirjoina jätetty luonnosasteelle. Lisäksi ympäristövahinkojen torjuntavalmiuden selvityksen havainnot 2023 on huomioitu kehittämisosiossa.

Aluehallintovirasto on antanut epäkohtien korjaamista koskevia ohjauksia ja arvioinnit liittyen pelastustoimen resurssien määrään ja varautumisen suunnitelmiin, jotka kohdentuvat pelastustoimen suunnitelmien ja suorituskykyjen kokonaisvaltaiseen määrittämiseen mm varautuminen, väestönsuojelu, ympäristövahinkojen torjunta sekä yleisesti toimintojen tehostamiseen. Huomiona on nostettu esille pelastustoimen vastuulla olevien valmiussuunnitelman ja väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittamisen tarve sekä määrittää näiden suorituskyvyt, jotka ovat olleet puutteellisia. AVI:n arviot ja niiden selvitysten johtopäätökset on huomioitu palvelutasopäätöksen kehittämisosiossa ja palvelutasopäätöksen päätöksissä. Johtopäätöksien toteuttamiseen ei tässä talousraamissa ole mahdollisuuksia toteuttaa täydessä mittakaavassa.

Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden huomioiminen palvelutasopäätöksessä (Hval 7 § 1 momentti 1 kohta)

Keski-Pohjanmaan toimintaympäristö muodostuu neljästä osakokonaisuudesta, joista jokainen muodostaa erilaisen pelastustoimen palvelutarpeen. Alueella sijaitsevat suurteollisuuden kohteet ja siihen liittyvät kemikaalien käyttö, varastointi ja kuljetukset, merellinen ympäristö siltä osin kuin se kuuluu hyvinvointialueen pelastustoimen vastuulle, kaupunki- ja taajamainen tiivis asuinkeskittymä sekä merkittävä osa on haja-asutusta aina harvaan asuttuun alueeseen saakka. Jokainen toimintaympäristö muodostaa omanlaisensa tarveperusteiset pelastustoimen palvelut ja niiden erityispiirteet. Huomionarvioisena seikkana on liityntäpinnat neljän eri hyvinvointialueen rajapinnassa ja yhteistyö merialueella Rajavartiolaitoksen kanssa.

Palvelutasopäätös on palvelulupaus hyvinvointialueen pelastustoimen yhdenvertaisten palveluiden saannille, jossa toiminnalle asetetut tavoitteet perustuvat toimintaympäristön riskianalyyysiin, toiminnoissa tunnistettuihin kehittämistarpeisiin sekä edellisen palvelutasopäätöksen seurantaan ja arviointiin. Pelastustoimen tarveperusteisten palvelut muodostuvat toimintaympäristön riskianalyyysien riskien aiheuttamasta palvelutarpeesta. Hyvinvointialue seuraa palvelutasopäätöksen toteutumista omavalvonnan avulla (611/2021) ja arvioi tämän perusteella palvelutasopäätöksen muutostarpeita palvelutasopäätöskauden aikana.

Tarveperusteisten palveluiden tuottamiseen liittyvät suorituskyvyt ovat monipuolisia niin henkilöstön, osaamisen, toimintamallien kuin materiaalisten valmiuksien osalta aina päivittäisen kysynnän kautta häiriökysynnän sekä erillisten poikkeusolojen vaatimusten mukaan. Palveluiden saatavuudelle asetetaan tavoitetila palvelutasopäätöksessä.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimi kehittää palvelutasopäätöskaudella tarveperusteisesti toimintaansa, jossa tunnistetaan kehittyvän toimintaympäristön vaatimuksia ja palveluiden tuottamisen edellyttämien voimavarojen riittävyttä ja ohjattavuutta kokonaisvaltaisesti suunnitellulla suorituskykyvaatimusten avulla. Suorituskykyvaatimusten suunnittelun perusteena tukeudutaan tiedolla johtamiseen, jota kehitetään vastamaan palvelutarpeiden mukaisten tietojen saatavuutta ja niiden hyödynnettävyyttä päätöksenteossa.

Riskien hallitsemiseksi ja näiden vaikutusten lieventämiseksi tarvitaan palveluita, joiden toteuttamiseksi tarvitaan palveluverkko. Palveluverkko perustuu pelastustoiminnan palveluilta vaadittavien aikavaatimusten saavuttamisesta (SM 2012).

Tarveperustan tukena on tietojohdaminen, joka muodostuu palvelutuotannon tietojen johtamisesta, jossa ajantasainen ja analysoitu tieto mahdollistaa kehittyvien palveluiden suorituskykyjen arvioinnin, saatavuuden, laadun ja toiminnan tuloksekkaan ennakkointia. Tietojohdamisen prosessin tavoitteena on tukea päätöksenteon tukemista omavalvonnan, hyvinvointialueen sisäisen valvonnan, pelastustoimen laatutyön kehittämisessä ja raportoinnissa.

Palvelutasopäätöksestä on laadittu yksi erillinen dokumentti, joka sisältää kaksi osiota. Julkisesta dokumentista on poistettu kohdat, jotka sisältävät salassa pidettävää tietoa (621/1999 24 § 8 momentin mukaan) ja ovat erillisenä liitteenä.

Palvelutasopäätöksen valmistelu on toteutettu virkатыönä, jossa prosessimainen valmistelu on esitelty vuoden 2023 aikana turvallisuus- ja pelastuslautakunnan kokouksissa. Palvelutasopäätöksen prosessimainen valmistelu on toteutettu yhteistyössä Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksen sidosryhmien, turvallisuus- ja pelastuslautakunnan, hyvinvointialueen asiantuntijoiden ja alueneuvottelukunnan kanssa. Palvelutason tekemiseen on osallistettu pelastuslaitoksen pää- ja sivutoimista henkilöstöä työpajojen ja näkökantojen avulla. Läpinäkyvä valmistelu sekä osallisuutta tukeva valmistelu ovat mahdollistaneet moniulotteisen palvelutasopäätöksen. Sidosryhmien kuulemisten tulokset sekä muu saatu lausuntopalaute otettiin huomioon lopullisen palvelutasopäätöksen valmistelussa.

1. KESKEISET LINJAUKSET

Hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää ja määrittää pelastustoimen palvelutason (613/2021 3 §) vuosille 2024 -2025, jossa määritellään hyvinvointialueelle kuuluvien pelastustoimen palveluiden taso (613/2021 3 §) palvelutasopäätöksen muodossa. Palvelutasossa määritellään, millä tavoin palveluiden tuottaja eli pelastuslaitos huolehtii näiden tehtävien toteuttamisesta (379/2011 27 §), joihin kuuluvat mm. pelastustoimen ohjaus, neuvonta, turvallisuusviestintä, pelastustoimen valvontatehtävät, pelastustoimintaan kuuluvat tehtävät, väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä näihin tehtäviin varautuminen. Näiden lisäksi pelastuslaitos toteuttaa hyvinvointialueella ensivastepalvelut ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen 2023-2026 mukaan sekä osallistuu siltä osin kuin sen kyvykkyys on, pelastuslain 38 §:n mukaiseen kansainväliseen pelastustoimintaan. Tehtävien toteuttamiseksi tarvittavat henkilöstö-, materiaaliset- ja tilaresurssit sekä toimintamallit suunnitellaan siten, että ne ovat mahdollisia myös valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa. Palvelutasoa ohjaa taloudelliset reunaehdot tarveperustan ja olemassa olevan rahoituksen välissä, jotka eivät kohtaa.

Palvelutasopäätös on työkalu hyvinvointialueen pelastustoimen kehittämiseen ja palveluiden saatavuuden arviointiin, mutta sillä on myös informatiivinen tarkoitus. Alueen asukkaat, yritykset, yhteisöt ja kunnat voivat palvelutasopäätöksen avulla tarkastella hyvinvointialueen tarjoamien palveluiden saatavuutta ja samalla esimerkiksi arvioida palveluja täydentävien, omaehtoisten turvallisuus- ja varautumisjärjestelyjen tarvetta omassa toimintaympäristössään.

Hyvinvointialueen pelastustoimi on organisoitava itsehallinnon tarpeet huomioiden siten, että palvelutason yhdenvertainen ja laadukas toteutuminen on turvattu hyvinvointialueen palvelutasopäätöksen mukaan. Pelastustoimen järjestelmä varmistaa riskejä ja uhkia vastaavat yhdenvertaiset ja kustannusvaikuttavat pelastustoimen palvelut. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että riskeiltään samankaltaisilla alueilla on hyvinvointialueen sisällä samantasoiset ja valtakunnallisesti yhdenmukaiset palvelut.

Lain perustelumuistion (HE 241/2020 vp) mukaan on tarkoitus, että palvelutasopäätöksen voimassaoloaika noudattaa valtuustokausia siten, että palvelutasopäätös laadittaisiin aina uuden aluevaltuuston aloittaessa toimintansa. Seuraavat aluevaalit käydään keväällä 2025, joten uusi aluevaltuusto aloittaa toimintansa vuoden 2025 aikana ja täten seuraava palvelutasopäätöskausi alkaisi vuonna 2026.

1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason strategisten päämäärien muodostumista ohjaavat ylitason dokumentit. Kehittyvien palveluiden sisällöllistä ja tavoitetilaa ohjaavat strategiset päämäärät on kuvattu seuraavissa asiakirjoissa:

- pääministeri Orpon hallitusohjelman (VN 2023) kohta 10.1 Kansallista turvallisuutta ja yhteiskunnan kriisinkestävyttä vahvistetaan seuraavasti
 - Kaikilla hallinnonaloilla häiriö- ja kriisitilanteiden sääntelyn kokonaistarkastelu
 - Hallitus tunnistaa terrorismin yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten turvallisuutta vakavasti vaarantavaksi rikollisuudeksi. Terrorismin uhka on edelleen kohonneella tasolla
 - Muutokset Suomen turvallisuusympäristössä, yhteiskunnan rakenteen muutokset, teknologian kehittyminen sekä ilmastonmuutokseen ja sään ääri-ilmiöihin sopeutuminen edellyttävät pelastus- ja hätäkeskustoiminnan järjestelmän kehittämistä ja vahvistamista
 - Hallitus varmistaa, että Suomessa saa apua hädän hetkellä. Hallitus näkee pelastustoimen ja hätäkeskuksen keskeisinä sisäisen turvallisuuden palveluina, joilla on tärkeä rooli myös vakavissa normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.
 - Laadukkaat pelastustoimen palvelut turvataan koko maassa.
 - Pelastustoimen kansainvälisten toimintojen suorituskyky varmistetaan
 - Pelastustoimen ja ensihoidon yhteistyö ja synergia varmistetaan.
 - Sopimuspalokuntien asema ja toimintakyky turvataan.
 - Väestönsuojelua vahvistetaan muun muassa uudistamalla väestönsuojeluun - varautumista koskeva sääntely ja kehittämällä väestönsuojelutyön organisointia.
 - Omatoimisen varautumisen osaamista vahvistetaan kaikissa väestöryhmissä muun muassa ohjauksella, neuvonnalla ja valvontatoiminnalla.
 - Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti. Hallituksen tavoite on, että tulipalojen määrä puolitetaan vuoteen 2030 mennessä.
 - Pelastusviranomaisten yhtenäiset johto- ja tilannekeskukset käynnistetään. Pelastustoimen valtakunnallista ohjausta ja valvontaa kehitetään.
 - Hallitus toteuttaa pelastuslain uudistuksen toisen vaiheen. Toimintavalmiusohje päivitetään. Pelastustoimen työaikajärjestelmää ja työaikalain tulkintaa koskevat kysymykset selvitetään
 - Pelastusalan työhyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomiota
 - Toimintavalmiuden suunnitteluohjeen uudistaminen.
- Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten strategian (Soite 2022) + strategiset tavoitteet + toimienpide-ehdotukset talouden reunaehdoin
- Pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet 2023 -2026 (VN 2023 + 613/2021 8 § 1 kohta)
 - Tavoite 1: Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.
 - Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.
 - Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.
 - Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.
 - Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.

- Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.
 - Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan.
 - Tavoite 8: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.
 - Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä.
- Palvelutasopäätöksen perusteena olevan riskianalyysin vaatimien (1225 6 §) varautumistarpeiden kehittämiskohteiden suunnittelu
 - Hyvinvointialueen muutos- ja uudistusohjelma
 - Palvelujen saavutettavuus ja saatavuus
 - Henkilöstön riittävyys ja laatu - palveluverkko, integraatio, digitalisaatio
 - Talouden tasapainottamisen keinot
 - Investoinnit 2025 – 2028
 - Julkisen hallinnon uudistamisen strategia 2020
 - hallinnon yhtenäinen ja määrätietoinen uudistaminen sujuvoittaa arjen palveluita
 - julkisen hallinnon yhteiset päämäärät

Ohjaavien dokumenttien perusteella Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen strategiset päämäärät vuosille 2024 – 2025.

- Hyvinvointialueen asukkaiden, yritysten sekä muiden yhteisöjen omatoimisen varautumisen osaamista ja ennaltaehkäiseviä toimintamalleja kehitetään riskiperusteisesti
- Pelastustoiminnan palveluiden kysynnän vähentäminen tulipalojen osalta sekä näiden vaikutusten vähentäminen
- Hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden saatavuuden tarveperustan määrittäminen
- Pelastustoimen suorituskyvyn suunnitteluosaaminen vastaa toimintaympäristön palveluiden kysynnän vaatimuksia eri turvallisuustilanteissa, jotka ovat yhteensovitettavissa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla
- Kehitetään pelastustoimen toimintoja kustannusten hallinnan ja tuottavuuden parantamiseksi
- Pelastustoimen digitaalisten palveluiden saatavuuden kehittäminen
- Hyvinvointialueen pelastustoimelle kohdennetaan toimintaympäristön riskianalyysiä vastaavat kestävätkä taloudelliset resurssit (henkilöstö, materiaalit ja raskas ajoneuvokalusto, ympäristövahingontorjunta + muut tilat) erilaisten turvallisuustilanteiden mukaisten palveluiden saatavuuden ja vaikuttavuuden varmistamiseksi
- Pelastustoimi tukee ja koordinoi hyvinvointialueen varautumista oman palvelutuotannon ohessa sille kuuluvan vastuun ja asiantuntijuuden avulla
- Laaditaan pelastustoimen palvelustrategia

Hyvinvointialueen pelastustoimen strategiset päämäärät on avattu tarkentavilla alakohdilla järjestämisen osalta omalta kokonaisuudelta yhdenvertaisen palveluiden saatavuuden eli järjestämistehtävältä vaadittavien tavoitteiden tukemiseksi. Palveluiden tuottamisen näkökulmasta on kuvattu ne painopisteet, jotka tukevat palvelutason strategisten päämäärien saavuttamista. Hyvinvointialueelle on laadittu erillinen henkilöstöohjelma, joka tukee henkilöstöjohtamisen kokonaisuutta.

Painopisteet ja niiden keskeiset toimenpiteet tuleva näkymään 2024 – 2025 hyvinvointialueen pelastustoimen toimintasuunnitelmassa, joiden avulla tuetaan hyvinvointialueen pelastustoimen strategisia tavoitteita. Palvelutasopäätöksen kehittämisosiossa (palvelutasopäätöksen osa 5) toimintasuunnitelmat on laadittu ja kuvattu palvelualueittain. Toimintasuunnitelmissa kuvataan strategisten päämäärien muuttaminen käytännön toimenpiteiksi ja toimintaohjelmiksi, joilla konkretisoinnissa tehdyt päätökset toimeenpannaan.

Painopisteet strategisten päämäärien saavuttamiseksi jaetaan järjestämisen ja tuottamisen tehtäviin seuraavasti:

JÄRJESTÄMISEN PAINOPISTEET

- tarveperusteiset pelastustoimen palvelut turvataan yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueella, jotka määräytyvät toimintaympäristön riskianalyysistä, joista johdetaan suorituskykyvaatimukset palvelutuotannolle (= tietoperusta vaadittaville palveluille)
- tehostetaan pelastustoimen palveluiden ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta ja käytettävyyttä digitalisaation avulla, joka mahdollistaa tietojohdamisen kehittämisen
- järjestämistehtävän mukaisten palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden, vaikuttavuuden ja laadun varmistamiseksi täydennetään omavalvontaohjelmaa vastamaan kansallista ohjausta sekä hyvinvointialueen käytössä olevia laatujohtamisen käytäntöjä
- kehitetään tietojohdamisen perusteita, jossa vaadittavat tiedot tukevat järjestämiseltä vaadittavan ohjaustiedon tasoa sekä tuotetuista palveluista saadun seuranta- ja arviointi sekä asiakaspalautetiedon hyödyntämistä
- pelastustoimen varautumis- ja valmius- sekä väestönsuojelun suunnitelmat päivitetään sekä yhteensovitetaan hyvinvointialueen tehtävien kanssa, jossa hyvinvointialueen varautumista tuetaan ja koordinoidaan hallintosäännön mukaisesti
- hyvinvointialueen investointisuunnitelma tukee pelastustoimen palvelutuotannon laatua ja kustannusvaikuttavuutta
- yhteistyöalueen toimintoja yhteensovitetaan tarveperusteisesti sekä kehitetään huomioiden keskitettävien tehtävien vaikutus (613/2021 5 §)
- palveluiden käyttäjien asiakaspalautejärjestelmän käyttöönottoa kehitetään
- henkilöstön osaamista kehitetään vastaamaan toimintaympäristöltä vaadittavien suorituskykyvaatimusten mukaan
- SHQS-laaturjärjestelmän käyttöönoton selvitystyö palvelutasopäätöskauden aikana

PALVELUIDEN TUOTTAMISEN PAINOPISTEET TIIVISTETYSTI

Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

- Panostaminen monialaiseen yhteistyöhön onnettomuuksien määrän vähentämiseksi ja onnettomuuksien seurannaisvaikutusten pienentämiseksi, tavoitteena pelastustoimen palveluiden kysynnän vähentäminen niin määrissä kuin tunneissa
- Neuvonnan, ohjauksen ja turvallisuusviestinnän sekä kansalaistaitojen koulutuspalveluiden saavutettavuuden parantaminen
- Sote- henkilöstön osaamisen lisääminen onnettomuusriskien havaitsemiseksi kotiinvietävissä palve
- Uuden kansallinen onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmän käyttöönotto

Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

- Suorituskyvyn määrittäminen, toimintamallien ja osaamisen kehittäminen vastaamaan toimintaympäristön uhkia ja riskejä, josta muodostuu tarveperuste
- Kalusto ja materiaalistrategian uudistaminen vastaamaan toimintaympäristön suorituskyvyn tarpeita, josta muodostuu investointiohjelma
- Sivutoimisen henkilöstön toimintaedellytysten turvaaminen yhteistyössä toimijoiden kanssa
- Yhteistyöalueen ja kansallisten valmiuksien ja toimintojen yhteistyön kehittäminen sekä yhteensovittaminen
- Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän ja – järjestelmien käyttöönoton muutos
- Hyödyntämällä palontutkinnasta saatavia havaintoja toimintojen ja turvallisuusviestinnän sisällön kehittämisessä

Varautuminen ja väestönsuojelu

- Suorituskyvyn kehittäminen vastaamaan paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia
- Johtamistoimintojen varmistaminen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa
- Toimialan huoltovarmuuden ja jatkuvuuden hallinnan kehittäminen
- Väestönsuojelu- ja siviilivalmiuden kyvykkyysien kehittäminen
- Toimialasidonnaisten ICT- ja viestijärjestelmäpalveluiden kehittäminen

Pelastustoimen yhteiset kokonaisuudet

- Palvelustrategian luonti, hyödyntämällä toimenpide-ehdotuksia
- Pelastustoimen toimintojen kustannusten hallinnan ja tuottavuuden parantaminen
- Digitaalisten sisäisten ja ulkoisten palveluiden hyödyntäminen ja kehittäminen
- Palvelutason toteutuminen alueellisesti yhdenvertaisesti ja laadukkaasti
- Tilatehostamissuunnitelman tavoitteena vähentää vähintään 15% vuokrattavia tiloja

Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

- Hyvinvointialueen asukkaiden, yritysten sekä muiden yhteisöjen omatoimista varautumisen osaamista ja ennaltaehkäisevää toimintamalleja kehitetään riskiperusteisesti
 - tunnistetaan riskianalyysin avulla merkittävimmät ja vaikuttavimmat riskit, joihin kohdistetaan ennaltaehkäisevän työn panosta
 - lisätään ja tuetaan pelastustoimen omatoimiseen varautumiseen kuuluvaa neuvontaa, ohjaamista ja opastusta sekä lisätään turvallisuusosaamista koulutusten avulla
 - hyödynnetään asiakasosallisuutta omatoimisen varautumisen tukemisen tarpeiden ymmärtämisessä
 - ennaltaehkäisevää työtä lisätään ja kehitetään yhdyspintatyön (esim. HYTE työn) avulla muiden hyvinvointialueen toimijoiden kanssa
 - väestön suojaamisen omatoimista varautumista kehitetään
 - kehitetään yleisötilaisuuksien omatoimisen varautumisen vaatimuksia ja suunnittelun ohjaamista monimuotoisen rakentamisen (rakennusten ja rakennetun ympäristön) lainsäädännön kehittyminen ja sen perusteella yhteistyön vahvistaminen rakentamisen suunnittelun kanssa
 - Kehitetään ja lisätään erityiskohteiden turvallisuusorganisaatioiden ja pelastusviranomaisien yhteistyötä esim. valvontatarkastusten jälkitarkastusten valvonnassa
- Pelastustoiminnan palveluiden kysynnän vähentäminen tulipalojen osalta sekä näiden vaikutusten vähentäminen
 - omatoimisen varautumisen turvallisuusviestinnän koulutustarjontaa laajennetaan
 - turvallisuusviestinnän riski- ja tapahtumaperusteisen informaation lisääminen
 - hyödynnetään palveluiden käyttäjien näkemyksiä palveluvalikoiman laajentamisesta
 - seurataan aktiivisesti toimintaympäristön onnettomuuksien kehittymisiä ja niihin johtavia syitä
 - osana palontutkintaa hyödynnetään systemaattisesti pelastustoiminnan kulun selvittämistä osana resurssitehokkuuden kehittämistä
 - systemaattinen seuranta ja analyysi tulipalotehtävissä käytettyihin resursseihin korjaavien toimenpiteiden käynnistämiseksi
- Siirrytään käyttämään kansallista onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä

Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

- Hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden tarveperustan määrittäminen
 - pelastustoimen henkilöstön määrä ja sen osaaminen vastaa toiminta- ja turvallisuusympäristön vaatimuksia
 - sivutoimisille henkilöstölle laaditaan elinvoimahanke (veto- ja pitovoima, osaaminen, toimintakyky ja saatavuus sekä toimintaedellytysten turvaaminen
 - palveluiden tuottamiseksi henkilöstön fyysiset toimintaedellytykset on määritetty ja kelpoisuusvaatimukset päivitetty
 - henkilöstöresurssit ovat kohdistettu palveluiden saatavuuden varmistamiseksi

- suorituskykyjä vastaavat toimintamallien osaamistarpeet ovat tunnistettu ja määritetty
 - henkilöstön käytettävyyttä ja joustavuutta vahvistetaan normiohjauksen rajoissa
 - henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen sekä esihenkilötyön johtamisen vaikuttavuutta kehitetään hyvinvointialueen henkilöstöohjelman avulla (Soite 2023), jossa henkilöstöllä on eri yhteistyöryhmissä edustus
 - tunnistetaan keskeisten yhteistoiminta ja sidosryhmien pelastustoimintaan kuuluvat suorituskyvyt
- Pelastustoimen suorituskyvyn suunnitteluosaaminen vastaa toimintaympäristön palveluiden kysynnän vaatimuksia eri turvallisuustilanteissa, jotka ovat yhteensovitettavissa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla
 - pelastustoimen tuottamat palvelut suunnitellaan, mitoitetaan ja toteutetaan alueellisten riskien ja tavoiteaikavaatimusten mukaisesti, jossa hyödynnetään suorituskykyvaatimuksia, joiden perusteet muodostuvat valtakunnan tason ohjauksesta
 - toimialueen hallinnon rakenteet ja sen ohjausjärjestelmä tukee palvelualueiden toimintaa sekä asiakaslähtöistä palvelua, joiden johtaminen perustuu tarkoitussidonnaisuudessaan hyvinvointialueen toimintaperiaatteita noudattaen
 - pelastustoimen toimintaprosessit päivitetään, kuvataan ja dokumentoidaan osaksi omavalvonnan ja laatutyön kehittämistä
 - pelastustoimen varautumisen kehittäminen tuodaan osaksi pelastustoimen normaalia toimintamallia, jolla edistetään ja ylläpidetään vaadittavien palveluiden suorituskykyä
 - pelastustoimen suunnitelmat (1363/2018) päivitetään ja yhteensovitetaan yhteistyössä tarvittavin osin pelastustoiminnan yhteistyöalueen kanssa ja yhteistyössä sekä hyvinvointialueen poikkihallinnollisten vaatimusten kanssa
 - ympäristövahinkojen torjunnalta (öljy- ja kemikaalivahingot sisältäen aluskemikaalionnettomuudet) vaadittavat torjuntasuunnitelman mukainen A-taso täyttyä ja B-taso vähintään 75 %:sesti (LSSAVI/2500/2022)
 - valmiustarkastuksen teemana on palvelutasopäätöskaudella ulkoisen pelastussuunnitelmien laadintavelvolliset kohteet, joka integroidaan osaksi harjoitusprosessia
 - SHQS-laaturjestelmältä vaadittava valmistelutyö palvelutasopäätöskauden aikana
- Hyvinvointialueen pelastustoimelle kohdennetaan toimintaympäristön riskianalyysiä vastaavat resurssit (henkilöstö, materiaalit ja raskas ajoneuvokalusto, ympäristövahingontorjunta + muut tilat) erilaisten turvallisuustilanteiden mukaisten palveluiden saatavuuden ja vaikuttavuuden varmistamiseksi
 - investointiohjelma tukee ja toteuttaa tarveperusteisten palveluilta vaadittavien materiaalien ja tilatarpeiden resurssien suorituskyvyn vaatimuksia sekä uudistumista, joka määräytyä laadittavan kalusto- ja materiaali-strategina mukaan
 - käyttötalousresurssien lisäämistä palvelutarpeen mukaisten henkilöstöresurssien saavuttamiseksi edellisten AVI:n lausuntojen mukaan, jonka avulla varmistetaan palveluiden saatavuus

- o muuttuva, kehittyvä ja kasvava toimintaympäristö vaatii resurssien uudelleen kohdentamista, suunnittelua ja toiminnallisten muutosten tarkastelun
- o riskianalyysin onnettomuusriskien mukaisten suorituskykyjen aiheuttamien kaluston ja materiaalsen valmiuden kehittämistä ja uudelleen kohdentamista

Varautuminen ja väestönsuojelu

- o pelastustoimi tukee ja koordinoi hyvinvointialueen varautumista oman palvelutuotannon ohessa sille kuuluvan vastuun ja asiantuntijuuden avulla
- o pelastustoimi yhteensovittaa hyvinvointialueen ja kuntien kanssa sen vastuulle kuuluvan varautumistarvetta väestönsuojelun osalta
- o pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen ja kehittäminen koskien hyvinvointialueen väestönsuojelutehtävien toiminnan ja suunnitelmien toteuttamista
- o tuetaan poikkihallinnollisesti hyvinvointialueen yhteistä varautumista toimintaympäristön tietopohjalla suunnitteluperusteisesti
- o kehitetään väestönsuojeluorganisaation ja sen materiaalista varautumista vastaamaan suorituskykyvaatimusten ylläpitämiseltä vaadittavaa aikaa
- o yhteensovitetaan pelastustoimen valmiussuunnitelma, jossa huomioidaan eri turvallisuustilanteiden vaatimat suorituskyvyt
- o laaditaan hajautetun johtamismallin selvitys

Pelastustoimialan yhteiset tavoitteet

- Laaditaan pelastustoimen palvelustrategia
 - o miten ja minkälaisia sekä mistä pelastustoimen palveluita tuotetaan ja ylläpidetään hyvinvointialueella 2026→
 - o pelastustoimen palvelut integroitua hyvinvointialueen asukkaiden tarpeita vastaaviin palvelukokonaisuuksiin
 - o pelastustoiminnan yhteistyöalueen ja muiden hyvinvointialueiden kanssa laaditaan yhteistyösopimukset palveluiden tuottamisesta ja näiden saatavuuden varmistamiseksi
 - o tunnistetaan pelastustoiminnan yhteistyöalueen vaikutukset sekä erialaiset toimintojen yhteistyömahdollisuudet, esim. järjestämislain koottavien tehtävien mukaisesti
 - o laaditaan palvelutarpeita vastaava optimoitu palveluverkko- ja tilatarveselvitys, joka vastaa hyvinvointialueen pelastustoimen ja yhteistyörakenteen tarpeita vähentämällä vähintään 15% vuokrattavia neliöitä vuoden 2024 aikana
 - o määritetään ja yhteensovitetaan väestönsuojeluun varautumisen liittyvät asiat hyvinvointialueen yhteistyörakenteissa sekä toimintamalleissa huomioiden meneillään olevien selvityshankkeiden sisältö
 - o osallistetaan ja sitoutetaan henkilöstö enemmän mukana erilaisiin valmisteluihin
- Kehitetään pelastustoimen toimintoja kustannusten hallinnan ja tuottavuuden parantamiseksi

- riskianalyysin suorituskykyvaatimusten mukaisten suorituskykyjen vaatimien toimintamallien kehittäminen ja benchmarkkaus parhaiden käytäntöjen tunnistamiseksi
 - laaditaan muutosohjelma ja toimenpide-ehdotukset palvelurakenteen kustannusvaikuttavuuden kehittämiseksi
 - pelastustoiminnan johtamista kehitetään palveluiden kustannusvaikuttavuuden ja -tehokkuuden näkökulmasta
 - osa suunnitteluosaamisesta hankintaan verkostomaisesta tai yhteistyöalueen toimintojen työskentelyn avulla
 - analysoidaan ja seurataan aktiivisesti toiminnastaan aiheutuvia kustannuksia, erityisesti ulkoisten palveluiden sekä sisäisen resurssiohjauksen näkökulmasta
 - pelastustoimen palveluverkkoa kehitetään kustannustehokkaasti yhteistyössä hyvinvointialueen muiden toimialojen kanssa
 - selvitetään sopimusperusteisen palvelutuotannon edellytykset
 - pelastustoimen johdon ja esihenkilöasemassa olevien johtamisvalmiuksia ja -osaamista kehitetään henkilöstö- ja muutosjohtamisen osalta
 - tehtävärakenteiden ja henkilöstön sitouttamista ja osallisuutta sekä työntuloksen vastuuttamista kehitetään
- Pelastustoimen digitaalisten palveluiden saatavuutta kehitetään
 - palveluiden tuottamisesta syntyviä tietoja ja niiden tietojohdantamista kehitetään digitaalisten ratkaisujen avulla pelastustoimen palveluiden vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden kehittämiseksi päätöksenteon tueksi
 - otetaan käyttöön toiminnanohjausjärjestelmä hyvinvointialueen pelastustoimen toimintojen palvelutuotannon johtamiseen ja ohjaamiseen sekä koordinointiin
 - palvelun tuottajan toiminnan suunnittelua ja resurssointia tehostetaan lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteillä työnjakoa ja digitalisaatiota uudistamalla
 - kehitetään pelastustoimen kiireettömien digitaalisten palveluiden saatavuutta, jossa tavoitteena olisi palvelutasopäätöskauden aikana keskitetty asiakasohjaus
 - asiointiohjausta kehitetään digitalisaation avulla
 - asiakkaille kohdennettua turvallisuusviestinnän palveluiden saatavuutta kehitetään
 - tuotetuista palveluista saatujen tietojen tai havaittujen poikkeamien osalta tietojen dokumentointia kehitetään
 - digitaalista asiakaspalautejärjestelmän selvittäminen
 - palveluiden saavutettavuuden kiinnitetään jatkossa enemmän huomioita erilaisten käyttäjätarpeiden tunnistamiseksi ja huomioimiseksi

1.2 Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen

Keski-pohjanmaan hyvinvointialueen – pelastustoimen palveluiden tarve

Hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan hyvinvointialue vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä. Painopisteiden ja strategisten päämäärien lisäksi pelastustoimen keskeisten lakisääteisten palvelujen ja tehtävät sekä niiden tarve, määrä ja laatu on jaoteltu tässä asiakirjassa palvelutasopäätösetuksen (1225/2022) mukaisesti eri palveluittain luvussa 4.

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelut ja tehtävät koostuvat pelastustoimen lakisääteisistä palveluista ja muista palveluista. Taulukossa 1 on lueteltu ne pelastustoimen lakisääteiset tehtävät, joiden palvelutasosta tulee asetuksen mukaisesti päättää. Pelastuslainsäädännön lisäksi pelastustoimen lakisääteisistä tehtävistä säännellään myös muussa lainsäädännössä, esimerkiksi kemikaalilainsäädännön nojalla tehtävä valvontatoiminta ja valmiuslainsäädännössä säännelty pelastustoimen varautuminen väestönsuojeluun.

<i>Palvelu tai tehtävä</i>	<i>Palvelun sisältö</i>
Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	Tarkempi palvelun sisältö esitetty luku 4.1 alalukuineen
Pelastustoiminta ja siihen varautuminen	Tarkempi palvelun sisältö esitetty luku 4.2 alalukuineen
Pelastustoimen suunnitelmat	Tarkempi palvelun sisältö esitetty luku 4.3 alalukuineen
Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	Tarkempi palvelun sisältö esitetty luku 4.4 alalukuineen
Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen	Tarkempi palvelun sisältö esitetty luku 4.5 alalukuineen

Taulukko 1: Palvelutasopäätösetuksen mukainen jaottelu pelastustoimen lakisääteisistä palveluista

Lakisääteisten palveluiden lisäksi pelastuslaitos toteuttaa hyvinvointialueella ensivastepalvelut ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen 2023-2026 mukaan. Muiden palveluiden osalta pelastuslaitokselle on pelastuslainsäädännössä asetettu velvoitteita, jotka velvoittavat onnettomuus- ja turvallisuusviestintään. Kaikki palvelut sisältävät myös toimialan ulkoisen ja sisäisen viestinnän, jolla tuetaan strategisten päämäärien tavoitteita vuorovaikutuksellisuudella. Palvelujen sisältöön kuuluvat toimialakohtaiset tukipalvelut, joiden avulla mahdollistetaan palvelutuotannon edellytykset.

Keskeinen linjaus on, että palveluiden määrä vastaa palveluiden tarvetta. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden määrittelemisessä on pyritty siihen, että ne vastaavat alueella tunnistettuja uhkia ja riskejä ja perustuvat toimintaympäristö- ja riskianalyyysiin. Kaikkien palvelujen osalta mitoittaminen ei ole riskien tai uhkien mukaan mahdollista, vaan perustuvat asiantuntija arvioon sekä käytössä ja saatavilla oleviin tietolähteisiin. Palvelutarpeen määrittelyssä

on otettu huomioon myös suomen ja ruotsinkielisten asukkaiden mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan siten kuin kielilaisissa ja muualla laissa säädetään.

Palvelutasopäätöksen perusteena olevassa (KP 2023) riskianalyyssissä on arvioitu olemassa olevia riskejä sekä arvioitu edellisten viiden vuoden 2018 – 2022 pelastustoimen tuottamien palveluiden käyttöä eli tarveperustetta palveluille. Palveluiden käytön ja saatavuuden (SM 2012) toteuttamiseksi on suunniteltu palvelutasopäätöksessä palveluiden suunnittelu perustuen tarveperustaan. Tarveperusteista palveluiden tarvetta tuetaan palvelujen käyttäjien ja asukkaiden tarpeilla (Polish 2023) sekä valvontasuunnitelman mukaisilla toimenpiteillä (KP 2023 1). Tarveperustan mukaista rahoitusta ei ole sellaisenaan saatu, vaan talouden sopeuttamistoimet ovat rajoittaneet myös palvelutasopäätöksen resursseja.

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos tuottaa Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle (SOITE) pelastuslain 379/2011 27 § mukaiset palvelut järjestämisvastuun mukaan. Lisäksi pelastuslaitos tuottaa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyyn liittyvät pelastusviranomaisen valvontatehtävät kemikaaliturvallisuuslain mukaisesti 390/2005 sekä toteuttaa hyvinvointialueella ensivastepalvelut ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen 2023-2026 mukaan. Hyvinvointialueen pelastustoimi vastaa myös toimialansa häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varautumis- ja valmiussuunnittelusta sekä väestönsuojeluvalmiuden kehittämisestä, suunnittelusta ja väestönsuojeluun liittyvästä varautumisen koordinoinnista sidosryhmien osalta.

Palvelutasoa valmistelussa on otettu huomioon toiminta valmiuslain (1552/2011 3 §) mukaan tarkoitetut poikkeusolot ja niihin liittyvä varautuminen, jotka ovat erillisessä salassa pidettävässä aineistossa.

Hyvinvointialueen – pelastustoimen palveluiden määrä ja riittävyys

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimelta vaadittava palveluiden tarveperusteet, määrä ja laatu perustuu alueen toimintaympäristöanalyysin avulla muodostettuun riskianalyyssiin (palvelutasopäätös kappale 3). Riskianalyyssistä on muodostettu ja nostettu skenaarioperusteiseen tarkasteluun ne riskitekijät, jotka ohjaavat palveluiden päivittäistä saatavuutta ja pelastustoimen suorituskyvyn mitoitusperusteita sekä vaadittavien kyvykkyyksien ylläpitämistä. Riskianalyyssissä on tarkasteltu kalenterivuosien (2018-2022) avulla pelastustoimen palveluiden kysyntään vaikuttavia asioista seuraavasti: onnettomuustyyppien laatu ja määrä, palvelutarpeen ajankohdat ja sijoittuminen riskiluokkien mukaan, pelastustoiminnan tehtävissä käytettävät työtunnit.

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos tuottaa hyvinvointialueen asiakkaille palveluja, jotka ennalta ehkäisevät onnettomuuksia ja luovat ihmisille valmiuksia toimia onnettomuuden uhatessa tai onnettomuuden tapahduttua pelastaa ihmiset, turvaa elintärkeät yhteiskunnantoiminnot toimivallan puitteissa ja rajoittaa onnettomuuden seurauksia kaikissa olosuhteissa. Palveluiden saatavuutta ohjaa (pelastustoiminta, onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja varautumisen ja väestönsuojelu) palveluiden mitoittaminen palvelupisteen välittömään läheisyyteen (lähipalvelu) sekä koko hyvinvointialueelle pelastustoimen palveluiden saatavuuden varmistaminen

skenaarioiden vaatiman keston ajaksi. Palveluiden tuottamisessa huomioidaan ruotsinkielisten asukkaiden palvelujen saatavuus omalla äidinkielellä.

Pelastuslaitos ylläpitää pelastustoimen palveluja siten, että kiireellisissä pelastustehtävissä pelastustoiminnan toimintavalmiusaika toteutuu riskiruudulle päätetyn toimintavalmiusaikatavoitteen mukaisesti päivittäisessä tehtävissä sekä mitoittaa ylläpitämään skenaariopohjaisen tarkastelun avulla 72 h ajan omaa päivittäistä toimintavalmiutta pelastustoimen palvelukysynnän varalta. Päällekkäisten tehtävien ja häiriö – ja poikkeusolojen osalta palveluiden saatavuutta säädellään valmiuden säätelyn ja muiden tehtävien priorisoinnin sekä kiireellisyyden avulla. Muut palvelut priorisoidaan tilannetietoisuuden (379/2011 31 §) ja valmiuden säätelyn mukaan. Suuronnettomuuksien, häiriö- ja poikkeusolojen varalta on omat suunnitelmat palvelutuotantokyvyn monistamiseksi ja ylläpitämiseksi noudattaen valmiuden säätelyn parametrejä (KP 2022).

Hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden laatu

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimi kehittää omia ja naapurialueiden kanssa pelastustoimen palveluja toimintaympäristön riskien ja palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelma mukaisesti (palvelutasopäätös kappale 5). Toimialan toiminnan laadun arviointi ja lainmukaisuuden valvonta toteutuu hyvinvointialueella kvartaaleittain omavalvonnan keinoin (järjestämistehtävä). Palvelujen laadulla tarkoitetaan palvelun kykyä vastata asiakkaiden palvelutarpeisiin vaikuttavasti, säännösten mukaisesti ja kustannustehokkaasti. Asiakkaan näkökulma ja sen saamaa palvelukokemuksen arviointia (asiakastyytyväisyys) tullaan kehittämään osana hyvinvointi

Palveluiden saatavuuden tueksi ja laadun varmistamiseksi on laadittu hyvinvointialueen pelastustoimen omavalvontaohjelma 2023 (612/2021 16 §). Omavalvontaohjelmassa palvelujen saatavuutta arvioidaan järjestämistehtävän olevan palveluntarpeen toteutumista sekä tuottamistehtävässä tuotettujen palvelujen sisältöä. Tämän lisäksi palvelutasopäätöskauden aikana aloitetaan SHQS laatutyön toiminnallisten edellytysten selvitys hyvinvointialueen käytännön mukaisesti.

Tuottamistehtävässä syntyneiden palveluiden tiedon ja valvonnan seuranta tietojen pohjalta toteutetaan toiminnoissa korjaavat muutokset kvartaaleittain tai kuukausittain. Samalla huomioidaan poikkeama- ja palautetiedon hyödyntäminen toiminnassa, joka on osa omavalvonnan toimintaohjetta. Tuottamisen tiedot muodostavat perustan järjestämistehtävässä palveluiden saatavuuden arviointiin.

1.3 Tuottamistavan valinta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue vastaa pelastustoimen järjestämisestä ja tuottaa vaadittavat pelastustoimen lakisääteiset palvelut Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksen avulla. Pelastuslaitos voi tuottaa palvelut monituottajamallin mukaisesti huomioiden palveluiden saatavuuden näkökulmasta kustannustehokkain ja tarkoituksenmukaisimman vaihtoehdon. Ne tehtävät, jotka vaativat julkisen

vallan käyttö toteutetaan aina virkatyönä. Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen ja tehtävien tavoitteena on, että kaikki yhteistoiminta perustuu sopimukseen viranomaistehtävän hoitamisesta.

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos tuottaa pelastuslain 379/2011 27 § mukaiset palvelut virka- ja tai työsopimusperusteisella henkilöstöllä, jota voidaan tarvittaessa täydentää sopimuspalokuntien yhdistysten tai yhteisöjen sekä mahdollisesti erikseen sovittavaan palvelutarpeeseen perustuva sopimusperusteinen palvelutuotannon avulla ulkoisen palveluntuottajan kanssa erillisillä palokunta- tai muilla ostopalvelusopimuksilla ja pelastuslaitos toteuttaa hyvinvointialueella ensivastepalvelut ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen 2023-2026 mukaan.

Palveluiden saatavuudessa hyödynnetään monituottaja mallin mukaan KIP Servicen osallistumista ensivaste- ja pelastustoiminnan sopimusta hyvinvointialueen kanssa sekä naapuri hyvinvointialueiden pelastustoimen palveluita siten kuten pelastuslain 379/2011 33 §:n mukaan on tarkoituksenmukaisinta asiakastarpeiden saavutettavuuden näkökulmasta. Palveluiden saatavuudessa hyödynnetään niiltä osin pelastuslain 379/2011 46 § yhteistyötä, joiden kanssa laaditaan vuoden 2024 aikana yhteistoimintasopimukset. Palveluiden tuottamisen yhteensovittamisessa (369/2011 31 §, 34 §, 45 § yhteistyöalueella on tulossa lainsäädännöllisiä muutoksia vuodelle 2024, joiden vaikutukset eivät ole vielä käytettävissä valmisteluvaiheessa.

Laissa pelastustoimen järjestämisestä (613/2021 5 §) on säännelty tehtävien kokoamisesta suurempiin kokonaisuuksiin. Kappaletta täydennetään niiltä osin, kun valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää edellä mainitun lain 5 § pykälän 1 momentin mukaisten välttämättömien palveluiden kokoamisesta ja järjestämisestä sekä tuottamisesta, joiden rahoituksesta vastaa kukin hyvinvointialue itsenäisesti.

1.4 Tuottamisen ohjaus ja valvonta

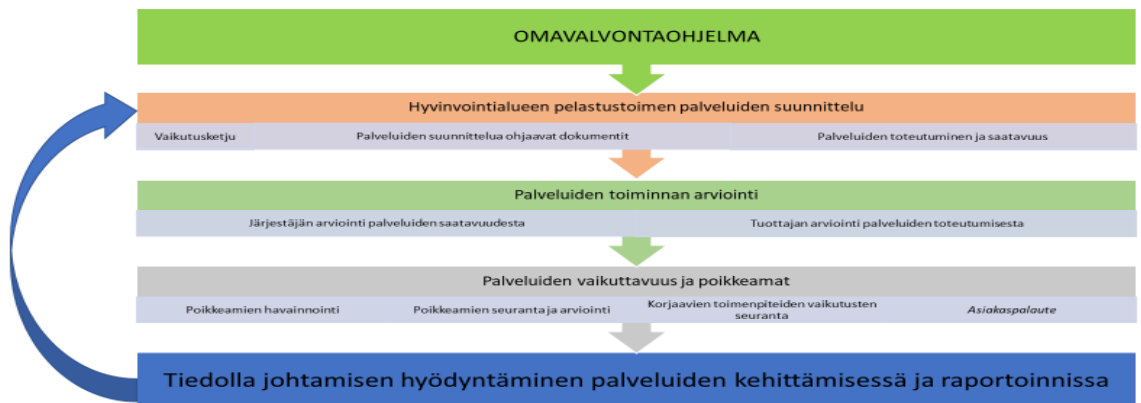
Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 7 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan hyvinvointialue vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden tuottamista ohjaa aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös. Hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden saatavuuden valvonta tapahtuu Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella sisäisen valvonnan periaatteen mukaisesti. Hyvinvointialueen omavalvontaohjelma on otettu käyttöön 1.1.2023 ja raportointi tapahtuu kvartaaleittain osavuosisikatsauksessa osana talousarvion täytäntöönpano-ohjetta (Soite 2023 1) aluehallitukselle. Sisäisessä valvonnassa ja tarkastuksessa on määritelty valvonnan periaatteet toimialan ja palvelualueiden tasolle, joiden avulla tuottamisen valvontaa ohjataan toiminnasta syntyneiden tietojen avulla. (Soite 2022 & 2023 1)

Hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden saatavuuden toteutumista tukee pelastustoimi, varautuminen ja turvallisuus -toimialueen omavalvontasuunnitelma (612/2021 16 §), joka on otettu käyttöön 1.8.2023 alkaen. Toimialan omavalvontasuunnitelma jaetaan järjestäjän ja tuottajan omavalvontatehtävään, jossa on määritelty palveluiden saatavuuden ja toteutumisen näkökulmasta

seuraavat asiakokonaisuudet. Järjestäjän näkökulmasta seurataan palvelutasoa ja sen toteutumista erillisten mittarien avulla, joiden pääkohdat muodostuvat:

- Pelastustoiminnan palveluiden saatavuudesta, joka sisältää pelastustoiminnan suorituskyvyn
- Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn palveluiden saatavuudesta
- Varautumisen palveluiden saatavuudesta

Pelastuslaitoksen tuottamisen tehtävän omavalvonta toteutetaan kvartaali raportointina, jonka perusteena toimivat palvelualueiden kvartaali raportoinnin osa-alueet. Tiedoista muodostetaan toimialueen toimintakertomukseen tiivistetty kuvaus palveluiden saatavuudesta ja palvelutason toteutumisesta. Omavalvonnassa toteutetaan seuranta- ja arviointitietojen pohjalta palvelutuotannon tehtävien toiminta, joka ottaa huomioon toiminnasta havaitut poikkeamat. Tavoitteena on omavalvonnan avulla kyetä ennaltaehkäisemään ja tunnistamaan palveluiden saatavuuden poikkeamia sekä tunnistamaan korjaavien toimenpiteiden vaikutukset. Omavalvonta tukee osittain toiminnan ja talouden toteutumisen seurannan sisäistä valvontaa aluehallitukselle (Soite 2023 1).

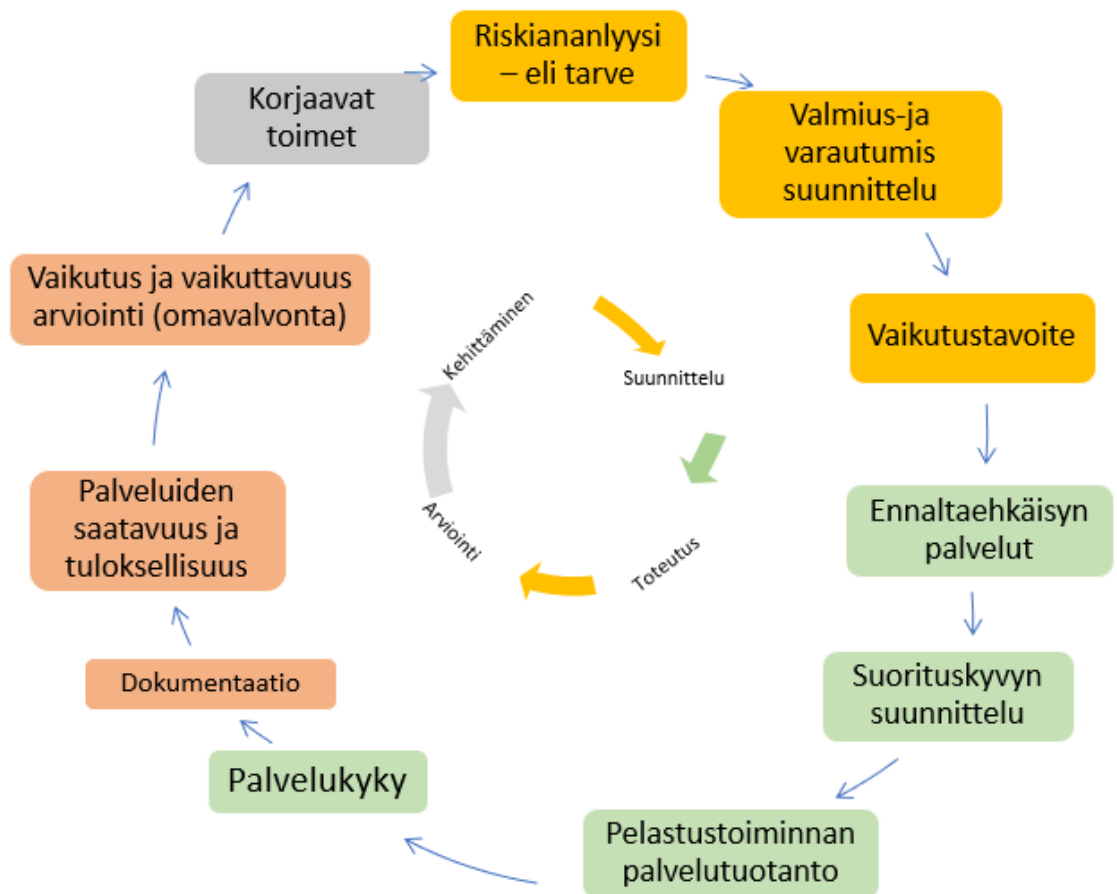

1.5 Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella riskienhallinta perustuu aluevaltuuston hyväksymään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen perusteita sekä mahdollisesti erikseen laadittavasta riskienhallintapolitiikan dokumentista. Sisäinen valvonta perustuu dokumentaatioon ja laatu järjestelmään. Riskienhallinta toteutuu sisäisen valvonnan avulla, jossa on määritetty eri rooleille tehtävät työsuoritukset toimeenpano-ohjeessa (Soite 2023 1). Riskienhallinnassa keskeistä on hyvinvointialueen toiminnallisen ja taloudellisen vakauden että turvallisuuden ja toiminnan eli palveluiden saatavuuden varmistaminen.

Riskienhallinta muodostuu omavalvonnasta, jossa palvelutarpeen tunnistamisesta ja toteutuneiden palveluiden tietojen analysoinnista. Jatkuva riskienhallintaa tehdään päivittäin, mutta systemaattisesti kuukausittain ja kvartaaleittain, jossa arvioidaan mennyttä ja tunnistetaan muutoksien aiheuttamaa palvelutarvetta sekä käytettävissä olevien resurssien riittävyyttä. Systemaattinen omavalvonnalta on osa toimialan riskienhallintaa, jossa omavalvonta suunnitelman avulla seurataan käytännössä toimialan ohjaamisen, seuraamisen ja sovittujen menettelyjen toteutumista sekä korjaavien toimien vaikutusta. Omavalvonnassa keskeiseksi nousee palveluiden toteutuminen ja niissä toteutuneiden kerätyn arviointitiedon eheys ja käytettävyys, jolloin omavalvonta näyttäytyy keskeisenä tiedolla johtamisen työkaluna.

Riskienhallinnan tehtävänä on Keski-Pohjanmaa hyvinvointialueen pelastustoimessa seurata palveluiden saatavuutta ja vaikuttavuutta omavalvonnan keinoin (palvelutasopäätös luku 1.4), josta alla oleva prosessikaavio on piirretty.

Kuva 3: Riskienhallintaprosessi (Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue 2023)

Riskienhallintaprosessin tarkoituksena on tukea systemaattisesti pelastuslain (379/2011 43 §) onnettomuuksien ja -kehityksen seurannan ja syiden kehitystä ja arvioida niistä tehtävien johtopäätösten perusteella toimenpiteet onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi. Tällä hetkellä onnettomuuskehityksen seuranta tehdään pintapuolisesti eri palvelualueilla, eri tavoilla

ja eri näkökannoilla. Pelastustoiminnan ja onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueet seuraavat onnettomuusmääriä- ja tyyppisiä vuositason, josta johdetaan valvontasuunnitelmat sekä palontutkintateemat, jotka seuraavat kansallisten linjojen mukaisesti. Prosessi kuvaa jatkuvan parantamisen periaatteita noudattaen toimintojen kehittymistä.

Toimintaympäristö- ja riskianalyysin tulisi sisältää sellaiset toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit sekä niiden muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua. Toimintaympäristö- ja riskianalyysityötä on pelastuslaitoksella valmisteltu virka- ja yhdyspinta rajatyön avulla palvelutasopäätösvalmistelun yhteydessä projektin omaisesti. Analyysityössä on tarkasteltu pääosin menneitä ajanjaksoja lähinnä pelastustoiminnan tehtävien perusteella, mutta pyritty myös tunnistamaan tulevaisuuden palvelutarpeita.

Tulevalla palvelutasopäätöskaudella jatkuvat riskien hallinnan menetelmät koostuvat hyvinvointi alueen pelastustoimen omavalvonnan pelastustoimen riski- ja toimintaympäristöanalyysin sekä onnettomuuskehityksen seurannan ympärille. Omavalvonnassa pyritään seuraamaan palveluiden vaikuttavuutta ja kehitetään toimintaa seurannan ja tarpeen perusteella.

1.6 Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa

Häiriötilanne tarkoittaa uhkaa tai tapahtumaa, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ja jonka hallinta edellyttää viranomaisien ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää sekä mahdollisesti eri toimijoiden resurssien koordinoitua. Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin. Häiriötilanne voi muodostua palveluiden kysynnän ylittäessä palveluiden saatavuuden niin palvelun määrässä kuin tehtävän kestossa ja siihen sidotuilla resursseilla tai henkilöstö resurssien saatavuudessa.

Hyvinvointialueen palvelutasopäätöksessä palveluiden tuottamisen (Luku 1.3) vastuun mukaan Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos vastaa pelastus- ja valmiuslainsäädännössä säädetyn varautumisvelvollisuuden perustuen valmius- ja varautumissuunnittelun sekä etukäteen tehtävien valmistelujen avulla, että se pystyy ensisijaisesti huolehtimaan pelastuslain 379/2011 27 § kuuluvista tehtävistä toimialueellaan sekä kykenee avunanto tehtäviin (379/2011 45 §).

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksen varautuminen perustuu normaaliolojen valmiuteen toimia tavanomaisissa onnettomuustilanteissa, suuronnettomuustilanteissa sekä palvelukysynnän ruuhka- ja häiriötilanteiden (luku 1.2) valmiuden säätelyn periaatteen mukaan. Valmiuden säätelyyn kuuluu kyky antaa virka-apua muille viranomaisille (379/2011 50 §). Pelastuslaitos on kehittänyt paloasemaverkostonsa häiriötilanteiden sietokykyä. Osana suorituskyvyn suunnittelua tulee tunnistaa myös materiaalin varautumista. Sen tarkoituksena on lisätä kriittistä materiaali- ja ajoneuvo reserviä, joka edesauttaa äkilliseen materiaali tarpeeseen sekä pitkäkestoisiin

häiriötilanteiden vaatimen materiaaltarpeiden täyttämiseen. Tämä tukee myös poikkeusoloihin varautumista.

Pelastuslaitoksella on jatkuva tilannekuvatoiminta (379/2011 31 a §), jota ylläpidetään ja tuotetaan johtamisjärjestelmän ja valmiuden säätelyn toimintamallien mukaan (KP 2022). Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä ja valmius häiriötilanteissa perustuu päivittäiseen valmiuteen, jota vahvennetaan ja laajennetaan tarpeen mukaan valmiuden säätelyn avulla.

Keski-Pohjanmaa pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma (KP 2022) sisältää tiedot siitä, miten pelastuslaitoksen palveluiden tuottaminen toteutetaan ja turvataan normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Valmiussuunnitelmaa ja siihen liittyviä muut pelastustoimen suunnitelmat (1368/2018) muodostavat kokonaisuuden, jota pelastuslaitos valmiuden säätelyn keinoin hyödyntää. Häiriötilanteissa pelastuslaitoksen toimintaa pystytään priorisoimaan ja asettamaan palvelutarpeet kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen, joissa korostetaan pelastuslaitoksen voimavarojen suuntaamista turvallisuuden kannalta merkittäviin tehtäviin.

Pelastuslaitos on määrittänyt häiriö- ja vaaratilanteita varten valmiuden säätelyn parametrit ja toimintamallin. Toimintamalli on esitetty salassa pidettävässä osiossa (621/1999 24 § 8 momentti). Valmiuden säätely ja toimenpiteet tapahtuvat neliportaisen mallin mukaan. Palveluiden tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa tapahtuu valmiuden säätelyn avulla, jossa palvelutarpeen priorisointi sekä toimintojen jatkuvuudenhallinta korostuvat. Häiriötilanteissa palveluiden painopiste muuttuu ja keskitetään vaikutukselta keskeisien palveluiden osa-alueisiin, jotka ovat pelastustoiminta, väestönsuojelu sekä sidosryhmien välinen yhteistyö ja avunanto sekä tiedottaminen. Laajamittaisissa häiriötilanteissa kiireellisten pelastustoiminnan palveluiden saatavuus on yhtä riskiluokkaa matalamman toimintavalmiusaikatavoitteen mukainen. Valmiuden säätelyyn toimenpiteisiin sisältyy myös tehtävien ja valmiuden säätelyn avulla tehtävä vaikutusten arviointi, jossa arvioidaan tehtyjen toimien ja toimenpiteiden vaikutus.

Lisävoimavarat tarvittaville palveluille muodostetaan priorisoimalla kiireettömät valvonta- tai muut pelastustoimen tehtävät sekä päätoimisen henkilöstön työaikaa muuttamalla ja lisäämällä sivutoimisten henkilöstön käytettävyyttä. Toimialueen johdolla on hallintosäännön mukaan palveluiden turvaamiseksi määritetty toimivaltamääräyksistä (Soite 2022), joiden avulla voidaan käyttää päätoimista ja sivutoimista henkilöstöä palvelutarpeen resurssointiin. Käytettävissä on myös pelastuslain 379/2011 45 § mukaiset avunantoon perustuva resurssien saatavuus.

Häiriötilanteiden palveluiden seuranta ja toteumaa valvotaan pelastuslaitoksen johtokeskuksesta (JOKE). JOKE koordinoi ja seuraa kokonaistilannetta ulkoisien sekä sisäisten tiedonlähteiden avulla muodostaen tilannekuva toiminnan avulla tilannetietoisuuden. Kokonaisuus dokumentoidaan, jota arvioidaan omavalvontaprosessin toimintaperiaatteen mukaan (palvelutasopäätös luku 1.4) arvioidaan jälkikäteen. Vakavan häiriötilanteen tai poikkeusolojen aikana hyvinvointialueen johtosäännön 45 § on määritetty poikkeava päätösvaltaa hyvinvointialueen palvelujen turvaamiseksi ja tilanteen normalisoimiseksi välttämättömän syyn vuoksi johtavilla viranhaltijoilla.

1.7 Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa

Pelastuslain 2 §:n mukaan pelastustoiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa. Häiriötilanteen kehittymisen poikkeusoloiksi toteaa valtioneuvosto, yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa ja käyttöönottoasetuksesta päättää lopullisesti eduskunta. Valmiuslaissa (1552/2011) on määritelty poikkeusolojen kriteerit.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen tehtävien tuottamisesta vastaa Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos myös poikkeusoloissa. Pelastuslaitos varaa (VAP) tarvitsemaansa henkilöstönsä käyttöönsä yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa. Varauslistoja päivitetään ja tarkastetaan säännöllisesti, jossa huomioidaan myös sivutoiminen henkilöstön käytettävyyks. Lisäksi pelastuslaitos yhteensovittaa henkilö-, tila-, ajoneuvo- ja materiaalivaraukset yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa sekä suunnittelee toimintojen hajauttamisen (KP 2022) ja suunnittelee muun sopimusperusteisesti tarvittavan kaluston varaamisen erikseen. Tarvittaessa poikkeusoloissa yhteensovitetään esim. kuntien kanssa erilaisia väestönsuojelumuodostelmien sekä muita olemassa olevia resursseja tunnistamalla.

Poikkeusolojen aikaisten palveluiden tuottamisen järjestelyissä tukeudutaan valmiuden säätelyn malliin valmiussuunnitelman mukaisesti, jonka periaatteena on tehtävien priorisointi käytettävissä olevien voimavarojen mukaisesti. Tämän lisäksi kohdennetaan toiminnan jatkuvuuden kannalta välttämättömiä muutoksia palvelualueiden toimintaan. Tarvittaessa valvonta- tai turvallisuusviestintäsuunnitelmaa muutetaan vastaamaan tilanteen edellyttämää toimintaa. Palveluiden kiireellisyys- ja tärkeysjärjestyksessä ensisijaisesti turvataan ihmishenget.

Lisävoimavarat tarvittaville palveluille muodostetaan priorisoimalla kiireettömät pelastustoimen tehtävät sekä henkilöstön työaika muuttamalla. Tilannekuvatoimintojen avulla arvioidaan säännöllisesti toimenpiteiden vaikutuksia ja tiivistetään yhteistoimintaa (379/2011 65 §) muiden tahojen kanssa sekä seurataan Sisäministeriön ohjeistuksia. Lisäksi valmiuden säätelyn ja johtamisjärjestelmän avulla ohjataan ja päätetään pelastusviranomaisen antamasta virka-avusta (379/2011 31 § ja 50 §). Valmiuden säätelyyn toimenpiteisiin sisältyy myös tehtävien ja valmiuden säätelyn avulla tehtävä vaikutusten arviointi, jossa arvioidaan tehtyjen toimien ja toimenpiteiden vaikutus.

Valmiuslailla voidaan poikkeusoloissa antaa viranomaisille laajennettuja toimivaltuuksia varmistamaan turvallisuus ja yhteiskunnan toimivuus. Pelastusviranomaisesta keskeisesti koskevista lisätoimivaltuuksista säädetään valmiuslain (1552/2011) luvussa 17, väestönsuojelu ja evakuointi. Lisätoimivaltuudet ovat hyvinkin merkittävät, jolla mahdollistetaan pelastuslaitoksen resurssien käyttö turvallisuustilanteen tilannekuvatoiminnon mukaan tilanteesta riippuen pelastustoimintaan,

turvallisuusviestintään, väestönsuojeluun sekä sidosryhmäyhteistyöhön. Poikkeusoloissa on erityisen tärkeää, että eri toimijoilla on samanlainen tilannekuva ja koordinoivat sekä yhteisesti toimintoja tukeva keskitetty johtaminen. Tilanteesta riippuen lisäresursseja on tarpeen priorisoida ja valjastaa henkilöitä määräämällä väestönsuojelutehtäviin.

Pelastuslaitos vastaa seuraavista asioista poikkeusoloissa valmiussuunnitelman mukaan:

- Oman toimialan toiminnan jatkuvuuden turvaamisesta
- Poikkeusoloiksi todetussa erityisen vakavassa suuronnettomuudessa valmiuslain nojalla perustettavien muodostelmien tuottamisesta
- Valmiuslaissa säädettyjen varautumistehtävien suorittamisesta

Pelastuslaitos hankkii ja varastoi poikkeusoloja varten palvelutuotannossa tarvitsemansa materiaalin valmiussuunnitelmansa mukaisesti (KP 2022 ja 379/2011 64 §). Pelastuslaitos huomioi poikkeusoloihin liittyviä hankintoja tehdessä materiaalien käytettävyyden ja yhteensopivuuden sekä -toimivuuden ja huolettavuuden tarvittaessa myös muiden toimijoiden kanssa.

Materiaalihankinnat jaetaan kahteen osaan: ennakolta hankittavaan ja toimeenpanovaiheessa hankittavaan materiaaliin. Ennakolta hankittava materiaali on osa normaalissa palvelutuotantoa käytössä olevaa materiaali, jota määrän ja laadun mukaan soveltuu myös käytettäväksi poikkeusolojen tehtäviin, jota varastoidaan toimialueella. Toimeenpanovaiheessa hankittava materiaali on sellaista, joka ei lyhyen käyttöiän takia ole järkevää hankkia etukäteen tai joka on muuten suunniteltu hankittavaksi toimeenpanovaiheessa. Toimeenpanovaiheessa tarvitaan erillisiä rahoitusinstrumentteja käyttöön.

Materiaalitarpeen määrä ja laatu sekä varastointiratkaisuja tullaan tarkastelemaan jatkossa erillisillä suorituskykyjen vaatimista resursseista, joka liitetään ja yhteensovitetaan pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen valmiussuunnitelmaa. Suorituskykyvaatimuksissa otetaan tulevana vuosina huomioon vallitsevan turvallisuustilanteen ja väestönsuojelun selvityshankkeiden havainnot. Omaa varautumistasoa kehitetään oman toimintakyvyn, johtamistoimintojen, sekä huoltovarmuuden turvaamiseksi poikkeusoloissa.

2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI

Toimintaympäristön ja toimintojen mahdollistamien resurssien muutoksen arviointi

Vuoden 2023 alusta käynnistyneen rakenteellisen ja toiminnallisen muutoksien myötä pelastustoimi on osa hyvinvointialueen toimintoja. Hyvinvointialueen toiminnan rahoitus on pääosin valtion yleiskatteellista rahoitusta, joka muodostuu sen hyvinvointialueen palvelutarpeen ja olosuhdetekijöiden perusteella. Valtion ohjaus- ja arviointiprosessien tarkoituksena on arvioida hyvinvointialueiden toimintaa ja rahoituksen riittävyttä sekä rahoituskriteerien toimivuutta. Näissä tunnistetaan myös toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia palvelutarpeen ennakoinnin näkökulmasta.

Muutoksessa Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle rahoituksen määräytymistekijät (asukasmäärä, asukastiheys ja riskitekijät) eivät tue Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimenpalvelujen tarveperusteiden palveluiden saatavuuden turvaamista. Hyvinvointialue on yleiskatteellisesta rahoituksesta kohdentanut lisää rahoitusta palvelutarpeen mukaisten palveluiden turvaamisen. Rahoitusjärjestelyjen myötä ei saada enää ulkoisia resursseja erilaisten materiaalien investointeihin tai suorituskyvyltä vaadittavan osaamisen ylläpitoon (öljynsuojelu- ja palosuojelurahasto).

Palvelutasopäätöskauden 2023 arviointia ei voida vielä tehdä koska valmistelussa oleva palvelutasopäätös tehdään kesken kauden. Arvioinnissa käytetään soveltuvin osin vuosien 2021 - 2022 palvelutasopäätöstä ja päättyvän kauden 2023 palvelutasopäätöstä, josta voidaan todeta AVI:n 2021 kommentti: *"Toimintaympäristön muuttuessa pelastustoimen palveluiden saatavuuden tason ylläpitäminen nykyisellä tasolla edellyttää lisäresursointia sekä toiminnan tehostamista."* Toiminnan tehostamista on toteutettu ja tullaan toteuttamaan lisää hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden mukaan (SOITE 2022), joista esimerkkinä huoltotoiminnan kehittäminen (2 htv esitys ei ole konkretisoitunut (KP 2021) vaan muutos on tehty organisaation sisäisellä työjohdollisilla järjestelyillä ilman lisäresursointia).

Edellisten palvelutasopäätöskäiden aikana pelastuslaitoksen taloudellinen tilanne oli riippuvainen yksittäisten kuntien taloudellisesta tilanteesta. Vuosittaisia talous- ja toimintaviestintäsuunnitelmissa varojen käyttöä ohjattiin kuntakohtaisesti, jossa huomioitiin sen kunnan palvelutarpeet, mahdollisimman optimaalisesti. Suunnitelman hyväksyi Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslautakunta se liitettiin osaksi Kokkolan kaupungin talousarviota. Vuosia kestänyt rahoitus- ja resurssivaje on siirtynyt kunnilta perintönä niin investointien (materiaali resurssien lisääminen häiriö- ja poikkeusoloja varten sekä raskaiden yli 3,5 t ajoneuvojen uusinta, F-luokan öljyntorjunta-alus) kuin henkilöstötyöpanoksen muodossa eikä ole saavuttanut tavoitetasoa (AVI 2021). Rahoitusvaje johtui koska kaikki kunnat eivät panostaneet pelastustoimen investointeihin eikä lisähenkilöstö resurssointiin esim. 4 htv (AVI 2021+ KP 2021), jolloin tarvittavia virkoja ei ole voitu perustaa ja sama heiko taloudellinen tilanne jatkuu sopeuttamistoimista huolimatta.

Osana hyvinvointialue uudistusta, pelastuslaitoksesta siirtyi toiselle hyvinvointialueelle henkilötyövuosia, joilla on merkitystä toimintojen suunnittelutyön toteuttamisessa. Merkittävimmät puutteet löytyvät pelastustoimen suunnitelmien laatimisessa sekä päivittämisessä nykytilannetta

vastaavaksi, kansainvälisen avun anto- ja vastaanotto, suorituskykyvaatimusten määrittelytyöstä, muuttuvasta varautumis- ja valmiussuunnittelun yhteensovittamisessa hyvinvointialueen kanssa (evakuoinnit + väestönsuojelu + muu varautuminen), toimialan digitaalisten sisäisten palveluiden toimintojen suunnittelutyöstä sekä sisäisestä laadunvalvonnasta. Kasvava kemianteollisuus ja siihen liitännäiset ohjaus- ja neuvonta- sekä valvontatyö ja alueen väestön ikääntyminen lisäävät onnettomuuksien ennaltaehkäisyn palveluiden tarvetta. Lisäksi hyvinvointialueen muutoksesta tulleet ohjausjärjestelmän vaativat uudet tehtävät sekä toimimalan vaatimukset vievät yhä enemmän aikaa raportoinnin sekä toimintojen suunnitelmien laatimisen muodossa (valmius, varautuminen, suorituskyky).

Päättävien palvelutasopäätöskausien (2021 - 2023) aikana heikkoina ja osin vahvoina signaaleina on tunnistettu henkilöstön vaihtuvuus sekä saatavuuden sekä osaamisen heikentyminen, henkilöstön fyysisen ja psyykkisen suorituskykyyn liittyvät kokonaisuuksien muutokset, sivutoimisten henkilöstön saatavuus virka-aikana, sivutoimisten asemapaikkojen toimintavalmiuteen (lähtöajan kasvaminen) liittyvät haasteet, käytettävissä olevan materiaalin ja kaluston ikääntymisestä johtuvat korjaavan kunnossapidon lisätarve, pelastustoimen tehtävissä käytetty tuntimäärän kasvun muutos sekä palvelutarpeen merkittävä vaihtelu, edellisten vuosien investointi suunnitelmien toteutumattomuuksilla on heijastavat vaikutukset palveluiden saatavuuteen sekä näiden tuottamiseen tarvittaviin taloudellisten resurssien kasvuun.

Pelastustoimen tehtävänä on varautua turvallisuusympäristön muutoksiin ja sovittaa toimintansa meneillään olevaan ajanhetkeen sekä ennakoida tulevaa. Toimintaympäristössä on tapahtumassa lähivuosina (riskianalyysi) merkittäviä muutoksia teollisuuden toimintojen kehittyessä niin maantieteellisesti kuin toiminnallisesti kuin väestönrakenteen muutoksella (KP 2023). Näillä kaikilla ilmiöillä ja niiden yhteisvaikutuksella on merkitystä palveluiden saatavuuteen ja suunnittelutyöhön sekä kustannusvaikutuksiin.

Palveluiden saatavuuden näkökulmasta tulee huomioida kasvava kaupunkikeskus, teollinen toimintamuutos ja toisaalta väestön vanheneminen ja ikääntyminen erityisesti harvaan asutuilla alueilla sekä merelliset toimintaympäristön muutokset. Tiiviillä kasvavalla alueella tulee huomioida palveluiden tarpeen kasvu ja harveneilla alueilla riittävän turvallisuustason edellyttämien palveluiden varmistaminen huomioiden vuodenajan muutoksen vaikutukset palvelutarpeeseen. Vaikutukset hyvinvointialueen pelastustoimen palvelulta vaadittavien varautumisen- ja valmiuden, onnettomuuksien ennaltaehkäisyn ohjaamisen ja neuvonnan muutokset näkyvät palvelutarpeen kasvuna.

Huolestuttava piirteinä ovat palveluiden saatavuuden varmistamiseksi tarvittavien tilojen (paloasemat) erittäin merkittävä vuokrien ja ylläpidon kustannusten nousu ja niiden toimintakunnon heikko taso, palveluiden tuottamiseen tarvittavien materiaali- ja kalustojen saatavuus ja varastointi sekä erilaisten ICT- ja viesti- ja johtamisjärjestelmien (Virve 2.0, KEJO) aiheuttamat kustannusten sekä hyvinvointialueen sisäisten vyörytyserien suuruuden nousu.

Palvelutuotannolta vaadittavien suorituskykyjen osaamisen hankkiminen ja ylläpito vaadittavien osaamistarpeet sekä henkilöstön palkkatkaisut ovat konkretisoituneet ja tulevat näkymään lisääntyvänä talousvajeena. Tarveperusteisen rahoituksen indeksikorotukset eivät vastaa kohonneita kiinteitä kulurakenteita, jolloin toimintojen ylläpitäminen vie ne resurssit, joita tarvittaisiin korjausvelan kiinnikuromiseen ja tehdyt tehostamistoimet eivät riitä.

Pelastuslaitos on edellisten palvelutasopäätöskausien aikana kehittänyt palvelutuotannon jatkuvuudenhallintaa varautumalla keskeisten toimintoja mahdollistaviin ylläpitoon (polttoaine ja -sähkö), osin asemapaikkojen hälytysjärjestelmiin, toimialan ICT ratkaisuja, tilaturvallisuutta sekä palvelutuotannon eri palveluita kehittämällä. Lisäksi pelastuslaitoksen henkilökuntaa on ollut aktiivisesti mukana eri pelastuslaitoksen valtakunnallisissa kumppanuusverkostojen hankkeissa, näin tuoden verkostomaisen työskentelyn hyötyjä paikalliselle tasolle. Positiivista kehitystyötä on palvelutasopäätöskausien aikana tapahtunut alueellinen poikkihallinnollisessa varautumistyössä eli alueellisen turvallisuuden koordinoitua ja varautumisen yhteensovittamisessa (KP alue turva) on vakiinnuttanut verkostomaisena toimijan yhteistoiminta roolin alueella. Resurssiksi saatu tietohallintasuunnittelija on mahdollistanut kokonaisvaltaisen ICT- toimintojen tarkastelun ja kahden eri toimijan toimintojen yhteensovittamista.

2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti palo- ja henkilöturvallisuuden osalta mm. maankäytön, rakentamisen, ympäristön ja kemikaaliturvallisuuden kehittämiseen sekä suunnitteluun. Pelastuslaitos on tehnyt aktiivisesti työtä varsinkin rakentamiseen liittyvän ohjauksen ja neuvonnan osalta. Pelastuslaitos tukee kaupunkien ja kuntien rakennusvalvontoja rakentamiseen liittyvissä paloturvallisuusasioissa. Neuvontaa ja ohjausta annetaan tarvittaessa myös maankäytönsuunnitteluun ja ympäristölupiin liittyen. Mltään edellisessä palvelutasopäätöksessä esitettyjä kehittämistoimenpiteitä ei olla pystytty toteuttamaan puutteellisista taloudellisista resursseista johtuen.

Pelastuslaitos on ollut kehittämässä ja tehostamassa oppilaitosten omatoimista turvallisuusajattelua tukemalla pelastussuunnittelua ja -harjoittelua. Toisen aseteen oppilaitosten kanssa on järjestetty yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa turvallisuusviestintätilaisuuksia ja mm. poliisin ja liikenneturvan kanssa liikenneturvallisuuteen liittyviä kampanjoita. Näiden lisäksi päättyvällä palvelutasopäätöskaudella onnettomuuksien ennaltaehkäisytoimintaa on tehostettu organisaatiota uudistamalla ja henkilöiden tehtäväkuvauksia tarkentamalla sekä kohdentamalla toimintaa arvioitujen riskien perusteella entistä tarkemmin.

Valvontatoiminnan tavoitetta ei erityiskohteiden osalta olla täysin saavutettu päättyvällä palvelutasokaudella. A1 – A6 luokan kohteiden toteuma oli vuosittain kuitenkin yli 90 % tavoitteesta. Syynä tavoitteista jäämiseen on ollut resurssipula. Onnettomuuksien ehkäisyn avautuneisiin virkoihin on ollut vaikea saada päteviä hakijoita. Covid-pandemian myötä käyttöön otettiin valvonnan etä- ja

hybridimalli. Mallilla mahdollistettiin valvontatoimenpiteitä covid-rajoitukset huomioiden soveltuviin kohteisiin.

Keski-Pohjanmaan erityispiirteenä on merkittävä määrä vaarallisia kemikaaleja laajamittaisesti käsitteleviä ja varastoivia laitoksia. Uusia kemian- ja kaivosteollisuuden laitoksia on rakenteilla ja suunnittelussa. Nämä ovat vaatineet myös pelastusviranomaisen asiantuntemusta. Asuinrakennusten itsearviointin ensimmäinen kierros saatiin niin omakotitalojen, kuin yhtiömuotoisten asuinrakennusten osalta suoritettua päättyvällä palvelutasokaudella.

Turvallisuusviestinnän laatua ja vaikuttavuutta on kehitetty yhtenäistämällä toimintatapoja, yhteistyötä lisäämällä median kanssa ja yhteistyöverkostoja laajentamalla turvallisuustietouden levittämisessä. Sosiaalisen median kanavia on hyödynnetty turvallisuusviestinnässä tehokkaasti. Turvallisuusviestinnälle palvelutasopäätöksessä asetetut määrälliset tavoitteet on saavutettu meneillään olevalla palvelutasokaudella lukuun ottamatta vuotta 2020. 2020 turvallisuusviestinnän palvelut kattoivat 3 % alueen asukkaista, kun tavoitteena on 6 %. Synnä tavoitteesta jäämiseen oli Covid19, joka esti turvallisuusviestintätilaisuuksien pidon, mutta tänä aikana kehitettiin turvallisuusviestintämateriaaleja ja etäyhteyksien kautta annettavaa koulutusta.

Päättyvällä palvelutasokaudella uudistettiin ja yhtenäistettiin valtakunnallisesti pelastuslaitosten yhteistyönä valvontaprosessi. Uudistuksen keskiössä oli asiakkaiden saama yhtenäinen palvelu sekä hyvä hallinto, joilla on ollut merkitystä valvontakäyntien käytettyyn aikapanostukseen.

2.2 Pelastustoiminta

Edellisissä palvelutasopäätöksessä linjattiin, että pelastuslaitos ylläpitää toimintavalmiutta siten, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaika eli palveluiden saatavuus toteutuu riskirudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen (SM 2012) mukaisesti vähintään 50 %:ssa tehtävissä. Pelastustoiminnan palvelutason toimintavalmiusaika tavoitteet ovat toteutuneet n 95 %, joskin pientä vaihtelua on havaittavissa vuosittain. III riskialueen toimintavalmiusaikojen mediaani on kasvanut joka vuosi huolestuttavasti, kuitenkin niin että palveluiden saatavuudelle asetetut kriteerit saavutetaan. Vuorokauden tai vuodenajat sekä päällekkäiset tehtävät voivat myös aika-ajoin aiheuttaa yksittäisten tehtävien osalta tavoitettavuushaasteita ajallisesti sekä pelastustoimintaan osallistuva henkilöstön määrän osalta.

Kuluvalla palvelutasopäätöskaudella toimintavalmiusaikatavoitteet eivät ole toteutunut A- ja B kiireellisyysluokan tehtävissä vähintään 50 %:sti muutamissa yksittäisissä II-riskiluokan ruuduissa. Muilta osin riskirudujen tavoittamishaasteet liittyvät yksittäisiin päällekkäisiin tehtäviin tai henkilöstön saatavuuteen erityisesti virka-aikana. Palvelutarpeessa on ollut luontaista vaihtelua vuosittain riskialueiden välillä 2018 -2022 välillä (KP 2023 1).

Toimintavalmiusaikatavoitteet palveluiden saatavuudessa ovat täyttyneet palvelutasopäätöksen mukaisesti ja keskimääräiset toimintavalmiusajat ovat olleet valtakunnallisessa vertailussa parhaiden joukossa. Kokkolan paloaseman rakentamiseen liittyvistä tilapäisjärjestelyistä (2021) ja Toholammin paloaseman tilapäistiloista johtuen toiminta-valmiusajat ovat hieman heikentyneet vuosina 2020 – 2022.

Osittaisista investoinneista huolimatta sammutusautojen keski-ikä ei ole laskenut palvelutasokaudella, ja yli 20 -vuotiaita sammutusautoja on käytössä 10 kpl (14 yhteensä) vanhimpien ollessa 30 vuotta. Vastaavasti säiliöautoista 4 kpl (13 yhteensä) on yli 20 vuotiaita, vanhimpien ollessa 34 vuotta. Investointi velkaa on merkittävästi materiaalisessa varautumisen toteuttamisessa. Lisäksi on muita erityisajoneuvoja, joiden ikä on yli 25 vuotta. Muista merkittävistä investoinneista Toholammin paloaseman ei toteutunut, mikä on ja aiheuttaa siihen asti palveluiden toimintavalmiuden toteutumisessa puutteet, kunnes uusi korvaava paloasema saadaan (osa investointisuunnitelmaa) mahdollisesti 2025.

Päättävän palvelutasopäätöskauden palvelutasopäätöksessä päätetty ulkoisten pelastussuunnitelmien laadinta ja harjoitusten järjestäminen on toteutunut palvelutasopäätöksen suunnitellun mukaan. Muita SM:n asetuksen pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018) mukaisia pelastustoiminnan suunnitelmia ei ole käytännössä päivitetty vuoden 2023 aikana ja tullaan päivittämään seuraavan palvelutasopäätöskauden 2024 -2025 aikana. Organisaatio ja järjestämistapa muutoksesta johtuvat pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat tai yhteistyösuunnitelmia ei ole päivitetty vastaamaan hallintorakenteita. Toimintaympäristön onnettomuusuhkien pelastustoiminnan ja väestönsuojelun suorituskyvyn suunnittelu ei ole toteutunut ja on osaltaan vielä kesken. Miltään edellisessä palvelutasopäätöksessä esitettyjä kehittämistoimenpiteitä ei olla pystytty toteuttamaan puutteellisista taloudellisista resursseista johtuen.

Sivutoimisen henkilöstön määrässä on tapahtunut positiivista kehitystä määrän ja toteutuneiden peruskoulutuksien kurssien suhteen sekä toimintaedellytysten kehittämisessä uuden palkkausjärjestelmän muodossa. Vastaavasti positiivisena kehityksenä on nähty 4 palomiehen vakanssin lisääminen 1.1.2023 alkaen Kokkolan paloasemalle, jolla varmistetaan jatkossa Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle suorituskykyisen henkilöstön saatavuus palveluiden tuottamiseksi vaadittavien toimintojen mahdollistaja.

2.3 Pelastustoimen suunnitelmat

Pelastuslaki ja sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista asettavat täsmälliset suunnitteluelvoitteet pelastustoimelle, joiden toteutumista AVI:t ovat valvoneet selvityspyynnöillä ja tarkastuskäynneillä näiden toteutumista (AVI 2020). Kuluvien palvelutasopäätöskausien päätöksissä esitettiin, että Sisäministeriön asetuksen pelastustoimen erityissuunnitelmat

(1363/2018) laaditaan määriteltyjen kriteereiden mukaan. Suunnitelmien laatiminen ja ylläpitäminen edellyttää lisähenkilötyövuotta, ei ole toteutunut.

Palvelutasopäätöksillä 2021- 2022 pelastustoiminnan suunnitteluun ja suunnitelmien laadintaa ei ole ollut riittävää työpanosta käytettävissä, Pelastustoimen suunnitelmissa tarvitaan systemaattisesti suorituskyvyltä vaadittaviin osa-alueiden suunnittelua ja päivittämistä. Henkilöstön työpanoksen ja työaikaan tehdyt muutokset eivät ole konkretisoituneet, koska palvelualueilta on jouduttu edelleen hoitamaan tukitehtäviä ja hyvinvointialueen muutostyön tehtäviä. Nämä asiat eivät ole konkretisoituneet edellisillä palvelutasopäätöksillä olemassa olevan henkilöstöpulan eikä henkilöstöressivajeen mahdollistamien lisäressurssien puuttumisen takia (LSSAVI/2500/2022, AVI 2021, KP 2021), joka on aiheuttanut työkuormitusta olemassa olevalle henkilöstölle yhdistettynä hyvinvointialue uudistuksessa vaadittaviin käytännön muutoksenhallinnan tehtäviin. Keskeisimmät pelastuslaitoksen ohjeet ja suunnitelmat ja ohjeet vastaavat osittain sisällöltä tarveperustaa, mutta ovat vanhentuneet muuttuneesta toimintaympäristöstä johtuen (hyvinvointialue uudistuksen aiheuttama muutos).

Hyvinvointialueesta maantieteellisestä muutoksesta johtuen suurin osa suunnitelmista menee uudelleen valmisteluun, jossa tulee huomioida pelastustoiminnan yhteistyöalueen (379/2011 47 §) vaatimukset. Lisäksi tulevat muutokset (379/2021 31 § ja 34 § ja 613/2021 5 §) asettavat merkittävän normiin perustuvat muutoksia suunnitelma arkkitehtuuriin ja suunnitelmien sisältöjen muutoksiin. Suunnitelmien laatimista jatketaan suorituskykyvaatimusten ja normatiivisen ohjauksen vaatimusten mukaan.

Merkittävä työ niin alueellisen riskinarvion kuin myös uuden pelastustoimen palvelutasopäätöksen asetuksen mukaisesta sisällön tuottamisesta ja erilaisien ohjausjärjestelmän vaatimat tietopyynnöt (1225/2022) on vienyt merkittävän henkilötyöpanoksen suunnitteluun varatusta ajasta. Pelastuslaitoksen omavalvonta malli valmistui 8/2023 osana hyvinvointialueen uudistuksen velvoitteita. Lisäksi ulkoisia pelastussuunnitelmia (1286/2019) on testattu palvelutasopäätöskauden aikana järjestetyissä pelastusharjoituksissa.

2.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutuottamisesta vastaa Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos. Hyvinvointialueella sivutoiminen henkilö on suoralla työsopimussuhteessa hyvinvointialueeseen eikä yhdistysten tai sopimuspalokuntien kautta. Hallintouudistuksen myötä on tunnistettu tarve tarkastella tuottamiseen liittyvien tehtävien organisointia mm. henkilöstön työajan, käytettävyyden sekä muihin työehtosopimukseen liittyvissä asioissa. Näin ollen pelastuslaitoksella ei ole suoraan vapaaehtoistoimintaa, vaan toiminta on enemmänkin sopimuspalokunta toimintaan (SPPL 2023), johon yhteisen käsitteen muodossa olisi rakennettava yhteinen ymmärrys tulevaisuudessa.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle siirtyi liikkeen luovutuksen yhteydessä Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen palokuntasopimukset, jotka ovat osa vapaaehtoistoimintaa. Näissä sopimuksissa on sovittu erilaisia korvauserusteita ja velvoitteita pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan tukemiseksi ja ylläpitämiseksi (nuoriso- ja tukiosasto sekä yhdistystoiminta). Sopimuksien sisällölliset vaatimukset tulee seuraavan palvelutasopäätöskauden aikana tarkastaa. Lisäksi hyvinvointialueella on sopimus KIP Service OY kanssa sopimuspalokunta (teollisuuspalokunta) toiminnasta teollisuusalueella sekä sen välittömässä läheisyydessä.

Sivutoimisen henkilöstön toimintaa osallistuvan henkilöstön määrä on kehittynyt, mutta myös osassa alueella toiminta on hiipunut ja varsinkin henkilöstön saatavuus eräillä toimipisteillä virka-aikana on oleellisesti heikentynyt (klo. 07- 17). Yleisenä havaintona on, että C-kortillisten määrä ei ole kehittynyt riittävästi. Toukokuussa 2023 turvallisuuslautakunnan kokouksessa päätettiin käynnistää sivutoimisen henkilöstön elinvoima hanke, jossa mm. palveluiden tuottamistapaa ja mallia tullaan arvioimaan sekä tunnistamaan niitä toimia, joilla voidaan ylläpitää vähintään sitä tasoa mikä tällä hetkellä on. Sopimushenkilöstön voimavara on tunnistettu myös hyvinvointialueen strategiassa (Soite 2022).

2.5 Väestönsuojeluun varautuminen

Pelastuslaitos on edellisessä palvelutasopäätöksessä linjannut, että se pystyy toimialueellaan huolehtimaan ihmisten ja omaisuuden suojaamisesta ja pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistään sekä tehtävien edellyttämästä yhteistoiminnasta myös poikkeusoloissa siten, että ihmishenkiä ja omaisuutta ei menetetä puutteellisten varautumisjärjestelyjen vuoksi. Kunnat ovat itsenäisesti varautuneet siten, että pystyvät huolehtimaan tärkeiden tehtäviensä peruspalvelujen turvaamisesta normaaliolojen lisäksi myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Pelastustoiminta poikkeusoloissa on varmistettu yhteistyösopimuksin, ja viranomaisten valmiussuunnitelmat ovat keskenään yhteensopivia ja ajantasaisia. Valmiussuunnitelmien mukaista toimintaa on harjoiteltu vuosittain. Verkostoitumista tulee kehittää edelleen erityisesti maakunnan sisällä sekä yhteensovittaa poikkihallinnolliset tarpeet hyvinvointialueen viitekehukseen.

Pelastuslaitoksella on ajanmukainen tilanne- ja johtokeskus, jonka toimintavalmiutta säädellään ennalta suunniteltujen kriteerien ja toimintamallin mukaisesti (KP 2022). Pelastuslaitosten tilannekuvan kokoaminen jatkossa on mahdollisesti siirtymässä valtakunnallisesti viiden hyvinvointialueen hoidettavaksi, jolloin pelastuslaitoksella olisi mahdollista hyödyntää jatkuvasti toimivaa tilannekeskuspalvelua (379/2011 31 §).

Väestön varoittamiseen käytettävää väestöhälytinjärjestelmää on kehitetty sekä kunnossapidetty ja testattu säännöllisesti.

Poikkeusolojen pelastustoimintaa varten on pyritty ylläpidetty henkilöstönvarauksia eli VAP. Määritettävä varattavien määrä on säännöllisesti tarkastettu.

Kuluneen palvelutasopäätöskauden varautumistoiminnan alkua ohjasi vahvasti COVID19-pandemia ja vuodesta 2022 lähtien Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen myötä muuttunut turvallisuustilanne Suomessa ja Euroopassa. Pelastuslaitos on omalta osaltaan kehittänyt myös pelastustoimen varautumista poikkeuksellisiin oloihin. Pelastuslaitoksen fasilitoima valmius- ja turvallisuusfoorumi Keski-Pohjanmaan Alueturva on kokoontunut aktiivisesti vuodesta 2019 lähtien ja mahdollistanut alueen kriittisten toimijoiden yhteisen keskustelun sekä valmius- ja turvallisuustilannekuvan muodostamisen.

Pelastuslaitos on valvonut ja ohjannut valvonnan yhteydessä yritysten ja taloyhtiöiden omatoimisen varautumisen tasoa ja siitä laadittua pelastussuunnitelmaa suunnitelman mukaisesti. Rakennuslupavaiheessa on tarkastettu osaltaan omatoimiselta varautumiselta vaadittava taso. Väestönsuojien rakentamisvelvoitteen toteutumisesta on huolehdittu yhteistyössä rakennuslupaviranomaisten kanssa voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Kuluneella palvelutasopäätöskaudella pelastuslaitos on osallistunut useisiin valmiutta kehittäviin harjoituksiin, mm. Aluehallintoviraston järjestämään laajoja väestönsiirtoja harjoittavaan alueelliseen LSS22 -valmiusharjoitukseen sekä sen suunnitteluun. Pelastuslaitos järjesti myös keskeisille yhteistoiminta tahoille sekä sivutoimiselle henkilölle perehdytystä ja koulutusta valmiusharjoituksen skenaarion aihepiiriin liittyen.

3 RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Palvelutasopäätös perustuu erilliseen Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen julkiseen ja salassa pidettävään riskikartoitukseen ja -analyysiin (KP 2023), joka sisältää toimintaympäristön analyysin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit sekä niiden muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua tarveperusteisella palvelutuotannolla. Riskianalyysissä on huomioitu vuoden 2023 kansalliset ja alueelliset riskinarviot eri turvallisuustilanteissa. Riskianalyysin luvussa 5 on nostettu esiin tulokset ja johtopäätökset, jotka esitellään neljäntoista kohdan keskeisimmän havainnon ja toimenpideehdotusten kautta.

Riskianalyysi määrittää palvelutarpeen mitoittamisen ja varautumisen tarveperusteisesti tunnistettujen riskien ja uhkien mukaisesti. Tämän avulla tullaan määrittämään palvelutasopäätöskauden aikana suorituskykyvaatimukset hyvinvointialueen pelastustoimelle sekä riittävä turvallisuustaso rakennetulle ympäristölle. Suorituskykyvaatimus tarkoittaa uhkien, riskien ja asiakasymmärryksen perusteella määriteltäviä vaatimuksia mihin pelastustoimen palveluiden tulee kyetä niin henkilöstön, kaluston ja materiaalien kuin toimitilojen osalta.

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos hyödynsi riskianalyysissään keskeisiä ajanhetkeen liittyviä turvallisuusympäristön ilmiöitä, riskejä sekä pyrki tunnistamaan trendejä erilaisin tiedonhankinta keinoin. Toimintaympäristön muutosvoimien analyysissä hyödynnettiin pelastustoimen tilastoinnin lisäksi ulkopuolista tilastoaineistoa, jossa haettiin tietoja tukevia ja syventäviä selvityksiä yhteiskunnan yleisien muutosilmiöiden vaikutuksista sekä asiantuntijoiden näkemyksiä toimintaympäristön ennakoimiseksi.

Riskianalyysin tuloksista ja johtopäätöksistä on poistettu ne kohdat, jotka sisältävät salassa pidettävää tietoa (621/1999 24 § 8 momentti) mukaan.

Toimintaympäristön nykytila ja muutostekijät

Keski-Pohjanmaan pelastustoimen riskianalyysissä on tarkasteltu Keski-Pohjanmaalta toimintaympäristön nykytilaa ja muutostekijöitä erillisten kirjallisten lähteiden, ajankohtaisten pelastustoimen tilastojen, sisäministeriön toimittaman riskiruutuaineiston, haastattelujen, toiminnanharjoittajien laatimien selvitysten sekä paikkatietoanalyysien pohjalta. Maakunnan toimintaympäristön keskeiset muutosvoimat sekä alueellinen kehitys on huomioitu saatavilla olevien julkisten tietojen kautta. (KP 2023).

Toimintaympäristöanalyysin pohja muodostuu pelastustoimen kumppanuusverkoton periaatteisiin, jossa on huomioitu esimerkiksi lainsäädännön kehitys, alueen ympäristö ja luonto, ilmastonmuutoksen aiheuttamat vaikutukset pelastustoiminnalle, väestönkehitys, rakennettu ympäristö, liikenneverkko ja -määrät sekä teknologinen sekä teollinen kehitys. Siinä on erityisesti tarkasteltu laajoja kokonaisuuksia, jotka vaikuttavat nyt ja mahdollisesti tulevaisuudessa hyvinvointialueelta vaadittavaan tarveperusteisen pelastustoimen palveluiden saatavuuden

järjestämisen ja niiden tuottamiseen. Näillä on pyritty ennakoimaan mahdollisia palvelutuotannon muutoksen vaatimia resurssitarpeita sekä palveluiden saatavuuden kehittämistoimia (palvelutasopäätöksen osa 5).

Toimintaympäristön uhkien ja riskien tunnistamisessa on päivittäisten onnettomuuksien osalta hyödynnetty Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilaston (PRONTO) tietoja. Vaativampien tilanteiden, suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden osalta Keski-Pohjanmaan pelastuslaitosten riskianalyyseissa on nojaututtu sidosryhmäyhteistyötä ja heidän omiin riskien mukaista skenaariopohjaista tarkastelu (RVL 2023; KIP 2023). Riskiluokan määrittävien onnettomuuksien resurssitarpeita on tarkasteltu riskianalyyseihin skenaariopohjissa.

Riskienhallintakeinojen määrittely

Pelastustoimessa riskeihin vaikutetaan moniulotteisella keinovalikoimalla, joka muodostuu turvallisuusviestinnästä, turvallisuuden itsearviointista, valvontatyöstä ja pelastustoiminnasta (KP 2023) sekä omatoimisesta varautumisesta. Riskianalyyseihin perusteella pelastustoimen palvelut mitoitetaan riskien ja uhkien mukaisesti, jota tuetaan riskienhallintakeinoin. Riskien ja uhkien perusteella määritellään palvelutasopäätöskauden aikana suorituskyvyn tarve ja suorituskykyvaatimukset, joista johdetaan toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden taso eli suorituskyky.

Tunnistettujen keskeisten havaintojen osalta toteutettiin ristiintaulukoinnit matriisimaisesti riskienhallintakeinojen sekä toimintoihin liittyvien huomioiden osalta. Tunnistetut kokonaisuudet on arvioitu pelastuslaitoksella toteuttavien keinovalikoiman avulla (KP 2023).

Palveluiden mitoituserusteet

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimi tarkasteli riskianalyyseihin perusteella palvelutuotannon tarveperusteista mitoitustarpeita riskienhallinnan keinovalikoiman avulla. Mitoitustarpeet eli suunnitteluperusteet sekä riskianalyyseihin muodostama suorituskyvyn tarve muodostetaan palvelutasopäätöskauden aikana suorituskykyvaatimuksiksi. Palveluiden mitoituserusteet on jaoteltu palvelualueittain kolmeen alakohtaan

- Onnettomuuksien ehkäisyn palvelutarpeet
- Pelastustoiminnan tarveperusteiset mitoituserusteet palvelupisteittäin sekä koko hyvinvointialueen osalta
- Väestönsuojelun ja varautumisen mitoituserusteet, jossa on määritelty vaatimukset pelastustoimen vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin sekä hyvinvointialueen varautumisen yhteensovittamista

Onnettomuuksien ehkäisyn palvelutarpeen mitoituserusteet

Valvontasuunnitelma laaditaan vuosittain perustuen riskienarviointiin. Valvontasuunnitelmassa on esitetty ne painopisteet, joihin valvontaa kohdistetaan. Valvonnan toimenpiteet ja painopisteet voivat vaihdella vuosittain tai sitä voidaan muuttaa esimerkiksi poikkeusolojen tai muun ulkoisen vaikuttavan tekijän edellyttäessä. (KP 2023 1)

Onnettomuuksien ehkäisyn tulee voida vastata olemassa olevan alueen rakennetun ympäristön ja toimintaympäristön tuomiin uusiin haasteisiin. Kokonaisuuteen kuuluu noin 1100 A1 - A6 –luokan erityiskohdetta, joissa yksittäinen kohde voi pitää sisällään useita rakennuksia sekä noin 21700 asuinrakennusta. Lisäksi hankkeiden toteutumisen aikana annettavat lausunnot, yleinen ohjaus, palontutkinnasta saatujen havaintojen ja informaation jalkauttaminen sekä turvallisuusviestintä kuuluvat onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueeseen.

Keski-Pohjanmaan alueelle on suunnitteilla ja rakenteilla useita suuronnettomuusvaara- tai vaaraa aiheuttavia (379/2011 48 §) kohteita. Kohteet tulevat lisäämään pelastusviranomaisen asiantuntijatyötä merkittävästi, enne rakentamista, rakentamisen aikana, kuin teollisen toiminnan toimiessa. Asiantuntijuutta edellytetään toiminnan aikana sekä valmistamiseen ja varastointiin liittyvässä valvonnassa puuttumalla vaarallisiin toimintamalleihin teollisuusympäristössä hankkeiden valmistuttua. Yhteistyön lisääntyminen toiminnanharjoittajan ja TUKES välillä lisää palveluntarvetta.

Toimintaympäristössä väestön ikääntyminen ja hyvinvointialueen sotepuolen yhteistyötä tehostetaan niin HYTE-työn kuin terveydenhuollon palvelutarpeen arvioinnin tukena. Tämä työ tulee lisäämään ennaltaehkäisevän palvelun henkilöstön tarvetta sosiaali- – ja terveydenhuollon henkilöstön koulutuksen toteuttamiseksi.

Alueen väestöpohja tulee kattavasti huomioida, jotta turvallisuusviestinnän erilaisilla keinovalikoimalla tavoitetaan alueen asukkaita eri tavoin. Tällä toimella on merkittävä osuus pelastustoimen palvelutarpeen vähentämisellä, koska merkittävimmät pelastustoiminnan resurssitarpeet kohdistuvat ihmisten aiheuttamien pelastustoimen palvelutarpeiden vastaamiseen.

Omatoimista varautumista on perustellusti syytä korostaa erityisesti riskiperusteisesti suuronnettomuusvaaraa aiheuttavien teollisuuskohteiden skenaariopohjaisten riskien vaikutusvyöhykkeellä sekä erillisten arjen toimintaympäristön häiriötilanteisiin varautumisessa.

Pelastustoiminnan tarveperusteiset mitoituspäätökset palvelupisteittäin sekä koko hyvinvointialueen osalta

Pelastustoiminnan suorituskyky on mitoitettu vastaamaan alueen riskejä ja onnettomuusuhkia. Riskianalysissä tunnistetun palvelutarpeen mukaan ylläpidetään suorituskykytarpeen mukaista palveluverkkoa siten, että kiireellisissä pelastustehtävissä pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on mahdollista toteutua riskiruudulle päätetyn toimintavalmiusaikatavoitteen mukaisesti. Palvelutarve jakaantuu paloaseman välittömään lähialueeseen sekä koko hyvinvointialueen palvelutarvetta tukeväksi.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutarpeen mitoittamisessa ei huomioida naapurihyvinvointi alueen palvelutarpeita, mutta olemassa olevia resursseilla tuetaan pelastuslain 379/2011 46 § mukaan yhteistyösopimuksilla pelastusmuodostelmien käytöstä. Palveluiden

saatavuudessa huomioidaan myös toimintavalmiusaika tavoitteen toteutuminen pelastusjoukkueen osalta.

Palveluverkon avulla muodostetaan ja kootaan tarvittavat resurssit koko hyvinvointialueen palvelutarvetta vastaavaksi. Palvelutarpeen mukaan suorituskyky muodostuu päivittäisten tapahtumien vaatimien keskisuurten ja suurten pelastustoiminnan tehtävien vaatimista suorituskyky tarpeista, ja näiden monistamiskyvystä, joilla kyetään pitämään yllä 72 h ajan valmiuden säätelyn parametrien avulla.

Riskianalysissä on tunnistettu alueelle tyypilliset onnettomuudet sekä yksittäiset riskikohteet, joiden varalle tarvitaan erityisiä järjestelyjä toiminnanharjoittajien omatoimiseen varautumiseen sekä pelastuslaitokselle riittävän suorituskyvyn takaamiseksi. Riskikohde voi edellyttää erityistä varautumista onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja suuronnettomuusvaaran pienentämiseksi ja onnettomuuden torjumiseksi yhteistoiminnassa alueen toiminnanharjoittajien kanssa.

Kaikkia alueella olevia riskiruutuja (III) ei tulla saavuttamaan, vaan näissä kohteissa tuetaan omatoimista varautumisen tasoa ja varmistetaan lähialueiden resurssien osalta palveluiden saatavuus. Kaikkien riskiruutujen kattaminen vaatisi palveluverkon laajentamista harva-asutusalueen teollisuuden kohteeseen.

Väestönsuojelun ja varautumisen mitoituserusteet

Väestönsuojelun mitoituksessa Keski-Pohjanmaalla tulee huomioida niin maakunnan sisältä kuin ulkopuoleltakin tulevat uhat alueen väestölle. Mitoituserusteena alueen sisäisille uhille on suuronnettomuuden aiheuttamat vaikutukset ympäröivälle väestölle sekä poikkeusolojen riskit. Väestöä tulee tiedottaa alueen uhkista (vaara- ja turvallisuustiedotteet) sekä luoda osaamisperusteet toimintaan. Lisäksi tulee kyetä väestöä varoittamaan keskeisillä riskiperusteisilla alueilla ja väestökeskitymissä.

Poikkeusolojen vaatimien väestön suojaamiseen tarkoitettujen väestönsuojien rakentamista ja niiden ylläpitoa valvotaan sekä väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamista toteutetaan. Lisäksi laaditaan evakuointien suunnittelu- ja toimeenpano ohjeen mukaiset suunnitteluvastuun mukaiset suorituskyvyt väestön suojaamiseksi (suojaväistö, kapasiteetit, väestön siirtämisen ja siirtymisen suunnittelu, sekä väestön vastaanoton ja muun väestön elinedellytysten turvaaminen) sekä suunnitelmien yhteensovittamiseksi hyvinvointialueella.

Mahdollisiin laajamittaisiin evakuointeihin varaudutaan ennakkoon laadituilla suunnittelulla, harjoittelulla sekä sidosryhmäyhteistyöllä. Suorituskykyä tulee olla myös säteilyvalvontaan ja suunnitelma säteilyvaaraonnettomuuden varalle.

Tulokset ja johtopäätökset

Riskianalysissä (KP 2023) on esitetty alueen perustietojen, alueellisten- ja kansallisten riskien, alueen onnettomuushistorian sekä alueellisten riskien ja toimintaympäristöanalyysin avulla

muodostettu kokonaisuus. Näiden analyysien sekä havaintojen perusteella on muodostettu toimenpide-ehdotuksia, joilla kyetään vastaamaan keskeisiin alueen ja ympäristön muodostamiin uhkiin sekä yhteiskunnan yleisien muutosilmiöiden vaatimuksiin pelastustoimelle (riskianalyysiin luku 5). Keskeisissä havainnoissa ja toimenpide-ehdotuksissa luodaan pelastustoimen tunnistamien ilmiöille, riskeille, uhkille ja trendeille kehittämissuunnitelmaan nostettavia toimenpiteitä pelastuslaitoksen tuottamien palvelujen suorituskyvyn tukemiseksi. Osa johtopäätöksistä ovat määräaikaista tarpeita, jossa olemassa olevien toimenpiteiden aikana selvitetään jatkossa kokonaisuuden tarvitsemat tarpeet.

- Suuronnettomuusvaara tai vaaraa aiheuttavat kohteet

Keski-pohjanmaalla varsinkin Kokkola alue profiloituu vaarallisten aineiden laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitteinä harjoittavien yritysten ja kemikaaliratapihan kehittyvän teollisuuden kautta alueeksi, jossa pelastustoimen CBRNE-suorituskyvyn tarve pelastustoiminnan kuin onnettomuuksien ehkäisyn osalta korostuu. Alueelle on tulossa lisäksi laajamittaisesti kaivostoimintaa liittyviä kokonaisuuksia.

Onnettomuuksien ehkäisyn resurssia tulee kohdentaa ja lisätä asiantuntijoiden työpanosta (0,5 htv) alueen suuronnettomuuden vaaraa aiheuttaviin laitoksien ulkoisen pelastussuunnitelma laadinta ja vaaraa aiheuttavien tuotantolaitoksien toimintaan ennaltaehkäisevästi (lausunto ja valmisteluvaihe), niin ohjaavassa, turvallisuusviestinnän, yhteistoimintaharjoitusten kuin valvovan viranomaisenkin roolissa. Lisäksi pelastuslaitos tarvitsee asiantuntijatyötä (0,5 htv) kehittämään ja täydentämään CBRNE-torjuntaan liittyviä suorituskykyä määrääjäksi.

- Onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn palvelutarpeen kohdentaminen riskiperusteisesti
- Keski-pohjanmaalla väestö ikääntyy ja yli 64 – vuotiaiden osuus tulee nousemaan lähivuosina. Väestön toimintakyvyn alentumisesta ja sosiaali- ja terveystoimen kehittyvästä yhteistyöstä ja turvallisuusviestinnän riskiperusteisessa kohdentamisesta ja HYTE yhteistyöstä ennaltaehkäiseviin toimii lisää henkityötarvetta 0,5 htv. Työ tulee lisäämään ennaltaehkäisevän palvelun tarvetta sosiaali- ja terveydenhuollon eli viranomaisyhteistyön henkilöstön koulutuksen toteuttamisessa sekä erilaisissa turvallisuusviestinnän keinovalikoiman toteuttamisessa. Tavoitteena on lisätä riskiperusteista turvallisuusviestintää ja -koulutusta sekä omatoimisen varautumisen osaamista koko hyvinvointialueen asukkaille. Näillä toimilla on merkittävä osuus pelastustoimen palvelutarpeen vähentämisellä. Ennaltaehkäisevässä osaamisen kouluttamisessa mukaan otetaan myös sivutoiminen henkilöstö.

Pelastuslaitos kouluttaa ja lisää palontutkintaan sekä vaaratilanteiden havaitsemisesta (379/2011 42 §) johtuvien palvelutarpeiden osallistuvaa henkilöstöä sekä tehostaa palo- ja onnettomuus tutkinnan keinoin saatujen johtopäätösten huomioimista palvelutuotannon varautumisessa ja onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä.

- Pelastustoimen suorituskyky

Hyvinvointialueen pelastustoimi kehittää palvelutarpeen mukaisia suorituskykyjään systemaattisesti erityisesti riskianalyyssissä määritettyjen palvelutasoja mitoittavien riskien osalta (suorituskyvyn tarve) niin materiaalien ja kalustollisten valmiuksien, toimintamallien sekä henkilöstön osaamisen ja suunnitteluosaamisen pohjalta. Pelastustoimen suorituskyky muodostuu toimintavalmiudesta, joka tarkoittaa hyvinvointialueen pelastustoimen kykyä suoriutua sille määritetyistä tietystä tehtävästä eli suorituskykyvaatimuksesta. Pelastustoimen suorituskykyyn kuuluu onnettomuuksien ennaltaehkäisy, pelastustoiminnan ja varautumisen ja väestönsuojelun vastualueet.

Vastuualueiden avulla tuetaan pelastustoimien palvelutuotannon häiriönsietokyvykkyyttä ja kykyä tuottaa määritetyt palvelut, joilla hidastetaan palvelutuotannosta nousevien välittömien kustannusten muodostumista. Suorituskykyyn liittyy pelastustoimen kalusto- ja materiaalistategian luominen, johtamisen, toimintamallien ja henkilöstön määrän ja laadun määrittäminen, joilla vastataan palvelukyvykkyyden avulla. Suunnittelussa huomioidaan poikkeusolojen vaatimukset. Pelastustoimen suorituskykyyn kuuluvat myös yhteistoiminta-alueen sekä viranomaisyhteistyön tarpeiden kehittäminen. Suorituskyvyn kehittäminen ja tehokkuuden lisääminen pelastustoiminnan toimintamenetelmissä ja työturvallisuudessa sekä onnettomuuksien ehkäisyssä huomioidaan kattavasti

Osana suorituskyvyn kehittämistä ympäristövahinkojen torjunnan (merellinen öljyntorjuntakyky siltä osin kuin se kuuluu pelastuslain 27 § toimivaltaan, maa-alueiden öljyvahinko sekä pohjavesialueella tapahtuvat kemikaalionnettomuuksien) suorituskykyä kehitetään toimintaympäristön riskien mukaisesti kokonaisuutena (AVI 2023) yhteistyössä sidosryhmien (pelastustoiminnan yhteistyöalue ja rajavartiolaitoksen kanssa. Tämä tulee vaatimaan pelastuslaitokselta kehittämis- ja ylläpito resursseja lisää määrääjäksi (0,5 htv), jotta suorituskyvyn suunnittelun avulla saadaan valmius nostettua tunnistettuja riskejä vastaavalle tasolle ja saavutetaan sille asetettu minimitason.

Toimintaympäristön muutostarpeessa ei ole huomioitu esim. keskitettävien tehtävien (613/2021 5 §) mukaisia vaatimusten vaatimia henkilöstö resurssitarpeiden kustannuksia, jotka ovat ensiarvion mukaan n. 2 - 2,5 htv), jotka eivät ole tällä hetkellä vielä tarkkaan tiedossa johtuen normiohjauksen puutteesta.

Pelastustoimen suorituskyvyn kehittäminen sisältää toiminnassa tarvittavien toimintojen johtamiseen liittyvät digitalisaation mukaiset järjestelmät. Pelastuslaitoksen tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoimintaa kehitetään tukemalla nykyisiä ja tarveperusteisia suorituskykyjä sekä näiden vaatimaa organisaatiollista kyvykkyyttä. Nämä tukeutuvat suunnitteluperusteiden vaatimusten laadintaa, jotka antavat perusteet pelastustoimen suunnitelmien sisällölle (1363/2018). Suunnittelutyö tukee ja toteuttaa sekä kehittää palveluiden laadun arviointia ja omavalvontaa. Pelastuslaitos integroituu tarkoituksenmukaisesti hyvinvointialueen konsernin tuottamiin palveluihin. Resurssilisäys tukee myös hallinta- ja ohjausjärjestelmältä tulevan raportointi velvollisuuden kehittämisestä sekä digitaalista siirtymistä.

- Väestön suojelun ja varautumisen suorituskyky

Varautumiseen liittyvä suorituskyvyn kehittämien vaatii poikkihallinnosta osaamista ja yhteensovittamista sekä kouluttamista. Osana hyvinvointialueen varautumisen koordinoitua tarvitaan uudenalaista osaamista eri häiriötilanteiden valmiussuunnitteluun, johtamiseen sekä tilannekuvan muodostamiseen sekä viranomaistoiminnan yhteisen varautumisen kehittämiseen ja suunnitteluun.

Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen hyvinvointialuetta koskevan väestönsuojelutehtävien toiminnan ja suunnitelmien toteuttamiseksi. Lisäksi on tarpeen kehittää häiriötilanteiden ja väestönsuojelun varautumiseen liittyviä tehtäviä ja yhteistyörakenteita alueen kuntien kanssa. (2 v määräaikainen tehtävä).

Evakuointien suunnittelu- ja toimeenpano ohjeen mukaiset suunnitteluvastuun mukaiset suorituskyvyt väestön suojaamiseksi (suojavaistö, kapasiteetit, väestön siirtämisen ja siirtymisen suunnittelu, sekä väestön vastaanoton ja muun väestön elinedellytysten turvaaminen) sekä suunnitelmien yhteensovittamiseksi hyvinvointialueella sekä näiden materiaalisten varautumisen suunnittelu. Henkilöstö resurssin määräaikainen lisäys tukee suunnitteluprosessin aikana näiden toimintojen yhteensovittamista. Merkittävänä osan poikkeusolojen haastavimmista riskeistä aiheuttaa pelastustoimen vastuulla olevan väestönsuojaamisen suunnitelmien uudelleen arvioinnin ja yhteensovittamisen tarpeen sekä näiden suorituskykyjen määrittelyn.

4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN

4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Onnettomuuksien ehkäisyllä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla pyritään pienentämään onnettomuuden todennäköisyyttä ja ennalta varautumalla vähentämään onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja. Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisytyön tavoitteena ovat ihmisten ohjaus, neuvonta, koulutus ja valvontatyö.

Pelastuslain (379/2011) pelastuslaitoksen keskeisenä tehtävänä on ehkäistä onnettomuuksia ja huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, turvallisuusviestinnästä, valvonnasta ja palontutkinnasta. Pelastuslaitoksen on toimittava onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistuttava paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön. Pelastuslaitoksen on myös seurattava onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja siitä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhdyttävä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja tarvittaessa tehtävä esityksiä muille viranomaisille. Pelastuslain mukaan pelastusviranomaisten on huolehdittava myös muun lainsäädännön mukaan pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä. Näitä, yleisimmin valvonta- ja lupatehtäviä, tulee erityisesti kemikaaliturvallisuutta koskevasta lainsäädännöstä.

Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn tehtävät kuuluvat Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksella onnettomuuksien ehkäisypalveluiden vastuulle. Ennaltaehkäisyn tehtävät hoidetaan koko henkilöstön toimesta.

Onnettomuuksien ehkäisypalveluiden keskeisiä tehtäviä ovat:

- onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvä yleinen ohjaus,
- turvallisuusviestinnän suunnittelu ja koordinointi sekä osaltaan toteutus,
- pelastustoimelle kuuluvat valvontatehtävät,
- maankäytön ja rakentamisen ohjaus- ja asiantuntijatehtävät
- paikalliseen turvallisuustyöhön osallistuminen.

4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastuslain 27 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan hyvinvointialue päättää, millä tavoin pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain mukaan hyvinvointialueen on huolehdittava alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien rajoittamisessa. Ohjausta ja neuvontaa kohdennetaan erityisesti pelastuslain 2 ja 3 luvuissa säädettyjen velvoitteiden toteutumiseen, vaarallisten kemikaalien käyttöön ja varastointiin liittyviin, sekä maankäytön ja rakentamisen turvallisuuteen liittyviin asioihin.

Pelastuslain 2 luvussa annetaan kansalaisia koskevia yleisiä määräyksiä, kuten yleinen toimintavelvollisuus tulipalon tai muun onnettomuuden uhatessa tai sattuessa, huolellisuusvelvoite tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran ja vahingon välttämiseksi, varovaisuusvelvoite tulen käsittelyssä sekä avotulen tekoa ja kulotusta koskevat rajoitteet ja velvoitteet.

Pelastuslain 3 luvussa puolestaan määritellään toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuuksista. Lisäksi luvussa annetaan pelastusviranomaiselle velvoitteita poistumisturvallisuuden arviointiin liittyen.

Pelastuslain yleinen ohjaus- ja neuvontavelvoite toteutetaan osana päivittäistä onnettomuuksien ehkäisy-, pelastus- ja viestintätoimintaa, ja siihen osallistuu osaltaan koko henkilökunta. Yleistä ohjausta ja neuvontaa annetaan puhelimitse virka-aikana eri toimiala-asiantuntijoiden toimesta. Virka-ajan ulkopuolella ohjausta ja neuvontaa antavat tarvittaessa päivystävät palomestarit sekä muu pelastushenkilöstö. Vaarallisten kemikaalien käyttöön ja varastointiin sekä maankäytön ja rakentamisen turvallisuuskysymyksiin liittyvää erityistä asiantuntemusta vaativaa ohjausta ja neuvontaa varten on erikseen nimetyt viranhaltijat. Opastavaa turvallisuustietoa on saatavilla pelastuslaitoksen verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

Pelastuslaitos huolehtii alueella pelastustoimelle kuuluvasta turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien rajoittamisessa. Keskeinen tavoite on onnettomuuksien ehkäiseminen ja hyvän turvallisuuskulttuurin edistäminen vaikuttamalla turvallisuusasenteisiin, -tietoihin ja -taitoihin.

Pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategian mukaan kohderyhmät tulee valita riskiperusteisesti pelastuslain määrittelemistä varautumisvelvollisista. Tältä pohjalta alueellemme on laadittu turvallisuusviestintäsuunnitelma.

Turvallisuusviestinnässä tehdään tarkoituksenmukaista yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja alueella toimivien tahojen sekä valtakunnallisten toimijoiden kanssa.

Pelastustoimelle kuuluvan turvallisuusviestinnän toteuttamiseksi ei ole erikseen resursoitu henkilöstöä, vaan tehtävään osallistuu koko henkilöstö tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on onnettomuuksien ennalta ehkäisy ja onnettomuusvaikutusten vähentäminen.

Ohjauksen ja neuvonnan tavoitteena on, että pelastustoimen laitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja laitteiden kunnossapito on ennakoivaa sekä pelastussuunnitelmat ja poistumisturvallisuus selvitykset ovat ajan tasalla ja niiden mukaista toimintaa harjoitellaan. Lakisääteiset harjoitukset toteutetaan yhdessä toiminnanharjoittajien ja eri viranomaisten kanssa ja ne osaltaan toteuttavat pelastusviranomaiselle säädettyä ohjausvelvoitetta.

Turvallisuusviestintää tehdään monikanavaisesti ja siinä hyödynnetään digitaalisia palveluita. Turvallisuusviestinnän tavoitteena on kansalaistaitojen sekä turvallisuusosaamisen kehittäminen elämänskaaren kaikissa vaiheissa ja toimintaympäristöissä.

Turvallisuusviestintää ohjaa turvallisuusviestintäsuunnitelma, jossa asetetaan toteutustavat eri kohderyhmille. Pelastuslaitos pyrkii tapaamaan jokaisen alueella asuvan lapsen ja nuoren neljä kertaa ennen, kuin he täyttävät 25 vuotta.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslain yleinen ohjaus- ja neuvontavelvoite toteutetaan osana päivittäistä onnettomuuksien ehkäisy-, pelastus- ja viestintätoimintaa. Lisäksi opastavaa turvallisuustietoa on saatavilla pelastuslaitoksen internet -sivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

Erillistä turvallisuusviestintää tuotetaan laaditun turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisesti vähintään kuudelle prosentille alueen väestöstä. Tämän lisäksi turvallisuusviestintää suoritetaan eri sosiaalisen median kanavilla.

Työhön varataan 1,5 henkilötyövuotta

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslaitoksen ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä toteutuu palvelutasopäätöksen mukaisella tasolla. Tehokas onnettomuuksien ehkäisytoiminta tarvitsee monipuolista koulutusmateriaalia sekä päätoimisia voimavaroja. Laadukkailla ja monipuolisilla koulutusmateriaaleilla varmistetaan laadukas koulutus ja mahdollistetaan koulutusten tekeminen eri tavoin. Panostamalla sivutoimisen henkilöstön tehdä turvallisuuskoulutusta, saadaan merkittävä voimavara ja lisäresurssi turvallisuusviestinnän ja –osaamisen laajentamiseen. Digitalisten palveluiden hyödyntämistä ja vaikuttavuuden arviointia selvitetään ja kehitetään tulevalle palvelutasokaudella.

4.1.2 Palontutkinta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkintaa (379/2011 41 §). Pelastuslaitoksen palontutkinnan tarkoituksena on kehittää pelastuslaitosten onnettomuuksien ehkäisyä ja pelastustoimintaa. Sen tulee tuottaa onnettomuuksien ehkäisyn kehittämis- ja suunnittelutyötä palvelevaa tietoa yksittäisten tapausten analysoinnin kautta sekä tilastollisen tiedon luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta parantamalla. Pelastustoiminnan kulku on säädetty selvitettäväksi osana palontutkintaa. Pelastustoiminnan kulun selvittämisen laajuus ja näkökulma määräytyvät palontutkinnan tasojen mukaisesti.

Yksittäistapauksia ja tilastotietoa voidaan hyödyntää onnettomuuksien ehkäisyn lisäksi pelastustoiminnan tekniikan ja taktiikan kehittämisessä, työturvallisuustarkasteluissa, turvallisuusviestinnässä sekä valvontatoimenpiteiden kohdentamisessa. Koottua tilastoaineistoa voidaan hyödyntää laajasti sekä pelastuslaitoksen oman toiminnan suunnittelussa että koko pelastustoimen palveluiden saatavuutta koskevassa suunnittelutyössä.

Palontutkinta jaetaan Keski-Pohjanmaan alueella kolmeen tasoon.

- Taso 1 on palontutkinnan perustaso, joka suoritetaan jokaisesta tulipalosta kirjaamalla PRONTO-järjestelmään onnettomuus- ja rakennusselosteiden vaatimat tiedot. Ensimmäisen tason palontutkinnasta vastaa pelastustoiminnan johtaja.
- Taso 2 on pelastuslaitosten palontutkinnan laajempi taso. Tason 2 tutkinnassa selvitetään tulipalon syy ja perehdytään tarkemmin onnettomuuden laajuuteen vaikuttaneisiin tekijöihin, pelastustoiminta mukaan lukien. Tämän tason palontutkinnan suorittaa tehtävään koulutettu palontutkija.
- Taso 3 on palontutkinnan laajin taso, joka suoritetaan tarpeen vaatiessa erityisen merkittävistä tapauksista tai osana muuta tutkintaa. Päätöksen tutkinnan aloittamisesta voi tehdä Onnettomuustutkintakeskus, sisäasiainministeriö, valtioneuvosto tai pelastuslaitos. Tason 3 palontutkintaa varten kootaan työryhmä, johon voi kuulua myös jäseniä pelastuslaitoksen ulkopuolelta.

Edellisen palvelutasopäätöskauden tavoitteita palontutkinnan osalta ei ole saavutettu. Tulosten hyödyntäminen ei ole ollut suunniteltua ja säännöllistä. Tutkintatuloksia ei ole järjestelmällisesti kyetty hyödyntämään alueellisessa riskianalyyysityössä ja pelastuslaitoksen toiminnan kehittämisessä. Tuloksia on hyödynnetty turvallisuusviestinnän eri tapahtumissa ja aineistoissa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Palontutkinnalla saavutettujen havaintoja ja tuloksia hyödynnetään onnettomuuksien ehkäisytyössä ja valvontasuunnitelman toimintaperiaatteiden sekä tavoitetilojen laadinnassa. Osana palontutkintaa tullaan palveluiden laadun kehittämiseksi suorittamaan enemmän pelastustoimen kuluja, niissä tulipaloissa, joissa kohteissa on käytetty keskimäärin enemmän aikaa tai resursseja.

Palontutkintaa tullaan jatkossa kehittämään ja toimenpiteet on otettu huomioon palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmassa. Tavoitteissa seurantamittarina on kvartaaleittain tapahtuva omavalvonta, jossa yhden pelastustoiminnan tehtävänä kulku selvitetään sekä ajantasainen tilannekuva onnettomuuskehityksestä.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksella on käytössä ajantasainen tilannekuva onnettomuuskehityksestä osana omavalvontaa.

Tutkitaan tulipalot, joissa kuolee tai vakavasti loukkaantuu ihmisiä sekä palot, joissa rakenteelliset puutteet ovat haitanneet pelastustoimintaa tai levittäneet paloa.

- Tason 1 tutkinnan tekee pelastustoiminnan johtaja täyttäessään PRONTO onnettomuus- ja rakennusselosteen saamiensa tietojen perusteella.
- Tason 2 tutkinnan tekee koulutettu palontutkija virka-aikana.
- Taso 3 merkittävä omaisuusvahinko yli 2 miljoonaa, tai useampi palokuolema yhdessä kohteessa, laajalle levinnyt maastopalo (yli 30 ha), merkittävä rakenteellisen palonehkäisyn puute havaittu tasolla 2, pelastustoiminnassa aiheutuu työtapaturma
- Lisäksi tutkitaan seuraavat onnettomuudet:
 - Ikäihmisten yli 65- vuotiaiden kotona tapahtunut rakennuspallo -tai rakennuspalovaara eli syttymä.
 - Hoito- palveluasumisen laitoksissa tapahtunut syttymä.
- Kvartaaleittain tutkitaan vähintään yhden tulipalo (maasto, rakennus, liikenneväline tai muu tulipalo) pelastustoiminnan kulku osana omavalvontaa, valvonta voidaan yhteensovittaa muuhun palontutkintaa.

Pelastuslaitos seuraa onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyy osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tekee esityksiä muille viranomaisille ja tahoille. Jos ennaltaehkäisevä toiminta ei ole mahdollista tai riittävää, parannetaan pelastustoiminnan toimintavalmiutta valmiuden säätelyn mallin avulla.

Palvelun tuottamiseen käytettävät voimavarat 0,5 htv muodostuu pelastustoiminnan johtajan sisältämästä työajasta sekä onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueen toimenpiteistä sekä omavalvonnan toteuttamisesta ja raportoinneista.

Kehittämistarve

Kehittämistarve liittyy havainnoista saatujen tietojen hyödyntämiseen systemaattisesti niin pelastustoiminnan sisällön kehittämiseen kuin myös onnettomuuksien ennaltaehkäisytoimintamalliin tulipalojen määrän eli syttymien aiheuttamien toimien vähentämiseksi. Tällä toimella on merkittävä vaikutus palvelutarpeen tunnistamisessa.

Palotutkinnan koulutuksen lisääminen henkilöstölle niin onnettomuuden kulun selvittämiseksi kuin myös pelastustoiminnan systemaattisen tapahtumakulun selvittämiseksi. Palotutkintaan taso 2 osallistuvan henkilöstön koulutukseen panostetaan sekä määritellään määrälliset ja laadulliset tavoitteet toiminnalle. Lisäksi selvittää palotutkinnan resurssien ostamista sopimusperusteisesti asiantuntijapalveluna ulkopuoliselta organisaatiolta tai henkilön määräaikaista palkkaamista kysyntätarpeeseen.

4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Pelastuslain 42 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Onnettomuuksien ehkäisemiseen liittyvällä yhteistyöllä tarkoitetaan toimia muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistumista paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Tavoitteena pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyydelle on yhteistyön keinoin estää onnettomuuksia ennalta. Tähän kuuluvat toiminnot ovat osa valvontaa ja turvallisuusviestintää. Pelastuslaitos on suorittanut valvontasuunnitelman mukaista moniviranomaisyhteistyötä edellä mainittujen tavoitteiden mukaisesti.

Pelastuslaitos on tunnistanut useita toimijoita, joiden kanssa tehdään yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Tällaisia toimijoita ovat esim. kaavoittajat, rakennusvalvontaviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, turvallisuus- ja kemikaalivirasto, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimikunnat sekä yksityiset toiminnanharjoittajat ja yhteisöt.

Vuonna 2020 käynnistettiin Keski-Pohjanmaan valmius- ja turvallisuusfoorumien eli K-P alueturvan toiminta. K-P alueturva toimii maakunnan kuntien ja viranomaisten turvallisuusyhteistyön alustana. Siinä linjataan ja asetetaan yhteisiä painopisteitä, sekä yhteen sovitetaan Keski-Pohjanmaan valmius- ja turvallisuusasioita. Viranomaisyhteistyönä on laadittu mm. alueellinen riskiarvio.

Pelastuslain mukaan pelastusviranomaiselle tulee tehdä ilmoitus, mikäli havaitaan rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeinen palonvaara tai muu onnettomuusriski. Ilmoituksen tekijöitä ovat yleensä pelastuslaitoksen henkilöstö sekä ensihoitajat tai kotihoidon henkilökunta. Lisäksi poliisilta, isännöitsijöiltä, nuohoojilta ja omailta tulee ilmoituksia asunnossa olevasta

onnettomuusvaarasta. Pelastuslaitos arvioi kaikki ilmoitukset ja suorittaa arvioinnin perusteella valvontatoimenpiteitä. Onnettomuusriski-ilmoitukset edellyttävät lähes poikkeuksetta poikkihallinnollista moniviranomaisyhteistyötä mm. sosiaali- ja terveysviranomaisten sekä poliisin kanssa.

Pelastuslaitos tekee laajaa yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemiseksi muun muassa antamalla lausuntoja ja osallistumalla useisiin erilaisiin asioita edistäviin työryhmiin. Esimerkiksi pelastusviranomaisen antamalla lausunnoilla ja ohjeilla varmistetaan, että paloturvallisuus- ja väestönsuojelusäädökset ja ohjeet otetaan huomioon kaavoituksessa ja rakentamisessa.

Pelastuslaitos laatii viiden vuoden välein yhteistyössä alueen laajamittaista vaarallisten aineiden käsittelyä ja varastointia harjoittavien yritysten kanssa alueen asukkaille lähetettävän vaaratiedotteen. Pelastuslaitos on lisäksi ollut mukana erilaisissa hankkeissa sekä valtakunnallisissa asiantuntijaverkostoissa, joiden tavoitteena on luoda uusia toimintamalleja ja yhtenäistää olemassa olevia käytäntöjä.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitos pyrkii yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ennalta estämään onnettomuuksia. Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti onnettomuuksien ehkäisyä edistäviin hankkeisiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on edelleen kehittää alueen maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvää turvallisuustyötä ja tehdä viranomaisyhteistyötä kuntien rakennusvalvontaviranomaisen kanssa suunnitteluun liittyvissä lausunto- ja neuvontatehtävissä.

Tapahtumaturvallisuuteen liittyvän valvontatoiminnan tavoitteena on tapahtumaturvallisuuden parantaminen ja tukea tapahtumajärjestäjiä. Tapahtumaturvallisuuteen liittyvää moniviranomaisyhteistyötä jatketaan nykyisillä resursseilla, mutta tapahtumaturvallisuuteen suunnatuilla resursseilla on nousupaineita.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on edelleen olla mukana yhteistyöryhmissä ja -hankkeissa, jotka tukevat pelastuslaitoksen tavoitteita onnettomuuksien ehkäisytyössä.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos tekee aktiivista yhteistyötä eri viranomaisten, yhteisöjen ja asukkaiden kanssa onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi sekä osallistuu paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Pelastuslaitos käsittelee kaikki viranomaisten ja muiden ilmoitusvelvollisten tahojen ilmoitukset havaituista vaaroista ja ryhtyy niiden johdosta pelastuslain mukaisiin toimenpiteisiin.

Yhteistyön tekemiseen varataan noin 0,5 henkilötyövuotta.

Palvelutason kehittämistarve

Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisyssä eri tahojen kanssa toimii hyvin. Ongelmia tai epäkohtia ei ole tunnistettavissa. Yhteistyö sote-organisaation kanssa toimii myös hyvin, mutta esim. asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä tehtävää ”kodin turvallisuustarkastusta” on tarpeen kehittää ja yhteensovittaa pelastustoimen kanssa. Yleisölle laadittava tiedote (turvallisuustiedote) päivittämistarvetta ja sen väliä tarkastellaan toimintaympäristön riskien tai toimintojen muuttuessa, lisäksi selvitetään turvallisuustiedoitteen digitaalisen palvelun käyttöönotto ja sen ylläpitoa.

4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Pelastuslain 43 §:n mukaan, pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos seuraa onnettomuusmäärien muutoksia viikoittain sekä osavuosikatsauksissa. Seurannan avulla voidaan selvittää, jos onnettomuusmäärissä tapahtuu merkittävää kasvua tai onnettomuuksien syyt osoittavat puutteita turvallisuusjärjestelyissä tai toiminnassa, korjataan toimintaa siihen soveltuvilla, riskianalyysillä tunnistetuilla menetelmillä. Ensisijaisesti tarkastellaan erilaisten onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvien toimenpiteiden sekä menetelmien käyttö tilanteen ratkaisemiseksi. Jos edellä mainituilla menetelmillä ei saada haluttua muutosta aikaiseksi, tulee muutos toteuttaa pelastustoiminnan toimintavalmiuden kautta.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Alueen onnettomuusuhkien, tapahtuneiden onnettomuuksien lukumäärän, sijainnin sekä syiden seuranta ja analysointi ovat suunnitelmallista ja säännöllistä. Onnettomuuskehityksen seurannan kautta saatuja tuloksia hyödynnetään pelastuslaitoksen palvelutuotannon kehittämisessä. Riskianalyysin mukaiset alueelliset, valtakunnalliset sekä kansainväliset ilmiöt huomioidaan, jos niillä on vaikutuksia onnettomuuskehitykseen. KIP suurteollisuusalueen osalta KIP servicen teollisuuspalokunta avustaa tietojen keräämisestä heidän vastuualueellaan yhteisen onnettomuuskehityksen seurannan kehittämiseksi.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää ajantasaista tilannekuvaa onnettomuuksien kehityksestä. Onnettomuuskehityksen seurannan tuloksia hyödynnetään pelastustoimen kehittämisessä.

Työhön varataan noin 0,1 henkilötyövuotta.

Palvelutason kehittämistarve

Onnettomuuskehityksen seuranta tulee kehittää ja automatisoida enemmän tietojohdamisen työkalujen kautta, joka toteutetaan omavalvonnan keinoin. Omavalvonta otetaan käyttöön 2023 vuoden loppupuolella ja laatua mittaava toiminta käynnistetään vuoden 2024 aikana. Tavoitteena on tuottaa tietoa systemaattisesti päätöksenteon tukemiseen.

4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen varmistaminen

Hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialue voi hoitaa tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle hyvinvointialueelle. Säännöksen perusteluiden mukaan hyvinvointialueiden vapaaehtoisessa yhteistoiminnassa hyvinvointialueet voisivat sopia, miten järjestämisvastuu jaetaan. Vaikka tehtävä järjestettäisiin yhteistoiminnassa, järjestämisvastuun siirtävällä hyvinvointialueella olisi aina kuitenkin tehtävän rahoitusvastuu sekä viimesijainen vastuu valvoa, että tehtävä tulee asianmukaisesti järjestetyksi. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnan muodoista säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvussa.

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Tällä hetkellä Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella ei ole muiden hyvinvointialueiden kanssa yhteistoiminnassa hoidettaviksi sovittuja onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvonnan tehtäviä. Pelastuslaitos tekee kyllä aktiivista yhteistyötä muiden pelastuslaitosten kanssa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Onnettomuuksien ehkäisyyn tehtävät ovat tarkoituksenmukaista ja tehokasta järjestää paikallisesti.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvia tehtäviä ei ole tarkoitus siirtää Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella toisen hyvinvointialueen järjestettäväksi.

Palvelutason kehittämistarve

Jatkossa voidaan arvioida tarvetta siirtää onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvia tehtäviä toisen hyvinvointialueen kanssa yhteistoiminnassa järjestettäväksi.

4.1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaissa säädetyn valvontatehtävän suorittamiseksi pelastuslaitos tekee palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä vuosittain tarkistettavan valvontasuunnitelman mukaisesti. Valvontasuunnitelma perustuu pelastustoimen riskianalyyysiin ja palvelutasopäätökseen.

Valvontasuunnitelmassa esitetään säännöllisen valvonnan (yleinen palotarkastus ja itsearviointi) periaatteet, määrävälit ja niiden perusteet. Valvontasuunnitelmassa esitetään lisäksi epäsäännöllisesti suoritettavan valvonnan, asiakirjavalvonnan, viranomaisyhteistyön ja kemikaaliturvallisuuslain nojalla tehtävän valvonnan periaatteet. Valvontavälejä ohjaa valvontasuunnitelmaohjeen kohdetyyppikohtaiset valvontavälit ja näihin tehtävät uhkien perustuvat tarkennukset. Määräaikaisten palotarkastusten ja muun säännöllisen valvonnan enimmäisvälinä pidetään yleensä enintään 60 kk. Matalan riskitason kohteissa määräväli voi kuitenkin olla 120 kk.

Yritys- ja laitospaikoitteiden osalta riskinarvioinnin lähtökohtana pidetään omaisuusvahinkoriskiä, mutta käyttötavan perusteella huomioidaan tarvittaessa myös henkilövahinkoriskit sekä ympäristö- ja kulttuuriarvojen riskit. Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten osalta riskienarvioinnin lähtökohtana on ensisijaisesti henkilövahinkoriski.

Valvonnan ensisijainen tarkoitus on ohjata, neuvoa ja opastaa palo- ja henkilöturvallisuuden sekä kemikaaliturvallisuuden ylläpidossa ja kehittämisessä sekä tarvittavilta osin valvoa pelastusviranomaisen valvottavaksi määrättyjen säännösten noudattamista ja näillä keinoin osaltaan pienentää onnettomuuden todennäköisyyttä ja vähentää mahdollisesta onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja. Valvontatoiminnassa tehdään yhteistyötä kuntien ja valtionhallinnon viranomaisten ja muiden tahojen kanssa.

Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan vuoden aikana säännöllisesti ja toteutuminen raportoidaan vuosiraportoinnissa. Pelastuslaitoksen suorittamat valvontatoimenpiteet ovat osittain maksullisia ja osittain maksuttomia. Maksuista päätetään hyvinvointialueen toimivaltaisissa toimielimissä. Pelastuslaitoksen voimassa oleva valvontasuunnitelma on sähköisesti saatavilla mm. pelastuslaitoksen verkkosivuilla.

Pelastuslaitoksen valvontatyötä ovat lisänneet erityisesti epäsäännöllisen valvonnan toimenpiteet, kuten pelastuslain 42 §:n mukaiset ilmoitukset ilmeisestä onnettomuusvaarasta sekä yleisötapahtumien pelastussuunnitelmien arviointi sekä tapahtumien valvonta. Ilmoitukset ilmeisestä onnettomuusvaarasta koskevat pääsääntöisesti asuinhuoneistoja. Näihin kohteisiin kohdennetaan epäsäännöllistä valvontaa. Yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin osallistuvien ihmisten suuren määrän vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski. Yleisötapahtumien turvallisuusjärjestelyjä valvotaan pelastussuunnitelmien arvioinnin lisäksi palotarkastuksin sekä ohjaamalla ja neuvomalla.

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) määrittelee pelastuslaitoksen valvontavelvollisuuden koskemaan vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia. Kemikaalivalvonnassa pelastusviranomaisen vastaanottaa ja käsittelee vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä koskevat ilmoitukset. Pelastusviranomaisen tekee ilmoituksen perusteella päätöksen ja tarkastaa kohteen toiminnan alkaessa sekä suorittaa kohteessa säännöllistä valvontaa. Laajamittaisen vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin osalta pelastuslaitos on lausunnon antajana lupa-, toimintaperiaate- ja turvallisuus selvityslaitosten lupamenettelyssä, jossa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on lupaviranomaisena. Lisäksi tehoste ilmoitusten, ilotulitemyynti- ja varastointi-ilmoitusten käsittely ja valvonta, sekä ilotulitenäytös-lausuntojen antaminen poliisille, kuuluvat pelastusviranomaisen työnkuvaan.

Valvontatehtäviin on tällä hetkellä käytettävissä noin 3 henkilötyövuotta, sisältäen pelastus- ja kemikaalilainsäädännön edellyttämiä valvontatoivia tekevät. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella teollisuuden laajentumisnäkökymät ovat hyvät. Alueelle on rakenteilla ja suunnitteilla useita isoja tuotantolaitoksia. Teollisuuden laajentuminen lisää pelastusviranomaisen valvontatehtäviä, samoin valvontaprosessin uudistuminen vaatii huomattavasti aiempaa enemmän työpanosta sekä erityiskohteiden turvallisuusorganisaatioiden kanssa tehtävää vahvempaa vuorovaikutteista yhteistyötä.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Valvontatyön tavoitteena on vaikuttaa onnettomuuskehitykseen ehkäisemällä onnettomuuksia ennalta, vähentämällä onnettomuusvaikutuksia sekä luomalla edellytyksiä tehokkaalle pelastustoiminnalle. Pelastuslaitoksen valvonta on riskiperusteista ja sen vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain. Arvioinnin perusteella valvontatoiminnan tarvetta ja vaikuttavuutta pyritään kehittämään. Pelastuslaitos laatii vuosittain valvontasuunnitelman. Valvontasuunnitelmassa määritetään suoritettavat palotarkastukset ja muut valvontatoimenpiteet sekä kuvataan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi. Valvontaväliin vaikuttaa harjoitettava toiminta, onnettomuustiheys, tapahtuneet henkilövahingot sekä menetetty omaisuusarvo.

Pelastuslaitokset kehittävät valvontaa ja sähköistä asiointia yhdessä. Pelastuslaitoksille on tulevilla palveluskaudella valmistumassa yhteinen onnettomuuksien ehkäisyn sovellus, joka tukee tiedolla johtamista ja tarjoaa yhteisen alustan sähköiselle asiointille. Uuden sovelluksen myötä, valvontatoiminnasta tullaan saamaan paremmin tietoa käytettäväksi tiedolla johtamiseen ja valvontatoiminnan suunnitteluun. Riskianalysissä tehdyt havainnot tukevat myös tätä tarvetta. Valvonnan käytäntöjä yhtenäistetään valtakunnallisesti pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijatyöryhmissä, jossa on edustajia kaikista pelastuslaitoksista. Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos osallistuu kumppanuusverkoston työskentelyyn aktiivisesti. Pelastuslaitoksilla on otettu käyttöön yhteinen arvioiva valvontamenetelmä, jolla kehitetään valvonnan laatua ja yhtenäistetään valvonnan sisältöjä koko maassa. Pelastuslaitos tekee jatkuvaa yhteistyötä myös muiden viranomaisten kanssa. Pelastuslaitos tekee säännöllistä omavalvontaa ja hyödyntää siitä saatavaa informaatiota koulutuksessa, toiminnan kehittämisessä ja organisoinnissa.

Uuden onnettomuuksien ehkäisysovelluksen käyttöönotto tulee vaatimaan noin 0,5 henkilötyövuoden työpanoksen. Käyttöönottoon tarvittava työpanos tulee ottaa huomioon valvontatehtävien voimavaroja mitoitettaessa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos suorittaa pelastuslaissa ja muussa lainsäädännössä pelastusviranomaiselle säädetyt valvontatehtävät. Valvonta perustuu riskienarviointiin ja se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitos tekee palotarkastuksia ja muita valvontatehtävien edellyttämiä toimenpiteitä.

Määrälliset tarpeet ja tavoitteet määritellään tarkemmin valvontasuunnitelmassa.

Valvontatyöhön varataan noin kolme henkilötyövuotta ja tarve tarkastella valvontatyön sisällön kehittymistä lisää resurssien sallimissa rajoissa yhden henkilötyövuoden.

Palvelutason kehittämistarve

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos kehittää valvontatoimintaansa yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa. Pelastuslaitokset kehittävät mm. yhdenmukaisempaa valvontaa ja sähköistä asiointia yhdessä. Pelastuslaitoksille ja sisäministeriölle kehitetään parhaillaan yhteistä onnettomuuksien ehkäisyn sovellusta, joka tukee paremmin tiedolla johtamista ja tarjoaa yhteisen alustan sähköiselle asiointille. Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos on mukana asiantuntijatyöryhmissä kehittämässä yhteisiä valvontamenetelmiä, prosesseja ja työkaluja.

Pelastuslaitoksella on tunnistettu haasteita uusien työntekijöiden saatavuudessa. Haasteet työntekijöiden saatavuudessa ovat valtakunnallisia. Valvontatoiminnan laadun kehittämisen kannalta on jatkossa keskeistä, että esimerkiksi eläköityvien henkilöiden tilalle saadaan rekrytoitua osaavia uusia työntekijöitä.

Kehittämistarpeena on lisätä valvontaan käytettäviä voimavaroja yhdellä henkilötyövuodella.

Pelastuslaitos kehittää valvonnan laatua myös toteuttamalla sisäistä laillisuusvalvontaa. Sisäinen laillisuusvalvonta on pääasiallisesti valvontatoiminnassa syntyneiden asiakirjojen tarkastelua. Tarkastelussa huomiota kiinnitetään hyvän hallinnon toteutumiseen viranomaistoiminnassa sekä julkisen vallan käytöstä annettujen säädösten noudattamiseen. Pelastuslaitos saa sisäisellä laillisuusvalvonnalla omasta toiminnastaan informaatiota, joka hyödynnetään sisäisessä koulutuksessa, toiminnan yleisessä kehittämisessä ja organisoinnissa.

Kehittämistoimia toteutetaan tulevan ja osittain seuraavien palvelutasopäätöskausien aikana.

4.1.7 Valmiuden tarkastaminen

Pelastuslain 84 §:n mukaan pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia pelastuslaissa säädettyjen suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyjen valvomiseksi. Säännöksen

perusteella hyvinvointialueen pelastusviranomaisilla on yleinen oikeus tehdä tarkastuksia suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyiden valvomiseksi.

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaissa säädettyjen suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyjä valvotaan yksittäisten kohteiden osalta pääosin pelastuslaitoksen valvontasuunnitelman mukaisesti määrävälein tehtävien palotarkastusten yhteydessä. Tarkastuksilla valvotaan kohteiden omatoimista varautumista onnettomuus- ja vaaratilanteisiin, häiriö- ja poikkeusoloihin sekä väestönsuojelutoimenpiteisiin. Tarvittaessa suoritetaan myös varautumisjärjestelyihin kohdentuvia ylimääräisiä palotarkastuksia.

Pelastuslaitos järjestää valvonnassaan oleville kohteille koulutuksia ja harjoituksia, joissa käsitellään ja harjoitellaan suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumista. Pelastuslaitos osallistuu osaltaan myös alueella järjestettäviin laajempiin harjoituskokonaisuuksiin, kuten paikallispuolustus-, valmius- ja yhteistoimintaharjoituksiin. Harjoitusten yhteydessä valmiusjärjestelyjä koskevien suunnitelmien toimivuutta testataan käytännössä.

Pelastuslaitos tekee jatkuvaa yhteistyötä muiden varautumisjärjestelyjä valvovien viranomaisten kanssa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Valvontatyön tavoitteena on vaikuttaa onnettomuuskehitykseen ehkäisemällä onnettomuuksia ennalta, vähentämällä onnettomuusvaikutuksia sekä luomalla edellytyksiä tehokkaalle varautumiselle. Pelastuslaitoksen valvonta perustuu riskeihin ja sen vaikuttavuutta arvioidaan ja toimintaa pyritään arvioinnin perusteella kehittämään. Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti alueen varautumisjärjestelyjä tukeviin ja kehittäviin toimintoihin.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos suorittaa pelastusviranomaiselle pelastuslaissa säädetty suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyiden valvonnan pääosin määrävälein tehtävien palotarkastusten sekä ulkoisen pelastussuunnitelman harjoittelujen yhteydessä.

Työhön tarvittavat voimavarat sisältyvät 4.1.6 kohdan valvontatehtäviin.

Palvelutason kehittämistarve

Varautumisjärjestelyiden valvonta toteutuu jo nyt aluevaltuuston päättämällä laillisella tasolla. Palvelutasokaudella tarkistetaan pelastustoimen ja UPS –kohteiden toimintamallien ja materiaalien yhteensopivuus. Palvelutaso pyritään pitämään tällä tasolla. Valmiustarkastukset ulotetaan palvelutasopäätöskauden aikana vuosittain tehtäviin toimenpiteisiin organisaation omaan sekä yhteistoimintaviranomaisten tai toimijoiden toimintaan teeman mukaan. Valmiustarkastukset ulotetaan yhteistyön (379/2011 46 §) suunnittelussa tarvittavien sopimusten ja toimintamallinen

tarkastukseen sekä materiaalien yhteensopivuuteen. Valmiustarkastuksien teemoista laaditaan erillinen suunnitelma, joka liitetään osaksi valmiussuunnitelmaa.

4.1.8 Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät tehtävät, esimerkiksi kemikaalilainsäädännön nojalla tehtävä valvontatoiminta)

Hyvinvointialueen pelastustoimen tehtäviin ja pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluu myös muissa laissa kuin pelastuslaissa säädettyjä onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan tehtäviä.

Pelastusviranomaisille on osoitettu tehtäviä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005). Vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin ollessa vähäistä, tulee toiminnanharjoittajan tehdä ilmoitus pelastusviranomaisille. Pelastusviranomainen käsittelee ilmoituksen ja tekee ilmoituksesta päätöksen sekä suorittaa kohteessa käyttöönototarkastuksen. Pelastusviranomainen tarkastaa öljylämmityslaitteiston kolmen kuukauden kuluessa käyttöönotosta.

Yksityiseen kulutukseen hyväksytyjen ilotulitteiden ja vähäistä vaaraa aiheuttavien muiden pyroteknisten tuotteiden varastoinnista kaupan yhteydessä on toiminnanharjoittajan tehtävä ilmoitus pelastusviranomaisille. Pelastusviranomainen käsittelee ilmoituksen ja tekee ilmoituksesta päätöksen sekä suorittaa kohteessa tarkastuksen.

Pelastusviranomainen tarkastaa valvontasuunnitelman mukaisesti vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavat tuotantolaitokset sekä kaupan yhteydessä olevat ilotulitevarastot suunnitelmallisesti, järjestelmällisesti ja määrääjain niiden toiminnan edellyttämässä laajuudessa riskinarviointiin perustuen. Räjähteiden tai vaarallisten kemikaalien käyttämisestä erikoistehosteena yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa tulee tehdä ilmoitus pelastusviranomaisille. Pelastusviranomainen käsittelee ilmoituksen ja tekee ilmoituksesta päätöksen sekä suorittaa kohteessa tarvittaessa palotarkastuksen.

Ilotulitteiden yksityisestä käytöstä tulee tehdä ilmoitus pelastusviranomaisille. Pelastusviranomainen käsittelee ilmoituksen ja tekee ilmoituksesta päätöksen sekä suorittaa kohteessa tarvittaessa palotarkastuksen. Pelastusviranomainen voi tarvittaessa myös rajoittaa ilotulitteiden käyttöä alueellaan paikalliset olosuhteet huomioiden. Keski-Pohjanmaan alueella ei ole tehty ilotulitteiden käyttörajauksia pelastuslaitoksen toimesta.

Pelastuslaitos laatii alueellaan tehtävistä turvallisuuteen vaikuttavista muutoksista useita asiantuntijalausuntoja vuosittain. Lausuntojen kohteet vaihtelevat yksittäisistä rakennuksista aina maakuntakaavaan saakka.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Valvontatyön tavoitteena on vaikuttaa onnettomuuskehitykseen ehkäisemällä onnettomuuksia ennalta, vähentämällä onnettomuusvaikutuksia sekä luomalla edellytyksiä tehokkaalle pelastustoiminnalle. Pelastuslaitoksen valvonta perustuu riskeihin. Valvontatyön tarvetta ja sen vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain ja vaikuttavuutta pyritään jatkuvasti kehittämään. Hyvinvointialueella on suotuisat näkymät teollisten toimintojen laajentumiselle. Tämä lisää myös pelastusviranomaisen tehtäviä kemikaaliturvallisuuslain näkökulmasta. Hyvinvointialueella on yksi kemikaalitarkastaja, jonka työpanosta on käytetty myös muuhun valvontatyöhön. Jatkossa hänen työpanos tulee menemään kokonaisuudessaan kemikaaliturvallisuuslain mukaisiin töihin, joten tämä on huomioitava valvonnan resurssissa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos suorittaa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden valvontaa. Kemikaaliturvallisuuden valvontaa tehdään normaaleilla valvontakäynneillä, erikseen suoritettavilla kemikaaliturvallisuuden tai pyrotehosteiden tarkastuksilla sekä kemikaaliturvallisuuslain puitteissa annettavilla lausunnoilla ja päätöksillä.

Työhön tarvittavat voimavarat sisältyvät 4.1.6 kohdan valvontatehtäviin.

Palvelutason kehittämistarve

Kemikaaliturvallisuuden valvonta, erilaisten lausuntojen ja päätösten antaminen tulee lisääntymään palvelutasokauden aikana, teollisen toiminnan lisääntyessä. Hyvinvointialue seuraa tilannetta ja mahdollisiin muutostarpeisiin reagoidaan tarvittaessa. Työpanosten kohdentuminen huomioidaan valvontatyön resurssoinnissa.

4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia. Pelastustoimintaan kuuluu pelastuslain (379/2011) 23 § mukaan hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen sekä kohdassa edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

Pelastuslain 379/2011 32 § mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

Tehtävät tulee varautua hoitamaan kaikissa turvallisuustilanteissa. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen. Hyvinvointialueen tehtävänä on päättää pelastustoiminnan järjestelyistä tehokkaan pelastustoiminnan mahdollistamiseksi. Pelastustoiminta rakentuu suorituskyvyn suunnittelun perusteella rakennettavaan toimintavalmiuteen. Toimintavalmius muodostuu henkilöstön, materiaalin, paloasemaverkoston ja järjestelmien muodostamasta kokonaisuudesta suorituskyvyksi, joka on käytettävissä palveluiden tuottamiseen.

4.2.1 Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Väestönhälytysjärjestelmä kattaa erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ympäristön ja normaali- ja poikkeusolojen riskien kannalta tarpeelliset taaja-asutusalueet. Väestönhälyttimien kuuluvuusalueella asuu arviolta noin 65 % maakunnan väestöstä. Väestön varoittamiseksi väestönhälyttimillä voidaan antaa yleinen vaaramerkki pelastustoiminnan johtajan päätöksellä. Teknisesti se voidaan toteuttaa hätäkeskuslaitoksen tai pelastuslaitoksen toimesta.

Väestönhälytysjärjestelmää testataan ja huolletaan säännöllisesti ja sitä uudistetaan tarpeen mukaan. Kiinteät hälyttimet testataan kuukauden ensimmäisenä arkimaanantaina kello 12.00. Havaitut viat dokumentoidaan ja korjataan.

Taajaan asutulla alueella väestön varoittaminen ja hälyttäminen väestöä uhkaavissa tulipaloissa ja onnettomuuksissa tapahtuu kiinteillä väestönhälyttimillä. Kiinteiden hälyttimien kuuluvuusalueen ulkopuolella varoittaminen ja hälyttäminen tapahtuvat tarvittaessa ajoneuvoihin kiinnitettävillä hälyttimillä. KIP:n suurteollisuus alueella varoitus – ja väestönhälytysjärjestelmä täydentää väestön hälytysjärjestelmää, joka on myös ohjattavissa viranomaisten toimesta.

Väestöä voidaan varoittaa myös vaaratiedotteilla. Se voidaan antaa tilanteessa, jossa väestöä on varoitettava ihmishenkeen, terveyteen tai ympäristöön kohdistuvasta vaarasta tai omaisuuden vaurioitumisesta tai tuhoutumisesta. Tarpeen vaatiessa vaaratiedote ohjeistaa, miten suojautua vaaralliselta tapahtumalta tai sen seurauksilta ja miten välttää vaaratilanteita. Vaaratiedote antaa edellytyksiä myös omatoimiseen varautumiseen.

Vaaratiedote annetaan aina väestönhälyttimellä soitettavan yleisen vaaramerkin lisäksi. Vaaratiedote luetaan radiossa ja näytetään teksti-TV:n sivulla 112 sekä tarvittaessa myös televisiossa ruudun yläreunassa juoksevana tekstinä. Vaaratiedote julkaistaan myös muun muassa 112 Suomi -sovelluksessa, YLE:n uutisvahtisovelluksessa sekä sivustoilla pelastustoimi.fi ja 112.fi.

Väestön varoittamiseen liittyviä paikallisesti toteutettavien toimia täydentävänä toimenpiteenä käytetään sosiaalista mediaa, valtakunnallisia ja alueellisia sekä paikallisia sähköisiä tiedotusvälineitä.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Väestön varoittaminen voi tulla kyseeseen mm. onnettomuustilanteissa, joiden vaikutukset ulottuvat väestökeskittyymiin esimerkiksi tulipalon savunmuodostuksen tai vaarallisen aineen vuodon vuoksi. Merkittävimmät riskit liittyvät Kokkolan suurteollisuusalueeseen ja vaarallisten aineiden kuljettamiseen Kokkolan kaupungin keskustan läheisyydessä. Lisäksi on huomioitava rautatiekuljetusten riskit Kannuksen ja Kälviän taajamien läpi sekä maantiekuljetukset valtateillä 8, 13 ja 28.

Pelastuslaitos huolehtii väestönhälytysjärjestelmien toimintakunnon edellytyksistä, tarkoituksenmukaisesta sijoittelusta ja hankinnoista. Kiinteiden hälyttimien vaikutusta tehostetaan muilla väestön varoittamisen keinoilla. Alueen väestönhälyttimiä uusitaan erillisen suunnitelman mukaisesti.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Valtuusto päättää väestön varoittamisen ja siihen tarvittavan hälytysjärjestelmän yleisistä periaatteista. Siihen sisältyy päätös ensisijaisesta väestön varoitusjärjestelmästä ja sen peitosta sekä toissijaisista väestön varoittamisen keinoista. Ensisijaisen väestön varoitusjärjestelmän osalta tulee päättää peitto mitattavasti, esimerkiksi prosentteina väkiluvusta alueen eri osissa tai riskiluokittain, sekä hankinnasta ja ylläpidosta. Valtuusto päättää myös väestön varoittamiseen tarvittavista voimavaroista.

Väestön varoittaminen tapahtuu riskialueilla I ja II kiinteällä väestönhälytinverkostolla. Väestönhälytinjärjestelmä kattaa tarpeelliset taaja-asutusalueet ja määritellyt erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ympäristöt.

Muilla riskialueilla kehitetään liikuteltavilla, ajoneuvoihin sijoitettavilla hälyttimillä tapahtuvaa väestön varoittamista. Väestönhälyttimien kuuluvuus kattaa ulkotilat.

Väestösuojelutilanteita varten väestönhälytinjärjestelmää ylläpidetään ja täydennetään tarvittaessa erillisen suunnitelman mukaan. Väestönhälytin- ja sen ohjausjärjestelmät testataan säännöllisesti.

Pelastustoiminnan johtajalla on onnettomuus- ja vaaratilanteissa kyky varoittaa väestöä viivytyksettä ja tehokkaasti, esimerkiksi vaaratiedotteilla, väestönhälyttimillä tai muilla viestimillä.

Työhön varataan noin 0,4 henkilötyövuotta.

Palvelutason kehittämistarve

Väestönhälytinjärjestelmän toiminnan varmentamista varten tehdään selvitys tietoliikenneyhteyksien kahdentamisesta. Laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia

harjoittavien toiminnanharjoittajien alueilla olevien ulkoisten hälyttymien (Tukes 8/2015) tekninen yhteensovittaminen ja yhteensopivuus tulevilla kohteilla täydentämään julkisen sektorin väestön varoittamisen järjestelmää.

4.2.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnan palvelutason suunnittelu perustuu pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeeseen. Sen tarkoituksena on ohjata palveluiden suunnittelua ja järjestämistä.

Pelastustoimintapalveluita tuotetaan pelastuslaitoksen henkilöstön toimesta, joka muodostuu pää- ja sivutoimisista sekä mahdollisesti sopimusperusteisesti. Sivutoimisen henkilöstön taustalla toimivien palokuntayhteisöjen kanssa on laadittu alue- ja yhdistyssopimukset, joissa määritellään mm. vastuunjaosta, velvoitteista työstä ja yhdistystoiminnasta maksettavat korvaukset. Palokuntayhdistyksille maksettavilla korvauksilla pyritään turvaamaan niiden elinvoimaisuus. Kokkolan suurteollisuusalueen on teollisuuspalokunta, joka on KIP Servicen hallinnoima ja ylläpitämä. Teollisuuspalokunta toimii suurteollisuus alueellaan sopimuspalokuntana, joka osallistuu sopimusperusteisesti pelastustoimintaan, mutta on myös käytettävissä alueen ulkopuolelle tarvittaessa kuten hyvinvointialueen kanssa laaditussa sopimuksessa on sovittu.

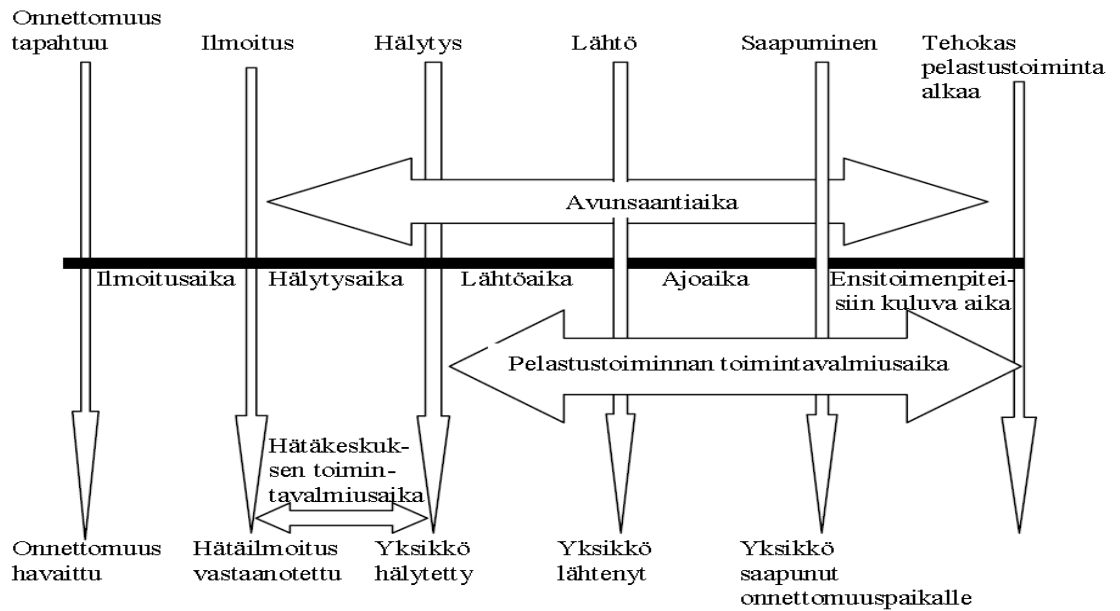
Pelastustoiminnan tavoitteena on, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Pelastuslaitos seuraa tuloksellisuuden arvioimiseksi ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaikaa.

4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitoksen toimintaa arvioidaan päätettävien ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajoilla. Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika lasketaan hälytysajasta aina siihen saakka, kunnes tehokas pelastustoiminta onnettomuuskohteessa käynnistyy. Toimintavalmiusaikatavoitteet ovat suunnittelun perusteena ja niiden toteutumista seurataan tilastojen avulla. Poikkeamat toimintavalmiudessa, samanaikaiset palveluntarpeet sekä onnettomuudet ja äärimmäiset sääolot, vuodenaika ja keliolosuhteet tms. voivat kuitenkin aiheuttaa tilanteita, jolloin edellä mainittuja aikoja ei saavuteta.

Kaikki pelastustoiminnan muodostelmat voidaan koota tarkoituksenmukaisella tavalla riippumatta siitä, mistä henkilöt onnettomuuspaikalle tulevat. Olennaista on, että muodostelma kykenee aloittamaan tehokkaan pelastustoiminnan riskiluokittain määritetyssä ajassa.

Kuva 4: Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika

Hyvinvointialue päättää pelastustoiminnan aloittamisesta seuraavien reunaehtojen sisällä:

I riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

II riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

III riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

IV riskiluokan asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I–III -riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täytyä vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Kuva 5: Riskiruutujen sijoittuminen Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella

Toimintavalmiusaikojen toteutuminen

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella on yhteensä 6585 riskiruutua. Riskiruutukohtaisessa tarkastelussa on ollut muutamia II riskiluokan ruutuja, joissa toimintavalmiusaikatavoitteet eivät ole täyttyneet joka vuosi vähintään 50 %:sti. Viime vuosina haasteita on ollut Toholammilla ja Kälviällä. Toholammilla paloaseman väistötilat eivät ole parhaassa mahdollisessa paikassa suhteessa sivutoimiseen henkilöstöön ja II-riskiluokan ruutuun. Kälviällä erityisesti virka-ajan pidemmät lähtöajat vaikuttavat riskiruudun saavuttamiseen. Toimintavalmiusajat ovat kuitenkin toteutuneet välillä 2018 – 2022 palvelutasopäätöksen ja tavoitteiden mukaisesti. Myönteisesti toteutumiseen on vaikuttanut tehtäviin osallistuvan sivutoimisen henkilöstön määrä. Viimeisen neljän vuoden aikana vahvuus tehtävässä on ollut keskimäärin 6 henkilöä.

Muutostrendinä on havaittavissa, että tehtävät keskittyvät I ja II-riskiluokan ruutuihin ja vähenevät III-riskiluokan ruuduista. Muutoksen myötä toimintavalmiusaikatavoitteiden mediaanit ovat parantuneet tehtävien keskittyessä paloasemien läheisyyteen. Toisena muutostrendinä on lähtöaikojen pidentyminen sivutoimisten paloasemilla, joka voi vaikuttaa toimintavalmiusaikoihin. Keskimääräinen lähtöaika on pidentynyt noin puoli minuuttia välillä 2018 – 2022.

Riskiluokan I kaikissa neljässä ruudussa on ollut yhteensä 665 tehtävää, eli noin 166 tehtävää / riskiruutu. Ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaika tavoitteet ovat toteutuneet 25 – 97 prosenttisesti.

- Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteen keskimääräinen toteutuminen 93 %
 - o Ajan mediaani 4 min 15 sekuntia
- Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite on keskimääräinen toteutuminen 91 %
 - o Ajan mediaani 9 min 8 sekuntia

Riskiluokan II 45 eri ruudussa on ollut yhteensä 1227 tehtävää, eli noin 27 tehtävää / riskiruutu. Ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaika tavoitteet ovat toteutuneet 25 – 100 prosenttisesti.

- Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteen keskimääräinen toteutuminen 94 %
 - o Ajan mediaani 6 min 18 sekuntia
- Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite on keskimääräinen toteutuminen 93 %
 - o Ajan mediaani 10 min 6 sekuntia

Riskiluokan III 46 eri ruudussa on ollut yhteensä 343 tehtävää, eli 7 tehtävää / riskiruutu. Ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaika tavoitteet ovat toteutuneet 80 – 100 prosenttisesti.

- Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteen keskimääräinen toteutuminen 99 %
 - o Ajan mediaani 8 min 28 sekuntia
- Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite on keskimääräinen toteutuminen 98 %
 - o Ajan mediaani 10 min 42 sekuntia

Riskiluokan IV 838 eri ruudussa on ollut yhteensä 1 416 tehtävää, eli noin 0,2 tehtävää / riskiruutu. Ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaika tavoitteet ovat toteutuneet 99 – 100 prosenttisesti. 7 tehtävässä pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite ei täyttynyt.

- Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteen keskimääräinen toteutuminen 99 %
 - o Ajan mediaani 13 min 6 sekuntia
- Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite on keskimääräinen toteutuminen 98 %
 - o Ajan mediaani 15 min 31 sekuntia

Riskiluokka			
I	II	III	IV

Riskiruutujen kokonaismäärä riskiluokittain edellisen kalenterivuoden lopussa	4 kpl	45 kpl	49 kpl	6487 kpl
Riskiruutujen lukumäärä, joissa <i>ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika</i> ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä edellisen kalenterivuoden aikana.	0 kpl	2 kpl	0 kpl	0 kpl *
Jatkuva puute: Riskiruutujen lukumäärä, joissa <i>ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika</i> ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä minään neljänä edellisenä kalenterivuotena.	0 kpl	0 kpl	0 kpl	0 kpl *
Riskiruutujen lukumäärä, joissa <i>pelastustoiminnan toimintavalmiusaika</i> ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä edellisen kalenterivuoden aikana (IV-luokan riskiruudun osalta raja 38 min, jos ei toisin päätetty)	0 kpl	1 kpl	0 kpl	0 kpl
Jatkuva puute: Riskiruutujen lukumäärä, joissa <i>pelastustoiminnan toimintavalmiusaika</i> ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä minään neljänä edellisenä kalenterivuotena. (IV-luokan riskiruudun osalta raja 38 min, jos ei toisin päätetty)	0 kpl	0 kpl	0 kpl	0 kpl

Taulukko 2: Riskiruudut ja toimintavalmiusaikojen toteutuminen

Toimintavalmiusaikojen mediaanit			
	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
<i>Ensimmäisen yksikön</i> toimintavalmiusajan mediaani	8:00	7:59	7:14
<i>Pelastustoiminnan</i> toimintavalmiusajan mediaani	12:01	11:51	11:06
<i>Pelastusjoukkueen</i> toimintavalmiusajan mediaani	18:58	15:39	14:05

Taulukko 3: Toimintavalmiusaikojen mediaanit

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Toimintavalmiuden vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täytyä vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Tavoitteen saavuttamiseksi ylläpidetään riskiruutujen mukaista palvelutuotantoa.

Toimintavalmiuden tavoitteiden seuranta tehdään kvartaaleittain omavalvonnan mittareiden avulla, jossa arvioidaan toimintavalmiusaikatavoitteiden täyttämättä saavuttamista riskiruutujen osalta sekä toimintavalmiusaikojen täyttäneiden riskiruutujen määrää. Lisäksi seurataan riskiluokan

mediaaneja ja pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan täyttymistä. Omavalvonnassa tarkastellaan myös pelastustoiminnan tehtävien kiireellisyysluokituksen mukaisten tehtävien kehittymistä.

Toimintavalmiuden tukeutumisessa tulee huomioida pelastustoimen suorituskyky ja sen avulla saatava vaikutus ja aikakriittisyys. Suorituskyky korostuu erityisesti KIP:n suurteollisuusalueelle, jossa pelastustoimen välittömällä toiminnoilla on erittäin merkittävä alueellinen elinvoiman ja elinkeinopolitiikan vaikutus Keski-Pohjanmaalle, ja jopa yhteiskunnallinen kansallinen vaikutus. On erittäin tärkeää huomioida mahdollisen onnettomuuden välittömät ja välilliset seurannaisvaikutukset taloudellisesti, huoltovarmuudellisesti, sekä työllisyysvaikutukset mahdolliseen onnettomuuden sattuessa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Aluevaltuusto päättää toimintavalmiusaikatavoitteista, jossa palvelutaso muodostuu palvelun saatavuudesta, laadusta ja vaikuttavuudesta.

Pelastuslaitos ylläpitää toimintavalmiutta siten, että kiireellisissä pelastustehtävissä tavoitteet toteutuvat taulukon 4 (ks. liite 4) mukaisesti.

Toimintavalmiusaikatavoitteet

	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
<i>Ensimmäisen yksikön</i> riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	6 min	10 min	20 min	-
<i>Ensimmäisen yksikön</i> ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 %)	50 %	50 %	50 %	-
<i>Ensimmäisen yksikön</i> toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä, riskiluokista riippumatta	8:30			
<i>Pelastustoiminnan</i> riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuuttina	11 min	14 min	22 min	-
<i>Pelastustoiminnan</i> ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 %)	50 %	50 %	50 %	-
<i>Pelastustoiminnan</i> toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta	13:00			
<i>Pelastusjoukkueen</i> riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	20 min	30 min	30 min	-

Taulukko 4: Toimintavalmiusaikatavoitteet

Palvelutason kehittämistarve

Nykyisellä palveluverkostolla ja toimintavalmiudella vaatimukset saavutetaan tavoitteiden mukaisesti. Uusi paloasema Toholammille tulee parantamaan haasteena olevan riskiluokan II ruudun tavoittamista. Toimintavalmiuden toteutumista ja trendejä seurataan neljännesvuosittain omavalvontaohjelman mukaisesti. Havaittuihin muutoksiin reagoidaan ennakoivasti. Virka-aikana varaudutaan kohdentamaan päätoimista resurssia tarpeen mukaisesti. Sivutoimisen henkilöstön vetovoimatekijöitä ja rekrytointia kehitetään suunnitelmallisesti.

Kehittämistarpeena on yhteensovittaa, määrittää ja selvittää tämän hetkinen KIP alueella oleva omatoimisen varautumisen pelastustoiminnan suorituskyky, jotta tulevaisuudessa palvelutasoa voidaan kehittää vastaamaan toimintaympäristön tarveperusteista palvelutarvetta. Lisäksi KIP alueella on tarve selvittää pelastustoimintaa osallistuvan ensimmäisen yksikön vahvuus ympärivuorokauden.

4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit

Pelastustoimen järjestelmän rakenteet ja resurssit on suunniteltu ja toteutettu normaaliolojen riskien sekä poikkeusoloja varten laadittujen uhka-arvioiden perusteella. Poikkeusolojen toiminta perustuu normaaliolojen pelastustoimeen, jota vahvistetaan tai laajennetaan tehtyjen suunnitelmien mukaan. Pelastuslaitoksen omien voimavarojen lisäksi erityisesti laajamittaisten häiriötilanteiden hoitaminen ja toiminta poikkeusoloissa edellyttää yhteistoimintaa ja sen suunnittelua myös toisten pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten kanssa.

Valmiuden säätelyssä varaudutaan päivittäistoimintaan, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

- Päivittäistoiminnalla tarkoitetaan säännönmukaista palvelutuotantoa.
- Häiriötilanteita ovat mm.
 - Informaatiovaikuttaminen, poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus, sotilaallisen voiman käyttö ja terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava toiminta; isojen väkijoukkojen väkivaltainen liikehdintä
 - Julkisen talouden vakava häiriö
 - Rahoitusjärjestelmän vakava häiriö
 - Sähkön saannin suurhäiriö
 - Polttoaineiden saannin vakavat häiriöt
 - Tietoliikenteen ja tietojärjestelmien häiriöt – kyberuhkat
 - Logistiikan vakavat häiriöt
 - Terveysturvallisuuden häiriötilanteet
 - Elintarvikehuollon vakavat häiriöt
 - Laajat onnettomuustilanteet
 - Sää- ja ilmatoriskit

- o Poikkeusoloja ovat
 1. Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;
 2. Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;
 3. väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;
 4. erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila;
 5. vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti; sekä
 6. sellainen
 - a. julkisen vallan päätöksentekokykyyn;
 - b. rajaturvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen;
 - c. välttämättömien sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelujen saatavuuteen;
 - d. energian, veden, elintarvikkeiden, lääkkeiden tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuuteen;
 - e. välttämättömien maksu- ja arvopaperipalvelujen saatavuuteen;
 - f. yhteiskunnallisesti kriittisten liikennejärjestelmien toimivuuteen; tai
 - g. edellä a–f alakohdassa lueteltuja toimintoja ylläpitävien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tai tietojärjestelmien toimivuuteen kohdistuva uhka, toiminta, tapahtuma tai näiden yhteisvaikutus, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti ja laajamittaisesti estyvät tai lamaantuvat tai joka muulla näihin vakavuudeltaan rinnastuvalla tavalla erityisen vakavasti ja olennaisesti vaarantaa yhteiskunnan toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia.

Pelastuslaitoksen valmius on jaettu neljään tasoon. Perusajatuksena on, että kaksi ensimmäistä tasoa ovat normaaliolojen toimintaa (perusvalmius), mutta pitkään jatkuvissa poikkeusoloissa sääntelymalli voi olla neliportainen.

Perusvalmius

Päivittäisvalmius

- Palvelutasopäätöksen mukainen johtamisvalmius
- Kokkolan paloseman työvuoron vahvuus palvelutasopäätöksen mukainen. Minimivahvuuden ylimenevä henkilöstö virka-aikana hajautettu muille paloasemille.
- Sivutoimisen henkilöstön teknisen varallaolon vahvuudet riskien mukaiset.

Tehostettu päivittäisvalmius (päätetään asemakohtaisesti)

- Johtamisvalmiudet kohotettu
- Kokkolan paloaseman työvuoron vahvuutta lisätty
- Sivutoimisen henkilöstön teknistä varallaoloa lisätty tai henkilöstöä välittömässä valmiudessa

Tehostettu valmius (poikkeusolot)

- Pelastustoiminnan johtokeskus perustettu
- Kokkolan paloaseman työvuoron vahvuutta lisätty
- Sivutoimisen henkilöstön teknistä varallaoloa lisätty tai henkilöstöä välittömässä valmiudessa
- Varautuminen väestönsuojeluun

Täysvalmius (poikkeusolot)

- Pelastuslaitoksen johtokeskus perustettu
- Toiminnan mahdollinen hajauttaminen
- Kokkolan paloaseman työvuoron vahvuutta lisätty
- Sivutoimisen henkilöstöä henkilöstöä välittömässä valmiudessa ja varallaolossa
- Väestönsuojelumuodostelmat perustettu

Pelastuslaitoksen valmiuden kohottamisesta päättää pelastustoiminnan ylin viranhaltija. Laadituissa suunnitelmissa on määritelty tunnistetuille uhkatilanteille raja-arvoja, joiden ylittyessä valmiutta tulee kohottaa. Uhkatilanteita ovat mm. kohonnut maastopalariski, laaja- ja pitkäkestoinen sähkökatko, kaukolämmön jakelun häiriö (lämmityskausi), vesihuollon vakava häiriö, ukkospuuskat, voimakas myrsky maa-alueella ja kaupunkitulvat.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastustoiminnan valmius ja sen säätelyjärjestelyt tulee olla sillä tasolla, että pelastustoimintaan kuuluvat tehtävät voidaan arvioida realistisesti hoituvan riskianalyyseissä kuvatuissa eri turvallisuustilanteissa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitoksen valmiuden säätelyä ohjaa pelastuslaitoksen laatimat suunnitelmat ja niitä toteuttaa pelastustoiminnan ylin viranhaltija. Pelastuslaitos suunnittelee ja rakentaa riskien edellyttämää suorituskykyä kaikki turvallisuustilanteet huomioiden.

Valmiuden tasot ovat päivittäisvalmius, tehostettu päivittäisvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius.

Palvelutason kehittämistarve

Valmiuden säätelyn suunnitelmat, tilannekuvan muodostaminen, ylläpito ja jakaminen edellyttävät kehittämistoimenpiteitä. Pelastuslaitoksen kykyä toimia ja kalustollista valmiutta pitkäkestoisissa erilaisissa yhteiskunnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tulee kehittää. Erityisesti kehittämistoimenpiteitä tulee kohdentaa poikkeusolojen edellyttämään suorituskykyyn.

4.2.2.3 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen alueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitoksen pelastustoimintaan osallistuva henkilöstö koostuu päätoimisesta ja sivutoimisesta henkilöstöstä.

Suorituskyvyn tuottamiseksi tarvittava henkilöstö kootaan tehtävän laajuuden ja luonteen perusteella alueen paloasemilta ja naapuripelastusalueilta. Jokaiselta paloasemalta on tavoitteena muodostaa vähintään pelastusryhmän vahvuinen muodostelma. Suurteollisuusalueen palokuntien henkilöstö muodostaa osan resursseista tukien pelastusmuodostelman muodostumista.

Pelastusjoukkue muodostetaan lähtökohtaisesti kahden paloaseman henkilöstöstä ja kalustosta täydennettynä tarvittaessa erikoiskalustolla. Pelastuskompanian resurssit hälytetään pääsääntöisesti kuudelta paloasemalta. Johtamistoimintaa varten voidaan hälyttää valmiudessa olevan henkilöstön lisäksi vapaalla oleva johtamistoimintaan soveltuvaa henkilöstöä.

Kokkolan paloaseman henkilöstö on välittömässä valmiudessa. Muiden asemien sivutoiminen henkilöstö hälytetään henkilökohtaisilla hälytyslaitteilla kyseisen aseman tehtäviin. Paloasemilla suoritettavia tehtäviä ja pelastuslaitoksen henkilöstöresurssin varmistamiseksi varten sivutoimista henkilöstöä on teknisessä varallaolossa.

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa on kuvattu taulukkomuodossa liitteessä 1.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitos pyrkii ylläpitämään riskien mukaista valmiutta niin, että toimintavalmiusaikatavoitteet saavutetaan tavoitteiden mukaisesti ja henkilöstöä on riittävästi tehokkaaseen pelastustoimintaan. Riittävän vaativien tehtävien suorituskyvyn muodostamiseksi päivitetään varallaolo-ohjeessa varallaolijoiden kelpoisuusvaatimukset seuraavasti 1.9.2024 alkaen:

- Mikäli paloasemalla on kaksi varallaolijaa, tulee toisella henkilöllä olla vaativien tehtävien edellyttämä toimintakyky sekä B-luokan ajokortti.

- Toisella varallaolijalla tulee suosituksen mukainen perustehtävien toimintakyky ja C-luokan ajokortti. Yhden varallaolijan asemilla vaatimuksena on jälkimmäinen toimintakyky, mutta etusijalla varallaolossa on henkilöt, joilla on vaativien tehtävien toimintakyky.

Suorituskykyjen muodostaminen vaatii siirtymäajan, jonka aikana henkilöstöllä on mahdollisuus kehittää toimintakykyä työtehtävien vaatimusten mukaisiksi.

Sivutoimisten paloasemien pelastustoimintaan voi osallistua myös paikkakunnalla asuva päätoiminen henkilöstö.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitoksen henkilöstöresurssit tuotetaan Kokkolan paloasemalta välittömässä valmiudessa olevalla henkilöstöllä ja muilta alueen paloasemilta valmiuden tuottaa sivutoiminen henkilöstö. Tavoitteena on kohdassa "Palvelutason nykytila" -taulukoiden mukaiset henkilöstömäärät.

Kokkolan paloasemalla on tavoitevahvuus palvelutuotantoa varten vähintään 1+4.

Vähimmäisvahvuus on 1+3, mikäli asemalta ei ole hälytetty yksiköitä tehtäviin. Alittuva vahvuus täydennetään mahdollisimman nopeasti. Muiden asemapaikkojen yhteinen varallaoloon perustuva valmius on taulukon tavoitteen mukainen. Teknisen varallaolijoiden toimintakykyvaatimukset otetaan käyttöön 1.9.2024.

Päätoimisella henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua asuinpaikkansa sivutoimisen aseman hälytystehtäviin.

Kokkolassa suurteollisuuden pelastustoiminnan tehtäviin osallistuu myös teollisuuden omat palokunnat käytettävissä olevalla henkilöstöllään.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastusalan lisääntyvän henkilöstöpulan johdosta henkilöstön rekrytointia tulee kehittää ja pelastuslaitoksen kilpailukykyä työntekijämarkkinoilla tulee vahvistaa. Päätoimisen henkilöstön toimintakykyä tulee kehittää sekä ylläpitää ja huomioida ikääntymisen tuomat haasteet. Palvelutuotannon ylläpitämiseksi pyritään kohdentamaan henkilöstöresurssit asetuksen pelastustoimesta mukaisesti kelpoisuutta vaativiin tehtäviin, joka edellyttää virkanimike muutoksia. Hyvinvointialueella on laadittu henkilöstöohjelma, jota jalkautetaan palvelutasopäätöskauden aikana.

Sivutoimisen henkilöstön ikääntyminen ja henkilömäärän väheneminen uhkaavat palokuntien etenkin päiväajan valmiutta. Ylläpito- ja vetovoimatekijöiden kehittämiseksi tulee pitää huolto

kaluston kehittymisestä, hyvistä suojarusteista ja koulutuksesta. Sivutoimisen henkilöstön elinvoiman (pito- ja veto) käynnistyy palvelutasopäätöskauden aikana oma hanke, jossa heidät toimijat sitoutetaan ja vastuutetaan kehittämään hyvinvointialueen strategisia tavoitteita sekä heidän toimintakykyä toimia pelastustoimen vaativissa tehtävissä.

Sivutoimisen henkilöstön tavoitteena on saavuttaa toimipistekohtaisesti vaativien tehtävien toimintakyky 33 prosenttisesti ja suosituksen mukainen perustehtävien toimintakyky 50 prosenttisesti vuoden 2025 loppuun mennessä.

Palveluiden saatavuuden ja vaikuttavuuden näkökulmasta tulee palvelutasopäätöskauden aikana selvittää ja yhteensovittaa KIP:n suurteollisuusalueen sekä tunnistaa ne erilliset Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella olevat riskikohteiden vaatimat pelastustoimen suorituskykyvaatimukset. Suorituskyvyt ovat yhteensovitettavissa hyvinvointialueen pelastustoimen riskikohteiden tarveperusteisena vaatimuksena, jossa omatoimisen varautumisen vaatimukset ovat tunnistettu ja näiden suorituskyky määritetty.

Henkilöstövoimavarojen lisääminen 5 htv muodossa palvelutasopäätöskauden aikana, jolla varmistetaan pelastustoimen palveluiden saatavuus (Kannus, Kaustinen, Veteli/Perho), joilla tuetaan 07 - 17 välisen ajan toimintavalmiuden osatekijöiden puutteita.

4.2.2.4 Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee pelastuslain mukaisesti ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Pelastustoimintaan kuuluvien eri tehtävien edellyttämien perustaitojen ja kunnan tasosta sekä kuntotestien järjestämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella ja ohjeistuksilla.

Peruskoulutuksen lisäksi tarvitaan jatkuvaa ylläpitävää ja kehittävää täydennyskoulutusta. Täydennyskoulutus toteutetaan ensisijaisesti vuosisuunnitelman mukaisesti päätoimisilla työntekijöillä työvuoron yhteydessä ja sivutoimisilla viikkoharjoituksissa. Tarpeen mukaan koulutusta ostetaan muilta organisaatioilta tai järjestetään yhteistyössä. Pelastustoiminnan johtamisen tai pelastustyön erityisosaamista voidaan täydentää pelastusopiston lyhytkursseilla tai erikseen tilatuilla paikallisilla koulutuksilla. Koulutuksen toteuttaminen perustuu ammattiryhmittäin laadittuun osaamisen kehittämisen suunnitelmaan.

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön koulutuksen toteuttamiseksi laaditaan vuoden 2023 aikana osaamisenhallinnan dokumentti, jota tarkastellaan vuosittain tarpeen mukaan. Henkilöstön osaamisen hallintaa ja harjoittelun toteutumista seurataan henkilöstöhallinto-ohjelman avulla. Vuosittaiset testit ja pakolliset harjoitukset kirjataan ohjelmaan, jonka avulla työntekijöiden pätevyudet tehtäviin muodostuvat.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Tavoitteena on, että jatkossa TKIO-palvelut (tutkimus, kehittäminen, innovaatio ja osaaminen) ovat osa pelastuslaitoksen yhteisten palveluiden palvelualueen toimintoja. Palvelua tuotetaan tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen johtoryhmän, palvelualueiden sekä pelastustoimialan toimijoiden ja verkostojen kanssa. TKIO-toiminta tuottaa systemaattisesti uusimpaan tietoon pohjautuvia perusteita pelastuslaitoksen johtamisen, päätöksenteon, palvelutuotannon ja osaamisen kehittymisen tueksi. TKIO-toiminnalla edistetään pelastustoimen palvelutuotannon säästöjen mukaisuutta, riskiperusteisuutta, vaikuttavuutta, kustannustehokkuutta ja kohdentumista sekä pelastustoimen että yhteiskunnan tarpeiden näkökulmasta oikein.

Osaamisenhallinnan tavoitteena on tuottaa uusimpaan tietoon ja menetelmiin pohjautuvaa perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutusta sekä harjoituksia, joista suuri osa on päätoimiselle ja sivutoimiselle henkilöstölle pakollisia.

Osaamisenhallinnan tavoitteena on varmistaa, että henkilöstö saa tehtävässään tarvitsemansa kokonaisvaltaisen, alueen riskit, erityispiirteet huomioon ottavan perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutuksen ja muun osaamisen kehittymisen tuen. Osaamisenhallinnan tavoitteena on myös tukea työnhallintaa, työssä jaksamista, työurasuunnittelua ja muuta työhyvinvointia riippumatta siitä, missä tehtävässä henkilöt pelastustoimessa ovat. Osaamisenhallinta tukee palvelutuotannon laadun kehittymistä. Osaamisenhallinta on suunnitelmallista ja tavoitteellista, osaamisenhallinnan tietojärjestelmässä ylläpidettävää toimintaa, jonka toteutumista ja vaikuttavuutta mitataan säännöllisesti.

Toimintoja tutkitaan, analysoidaan ja samanaikaisesti kehitetään sekä tehostetaan. Asiantuntijuutta jaetaan koko organisaation kesken ja henkilöstön asiantuntijuutta käytetään laajasti hyödyksi osaamisen ylläpidon kehittämisessä sekä eteenpäin viemisessä. Osaamisen kehittämisen niin kutsuttu pääkouluttajajärjestelmä on hajautettu, toimijoita on pelastuslaitoksen kaikilla palvelualueilla ja järjestelmään kuuluu yksittäisiä asiantuntijoita, asiantuntijapareja sekä työryhmiä, joiden avulla muun muassa sitoutetaan eri henkilöstöryhmiä mukaan toimintaan. He kaikki tekevät yhteistyötä keskenään ja pyrkivät kehittämään toimintoja entistä paremmiksi. Edellä mainituilla toimenpiteillä henkilöstön osaamisen ylläpidon ja kehittämisen kokonaisuutta kehitetään sekä saatetaan vastaamaan kokonaisvaltaisesti entistä paremmin tulevaisuuden tarpeita. Osaamisen kehittämisessä suurteollisuuden riskeistä ja toimintamalleissa hyödynnetään KIP-alueen toimijoita.

Osaaminen on yksi keskeisistä työn lopputulosta määrittävistä tekijöistä. Osaamisenhallinnan tarve muodostuu muun muassa pelastuslaitoksen laajasta tehtäväkentästä, toimintaympäristön ja työmenetelmien muutoksista, säädös- ja normiohjauksesta ja sen muutoksista sekä henkilöstömäärästä ja henkilöstön vaihtuvuudesta.

Riittävän osaamisen varmistamiseksi vähimmäisvaatimuksena on päätoimisella henkilöstöllä osallistuminen vuosittain sisäiseen täydennyskoulutukseen 60 tuntia, sivutoimisilla perustehtäviä

tekevillä 20 ja vaativia tehtäviä tekevillä 25 tuntia. Sivutoimisen henkilöstön riittävän osaamisen ja kelpoisuuksien varmistamiseksi varataan määrärahoja työntekijä kohti 50 tuntia vastaava määrä. Siihen sisältyy perustehtävien harjoitukset, paloasemien yhteistoimintaharjoitukset sekä osaamisen osoittamiset. Henkilöstön osallistumismahdollisuuksia muiden kuin lähimmän paloaseman viikkoharjoituksiin tulee kehittää. Riskiperusteisen erikoiskaluston koulutuksen toteuttaminen suunnitellaan erikseen, kuten esimerkiksi vesihuolto- ja UAS-kalusto. Osaamisen yhdenmukaista suunnittelua ja toteutusta tulee kehittää.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Osaamisenhallintaprosessi tuottaa uusimpaan tietoon pohjautuvia perusteita osaamisen ylläpidon, kehittämisen ja hallinnan tueksi. Se ylläpitää ja kehittää osaamisen hallinnan dokumentointijärjestelmiä yhdessä muiden prosessien kanssa. Perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutuksen toteutumaa seurataan säännöllisesti aihealueittain ja henkilöstöryhmittäin.

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön koulutus järjestetään siten, että henkilöstöllä on riskien ja tehtävän edellyttämä riittävä osaaminen ja kelpoisuudet. Suunnitelmassa on huomioitu riskien edellyttämä osaaminen.

Palvelutason kehittämistarve

Koulutustehtäviin tarvitaan lisää henkilöitä luomaan erityisesti sivutoimiselle henkilöstölle osaamista, mielenkiintoisia ja motivaatiota lisääviä koulutuksia yhdenmukaisen suorituskyvyltä vaadittavien toimintamallien luomiseen ja kouluttamiseen. Kehitetään sivutoimisen henkilöstön peruskursseille hakeutumisen prosesseja. Kouluttajatehtävän vetovoimaisuutta tulee lisätä. Koulutuksen yhdenmukaisessa toteuttamisessa hyödynnetään pelastustoimen koko henkilöstön osaamista. Koulutukset tulee perustua hyväksytyyn osaamisen hallinnan ja näyttöjen suunnitelmiin. Ohjeessa pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan korvataan aikaisemman ohjeistuksen mukaiset kelpoisuuden antavat harjoitukset osaamisen osoittamisella. Osaamisen arvioinnilla selvitetään, miten työntekijä tai pelastusmuodostelma hallitsee arvioitavan tehtävän mukaiset osaamisvaatimukset. Osaamista arvioidaan vertaamalla osaamista tehtävän edellyttämiin osaamisvaatimuksiin. Osaamisen osoittamisista tehdään suunnitelma, ja osaamisen osoittamiset tullaan kirjaamaan osaamispäiväkirjaan tai vastaavaan. Pelastustyöntekijän tehtävän edellyttämä koko osaaminen sisältyy kolmen vuoden sisällä tehtyihin osaamisen näyttöihin.

Osaamisperusteet tullaan määrittämään osana suorituskykyvaatimusta, jossa tunnistetaan ja määritetään suorituskyvyn tuottamiseen tarvittavat osaamismäärät, jotka voivat poiketa tämän hetkisestä tarpeesta. Osaamisperusteissa tulee hyödyntää pelastustoimen koulutus- ja tai harjoitusjärjestelmässä hankitun osaamisen tunnistamista osana kokonaisvaltaista osaamista.

4.2.2.5 Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso

Pelastuslain mukaan pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluva pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Pelastustoimintaan kuuluvien eri tehtävien edellyttämien perustaitojen ja kunnan tasosta sekä kuntotestien järjestämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

Sisäministeriön ohjeessa (2016) pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioimisesta ja kehittämisestä määritellään keskeiset pelastustoimen tehtävien vaativuusluokat yleisellä tasolla. Siinä on myös kuvattu, miten terveydentilaa ja fyysistä toimintakykyä arvioidaan. Ohjeen keskeinen tavoite on fyysisen toimintakyvyn arviointimenetelmän käyttöönotto siten, että arviointi tehtäisiin kaikissa laitoksissa vertailukelpoisella ja yhtenäisellä tavalla. Toimintakyvyn testaus tapahtuu ohjeen mukaisesti Firefit-järjestelmällä pelastuslaitoksen koulutettujen testaajien toimesta. Testitulokset kirjataan testausjärjestelmän lisäksi HR-järjestelmään kelpoisuuksien määrittämiseksi.

Työterveyshuolto arvioi työntekijän terveydellisiä edellytyksiä hoitaa hänelle kuuluvia tai hänelle osoitettaviksi suunniteltuja tehtäviä työterveyshuoltolain perusteella.

Pelastustoimen tehtävät voidaan jakaa kolmeen tasoon:

1. Vaativiin tehtäviin (savu-, vesi-, kemikaalisukellus ja pintapelastus, työskentely palavan rakennuksen katolla)
2. Perustehtäviin
3. Muihin pelastustoimen tehtäviin (johtaminen, valistus, neuvonta, palotarkastus ja näihin rinnastettavat tehtävät)

Vaativissa tehtävissä riittävänä fyysisenä toimintakyynä pidetään FireFit-indeksin arvoa 3. Aerobisen kestävyuden ja lihaskunnan osiot lasketaan ensin erikseen ja aerobisen kestävyuden indeksi on oltava vähintään 3. Tämän jälkeen indeksit yhdistetään yhdeksi FireFit-indeksin arvoksi. Vesisukelluksessa on lisävaatimuksia hapenottokykyyn liittyen.

Putoamisvaarallisella alueella työskentelystä selviytyminen tasolla 1 ja 2 edellyttää hyvää lihasvoimaa ja -kestävyyttä. Riittävänä fyysisenä toimintakyynä voidaan pitää FireFit-indeksin arvoa 2,7. Indeksit muodostuu aerobisen kestävyuden ja lihaskunnan indeksien erikseen laskettujen osioiden keskiarvosta. Lisäksi aerobisen kestävyuden indeksin on yksinään oltava vähintään 2,5.

Perustehtävissä ja muissa pelastustoimen tehtävissä voi toimia, jos terveydentila on riittävä näissä tehtävissä toimimiseen. Rakennuspaloissa perustehtäviä ovat esimerkiksi sammutus- ja pelastustoimintaa tukevat tehtävät, sammuttaminen palavan tilan ulkopuolelta ja alkusammutustiedustelu. Terveiden ja toimintakyvyn säilymistä näkökulmasta fyysisen toimintakyvyn tason tulisi vähintään vastata FireFit-indeksin arvoa 2. Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn perustehtävissä arvo 2 on vaatimuksena.

Pelastustoimintaan osallistuvan tulee pystyä suoriutumaan tehtävistään vaarantamatta omaa tai muiden terveydentilaa tai turvallisuutta. Tavoitteena on, että henkilöstön fyysinen toimintakyky mahdollistaisi pelastustoimintaan osallistumisen koko työuran ajan. Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön tarvittavaa toimintakykyä arvioidaan toimintaympäristössä olevien riskien perusteella ja sen perusteella, mikä on kunkin alueella toimivan paloaseman tehtävä. On mahdollista, että samalla toimialueella toimivien joidenkin paloasemien henkilöstöltä edellytetään kykyä vaativiin tehtäviin ja joidenkin paloasemien henkilöstölle riittää osallistuminen perustehtäviin.

Henkilöstön toimintakyvyn nyky- ja tavoitetilä on kuvattu taulukkomuodossa liitteessä 2.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Toimintaympäristöstä ja asemaverkosta johtuen vaativien tehtävien toimintakyky tarvitaan vähintään asemilla, joiden toimintaympäristössä on II-riskiluokan ruutuja. Kokkolan asemalla lähes koko henkilöstön tulisi kyetä vaativien tehtävien suorituskyyvyn muodostamiseksi työvuoroittain.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Fyysisen toimintakyvyn vaatimukset ovat määritetään tehtävittäin (vaativat tehtävät, perustehtävät, muut tehtävät) ohjeen pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioimisesta ja kehittämistä sekä ohjeen pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan mukaisesti.

Toimintakyvyn testaaminen toteutetaan Firefit-järjestelmällä omana toimintana.

Testausvälit ovat voimassa olevan ohjeistuksen mukaiset.

Toimintakykyä seurataan Firefit- ja henkilöstöhallintojärjestelmistä.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastustoimintaan osallistuvan terveydentilan ja työkyvyn ylläpitoa tulee kannustaa ja tukea vähintään nykyisellä tasolla koko työuran ajan. Pelastussukellukseen osallistuvien henkilöiden toimintakyvyn testaaminen tulee olla kattavaa ja siihen on varattava riittävästi resursseja. Yksityiskohtaisempi ohje fyysisen suorituskyyvyn vaatimuksista eri tehtävissä laaditaan palvelutasopäätöskauden aikana.

4.2.2.6 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa

Pelastustoiminnan tuloksellisuus edellyttää asianmukaista riskien muodostamaa suorituskyyvvaatimusten mukaista kalustollista valmiutta. Tehokkaan pelastustoiminnan ja työturvallisuuden varmistamiseksi tarvitaan tehtäviin soveltuvaa, yhteensopivaa- ja toimivaa sekä toimintavarmaa kalustoa ja ajoneuvoja. Vaikka ajoneuvojen käyttö voisi olla vähäistäkin, niin varaosien saatavuus ja vanhenemisesta aiheutuva toimintavarmuuden heikentyminen asettavat ajoneuvoille enimmäiskäyttöiät.

Tavoitteena on pitää pelastuslaitoksen kalusto ja materiaalit vaadittavan suorituskyvyn mahdollistavana ja henkilöstöä motivoivana. Hankintojen suunnittelussa huomioidaan alueen palveluntarve, laite- ja ajoneuvokohtainen elinkaari. Hankintaan ja sijoitukseen vaikuttavina tekijöinä ovat palvelutason vaatima suorituskyky, riskit, pelastusmuodostelmat sekä hälytysten määrä ja kaluston käyttöaste. Ajoneuvokalustoa kierrätetään edellisten kriteerien perusteella paloasemalta toiselle ja lopulta huonokuntoisimmista tai vanhimmista ajoneuvoista poistoon.

Pelastuslaitoksen kalustolliset voimavarat on hajautettu maantieteellisesti tarkoituksenmukaisesti, jolloin tarvittava suorituskyky pystytään tuottamaan koko maakunnan alueelle tarpeiden mukaisesti. Pelastuslaitos varmistaa kalustonhuollon ydintoiminnot ja suorituskyvyn ylläpitämistä omalla huoltohenkilöstöllä ja huoltotiloilla Kokkolan paloasemalla sekä riittäväillä huoltosopimuksilla.

Taulukkomuotoinen kuvaus pelastustoiminnan kalustovoimavaroista löytyy liitteestä 3.

Sammutusautot

Sammutusautoissa oleva kalusto käsittää suojavarusteet, työvälineet ja materiaalit sammutus- ja pelastustyöhön, savusukellukseen, pintapelastukseen, ensiapuun, öljyvahinkojen torjuntaan ja liikenneonnettomuuksissa puristuksiin jääneiden uhrien irrottamiseen. Sammutusautossa on pelastusryhmän ja sen johtajan tarvitsemat viesti- ja johtamisvälineet sekä välineet tilannekuvan tuottamiseen. Lisäksi kaikista sammutusautoista tulee löytyä vaarallisten aineiden onnettomuuksien alkutoimenpiteisiin tarvittava kalusto ja riskien mukaisilla alueilla myös kemikaalisukellukseen tarvittavat välineet. Sammutusauton maksimi käyttöiän tavoitteena on noin 25 vuotta.

Monitoimiauto

Monitoimiauto turvaa tehokkaan ja turvallisen kattotyöskentelyn rakennuspaloissa ja toimii tehokkaana vesihuoltoyksikkönä. Varustettuna soveltuvalla kontilla ajoneuvolla saadaan tilanepaikalle vaativien tehtävien edellyttämää kalustollista suorituskykyä. Sillä voidaan huolehtia myös pelastuslaitoksen sisäisestä välittömän tarpeen kuljetus- ja huoltologistiikasta. Ajoneuvon käyttöikä on enintään 20 vuotta.

Nostolava-auto on sijoitettuna Kokkolan paloasemalle. Sen pääasiallinen tehtävä on varmistaa henkilöiden pelastaminen rakennuspaloissa kerrostalojen parvekkeilta (varatie). Toissijaisina tehtävinä nostolava-autoilla on parantaa korkealla työskentelyssä työntekijöiden työturvallisuutta ja tehostaa järeää sammutustoimintaa korkealla tai paikoissa, joissa työturvallisuussyistä ei muutoin voida työskennellä sekä teollisuusalueen vaatima suorituskyky, johon KIP alue on osallistunut € määräisesti hankintakustannuksiin. Nostolava-autolle asetettavana vaatimuksena on vähintään 40 metrin työskentelykorkeus. Se mahdollistaa henkilöiden pelastamisen riittäväällä ulottumalla 7:stä kerroksesta.

Maastoajoneuvot

Pelastusalueen laajoista metsä-, suo- ja turvetuotantoalueista johtuen pelastuslaitoksella tulee olla suorituskyky tehokkaaseen sammutus- ja pelastustoimintaan vaikeakulkuisessa maastossa.

Pelastusalueella on myös runsaasti erilaisia ulkoilureittejä, moottorikelkkareittejä ja muita vesistöjä, joilla liikutaan sekä kesäisin että talvisin. Tämä edellyttää pelastuslaitokselta suorituskykyä henkilöiden pelastamiseen maastossa ja maastossa tapahtuneissa onnettomuuksissa.

Valvonta-, huolto- ja miehistöautot

Valvonta-ajoneuvoina käytetään pelastusautoiksi rekisteröitäviä tehtävään soveltuvia henkilöautoja. Niiden pääasiallinen käyttötarkoitus on mahdollistaa valvontatehtävien suorittaminen. Ajoneuvojen muita käyttötarkoituksia on turvallisuusviestintätapahtumiin ja asemien väliseen liikkumiseen liittyvät tilanteet. Miehistöautoja käytetään ensisijaisesti miehistön ja kaluston kuljettamiseen huolto- ja hälytystehtävissä sekä peräkärriissä olevien veneiden ja maastoajoneuvojen kuljettamiseen.

Johto-, huolto- ja tarkastusautot

Tehokkaan tilannepaikan johtamisen mahdollistamiseksi päivystävän palomestarin käyttöön tarvitaan ajoneuvo, jossa on riittävät johtamistilat esikuntatyöskentelyyn. Se varustetaan viesti- ja johtamisvälineillä. Tämän lisäksi tarvitaan päällekkäisiä tehtäviä ja huoltopoikkeamia varten toinen ajoneuvo.

Harjoitus- ja varakalusto

Harjoitus- ja varakalusto muodostetaan varsinaisesta hälytyskäytöstä vapautuvista ajoneuvoista. Harjoitus- ja varakalustoa siirretään tarpeen mukaan alueella.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue toimintaympäristönä ja suhteellisen harvasta asemaverkosta edellyttää suurimmalta osalta asemista monipuolista suorituskykyä vaativiin tehtäviin. Kokkolan kantakaupungin alueella korostuu suurteollisuuden riskit, merellinen toimintaympäristö ja tiheä rakennuskanta, jotka edellyttävät vaativien tehtävien suorituskykyä. Muiden asemien alueella painopiste on perustehtävien suorittamisessa. Tarvittaessa suorituskyky muodostuu aseman yksiköiden toimesta, täydennettynä lähimmän yksikön kalustolla tai Kokkolan aseman erikoiskalustolla ja henkilöstöllä. Suurteollisuuden paloasemat ovat erikoistuneet kalustollaan suurteollisuusalueen uhkiin ja kemikaaleihin.

Kokkolan paloaseman pelastusyksiköissä on tavallista sammutusyksikköä laajempi kalusto ja kyvykyys toimia myös vaativissa pelastustehtävissä. Kokkolan asemalla on tukiyksiköitä (säiliö-, monitoimi- ja nostolavayksiköitä), jotka miehitetään henkilövahvuuden puitteissa. Kokkolan paloaseman pelastusyksiköt ja tukiyksiköt toimivat koko pelastuslaitoksen alueella, tukien sivutoimisen henkilöstön miehittämiä yksiköitä erityisesti vaativissa pelastustehtävissä.

Sivutoimiselta asemalta löytyy tyyppillisesti kalustollinen suorituskyky vaativien tehtävien suorittamiseen, vesihuoltoon sekä liikkumiseen vedessä tai maastossa. Lisäksi asemilla voidaan sijoittaa suorituskykyjä tukevia kalustollisia valmiuksia, jotka palvelevat koko hyvinvointialueen palvelutuotantoa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Aluevaltuusto päättää kalustovoimavarojen hankintaperiaatteista ja elinkaarisuunnitelmasta, sekä aluejaon mukaisista kalustovoimavaroista.

Pyritään ylläpitämään kohdassa "Palvelutason nykytila" -taulukoiden mukaista kalustollista suorituskykyä.

Pelastuslaitos laatii pitkäaikaisen kalusto- ja materiaali strategian, joka sisältää kehittämis- ja hankintasuunnitelman, jota päivitetään vastaamaan suorituskykyvaatimuksia, paloasemien toimintaedellytyksiä ja riskikehitystä. Kaluston ja materiaalin uudistamisen yhteydessä kalustoa ja materiaalia kierrätetään edellä mainittujen kriteerien perusteella.

Vuosittaisella investointimäärärahalla uusitaan tarvittavaa ajoneuvokalustoa investointisuunnitelman mukaisesti. Kaluston liiallisen vanhenemisen estämiseksi, sen teknisen tason säilyttämiseksi ja parantamiseksi, tulee investointeihin käytettävään määrärahaan sisällyttää tarvittava indeksikorotus vuosittain.

Palvelutason kehittämistarve

Investointitaso tulee säilyttää vähintään nykyisen suunnitelman tasolla, jotta ikääntynyt ajoneuvokalusto pystytään pitämään vaatimusten mukaisina. Kaluston ja materiaalin tasoa ja sen optimaalista sijoittamista asemille kyvykkyyksien mukaan kehitetään edelleen. Erikoiskaluston laajempaa yhteiskäyttöä yhteistoiminta-alueen kanssa kehitetään. Toimintaympäristön riskiperusteinen muutos voi aiheuttaa kalustollista määrän tarkastelua esim. lisääntyvä raskaanliikenteen ja laajamittaisen kemikaalien teollinen käsittely ja varastointi sekä meriliikenteen kasvu. Palvelutasopäätöskaudella laaditaan erillinen kalusto- ja materiaalistratogia, jossa tarkennetaan investointimäärärahan tarvetta ja kohdentamista.

4.2.2.7 Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

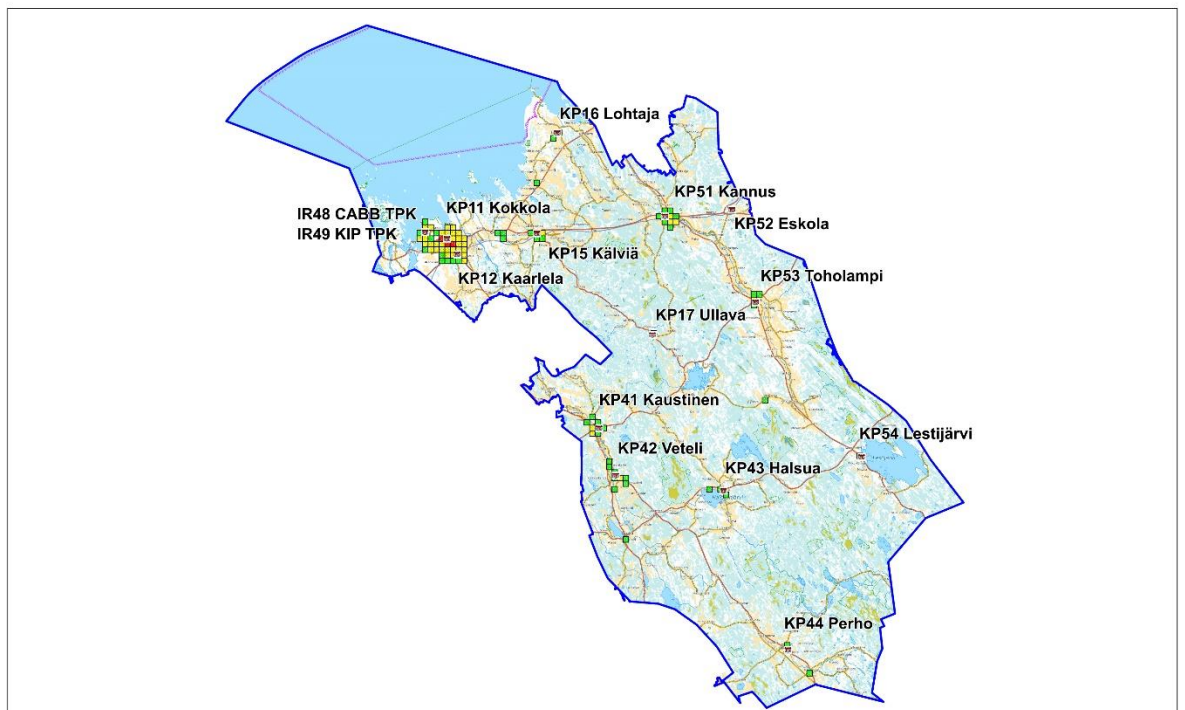
Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Paloasemien määrällä ja sijainnilla on keskeinen merkitys toimintavalmiusaikoihin ja palvelujen saatavuuteen. Päätoimisen henkilöstön paloasemat tulisi sijaita korkeimman riskiluokan alueella toimintavalmiusaikavoitteen saavuttamiseksi mahdollisimman hyvin. Sivutoimisen henkilöstön paloasemilla korkeimman riskiluokan lisäksi tulee huomioida henkilöstön asuinpaikat suhteessa paloasemaan mahdollisimman lyhyen lähtöajan aikaansaamiseksi.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimella on 13 paloasemaa, jotka sijaitsevat kuntakeskuksissa tai muissa taajamissa siten, että niiltä saavutetaan ympäristön toimintavalmiutta mitoittavat riskiruudut. Paloasemien sijoittelu on aiemmin perustunut kuntalähtöiseen

sijoittamiseen toimintamalliin, jossa jokainen kunta on huolehtinut oman alueensa pelastustoimesta. Mikäli pelastustoimintaa mitoittavia riskialuekeskittymiä sisältävät kuntakeskukset tai muut taajamat ovat riittävän lähellä toisiaan, voi yhteinen paloasema jossain tapauksessa palvella molempia kuntia/taajamia jopa tehokkaammin kuin kaksi erillistä paloasemaa. Periaate tulee kyseeseen esimerkiksi päivävalmiuden parantamisessa päätoimisella henkilöstöllä. Keskitetty henkilöstö voi tuottaa tehokkaamman pelastustoiminnan, vaikka ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika olisi hieman pidempi. Merellistä toimintaa varten pelastuslaitoksella on öljyntorjuntavarasto ja -satama Ykspihlajassa. Kokkolan suurteollisuusalueen 2 paloasemaa täydentävät palvelutuotantoa ensisijaisesti alueillaan.

Paloasemat eli toimipisteet

Kuva 6: Paloasemien eli toimipisteiden sijainti Keski-Pohjanmaalla

Paloasemakiinteistöt ovat pääsääntöisesti kuntien tai rahoitusyhtiöiden omistamia. Hyvinvointialue on vuokrannut kuntien omistamat kiinteistöt. Paloasemien laajennus ja korjaustarpeista hyvinvointialue neuvottelee yhteistyössä kiinteistön omistajien kanssa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Paloasemaverkostoa kehitetään toimintavalmiuden perusteella huomioiden puhtas paloasema -toimintamallin sekä keskitetyt huoltopalvelut. Uusien paloasemien rakentamisen yhteydessä haetaan synergiaetuja ensihoidon kanssa. Nykyinen palveluverkko on riittävä ja kattaa tämänhetkisen palvelutarpeen. Toholammin uusi paloasema parantaa merkittävästi taajamassa

olevan II-riskiluokan ruudun tavoittamista. Tulevaisuudessa tulee huomioida Kokkolan suurteollisuusalueiden laajenemisen mahdolliset vaikutukset toimintavalmiusaikatavoitteisiin

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastustoiminnan palvelut tuotetaan käytössä olevista kiinteistöistä. Tarvittavat pinta-alat arvioidaan palvelutasopäätöskauden aikana.

Palveluverkon kehittämistarvetta seurataan vuosittain

Palvelutason kehittämistarve

Hyvinvointialueen pelastustoimen käytössä oleville kiinteistöille tehdään laajamittainen tarveselvitys sisältäen kunnossapidon ja korjaustarpeiden suunnitelmat yhteistyössä kiinteistön omistajien kanssa, rakennuksen kunnon, pelastustoimen toimintaedellytysten huomioiminen sekä vuokrattavien neliöiden tarpeesta seuraavan palvelutasopäätöskauden aikana. Tilatarpeessa tulee huomioida hyvinvointialueen muiden keskeisten palveluiden tarve ja integraatiohyöty. Tarveperustassa huomioidaan myös poikkeusolojen erilaisia vaatimuksia palveluverkolta. Tilatarpeesta tehdään erillinen selvitys vuoteen 2025 mennessä.

Suurteollisuusalueen laajeneminen Kokkolan eteläpuolelle valtatie 8 varteen saattaa muodostaa uusia II-riskiluokan ruutuja, joita ei saavuteta nykyiseltä paloasemalta. Vuonna 2025 tulee varautua uuden paloaseman suunnittelun käynnistämiseen.

4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Savusukellus on sammutus- ja pelastustehtävän suorittamista sisällä rakennuksessa tai muussa rajatussa sisätilassa, missä palaa ja on tiheä savupatja. Savusukeltaminen edellyttää savusukellusvarustusta ja paineellista työjohtoa tai vastaavaa. Työskentely palavan rakennuksen katolla rinnastetaan savusukellukseen.

Palavan rakennuksen sisätiloissa olevat ihmiset tulee pyrkiä pelastamaan savusukeltamalla, mutta savusukeltajien turvallisuutta vaarantamatta. Savusukelluksesta tulee pidättäytyä, mikäli siitä arvioidaan muodostuvan liian suuri riski savusukeltajien turvallisuudelle. Jos kyseessä on ainoastaan sammutustehtävä, tulee arvioida muiden kuin sisäsammutustekniikan käyttömahdollisuuksia, että savusukeltaminen jäisi mahdollisimman vähäiseksi.

Savusukellus palavan rakennuksen sisälle on aina arvioitava tapauskohtaisesti turvallisuustekijät huomioiden. Jos tila on täyden palon vaiheessa ja täyden palon vaihe on kestänyt useita minuutteja, ei palavassa tilassa todennäköisesti ole enää pelastettavissa olevia ihmisiä tai eläimiä. Tällöin palavaan tilaan tehtävän savusukelluksen ulkoiset riskit ja hyöty on arvioitava tapauskohtaisesti. Rakennuksen muissa osissa voi vielä olla pelastettavia. Teollisuus- ja kemikaalikohteissa on

arvioitava myös palon voimakkuus ja mahdolliset kemikaaliriskit ennen savusukelluspäätöksen tekemistä.

Savusukellus on työturvallisuuslain 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä. Turvallinen savusukellus edellyttää tekijän erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyvistä vaatimuksista. Edellä mainittujen vaatimusten täyttymistä seurataan säännöllisin terveystarkastuksin, toimintakykytestein ja säännöllisellä harjoittelulla. Työturvallisuuslain mukaan työantajan tulee suunnitella ja toteuttaa työ siten, että työolosuhteet paranevat ja altistuminen palossa vapautuville haitallisille aineille ja kemikaaleille rajoittuu niin vähäiseksi, että niistä aiheutu haittaa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle.

Savusukellustehtävä voidaan aloittaa turvallisesti, jos pelastusyksikössä on vähintään kolme savusukelluskelpoista henkilöä (1+3 vahvuus). Jos kyseessä on asuinrakennus ja jos palo on yhdessä huoneistossa tai muu vastaava yksinkertainen tila, voidaan savusukellus aloittaa, jos sukelluspari on savusukelluskelpoinen, jolloin yksi savusukeltaja toimii turvasukeltajana.

Savusukelluksen suorituskyky voidaan taata Kokkolan asemalta. Tällä hetkellä muilla asemilla kelpoisten määrä ei takaa savusukeltamista, koska kelpoisia henkilöitä ei ole riittävästi tai kaikki kelpoiset eivät todennäköisesti osallistu samanaikaisesti tehtävään.

Sivutoimisen henkilöstön muodostamille pelastusryhmille savusukelluskyky on ollut tavoitteellista. Tarvittaessa on turvauduttu vaihtoehtoihin sammutus- ja pelastusmenetelmiin, joissa savusukellusta ei tarvita. Vaihtoehtona sammuttamiselle ja pelastamiselle rajatun tilan palossa, jossa on tiheä savupatja, on mahdollista vaihtoehtoisilla sammutusmenetelmillä luoda olosuhteet, joissa tehtävä voidaan suorittaa ilman savusukellusta. Mikäli palo on syttymisvaiheessa ja tilassa ei vielä ole tiheää savupatjaa, sammuttaminen ja pelastaminen ei edellytä savusukellusta.

Taulukkomuotoiset kuvaukset henkilöstön kelpoisuuksista (ml. savusukelluskelpoisuudet) ovat liitteessä 4.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää onnettomuusriskien ja toimintaympäristön edellyttämää alueellista savusukellusvalmiutta tiedostaen kuitenkin se, että kaikilla paloasemilla ei ole kykyä savusukellukseen. Jos savusukelluskykyä ei ole, käytetään vaihtoehtoisia sammutus- ja pelastusmenetelmiä.

Parhaimmillaan savusukellus vähentää merkittävästi palosta aiheutuvia omaisuusvahinkoja. Savusukellus pelastaa ihmishenkiä erityisesti niissä tilanteissa, joissa henkilöt eivät pääse tulipalon vuoksi poistumaan rakennuksesta.

Rakennuspaloissa tyypillisesti varmistetaan tai tiedustellaan sisätilat mahdollisten altistuneiden henkilöiden osalta. Alkupalon etsintä ja sammuttaminen ovat yleensä tehokkainta suorittaa savusukeltamalla. Vuosina 2018 – 2022 on savusukellus ollut 160 kertaa eri yksiköllä toimenpiteenä. Ihmisen pelastamiseksi on savusukellettu Kokkolan ja Kaarlelan asemilta 6 kertaa sekä Kannuksesta ja Kälviältä kummastakin kerran.

Palon sammuttamiseksi savusukeltamalla on yksiköille muodostunut tehtäviä seuraavasti:

Kokkola, Kaarlela	81
Kannus	17
Kälviä	10
Veteli	11
Kaustinen	10
Perho	7

Muiden asemien eri toimenpiteiden määrät jäävät tarkastelujaksolla alle 10:een kertaan.

Tarkastelun perusteella voi arvioida, että savusukelluskelpoisuutta voidaan tarvita ihmisen pelastamiseksi Kokkolan päätoimisen aseman läheisyydessä sekä Kannuksessa. Rakennuspalojen sammuttamiseksi suorituskyky pitäisi rakentaa lisäksi Kälviän, Vetelin, Kaustisen ja Perhon paloasemille

Riskeihin ja toimintavalmiuteen perustuen, sekä vaativissa tehtävissä edellytettävistä vaatimuksista johtuen vähimmäistasona on pelastussukellustoiminta Kokkolan paloasemalla. Kokkolan paloaseman savusukelluksen suorituskykyä hyödynnetään koko hyvinvointialueella. Tavoitteena on kehittää suorituskykyä siten, että savusukellus voidaan aloittaa viimeistään kahden lähimmän toimipisteen resursseilla.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Aluevaltuusto päättää savusukellusvalmiudesta alueen eri osissa. Palvelutaso muodostuu palvelun saatavuudesta, laadusta ja vaikuttavuudesta.

Savusukellusvalmius tuotetaan ruuduittain riskiluokan mukaisessa tehokkaan pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteen mukaisesti vähintään 50 prosenttisesti I-riskiluokassa ja sen välittömässä läheisyydessä olevissa II- ja III-riskiluokan ruuduissa. Kokkolan paloaseman sammutusauton miehityksessä on vähintään 4 savusukeltajaa ja kyky toimia vaativissa savusukellustehtävissä.

Muissa II- ja III- riskiluokan ruuduissa savusukellusvalmius pyritään tuottamaan enintään pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikaa vastaavassa ajassa (enintään 30 minuutissa 50 prosentissa ruudun tehtävistä). IV-luokan riskialueiden osalta tavoite on enintään 40 minuuttia 50 prosentissa ruudun tehtävistä.

Jos savusukelluskykyä ei voida muodostaa kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusryhmän toimesta, aloitetaan sammutus- ja pelastustoiminta käyttäen vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä.

Savusukelluksen suorituskyvyn kehittäminen on tavoitteena ”Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila” olevan taulukon mukaisesti. Kaikkien paloasemien osalta pyritään ylläpitämään paineilmalaitteiden käyttötaitoa, joka mahdollistaa paineilmalaitetta hyödyntävän alkusammutustiedustelun ja sammuttamisen palavan tilan ulkopuolelta.

Palvelutason kehittämistarve

Vaihtoehtoisia rajatun tilan palon sammutusmenetelmiä käytetään entistä laajemmin. Sivutoimisen henkilöstö savusukelluskoulutus kohdennetaan riskiperusteisesti. Fyysisen toimintakyvyn (FireFit) testien järjestämistapaa tulee kehittää, testausaikataulu on jaettava tasaisesti kalenterivuodelle.

Palvelutasopäätöskauden 2024 – 2025 aikana tehdään perusteellisen pelastussukellusvalmiuden tarkastelu, jossa arvioidaan pelastussukelluksen riskiperusteinen tarve, paloasemakohtainen kyky sekä hälytysvastesuunnittelun ja vaihtoehtoisten sammutusmenetelmien mahdollisuudet.

4.2.2.9 CBRN-onnettomuuksien valmiudet alueen eri osissa sisältäen kemikaalisukellusvalmiudet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

CBRNE-uhalla tarkoitetaan kemiallisista aineista (C), biologisista taudinaiheuttajista (B), radioaktiivisista aineista (R), ja ydinaseista (N) sekä räjähteistä (E) sekä väärinkäytöstä johtuvia vaaratilanteita. Pelastuslaitos on varautunut CBRNE-onnettomuuksiin. CBRNE-uhka voi olla onnettomuus, luonnonvoimista johtuva, tahallinen rikollinen teko tai sotilaallinen teko eri muodoissaan. Pelastustoimen henkilöstö- ja kalustovalmiuden tulee olla riskianalyysin edellyttävällä tasolla ja palvelutasopäätöksen mukainen. CBRNE-onnettomuudet (kemikaalionnettomuudet) vaativat usein erikoiskalustoa ja kemikaalisukelluskykyä.

Kemikaalisukelluksella tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta-, tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan

kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus on työturvallisuuslain 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä. Turvallinen työskentely kemikaalisukellusta edellyttävillä pelastustehtävillä edellyttää työntekijöiltä erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja osaamiseen liittyvistä vaatimuksista. Kemikaalisukeltajalta edellytetään samaa toimintakykyä, kuin savusukeltajalta.

Vaarallisten aineiden tehtävillä valitaan torjunta- ja pelastustehtävään soveltuvin toimintamalli. Kemikaalisukelluksesta tulee pidättäytyä, mikäli siitä arvioidaan muodostuvan liian suuri riski kemikaalisukeltajien turvallisuudelle.

Kemikaalisukellus jaetaan jakaa kahteen kemikaalisukelluksen työskentelytasoon.

- **Taso II** käsittää kaikki pelastus- ja torjuntatehtävät, mitkä edellyttävät kemikaalisukellusta kaasutiiviissä kemikaalisuojapuvussa.
- **Taso I** käsittää tehtävät, jotka suoritetaan neste-, roiske- tai pölytiivillä kemikaalisuojapuvulla

Jos vaarallisten aineiden tilanteessa suojaustasoksi riittää roisketiivis suojapuku, pienin tehtävän edellyttämä vahvuus on 1+3. Vaarallisten aineiden tilanteissa, jotka edellyttävät kaasutiiviiden kemikaalisuojapukujen käyttöä, tehtävän edellyttämä pienin vahvuus on 1+5. Vaativat vaarallisten aineiden tilanteet edellyttävät pelastusjoukkueen resursseja. Ne kootaan Kokkolan paloaseman päätoimisesta ja muiden paloasemien henkilöstöstä täydennettynä sopimusperusteisella palvelutuotannolla.

Sukellustoiminnan alkaessa tulee aina muodostaa suojapari. Suojaparin tulee kyetä aina tehtävän edellyttämään työskentelytasoon. Vaativan kemikaalisukelluksen suorituskyky voidaan taata Kokkolan asemalta. Tällä hetkellä muilla asemilla kelpoisten määrä ei mahdollista vaativaa kemikaalisukellusta, koska kelpoisia henkilöitä ei ole riittävästi.

Taulukkomuotoiset kuvaukset henkilöstön kelpoisuuksista (ml. kemikaalisukelluskelpoisuudet) ovat liitteessä 4.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Vuosina 2018 – 2022 on ollut paloasemittain tarkasteltuna 71 vaarallisten aineiden onnettomuutta 57 niistä on ollut Kokkolan kantakaupungin alueen alueella. Niissä kaasutiivis suojapuku ollut käytössä 9 kertaa. Kemikaalisukellustehtävät ovat suorittaneet Kokkolan aseman tai suurteollisuusalueen yksiköt. Tarkastelun perusteella voi arvioida, että vaativan kemikaalisukelluksen suorituskykyä voidaan tarvita ensisijaisesti Kokkolan päätoimisen aseman läheisyydessä. Kemikaalisukelluksen suorituskyky pitäisi rakentaa lisäksi Kälviän, Lohtajan, Kaustisen,

Vetelin, Perhon, Kannuksen ja Toholammin paloasemille vaativien kemikaalisukelluksen tukitoimien ja vähemmän vaativan kemikaalisukelluksen suorittamiseksi.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää riskianalyysin edellyttämää CBRNE-onnettomuuksien suorituskykyä. Se muodostuu pelastuslaitoksen, yhteistyöalueen ja valtakunnallisista resursseista. Pelastuslaitoksen tavoitteena on Tokeva kalustotason 4 saavuttaminen.

Vaativan kemikaalisukelluksen suorituskykyä ylläpidetään Kokkolan paloasemalla, ja sen tarvitsemia tukitehtävien kyvykkyksiä muilla paloasemilla. Kaarlelan paloaseman tavoitteena on II-tason kemikaalisukelluksen suorituskyky. Sivutoimisilla paloasemilla, joiden toimintaympäristössä on II-riskiluokan ruutuja tavoitellaan I-tason kemikaalisukelluksen suorituskykyä.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslaitos kehittää CBRNE-onnettomuuksien edellyttämää suorituskykyä materiaalisesti Tokeva-kalustotasolle 4. Sivutoimisten paloasemien suorituskykyä pyritään kehittämään henkilöstön osalta kemikaalisukelluksen mahdollistavaksi. Pelastuslaitos kehittää henkilöstön CBRNE-asiiantuntijuutta vastaamaan muuttuvaa toimintaympäristön riskiperusteita.

4.2.2.10 Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Vesipelastus jaetaan pintapelastajan (pelastaminen pinnalta ja välittömästi pinnan alta) ja vesisukelluksen (pelastaminen pinnan alta) työskentelytasoihin. Pintapelastus ja vesisukellus edellyttää työntekijän erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, peruskoulutukseen ja osaamiseen liittyvistä vaatimuksista. Pintapelastajalta vaaditaan samaa toimintakykyä kuin savusukeltajalta. Vesisukeltajalla on lisävaatimuksia hapenottokykyyn liittyen.

Vesipelastustehtävän pelastustekniikaksi tulee valita tehtävään soveltuvin toimintamalli. Pintapelastuksesta ja vesisukelluksesta tulee pidättäytyä, mikäli siitä arvioidaan muodostuvan liian suuri riski pelastustyöntekijöiden turvallisuudelle, ja tehtävä tulee tällöin suorittaa pienemmän riskin menetelmillä.

Pintapelastuksen turvallisuuden ja tehokkuuden kannalta pintapelastuksessa tulisi olla vähintään neljän hengen pelastusryhmä, jossa on kaksi pintapelastajaa. Riskinarvion perusteella henkeä pelastavat toimenpiteet voidaan kuitenkin aloittaa työparilla, joista toinen toimii pintapelastajana ja toinen avustajana.

Jos pelastuslaitos ylläpitää välitöntä vesisukellusvalmiutta, välittömässä lähtövalmiudessa tulee olla pelastusryhmän johtaja, kaksi vesisukeltajaa ja sukellusavustaja. Toinen vesisukeltajista toimii tällöin turvasukeltajana. Turvasukeltajan tulee kyetä pelastamaan pelastustehtävää suorittava vesisukeltaja onnettomuustilanteessa. Vesisukellustoiminnan alkaessa tulee aina olla saatavilla turvasukeltaja. Riskienarvioinnin perusteella vesisukellustoiminta voidaan aloittaa turvasukeltajan ollessa vielä matkalla onnettomuuspaikalle.

Vesipelastuksen järjestämis- ja johtovastuu merialueella on Rajavartiolaitoksella ja sisävesillä se on pelastuslaitoksilla. Pelastuslaitoksen vesisukeltajat osallistuvat merialueella tapahtuviin vesipelastustehtäviin merivartioston johdolla. Pelastuslaitos antaa virka-apua poliisille hukkuneiden etsintään.

Sisävesillä ja merellä tapahtuvaa pelastustoimintaa varten tulee olla riskien mukainen vene- ja aluskalusto. Merellä tapahtuviin etsintä- ja pelastustehtäviin tehtäviin pelastuslaitos osallistuu meripelastuslain mukaisesti henkilöstöllään ja kalustollaan Rajavartiolaitoksen johtamana. Näissä tehtävissä hyödynnetään myös öljyntorjunnassa käytettäviä aluksia. Venekalustoa on sijoitettu niille paloasemille, joiden toiminta-alueella voi tapahtua vesipelastustoimintaa edellyttäviä onnettomuuksia.

Pelastuslaitos on pyrkinyt ylläpitämään valmiutta pintapelastukseen alueen kaikilla paloasemilla. Alueellisesti kattavan pintapelastussuorituskyvyn rakentaminen on ollut haasteellista työhön liittyvistä vaatimuksista johtuen.

Tavoitteena on ollut kiireellisen vesisukellusvalmiuden ylläpitämistä yhteistyössä Kokkolan ja Pietarsaaren paloasemien resursseilla, mutta Pietarsaaren siirryttyä Pohjanmaan hyvinvointialueelle valmiuden ylläpitäminen on vaikeutunut. Vesisukelluksen suorituskykyä on hyödynnetty koko pelastustoimialueella. Haasteena palvelutasopäätöskaudella on ollut vesisukelluskelpoisten pelastajien riittävyys ja ikääntyminen. Uusia vesisukeltajia on pyritty kouluttamaan vuosittain Pelastusopiston vesisukelluskurssilla.

Pelastuslaitos on pyrkinyt ylläpitämään valmiutta kiireelliseen pintapelastuksen alueen kaikilla paloasemilla. Tavoitteena on ollut kiireellisen vesisukellusvalmiuden ylläpitämistä yhteistyössä Pietarsaaren toimipisteen kanssa, mutta sen siirryttyä Pohjanmaan hyvinvointialueelle valmiuden ylläpitäminen on vaikeutunut. Suorituskykyä on hyödynnetty koko pelastustoimialueella. Alueellisesta kattavan pintapelastussuorituskyvyn rakentaminen on ollut haasteellista työhön liittyvistä vaatimuksista johtuen.

Taulukkomuotoinen kuvaus vesipelastuskaluston nyky- ja tavoitetilanteesta löytyy liitteestä 3. Taulukkomuotoiset kuvaukset henkilöstön kelpoisuuksista (ml. vesipelastuskelpoisuudet) ovat puolestaan liitteessä 4.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitos on vuosien 2018 -2022 välillä hälytetty 44 vesipelastustehtävään, jossa ihminen pelastaminen vedestä 34 kpl ja vesiliikenneonnettomuus 10 kpl. Näissä tapahtumatyypeistä muodostui 29:ssä tapauksessa onnettomuustyyppiä ihmisen pelastaminen. Palvelujen kysyntä kohdistui 76,5 % Kokkolan kaupungin alueelle (26 kpl) sekä Lestijärven ja Toholammin alueelle (2 kpl molemmissa) ja muissa kunnissa Kannusta lukuun ottamatta ei ollut palveluntarvetta.

Ihmisen pelastaminen vedestä tapahtumatyypeistä 59 % sijoittuu IV riskialueelle ja I ja II riskiluokan alueelle 38 %. Palvelunkysyntä eli tarve painottuu 82 % kello 11-24 välille, ja muuhun aikaan 18 %. Kaikki vesiliikenneonnettomuudet tapahtuivat IV riskiluokan alueella.

Vuosina 2018 – 2022 on pintapelastus ollut 17 kertaa eri yksiköllä toimenpiteenä. Näistä tehtävistä Kokkolan paloaseman yksiköt ovat suorittaneet 9. Toholammin yksikkö on suorittanut 2 tehtävää, Halsua ja Lestijärvi kumpikin yhden.

Vuosina 2018 – 2022 Kokkolan paloasemalta on suoritettu 7 vesisukellustehtävää. Niistä 3 on ollut virka-aputehtäviä.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pintapelastuksen välitöntä suorituskykyä ylläpidetään Kokkolan paloasemalla. Pintapelastuksen suorituskyvyn kehittäminen on tavoitteena kohdassa ”Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila” olevan taulukoiden mukaisesti. Jos pintapelastussuorituskykyä ei voida muodostaa kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusryhmän toimesta, aloitetaan pelastustoiminta käyttäen vaihtoehtoisia menetelmiä.

Pelastuslaitoksen vesisukellusvalmius tuotetaan Kokkolan paloasemalta, jossa pyritään kehittämään nykyistä vesisukellusvalmiutta kohti välitöntä valmiutta. Alueen vesisukellusvalmiutta tuetaan Pohjanmaan pelastuslaitoksen sukeltajilla.

Vesisukellusvalmius järjestetään siten, että se ei heikennä pelastustoimen lakisäätelien tehtävien hoitamista. Valmiutta hyödynnetään laajasti koko pelastustoimialueen vesisukellustoiminnassa.

Palvelutason kehittämistarve

Tavoitteena on kehittää toimipisteille vesipelastamisen valmiutta, joka tapahtuu ensisijaisesti veneestä käsin. Lisäksi palvelutasopäätöskauden aikana järjestetään pintapelastuskurssi niille asemapaikoille, joiden alueella on tapahtunut vesipelastamiseen liittyviä tehtäviä. Pintapelastustoiminnan kehittämisen tueksi selvitetään siihen soveltuvan kauko-ohjattavan kaluston (vesipelastukseen soveltuva robotti) hankintaa.

Palvelutasopäätöskauden 2024–2025 aikana tehdään perusteellisen pelastussukellusvalmiuden tarkastelu, jossa arvioidaan vesipelastuksen riskiperusteinen tarve, paloasemakohtainen kyky sekä hälytysvastesuunnittelun ja vaihtoehtoisten pelastusmenetelmien mahdollisuudet.

4.2.2.11 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Ympäristövahingolla tarkoitetaan äkillistä tapahtumaa, jossa ympäristölle haitallista ainetta pääsee tai uhkaa päästä ympäristöön siten, että siitä aiheutuu vaaraa tai haittaa ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Monesti kysymys on öljy- tai kemikaalipäästöstä ja sen seurauksista onnettomuus- tai muussa häiriötilanteessa. Ympäristövahinko voi syntyä myös pidemmän ajan kuluessa esimerkiksi haitallisen aineen vuotaessa pikkuhiljaa ympäristöön. Ympäristövahinko voi kohdistua muun muassa maaperään, ilmaan, luontoon sekä pinta- ja pohjavesiin sekä vaarantaa ihmisten terveyttä. SYKE:n selvityksestä "Ympäristövahingot Suomessa vuosina 2013–2019" käy ilmi, että noin 90 % ympäristövahingoista on öljyvahinkoja ja loput lähinnä teollisuuskemikaalien käytössä syntyneitä. Onnettomuuksia tapahtuu varsinkin liikenteessä ja kuljetustoiminnassa.

Ympäristövahinkotilanteessa Rajavartiolaitos vastaa torjunnasta pelastuslain mukaisen pelastustoiminnan aikana aavalla merellä ja rannikolla. Sisävesillä ja maa-alueilla torjunnasta vastaa hyvinvointialueen pelastustoimi. Pelastustoiminnan päättymisen jälkeen kunta vastaa tarvittaessa öljyvahinkojen jälkitorjunnasta alueellaan kunnan eri viranomaisten ja laitosten avulla.

Suomen ympäristökeskus ja paikalliset ELY-keskukset avustavat asiantuntemuksellaan Rajavartiolaitoksen ja hyvinvointialueen pelastustoimen johdolla tehtävässä vahinkojen torjunnassa sekä kunnan johdolla tehtävässä öljyvahinkojen jälkitorjunnassa.

Varautuminen ympäristövahinkojen torjuntaan perustuu kansalliseen vuoteen 2035 ulottuvaan strategiaan (Sisäministeriön julkaisuja 2023:15). Strategian päätavoitteena on ohjata viranomaisten varautumista nykyisten ja tulevien ympäristövahinkojen varalle. Strategia on valmisteltu toimintaympäristöön perustuen laajapohjaisessa yhteistyössä keskeisten toimijoiden kanssa. Öljy- ja kemikaalivahingot ovat tyypillisiä ympäristövahinkoja. Niillä tarkoitetaan alusöljy- ja aluskemikaalivahinkoja merellä, rannikolla ja sisävesillä sekä öljy- ja kemikaalivahinkoja maa-alueilla.

Tehokkain torjuntatoimi on estää vuodot vaurioituneesta aluksesta. Alusta voidaan myös yrittää vakauttaa lastin tai polttoaineen siirroilla. Tarvittaessa vaurioitunut alus voidaan siirtää turvasatamaan. Alusonnettomuudessa päästön leviäminen rannikolle ja rannoille tulee pyrkiä estämään. Nopealla puomittamisella voidaan rajoittaa tai ainakin hidastaa merkittävästi haitallisen aineen leviämistä.

Ensimmäisten päivien aikana tehtyjen toimenpiteiden merkitys lopputuloksen kannalta on merkittävä. Tehokas avomeritorjunta vähentää merkittävästi rannikolla ja rannoilla tehtäviä torjuntatoimia. Päästön kerääminen avomerellä vähentää myös huomattavasti torjunnan kestoa ja siten myös kokonaiskustannuksia. Rantatorjunnan ja rannan puhdistuksen pitkäkestoisuus, työvoimavaltaisuus sekä vaativa logistiikka aiheuttavat huomattavan nousun torjuntakustannuksiin sekä negatiivisia muutoksia meriympäristön tilaan.

Rajavartiolaitos huolehtii pelastustoiminnasta Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä tapahtuneissa alusöljyvahingoissa ja aluskemikaalivahingoissa ja sovittaa yhteen siihen varautumista. Rannikolla, sisävesillä ja maa-alueilla vastuu on pelastuslaitoksilla. Länsirannikon merialue on jaettu neljään suunnitelma-alueeseen. Alueet mukailevat Länsi-Suomen merivartioston merivartioasemien vastuualueiden aluejakoa sekä alueellisten pelastuslaitosten vastuualueiden rajoja. Alue on jaettu Perämeren, Merenkurkun, Selkämeren ja Saaristomeren suunnitelma-alueisiin. Toiminta pyritään kuitenkin suunnittelemaan siten, että ympäristövahingon torjunta on mahdollista toteuttaa tehokkaasti alueellisten pelastuslaitosten hallinnollista raja-alueista riippumatta.

Jokaiselle suunnitelma-alueelle on laadittu riskianalyysi. Se perustuu Länsi-Suomen merivartioston vuosittain laadittavaan operatiiviseen riskianalyysiin, meripelastuslohkon suuronnettomuussuunnitelmaan, MoMeVa:n liitteen 3 mukaiseen uhka-arvioon, Länsi-Suomen merivartioston tiedustelu- ja analyysiryhmän ja HELCOMin tuottamaan dataan, alusten AIS-dataan pohjautuviin liikennemääriin sekä alueen toimijoiden paikallistuntemukseen. Riskejä on käsitelty myös pelastuslaitosten öljyntorjuntasuunnitelmissa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen johdolla laadituissa alueellisissa alusöljy- ja alus-kemikaalivahinkojen yhteistoimintasuunnitelmissa.

Suunnitelma-alueille laaditaan lisäksi suorituskyvyn harjoitus-, ylläpito- ja kehittämissuunnitelma, joka perustuu kansalliseen YVT -strategiaan, alueelliseen riskianalyysiin, maantieteellisiin piirteisiin sekä alueella vallitseviin yleisiin sääolosuhteisiin. Suorituskyvyn harjoitus-, ylläpito- ja kehittämissuunnitelma laaditaan yhteistyössä Länsi-Suomen merivartioston ja alueen pelastuslaitosten kesken.

Laivaluokan keräävän aluskaluston saapuminen alueelle kestää suhteellisen kauan, joten ensitoimenpiteillä on merkittävin merkitys torjuntaoperaation onnistumisen kannalta. Vuodon estäminen ja onnettomuusaluksen puomittaminen varhaisessa vaiheessa on tehokkain keino vahinkojen minimoimiseksi. Leviämisen pysäyttäminen, rajoittaminen tai ohjaaminen halutulle alueelle luo edellytykset öljyn tehokkaalle keräämiselle myöhemmin. Pääasiallinen toiminta-alue huomioiden vartiolaiva Turvan saapuminen Kokkolan tasolle kestä varsin kauan, joten ainakin akuutti pelastustoiminta on tehtävä muilla resursseilla. Rajavartiolaitoksen vartiolaivojen lukumäärä (3 kpl) ei käytännössä mahdollista jatkuvaa toimintaa Pohjanlahden suunnalla. Tämä korostuu erityisesti kemikaalionnettomuuksissa, joissa toiminta-aika on tyyppillisesti lyhyempi kuin öljyonnettomuuksissa. Öljyonnettomuuksien osalta Rajavartiolaitoksen Kalajoen YVT-varasto ja sopimusalue Aalto sijaitsevat noin 20 kilometrin päässä Keski-Pohjanmaan alueelta, joten

merialueella tapahtuvan öljyvahingon torjuntatoimiin on saatavissa avovesiaikana torjunta-apua lähistöltä.

Pelastuslaitos on pitkäjänteisesti varautunut ympäristövahinkojen onnettomuusuhkiin, mutta vuoden 2023 alusta varautumisen mahdollisuudet öljyvahinkojen torjuntaan ovat ratkaisevasti heikentyneet lakimuutosten myötä Öljysuojarahaston avustusten päätyttyä. Pelastuslaitoksella ei ole tällä hetkellä suorituskykyä. Suojaisella merialueella hyvissä olosuhteissa on kyvykkyys rajaavan puomituksen tekemiseen tavanomaisten rahtilaivojen ympärille sekä selvittämään ja ankkuroimaan meripuomia liikennealue I -II 1000 metriä 12 h sisällä hälytyksestä. Rannan välittömästä läheisyydestä on kyvykkyys kerätä pieniä määriä öljyä vedestä sekä suojaamaan rantoja suojaisissa olosuhteissa. Nuottaukseen tarvitaan avuksi yt-viranomaisia tai naapuripelastuslaitoksia. Maa-alueilla ympäristövahinkojen torjunta perustuu leviämisen estämiseen ja saastuneen maa-aineksen poistamiseen. Suorituskyky perustuu hajautettuun ja keskitettyyn materiaaliin ja henkilöstöön.

Taulukkomuotoinen kuvaus merellisen ympäristövahingon torjuntaan tarvittavasta kalustosta (nyky- ja tavoitetilanne) löytyy liitteestä 3.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Ympäristövahinkojen torjuntatehtävän päätavoite on ympäristön pilaantumisen minimointi. Öljyn tai muun haitallisen aineen pääsy ympäristöön voi aiheuttaa haittaa luonnolle ja ihmisille sekä johtaa suuriin taloudellisiin kustannuksiin. Vahingon ympäristövaikutukset riippuvat lähtökohtaisesti päästön suuruudesta, ympäristöön päässeen aineen ominaisuuksista, leviämisestä ja päästölle altistuvasta luonnosta. Vuodenajalla ja sääolosuhteilla on suuri vaikutus ympäristön pilaantumisen laajuuteen.

Suomessa määritetty ympäristövahinkojen torjuntatavoite perustuu kullakin merialueellamme liikennöivien suurimpien öljysäiliöalusten kahden lastitankin täydelliseen tyhjenemiseen mereen esimerkiksi karilleajon tai alusten yhteentörmäyksen seurauksena. Tällä hetkellä tavoitteena avomerialueella Suomenlahdella ja Pohjois-Itämerellä on saada 30 000 m³ öljyvuoto hallintaan kolmen vuorokauden kuluessa. Muilla merialueilla vastaava alueellinen tavoitearvo on 5 000 m³. Ympäristövahinkojen torjunnan suorituskykyvaatimukset perustuvat keskenään linjassa oleviin valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin öljy- ja kemikaalivahinkojen riskiarvioihin. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää torjuntakaluston jatkuvaa kehittämistä. Varastoitu torjuntakalusto tulee pitää toimintakuntoisena, ja samalla tulee varmistua siitä, että se soveltuu myös uudentyypisille laivapolttoaineille. Kalustoinvestointien rahoitus tulee turvata, mutta myös henkilöstökoulutukseen tulee varata riittävästi resursseja. Varautumisessa tulee huomioida erityisesti suorituskyvyn kehittäminen aluskemikaalionnettomuuksien varalle. Lisäksi talviolosuhteisiin soveltuvan torjuntakaluston kehittäminen on tärkeää, sillä sitä on hyvin vähän saatavilla kansallisesti tai kansainvälisenä apuna.

Ympäristövahinkojen eli öljy- aluskemikaalivahinkojen torjunta sisällytettiin 1.1.2019 osaksi pelastuslaissa (379/2011) säädettyä pelastustoimintaa. Uudistuksessa aiempi erityislainsäädäntö kumottiin ja siihen sisällytynyt ELY-keskuksille kuulunut pelastustoimen valvontatehtävä siirtyi aluehallintovirastoille. Aluehallintovirasto valvoo öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa pelastuslaitoksille kuuluvien vastuiden osalta osana normaalia pelastustoimen valvontatehtävää.

Aluehallintovirastot toteuttivat ympäristövahinkojen torjunnan suunnitelmallista valvontaa selvittämällä ympäristövahinkojen torjuntavalmiuksien tasoa pelastuslaitoksissa. Aluehallintovirastot lähettivät esiselvityslomakkeen jokaiselle pelastuslaitokselle, joilta kaikilta saatiin vastaus. Kysely toteutettiin 28.4.-31.8.2020 välisenä aikana. Kyselyssä käytettiin aluehallintovirastossa vuonna 2021 laadittua esitietolomaketta. Esitietolomake muodostuu kysymyspatteristosta, jonka perusteella pelastuslaitoksen torjuntavalmiuden taso voidaan määrittellä kolmelle eri tasolle. Tasot pohjautuvat kansainväliseen, mutta kansallisiin piirteisiin aluehallintovirastossa vuoden 2021 aikana räätälöityyn malliin.

Vaativustaso määräytyy riskien perusteella. Pelastuslaitos, jonka on tarkoituksenmukaista varautua pieniin, päivittäismittaluokan ympäristövahinkoihin tulee täyttää torjuntavalmiustason A vaatimukset. Pelastuslaitokset, joiden varautumista määrittelee päivittäisiä pelastustoiminnan tehtäviä vaativimmat vahingot, tulee täyttää valmiustason B vaatimukset.

Arvioinnin mukaan neljässä pelastuslaitoksessa ympäristövahinkoihin varautuminen on riskinarvion edellyttämällä torjuntatasolla. Kahdeksassatoista pelastuslaitoksessa vaatimustasoa ei saavuteta, mutta missään niistä aluehallintoviraston arvion mukaan puutteet eivät ole niin huomattavia, että ympäristövahingon torjunta olisi vakavasti uhattuna.

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämä torjuntataso on B. Tasoa ei saavuteta, merkittävimmät puutteet ovat kehityssuunnitelmassa ja harjoitusten sekä koulutusten suunnittelussa. Aluehallintoviraston arvion mukaan puutteet eivät ole niin huomattavia, että ympäristövahingon torjunta olisi vakavasti uhattu.

Ympäristövahinkojen torjuntavalmiustaso:	A 75 %	B 35 %	C 6 %
A. LAINSÄÄDÄNTÖPERUSTA JA OHJEIDEN MUKAISUUS	75 %	50 %	0 %
B. YMPÄRISTÖVAHINKOON VARAUTUMINEN	77 %	45 %	5 %
C. TORJUNNAN ORGANISOINTI	79 %	21 %	14 %
D. TURVALLISUUS JA TERVEYS	67 %	0 %	0 %
E. PELASTUSTOIMINTA / OPERATIIVINEN TORJUNTA	79 %	43 %	7 %
F. TILANNEKUVAN YLLÄPITO, TIETOJÄRJESTELMÄT	75 %	38 %	0 %
G. LOGISTIIKKA	88 %	50 %	13 %
H. TALOUS- JA KORVAUSHALLINTO	75 %	25 %	0 %
I. HARJOITTELU & KOULUTUS	50 %	40 %	0 %
J. KEHITYSSIUNNITELMA	83 %	17 %	17 %

Merenkurkun alusöljy- ja aluskemikaalisonnettomuutta koskevassa yhteistoimintasuunnitelmassa alueen riskianalyysin mukaan suurimman riskin merkittävän ympäristövahingon aiheuttavan onnettomuuden tapahtumiselle alueella muodostavat vilkkaimmin liikennöidyt laivaväylät. Erityisesti Nordvalenin reittijakojärjestelmä, suurimpien satamien sisäänmenoväylät sekä niiden edustalla olevat syväväylien risteykset. Suurimman riskin kohteet on esitetty alla olevissa kuvissa.

Suurimman riskin kohteiden välittömässä läheisyydessä sijaitsee herkkiä ja suojeltuja luontokohteita, joiden saastuminen aiheuttaisi merkittäviä ympäristövahinkoja. Merenkurkun alueella meriveden syvyys on rannikon läheisyydessä hyvin vaihtelevaa. Laivaluokan alusten toimintakyky on alueen joissain osissa rajoitettu syvyyksen vuoksi. Lisäksi laivaluokan keräävien alusten kotisatamat ovat kaukana alueesta ja partioivat alueella harvoin. Kokkola satama sijaitsee Ykspihlajan kaupunginosassa ja on Suomen suurin bulk-satama, suurin raideliikenne- ja transitoliikennesatama sekä kolmanneksi suurin yleissatama. Satama-alue jakautuu kolmeen osaan: kantasatamaan, Hopeakiven satamaan ja syväsatamaan. Vuosina 2019-2021 sataman kautta kulki keskimäärin 6,6 milj. tonnia tavaraliikennettä. ja satamassa käy vuosittain yli 600 alusta. Alusöljy- tai aluskemikaalisonnettomuuden tapahtuessa sataman sisääntuloväylällä, on pelastuslaitos tilanteessa johtovastuussa.

Pelastuslaitos suunnittelee ja rakentaa öljyntorjunnan suorituskyvyn huomioiden seuraavat tehtävät

- Lisävuotojen estäminen
- Onnettomuusalueen puomittaminen
- Öljylautan tai muun haitallisen aineen leviämisen pysäyttäminen tai rajoittaminen
 - Ensimmäisenä onnettomuuspaikalle saapuvat yksiköt aloittavat välittömästi onnettomuusalueen puomittamisen sekä lisävuotojen estämisen mahdollisuuksien mukaan.
 - Leviämisenusteen mukaisesti suunnitellaan tärkeimpien luontokohteiden suojaus ja/tai haitallisen aineen leviämisen suuntaaminen keräystoiminnan kannalta otolliselle alueelle.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos suunnittelee ja rakentaa ympäristövahingon torjunnan suorituskykyä palvelutasopäätöskaudella tavoitellen tasoa A (100 %) ja tasoa B 60 %:sti.

Tulevilla palvelutasopäätöksillä tavoitellaan tasoa B sekä tason C suorituskyvyn parantamista.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslaitoksen tulee kehittää määrätietoisesti ympäristövahinkoihin liittyvää suorituskykyä tavoitetasolle B vastaamaan alueen riskejä. Tavoitetason saavuttaminen vaatii lisäresursseja toimintojen suunniteluun ja käytännön toteutukseen sekä pelastustoimen yhteistyöalueen

toimintojen yhteensovittamiseen. Ympäristövahinkorahasto aloittaa toimintansa 1.1.2025, jolloin pelastuslaitosten on mahdollista hakea harkinnanvaraista avustusta esimerkiksi kalustohankintoihinsa.

4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Putoamisvaarallisella alueella työskentely (PVAT) on toimintaa, joka tapahtuu erilaisissa rakenteissa, nostokoreista, niiden työtasoilta käsin tai johon muutoin liittyy putoamisvaara. Siihen kuuluu muun muassa työ, jossa suoritetaan laskeutumisia köydellä, henkilön nostoja ja laskuja erikoisvarustein sekä kattotyöskentelyä tulipalo- tai muissa onnettomuustilanteissa.

Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn (PVAT) osaaminen jaetaan perusosaamiseen ja kahteen tasoon. Siirryttäessä vaativammalle tasolle tulee hallita edellisen tason osaamisvaatimukset ja tasoa vastaava köysipelastuskalusto. Saavutettu osaamisen taso ylläpidetään riittävän usein toistuvalla harjoittelulla.

Perusosaamisen taitoja on turvallinen toiminta putoamisvaarallisen alueen läheisyydessä. Pelastaja osaa kiinnittää köyden tai käyttöön hyväksytyt liitoselimen, jolla estetään välittömän vaaran alueelle joutuminen. Perusosaamisen taitoihin sisältyy myös joidenkin pelastustoimen tehtävien edellyttämä kyky osata laskeutua köydellä hätätilanteessa.

Pelastustoimessa putoamisvaarallisella alueella työskentelyn ensimmäisenä osaamisen tasona voidaan pitää toimintaa, jossa pelastaja pystyy valmistamaan turvallisen kiinnittäytymisen työköyteen, varmistusköyteen tai putoamissuojaimena käytettävään liitosköyteen. Köyden varassa työskenneltäessä henkilö kykenee käyttämään varmistus- ja työköyttä. Tasolla 1 pelastaja osaa toimia pelastusparin 1. ja 2. tehtävissä sammutus- ja raivaustehtävissä katolla. Tasolla 1 henkilö osaa laskeutumisen tai hätälaskeutumisen aikana toteuttaa ylä- ja alaköysilähdön sekä katon lappeelta räystäään ohittamisen. Lisäksi pelastaja osaa pelastaa putoamissuojaimen varaan pudonneen pelastajan.

Pelastustoimessa putoamisvaarallisella alueella työskentelyn toisena osaamisen tasona voidaan pitää 1. tason osaamisen lisäksi kykyä toimia pelastusryhmän jäsenenä, joka suorittaa köysipelastus- ja muuta kalustoa käyttäen onnettomuuden uhrin pelastamista ylhäältä tai alhaalta. Pelastustoimen alueellisen riskiarvion perusteella henkilöstön toimipaikkakoulutus suunnataan alueen riskikohteisiin ja toimintaympäristöön sopivaksi.

Kokkolan paloasemalla on suorituskky PVAT-tason 2 mukaisiin tehtäviin sekä nostolava. Sen ensisijainen käyttötarkoitus on toimia yli 3 kerroksissa asuinrakennuksissa toisena poistumistienä.

Toissijaisesti nostolavaa voidaan hyödyntää putoamisvaarallisella alueella työskentelyssä rakennuspaloissa.

Kokkolan paloasemalle sijoitetun monitoimiauton nosturin purkukouralla voidaan merkittävästi vähentää putoamisvaarallisella alueella työskentelyä rakennuspaloissa, joissa on tarvetta tehdä savunpoistoaukkoja tai purkaa kattorakenteita.

Taulukkomuotoiset kuvaukset henkilöstön kelpoisuuksista (ml. kelpoisuudet putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn) ovat liitteessä 4.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Vuosina 2018 – 2022 on ihmisen pelastustehtäviä putoamisvaarallisella alueella 12 kpl. Niistä Kokkolan kantakaupungin yksiköt ovat suorittaneet 67 %. Yleisin menetelmä on ollut pelastaminen irtotikkailla (75 %). Pelastustehtäviä nostolavalla on ollut 25 %. Köysipelastus on ollut menetelmänä 8 %:ssa tehtäviä. Katon avaus katolla työskennellen on ollut 4 kertaa menetelmänä. Puolet tehtävistä on suorittanut Kokkolan paloaseman yksikkö.

Tarkastelun perusteella voi arvioida, että todennäköisimmin putoamisvaarallisella alueella työskentelyn suorituskykyä tarvita ihmisen pelastamiseksi Kokkolan päätoimisen aseman läheisyydessä. Kaikilla paloasemilla tarvitaan vähintään perusosaamista.

Tehokkaan ja turvallisen työskentelyn varmistamiseksi tarvitaan kuormausnosturilla varustettu ajoneuvo. Kokkolan paloasemalla tulee olla nostolava toisen poistumistien järjestämiseksi kerrostaloissa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Kokkolan paloasemalla on PVAT 2-tason suorituskyky. Tavoitteena on PVAT 1-taso suorituskyvyn kehittäminen kaikille II- riskiluokan alueille kohdassa ”Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila” olevan taulukon mukaisesti. Perusosaamisen suorituskyky on tavoitteena kaikille asemille. Tavoitteena on suorituskyvyn saavuttaminen vuoden 2024 loppuun mennessä.

Kokkolan paloasemalla ylläpidetään nostolava-autoa ja kuormausnosturilla varustettua ajoneuvoa

Palvelutason kehittämistarve

Sivutoimisten paloasemien suorituskykyä pyritään kehittämään henkilöstön osalta PVAT 1 -tason mukaiseksi, jotka voivat tukea ja mahdollistaa PVAT 2 tason suorituskyvyn. PVAT 2 tason suorituskyvyn lisäämistä tulee tarkastella toimintaympäristön muutoksien perusteella. n mahdollistavaksi.

4.2.2.13 Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumpuista

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitoksen laatii suunnitelman sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä hyvinvointialueeseen kuuluvien kuntien ja hyvinvointialueen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma laaditaan siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat pelastustoimen onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy aluevaltuusto.

Kaupunki ja taajama-alueilla sammutusvesi tuotetaan yleensä paloautojen säiliöistä ja tarvittaessa lisävesi vesiasema- tai palopostiverkostosta. Vesiasemien ja palopostien rakentaminen ja kunnossapito ovat kuntien tai paikallisen vesilaitosten vastuulla. Pelastuslaitos antaa tarvittaessa ohjeita, jos alueella rakennetaan tai muutetaan olemassa sammutusvesi-infraa.

Haja-asutusalueilla lisäsammutusvesi pyritään ottamaan luonnonvedenottopaikoista, jotka ovat toimintaan soveltuvia vedenottopisteitä. Luonnonvedenottopiste voi olla, avo-oja, lampi, joki, järvi tai merivesi. Vedensiirtokalulustona käytetään säiliöautoja, letkuautoja ja moottoriruiskuja.

Säiliöautot muodostavat kaupunkien taajamien ulkopuolella rungon sammutusveden kuljettamiseen. Vesisäiliön koko vaihtelee ajoneuvosta riippuen välillä 8 000 – 14 000 litraa. Säiliöautoilla voidaan hoitaa myös itsenäisinä yksikköinä perussammutustehtäviä päällekkäisissä tehtävissä. Riskien mukaisesti säiliöautot voidaan varustaa palavien nesteiden sammuttamista varten kiinteillä vaahtosäiliöillä ja -sekoitusjärjestelmillä. Säiliöauton maksimi käyttöikä on noin 30 vuotta. Suurten vesimäärien siirtämistä varten olevilla letkuautoilla voidaan rakentaa letkulinjoja nopeasti enintään noin kahden kilometrin matka. Siirrettävä vesimäärä voi olla 8 000 litraa minuutissa.

Järeät moottoriruiskut muodostavat rungon veden siirtämiseen luonnonvedenottopaikoista ja paineen korottamiseen suurten vesimääriä edellyttävissä tilanteissa. Säiliöautoihin pyritään sijoittamaan tuotoltaan noin 1600 litraa minuutissa siirtävä moottoriruisku.

Monitoimiauton hydrauliuulosottoa hyödyntäen voidaan pumpata luonnonvedenottopaikasta noin 10 000 litraa minuutissa.

Taulukkomuotoinen kuvaus pelastustoiminnan kalustovoimavaroista (ml. säiliö- ja letkuautot) löytyy liitteestä 3.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Omakoti- ja pientaloalueilla riittää rakennuspalon sammuttamiseen pääsääntöisesti säiliöautot. Kerrostaloalueilla tulisi olla mahdollisuus säiliöautojen lisäksi hyödyntää tuotoltaan vähintään 1 800 l/min palovesiasemaa. Alueilla, jossa on liike- ja teollisuusrakentamista, isompia hoito- ja huoltolaitoksia, isoja kokoontumisrakennuksia jne. on varauduttava yli 5 400 l/min veden tarpeeseen. Omakotitalojen sammuttamisessa tarvittava sammutusvesi tuotetaan ensisijaisesti taajamaan sijoitetulla säiliöautolla, koska kattava sammutusvesiverkosto on ainoastaan Kokkolan kantakaupungin alueella.

Riskianalyysin perusteella Kokkolan kantakaupungin alueella tulee olla kyvykyys siirtää letkuilla isoja vesimääriä pidempiä matkoja. Suorituskyvyn tavoitteena on siirtää 4 000 litraa minuutissa 2 kilometriä, 8 000 litraa minuutissa 1 kilometri tai kolmesta pisteestä 4 000 litraa 500 metriä.

Vastaava suorituskyvyn tarve on maastopaloissa. Vaihtoehtona veden siirtämiseksi on veden siirto säiliöautoilla. Koska käytössä olevat luonnonvesilähteet ovat tyypillisesti kauempana kuin vesiasemat tarvitaan vedensiirtoon useampia säiliöautoja. Tieverkosto on myös hitaampaa ajaa. Esimerkinomaisesti 1600 litraa minuutissa sammutusvesivirran tuotto edellyttää vähintään 3 säiliöautoa, mikäli vesilähde on 2 kilometrin etäisyydellä ja säiliön täyttö tehdään järeällä moottoriruiskulla. Maastopalojen sammuttamisessa tulee varautua kuivimpina aikana kolmeen samanaikaiseen esimerkin mukaisen palvelutarpeeseen. Tämä edellyttää vähintään yhdeksää säiliöautoa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Tavoitteena on sammutusveden suorituskyvyn rakentaminen kohdassa ”Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila” olevien taulukoiden mukaisesti.

Palvelutason kehittämistarve

Kaupunkien ja kuntien kanssa tehdään aktiivisesti yhteistyötä sammutusvesiverkoston rakentamisen suunnittelussa. Ikääntyneiden letku- ja säiliöautojen uusiminen. Sammutusvesisuunnitelma päivitetään ja hyväksytetään vuoden 2024 aikana, jota tarkastellaan osin suorituskyky vaatimusten mukaan hyödyntäen kunnalista, teollisuuden sekä luonnonvesilähteen mahdollisuuksia.

4.2.2.14 Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet, esimerkiksi maanalainen pelastaminen, maastopalot ja maastopelastaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Muuta riskiperusteista valmiutta täydentäviä suorituskykyjä ovat vaahtosammutus ja UAS (drone). Niitä voidaan hyödyntää monipuolisesti pelastuslaitoksen toimintaympäristössä.

Vaahtosammutus

Kokkolan suurteollisuusalueella on syttyvien nesteiden varastoja. Riskeihin on varauduttu letkuautojen lisäksi vaahtonesteellä, -sekoittimilla ja järeällä vesitykillä. Vaahtonestettä on nopeasti siirrettävissä 6 000 litraa. Kiinteiden sekoittimien ja vesitykin kapasiteetti on 12 000 litraa minuutissa.

UAS-kalusto

Lämpökameralla varustettu UAS-laite mahdollistaa ilmasta tiedustelun. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi seuraavasti:

- rakennuspalossa saadaan tietoa esimerkiksi yläpohjassa, ontelossa tai kattorakenteessa leviävistä palosta.
- öljyvahingon tiedustelu vesistöissä
- henkilön etsintä vesipelastus tai maastopelastustehtävillä
- vaarallisten aineiden onnettomuuksissa UAS laitetta voidaan hyödyntää tilannekuvan luomiseen sekä esimerkiksi vuodon havainnointiin sekä aineen leviämisen seurantaan
- sortumaonnettomuuksissa on mahdollista hyödyntää UAS laitetta paikantamaan raunioihin jääneitä uhreja.

Taulukkomuotoinen kuvaus pelastustoiminnan kalustovoimavaroista (ml. UAS-kalusto) löytyy liitteestä 3.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Toimintaympäristöstä esiin tulevat riskit edellyttävät vähintään nykyisen suorituskyvyn ylläpitämistä ja jatkuvaa seurantaa kehittämistarpeista.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Aluevaltuuston päättää muiden paikallisten riskien mukaisesta valmiudesta, esimerkiksi maanalainen pelastaminen, maastopalot ja maastopelastaminen. Palvelutaso muodostuu palvelun saatavuudesta, laadusta ja vaikuttavuudesta.

Pelastuslaitos ylläpitää vähintään nykytilanteen mukaisia vaahtosammutus- ja UAS-materiaalisia valmiuksia. Suorituskyvyt määritellään riskien mukaisesti palvelutasopäätöskaudella.

Palvelutason kehittämistarve

Suorituskyvyn tarvetta seurataan suhteessa toimintaympäristön muutoksiin. Kehitetään suorituskykyä vastaamaan palvelutarpeita. Suorituskykyä tarkastellaan välittömän hyvinvointialueen riskien mukaisena tasona sekä pelastustoimen yhteistyöalueen toimintojen näkökulmasta.

4.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Tehokas pelastustoiminta edellyttää toimivaa johtamisjärjestelmää. Pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä tulee suunnitella siten, että sen avulla pystytään selviytymään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen edellyttämästä viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain nojalla säädetty. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomainen yhteistyöalueella ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvan pelastustoiminnan yhteensovittamiseksi. Sisäministeriön pelastusviranomainen voi ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä tarvittavien valtakunnallisten järjestelyjen, onnettomuuden laadun tai laajuuden takia. Tällöin sisäministeriön pelastusviranomainen vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Sisäministeriön pelastusviranomaisella on lisäksi oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan.

Alusöljyvahingossa ja aluskemikaalivahingossa Suomen aluevesillä aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä pelastustoiminnan johtajan asettaa kuitenkin Rajavartiolaitos.

Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

Tilanteen yleisjohtaja voi muodostaa avukseen viranomaisten, tuotantolaitosten ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän ja kutsua asiantuntijoita avukseen. Tilannepaikan johtaja johtaa toimintaa onnettomuuskohteessa pelastustoiminnan johtajana toimivan pelastusviranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti. Pelastustoiminnan johtajana toimivan pelastusviranomaisen ei kuitenkaan tarvitse tulla onnettomuuspaikalle, ellei tilanne sitä edellytä.

Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmässä jokaisella pelastustoimen muodostelmalla on oltava johtaja (pelastusryhmän johtaja, pelastusjoukkueen johtaja, pelastuskompanian johtaja, pelastusyhtymän johtaja). Pelastustoiminnan johtamista varten on

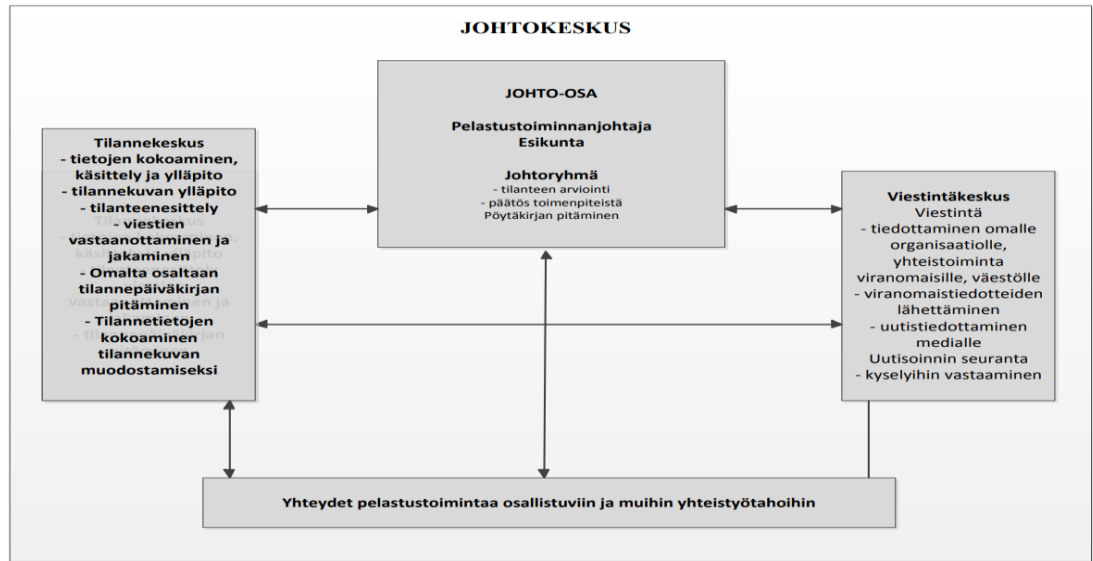
jatkuvassa toimintavalmiudessa vuorolistan mukaisesti määrättyt henkilöt, joilla on johtamistoiminnan edellyttämä koulutus ja tekninen välineistö.

Järjestelmä mahdollistaa sen, että eritasosiin onnettomuuksiin hälytetään aina ko. tehtävän edellyttämä johtamisvalmius lähimmän ja tarkoituksenmukaisen vasteen mukaisesti. Eri johtamistasojen osaamista kehitetään siten, että alemman tason johtohenkilö kykenee käynnistämään ylemmän tason johtamistoimet, kunnes seuraavan johtamistason henkilö on kohteessa tai muuten tavoitettu. Lähtökohtana voidaan pitää, että pelastusryhmän johtajalla on ryhmän johtajan koulutus ja pelastusjoukkueen tai sitä suuremman muodostelman johtaja on päätoiminen päällystöviranhaltija. Poikkeuksellisesti on mahdollista, että alipäällystöviranhaltija tai sivutoiminen ryhmänjohtaja toimii pelastusjoukkueen johtajana.

Pelastuslaitoksen tulee kyetä perustamaan tilanteen edellyttämä johtokeskus. Johtokeskus on toiminnan johtamista varten perustettu toiminnallinen kokonaisuus, joka käsittää henkilöstön, tilan ja välineet. Johtokeskuksella voidaan suppeammin tarkoittaa myös kiinteää, erikseen suunniteltua tilaa, josta toimintaa johdetaan. Johtokeskuksen on tarvittaessa kyettävä koordinoimaan pelastustoimen ja yhteistyötahojen voimavarojen tehokasta käyttöä.

Pelastustoiminnan johtamiseen lisäksi pelastustoimen viranomaisten tulee pelastustoimintaan varautumiseksi, pelastustoimen valmiuden säätelyä sekä pelastustoimen palvelujen tuottamisen turvaamiseksi järjestää tilannekuvatoiminta. Sisäministeriö vastaa pelastustoimen valtakunnallisen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä yhteistoiminnassa hyvinvointialueiden valtakunnallisen pelastustoimen tilannekuvan järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen pelastuslaitoksen kanssa. Aluehallintovirastot tukevat sisäministeriötä kyseisessä tehtävässä.

Valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden kokoamisesta yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi säädetään pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa. Pelastuslaitos vastaa pelastustoimen tilannekuvatoiminnan järjestämisestä hyvinvointialueella yhteistoiminnassa pelastustoiminnan yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten kanssa.

Pelastuslaitoksen tulee järjestää pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa. Tämän perusteella pelastuslain mukaisen johtokeskuksen tulee olla suunniteltu niin, että johtamistilat ja johtamistoimintojen tarvitsemat viesti- ja tietoliikennedytykset on suojattu samoilta asevaikutuksilta kuin väestönsuojat. Tämä tarkoittaa johtamistilojen rakentamista väestönsuojan rakentamismääräysten mukaisesti. Johtamistiloja ei voida tämän vaatimuksen mukaisesti käyttää henkilöstön väestönsuojatiloina samaan aikaan, koska niiden käyttötarkoitus on varattu johtamiseen.

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksella pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, joka määrää tilannepaikalle hälytetyn yksikön jäsenistä tilannepaikan johtajan, ellei tätä ole etukäteen nimetty. Pelastusryhmän johtajana toimii paloiesimies, palomies tai ryhmänjohtajakoulutuksen saanut sivutoiminen työntekijä. Tilapäisesti ryhmänjohtajana voi toimia muu erikseen määrätty pelastuslaitoksen työntekijä. Pelastusjoukkueen ja komppanian johtaminen on varmistettu vähintään kahdella päällystöviranhaltijalla (päivystävä palomestari ja päällikkö). Päivystävä palomestari on välittömässä valmiudessa. Tehtävää hoitaa tällä hetkellä päätehtävänään 6 henkilöä. Päivystävä päällikkö on virka-ajan ulkopuolella varallaolossa.

Pelastuskomppaniaa tai sitä suurempia muodostelmia käytettäessä ja muutoin tarvittaessa hälytetään pelastustoiminnan johtamisen tai toiminnan tueksi lisähenkilöstöä. Pelastusyhtymän johtamistoimenpiteet aloittaa ja johtaa päivystävä päällikkö tukenaan johtoryhmä. Johtamista tukee ja siihen tarvittaessa osallistuu muu vapaalta hälytetty henkilöstö tai erikseen sovitulla tavalla muiden pelastuslaitosten henkilöstö.

Pelastustoiminnan johtamista varten ylläpidetään välittömän johtamisvalmiuden edellyttämiä järjestelmiä, johtamistiloja ja -ajoneuvoja. Pelastuslaitoksella on johtokeskus, jonka jatkuvasta teknisestä valmiudesta vastaa tilassa työskentelevä päivystävä palomestari. Johtokeskuksen

henkilöstöä täydennetään tilanteen mukaisesti tarkoituksenmukaisella lisähenkilöstöllä ja asiantuntijoilla.

Pelastuslaitos pyrkii muodostamaan kahden tunnin kuluessa hälytyksestä pelastusyhtymän (2 pelastuskompaniaa) ja perustamaan sen johtamiseen tilanteen edellyttämän johtokeskuksen. Johtokeskus suunnittelee muodostelmien keskeytyksettömän toiminnan. Pelastuslaitos ylläpitää johtamisen tilannekuvaa yllä viranomaisten yhteisellä kenttäjohtamisjärjestelmällä ja hätäkeskustietojärjestelmällä. Tilannekuvaa täydennetään aktiivisella viestinnällä eri viranomaisten ja yhteistyökumppanien kanssa käyttämällä viranomaisten viestivälineitä ja videoneuvottelua sekä hyödyntämällä yhteistyökumppanien portaalipalveluja (Ilmatieteenlaitos, energiayhtiöt, teleoperaattorit, Säteilyturvakeskus jne.).

Pelastuslaitos suunnittelee ja ylläpitää yhteistyössä yhteistyötahojen kanssa valmiussuunnitelman mukaisesti häiriö- ja poikkeusoloissa tarvittavat viesti- ja tietoliikenneyhteydet sekä hälytys- ja viestijärjestelmät.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Hyvinvointialueella varaudutaan johtamistasojen suorituskykyjen muodostamiseen.

Tekninen johtamistaso

79 % pelastustoiminnan johtamisesta edellyttävistä tehtävistä on yhdeltä paloasemalta pelastusryhmän vahvuisella muodostelmalla suoritettavia tehtäviä, joita johtaa tilannepaikan johtajan pelastustoiminnan johtajan ohjeiden mukaisesti. Näistä tehtävistä Kokkolan paloaseman yksiköt suorittavat 53 %. Muiden asemapaikkojen osuus on 1 - 6 % kokonaismäärästä. Kyseessä olevalla teknisellä johtamistasolla johdetaan pelastusryhmää. Pelastusryhmä hälytetään tilanteisiin, joissa ei ole useita ihmisiä vaarassa tai suuria omaisuusarvoja uhattuna eikä onnettomuudella ole laajenemisen vaaraa ja joista hätäilmoituksen perusteella voidaan arvioida pelastusryhmän voivan itsenäisesti huolehtia. Johdettavina resursseina on korkeintaan kaksi pelastusryhmää.

Pelastustoiminnan johtajan kelpoisuus, kun johdetaan enintään pelastusryhmää:

- o Alipäällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen, esim. palo esimies.

Tilannepaikan johtajan kelpoisuus (pelastustoiminnan johtajan nimeämä, ellei sitä ole ennalta määrätty)

- o Pelastusviranomainen, esim. palomies, pelastustoimintaan osallistuva palotarkastaja, palo esimies, palomestari
- o Sivutoimisen henkilöstöstä tehtäväkohtaisesti nimetty henkilö

Taktinen johtamistaso

Pelastusjoukkueen vahvuista muodostelmaa edellyttäviä tehtäviä on 20 % ja komppanian johtamista 1 % kaikista tehtävistä. Asemapaikoittain osuudet jakautuvat välille 3 – 21 %. Taktisella johtamistasolla johdetaan pelastusjoukkuetta tai -kompaniaa. Hätäkeskus hälyttää

pelastusmuodostelman hälytysohjeen ja pelastuslaitoksen riskinarvio-ohjeen perusteella. Suurimmassa osassa näitä tehtäviä ei ole tarpeen tehdä taktisia ratkaisuja, vaan onnettomuuksiin vastataan kaavamaisesti perustoimintamallien mukaisesti.

Nykyisin taktisen johtamistason tehtäviä johtamaan hälytetään yleensä päivystävä palomestari. Varsinkin harvempaan asutuilla alueilla henkilön keskittyminen kohdistuu tilanteen alkuvaiheessa autolla ajamiseen eikä johtamiseen. Tarkoituksenmukaisempaa olisi etäjohtaminen ja/tai johtamisen toteuttaminen jatkokoulutetun paloiesimiehen toimesta paikan päällä. Vaihtoehtoina on kuljettajan varaaminen työvuorosta tai tilannekustustoimintona pelastustoiminnan johtamisen tuen toteuttaminen.

Pelastuskomppania hälytetään hälytysohjeen mukaisesti tilanteisiin, joissa on mahdollisuus kehittyä suuronnettomuus ja joissa pelastusjoukkue ei riskianalyysin perusteella todennäköisesti riitä. Voidaan olettaa, että tehtävien lukumäärä on niin vähäinen yhtä päällystöviranhaltijaa kohden, että riittävän osaamistason säilyttäminen on vaikeaa.

Taktisella johtamistasolla pelastustoiminnan johtaja voi mm. toimia yleisjohtajana, päättää tehtävien priorisoinnista, viestiliikenteestä ja puheryhmistä, jakaa resurssit sekä varmistaa lisäresurssien saatavuuden, arvioi tilanteen seurauksia ja toipumisvaihetta sekä varmistaa sujuvan viranomaisyhteistyön.

Pelastustoiminnan johtajan kelpoisuus

- Kun johdetaan korkeintaan pelastusjoukkuetta
 - Päällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen
 - Pelastustoiminnan johtaja on suorittanut osaamisen kartoituksen
- Kun johdetaan pelastuskomppaniaa
 - Päällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen, joka on osallistunut riittävään määrään harjoituksia ja suorittanut osaamisen kartoituksen

Tilannepaikan johtajan kelpoisuus

- Kun johdetaan korkeintaan pelastusjoukkuetta
 - Alipäällystö- tai päällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen
 - Nimetty jatkokoulutettu palomies
- Kun johdetaan pelastuskomppaniaa
 - Päällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen
 - Alipäällystökoulutuksen omaava jatkokoulutettu pelastusviranomainen.

Strateginen johtamistaso

Strategisella johtamistasolla johdetaan tyypillisesti pelastusyhtymää ja huolehditaan vaativista yleisjohtotehtävistä. Pelastusyhtymä koostuu johtajasta, johtokeskuksesta ja vähintään kahdesta pelastuskomppaniasta tukimuodostelmineen. Tällaisia tehtäviä on harvoin, mutta johtamisjärjestelmä tulee suunnitella siten, että näihin suurin riskiä sisältäviin tehtäviin pystytään

vastaamaan tarvittaessa. Keski-Pohjanmaalla strategista johtamista edellyttäviä tehtäviä ei ole ollut vuosina 2018 – 2022.

Strategisen johtamistason tehtäville on tyypillistä, että ne ovat moniviranomaistehtäviä. Tehtävän kesto voi olla pitkä ja onnettomuusalue laaja, kuten esim. öljyntorjunta, tulva- tai metsäpalotilanteissa. Tehtäville on tyypillistä pelastustoimen yhteydenpito hyvinvointialueen ja kuntien johtoon sekä muihin pelastustoimintaan osallistuvien tahojen johtoon. Usein tehdään yhdessä organisaatorajat ylittäviä päätöksiä.

Pelastustoiminnan johtajan kelpoisuus

- o Nimetty jatkokoulutettu päällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen, joka on osallistunut riittävään määrään harjoituksia sekä suorittanut osaamisen kartoituksen. Käytännössä apuna on johtokeskushenkilöstöä.

Tilannepaikan johtajan kelpoisuus

- o Päällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastustoimintaa johtaa nimetyt pelastusviranomaiset. Pelastusviranomaisista on tehty erillinen pelastusjohtajan päätös. Pelastustoiminnan johtaja määrää tilannepaikalle hälytetyn yksikön jäsenistä tilannepaikan johtajan, ellei tätä ole etukäteen nimetty. Kokkolan paloaseman palo esimies toimii pelastustoiminnan johtajana tehtävillä, joihin osallistuu vain kyseisen aseman yksiköitä enintään pelastusryhmän vahvuudella. Päivystävä palomestari tukee palo esimiestä pelastustoiminnan johtamisessa. Hän toimii pelastustoiminnan johtajana muissa tehtävissä, ellei johtovastuuta siirretä tai oteta. Päivystävä palomestari vastaa tilannekuvatoiminnan toteuttamisesta.

Pelastusryhmän johtajana toimii palo esimies, palomies tai ryhmänjohtajakoulutuksen saanut sivutoiminen henkilö. Tilapäisesti ryhmänjohtajana voi toimia muu erikseen määrätty pelastuslaitoksen työntekijä.

Pelastusjoukkueen ja komppanian johtaminen varmistetaan vähintään yhdellä päällystöviranhaltijalla (päivystävä palomestari). Täydentävänä resurssina on erillisellä pelastusjohtajan päätöksellä pelastusjoukkuetta suuremman muodostelman johtaja, joka on virkaajan ulkopuolella varallaolossa (päivystävä päällikkö). Vaihtoehtona viranhaltijalle on ostettu palvelutuotanto yhteistyöalueen tilannekuvatoimintaan liitettyinä.

Pelastuskomppaniaa tai sitä suurempia muodostelmia käytettäessä ja muutoin tarvittaessa hälytetään pelastustoiminnan johtamisen tai toiminnan tueksi lisähenkilöstöä.

Pelastusyhtymän johtamistoimenpiteet aloittaa ja johtaa pelastustoiminnan ylin viranhaltija tukena johtoryhmä. Johtamista tukee ja siihen tarvittaessa osallistuu muu vapaalta hälytetty henkilöstö tai erikseen sovitulla tavalla muiden pelastuslaitosten henkilöstö. Pelastuslaitos pyrkii muodostamaan kahden tunnin kuluessa hälytyksestä pelastusyhtymän (2 pelastuskomppaniaa) ja

perustamaan sen johtamiseen tilanteen edellyttämän johtokeskuksen. Johtokeskus suunnittelee muodostelmien keskeytyksettömän toiminnan.

Pelastustoiminnan johtamista varten ylläpidetään välittömän johtamisvalmiuden edellyttämiä järjestelmiä, johtamistiloja ja -ajoneuvoja. Pelastuslaitoksella on johtokeskus, jonka jatkuvasta teknisestä valmiudesta vastaa tilassa työskentelevä päivystävä palomestari. Johtokeskuksen henkilöstöä täydennetään tilanteen mukaisesti tarkoituksenmukaisella lisähenkilöstöllä ja asiantuntijoilla.

Pelastusmuodostelmien johtajat koulutetaan siten, että he kykenevät käynnistämään seuraavan ylemmän johtamistason tehtävien johtamistoimet.

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää kehitetään yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa. Palvelutuotantomalli arvioidaan uudelleen 1.9.2024 mennessä.

Palvelutason kehittämistarve

Kehitetään pelastustoiminnan johtamisen osaamista toteuttamalla osaamiskartoitukset. Tehdään yhteistyötä tilannekuvatoiminnon toteuttamiseksi yhteistyöalueella. Tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin (613/2021), jossa asetuksella annettavat tehtävät voivat muuttaa palvelutarvetta ja sen sisältöä sekä tuottamistapaa.

4.2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue ei ole siirtänyt järjestämis- tai tuottamistehtäviä toiselle hyvinvointialueelle. Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos tuottaa ja vastaanottaa pelastustoiminnan palveluita siten kuten pelastuslain 379/2011 33 §:n mukaan on tarkoituksenmukaisinta asiakastarpeiden saavutettavuuden näkökulmasta. Palveluiden saatavuudessa hyödynnetään niiltä osin pelastuslain 379/2011 46 § yhteistyötä, joiden kanssa laaditaan vuoden 2024 aikana yhteistyösopimukset.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Hyvinvointialueella ei ole tunnistettuja kehittämistarpeita pelastustoiminnan tehtävien siirtämisestä toiselle hyvinvointialueelle. Pelastustoimen palveluiden järjestämisen omavalvontaa tulisi harkita vastavuoroisuuden periaatteella toisen hyvinvointialueen kanssa.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue pystyisi tuottamaan tiettyjä pelastustoiminnan palveluita niin sovittaessa muille hyvinvointialueille.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Päätöstä hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonnasta ei tarvita, koska tehtäviä ei ole siirretty.

Palvelutason kehittämistarve

Hyvinvointialue arvioi aktiivisesti onko tarvetta siirtää tehtäviä toiselle hyvinvointialueelle

4.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitos varautuu antamaan avuksi erikoiskalustoa, pelastusyksiköitä ja johtamisen tukitoimintoja muille viranomaisille esitetyn pyynnön mukaisesti pelastustoiminnan johtajan päätöksellä kalusto- ja valmiustilanteen sallimissa rajoissa.

Pelastuslain 2011/379 50 §:n mukaisesti pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua muille valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Virka-apu tehtävät voivat olla kiireellisiä tai kiireettömiä tehtäviä. Tehtävällä avustetaan toista viranomaista, esim. ensihoito, poliisi, raja- tai ympäristöviranomaista, heidän tehtäväpiiriinsä kuuluvassa tehtävässä. Pelastuslaitos on antanut virka-apua muille viranomaisille vuosina 2018 - 2022 keskimäärin 64 kertaa. Yleisin virka-avun kohde on ollut ensihoito.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Tyypillisesti virka-aputehtäviä suoritetaan ensihoidolle ennakolta sovitusti kiireellisten oven avausten muodossa. Erilliset virka-apupyynnöt ovat tyypillisesti poliisin etsintätehtäviin annettava materiaaliset ja henkilöstöresurssit. Pelastuslaitoksen suorituskyky mahdollistaa myös tuen esimerkiksi ympäristöterveydenhuollolle lintuinfluenssaan liittyvissä tehtävissä. Tehtäviin ei varata erillistä resurssia. Tehtäviä suoritetaan elleivät ne vaaranna lakisääteistä toimintaa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos antaa virka-apua pelastusviranomaisen päätöksellä erillisestä pyynnöstä tai ennakolta sovitusti. Syntyneet ylimääräiset kulut laskutetaan virka-avun pyytäjältä.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslaitos tiedottaa tarvittavissa määrin muita viranomaisia virka-apuun liittyvistä kyvistä ja kalustollisesta valmiudesta.

4.2.6 Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 38 §:n mukaan sen lisäksi, mitä valtioiden välillä on sovittu, sisäministeriö voi Euroopan unionin, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta Suomen alueen ulkopuolelle, milloin avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua.

Sisäministeriö voi myös päättää toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä pelastustoimeen kuuluvan tuen antamisesta toiselle viranomaiselle kyseisen viranomaisen tehtävän suorittamiseksi Suomen alueen ulkopuolelle. Tarvittaessa sisäministeriö voi myös pyytää pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua Euroopan unionilta, toiselta valtiolta tai kansainväliseltä järjestöltä.

Ulkomaille annettavalla pelastustoimeen kuuluvalla avulla ja toiselle viranomaiselle annettavalla pelastustoimeen kuuluvalla tuella tarkoitetaan 32 §:ssä tarkoitettujen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamista sekä asiantuntijoiden, muodostelmien ja materiaaliavun toimittamista ihmisen tai luonnon aiheuttamissa katastrofitilanteissa sekä unionin pelastuspalvelumekanismista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä N:o 1313/2013/EU tarkoitettuja toimia.

Suomeen vastaanotettavalla pelastustoimeen kuuluvalla avulla tarkoitetaan materiaaliapua ja kansainvälisten pelastustoimen asiantuntijoiden ja muodostelmien antamaa apua suomalaiselle toimivaltaiselle pelastusviranomaiselle 32 §:n mukaisissa pelastustoimintaan kuuluvissa tehtävissä. Suomeen vastaanotettavan pelastustoimeen kuuluvan avun osalta noudatetaan lisäksi, mitä Suomen ja apua antavan valtion välillä on valtiosopimuksin sovittu ja unionin pelastuspalvelumekanismista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöstä N:o 1313/2013/EU.

Kansainvälistä apua voidaan pyytää esimerkiksi tilanteissa, joissa pelastustoiminnan omat kansalliset voimavarat eivät riitä, kansallisesti ei ole riittävästi osaamista tehtävään tai ulkomailta on erityisiä voimavaroja ja osaamista meneillään olevaan tilanteeseen. Avun pyytämisen arvioi alueen pelastusviranomainen ja yhdessä sisäministeriön kanssa määrittää sekä selvitetään lisäavun saatavuus.

Pelastuslaitoksella ei ole suunniteltuja resursseja kansainvälisen antamiseen. Avun vastaanottamisen suorituskyky vaatii kehittämistä

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Riskianalyysin perusteella alueella on riskejä, jotka laajentuessaan vaativat alueellisten ja valtakunnallisten pelastustoimintaan liittyvien suorituskykyjen lisäksi varautumista kansainvälisen avun pyytämiseen. Näistä esimerkkeinä mahdolliset suuronnettomuudet Kokkolan

suurteollisuusalueella sekä sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat tulvien, laajojen metsäpalojen ja muiden tilanteiden vaatimat suorituskyvyt.

Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää valmiuttaan pyytää ja vastaanottaa ulkopuolista apua ja resursseja pelastuslain 38 § mukaisesti. Avun vastaanottamista varten pelastuslaitos ylläpitää Host Nation Support (HNS) -järjestelmää ja valmiuden edellyttämää resurssointia.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos ei ole sitoutunut antamaan apua Suomen rajojen ulkopuolelle, mutta voi osallistua siihen erillisellä päätöksellä. Pelastuslaitos ylläpitää kykyä pyytää ja vastaanottaa kansainvälistä apua.

Pelastuslaitos myöntää mahdollisuuksien mukaan virkavapaata ulkomaille suuntautuviin kansainvälisiin pelastustoimen asiantuntijatehtäviin.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslaitos tarkentaa ohjeistuksiaan, kouluttaa sekä muodostaa oman organisaatioon sekä pelastuslaitosten yhteistyöhön liittyvät hallinnolliset rakenteet isäntämaan tukitoimiin (HNS). Kuvaus palvelujen toteuttamisesta sekä palvelujen saatavuudesta ja laadusta.

4.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Sisäministeriön asetuksen pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018 1 § mukaan pelastustoimintaa koskevien suunnitelmien tulee vastata paikallisia tarpeita ja niiden sisällön tulee perustua pelastustoimen alueella esiintyviin uhkiin ja niistä aiheutuvien riskien arviointiin. Pelastustoiminnan suunnitelmat ovat osa pelastuslaitoksen suorituskykyä. Suunnitelmien tarkoituksena on osaltaan edesauttaa riskien perusteella tarvittavien voimavarojen varmistaminen sekä määrittää tarvittavat pelastustoiminnan ja johtamisen toimintamallit.

Aluehallintovirasto selvitys pelastustoimen suunnitelmien olemassa olosta valmistui joulukuussa 2020. Siinä todettiin Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksen osalta seuraavia puutteita:

- o Alueellista vastuuta ja toimivaltaa koskevat poikkeukset
- o Suojaväistön johtaminen suuronnettomuuksissa ja muissa pelastustoiminnan vaativissa tilanteissa.
- o Kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät järjestelyt

Keski-Pohjanmaa pelastuslaitos on selvityksen jälkeen päivittänyt asetuksen edellyttämiä suunnitelmia. Suurin osa näistä suunnitelmista ja ohjeista on laadittu ja ne ovat ajan tasalla. Hyvinvointialueen pelastustoimelle ei ole laadittu kansainvälisen avun vastaanottamiseksi varalta

laadittavaa suunnitelmaa. Pelastuslain 8.7.2022 päivityksen mukaisesti pelastustoiminnan suunnitelmat on päivitettävä ja tarvittaessa uusittava vuoden 2024 loppuun mennessä.

Pelastustoiminnan ja johtamisen tueksi laaditaan tarpeelliset toimintaohjekortit ja kohdesuunnitelmat riskiarvioiden perusteella nouseisiin kohteisiin. Kohdesuunnitelmien ja toimintaohjekorttien päivittäminen on jatkuvaa työtä.

4.3.1 Hälytysohje

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitosten hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun sopimukseen perustuva yhteistoiminta ja jäljempänä 45 §:ssä pelastuslaitokselle säädetty velvollisuus antaa apua toiselle pelastuslaitokselle.

Hälytysohje laaditaan siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat. Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken että Hätäkeskuslaitoksen kanssa.

Muut pelastustoimintaan osallistuvat viranomaiset ja muiden pelastuslaitosten resurssit hälytetään hälytysohjeiden ja yhteistoimintasopimusten mukaisesti. Sopimuksissa määritellään, miten toteutetaan osallistuminen pelastustoimintaan; käytävissä olevat resurssit, resurssien hälyttäminen, resurssien käytön perusteet, johtamisen yhteensovittaminen mukaan lukien yhteisen tilannekuvan ylläpitäminen sekä yhteistoiminnan järjestelyt.

Hälytysohje tehdään hätäkeskustietojärjestelmällä (Erica). Hälytysohje koostuu pelastustoimen tehtäväkäsittelyohjeesta, hätäkeskuksen riskinarvio-ohjeesta ja pelastuslaitoksen ERICA-työryhmän tarkemmasta vastesuunnitelmasta. Yksityiskohtaisempi kykyarvoasiakirja määrittää hälytettävät pelastustoimen resurssit tehtävätyypin, -suuruuden, -kiireellisyyden ja erikoisvaatimusten perusteella. Hälytysohjeen toteutumista seurataan aktiivisesti ja päivitetään havaittujen muutostarpeiden tai poikkeaminen mukaisesti. Automaattisten paloilmoitinkohteiden vastesuunnittelussa otetaan huomioon toiminnasta aiheutuvat henkilöstö- ja ympäristöriskit, jonka perusteella kohteeseen määritellään kykyarvot.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Hälytysohjeen toimivuutta seurataan säännöllisesti suhteessa Pronton tietoihin. Poikkeamat yksiköiden hälyttämisessä selvitetään mahdollisimman nopeasti ja tehdään tarpeelliset muutokset. Yhteistyötä vastesuunnittelussa ja hälytysohjeistuksessa kehitetään muiden pelastuslaitosten kanssa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Hälytysohje on laadittu siten, että Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen tehtäviin hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat. Hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta huolehditaan sekä hyvinvointialueiden pelastustoimen että Hätäkeskuslaitoksen kanssa yhteistyössä.

Hälytysohje on laadittu ja muodostettu kykyvaimustaulukkaan onnettomuustyyppien edellyttämien kykyjen ja ominaisuuksien mukaisesti huomioiden käytössä olevat paikalliset, alueelliset ja kansalliset resurssit ja suorituskyvyt. Hälytystehtävään haetaan hälytettäviä yksiköitä niiden kykyjen ja ominaisuuksien mukaisesti. Hälytystehtävään hälytetään aina lähin yksikkö sekä tehtävän edellyttämä suorituskyky.

Pelastuslaitos ylläpitää ja vastaa hälytysohjeiden oikeellisuudesta hätäkeskustietojärjestelmässä. Hälytysohjeen ylläpito on jatkuvaprosessi. Hälytysviestiyhteydet päivitetään mahdollisimman pian.

Työhön varataan noin 0,2 htv:tä.

Palvelutason kehittämistarve

Vastesuunnittelun ja hälytysohjeistuksen kehittämistä jatketaan lähialueiden pelastuslaitosten kanssa.

4.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitosten keskinäisen avun suunnittelu on veloitteena uusi ja se astuu voimaan 1.1.2024, jonka valmistelutyö on aloitettu elokuussa 2023. Suunnitelmia ei tällä hetkellä ole..

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslain 45 §:n 1.1.2024 voimaan tulevan muutoksen mukaisesti pelastuslaitos varautuu pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos toteuttaa pelastuslain 45 §:n mukaista pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa, siten kuten tullaan erikseen yhteistyöalueella tullaan sopimaan.

Työhön varataan noin 0,2 htv:tä.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslaitos toteuttaa, osallistuu ja seuraa aktiivisesti muodostuvaa palvelua tulevan palvelutasopäätöskauden aikana niillä reunaehdoin, jotka kuuluvat yksittäisen hyvinvointialueen toimintoihin.

4.3.3 Yhteistyösuunnitelmat

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Tässä tarkoituksessa

- 1) hätäkeskukset vastaanottavat hätäilmoituksia ja välittävät ilmoitukset asianomaisille yksiköille sekä toimivat pelastustoimen viestikeskuksena siten kuin siitä hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) säädetään;
- 2) Puolustusvoimat osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja siten kuin siitä puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007) säädetään;
- 3) sen lisäksi, mitä tässä laissa muuten säädetään, Rajavartiolaitos osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi kalustoa, henkilöitä ja asiantuntijapalveluita siten kuin siitä rajavartiolaissa (578/2005) säädetään;
- 4) poliisi huolehtii kadonneiden etsinnästä maa-alueilla ja sisävesillä, vaara-alueiden eristämisestä ja muista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen kuuluvista tehtävistä onnettomuuspaikalla;
- 5) sosiaali- ja terveysviranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskeissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta;
- 6) ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua koskevista tehtävistä niitä koskeissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti;
- 7) ympäristöviranomaiset, maa- ja metsätalousviranomaiset ja vesitalousviranomaiset sekä hallinnonalojen laitokset huolehtivat niitä koskeissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ympäristönsuojelusta, tulvariskien hallinnasta ja patoturvallisuudesta;

- 8) liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat:
- a) vaaratiedotteiden välittämisestä väestölle sähköisten joukkoviestimien kautta;
 - b) liikenneväylien raivauksesta;
 - c) liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä suojaväistöissä;
 - d) ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelun järjestämisestä siten kuin siitä ilmailulain (864/2014) 121 §:ssä säädetään;
- 9) Säteilyturvakeskus valvoo ydinenergian ja säteilyn käytön turvallisuutta ja turva- ja valmiusjärjestelyjä sekä säteilytilannetta, ylläpitää tehtäviensä edellyttämää valmiutta normaalista poikkeavien säteilytilanteiden varalta, ilmoittaa, varoittaa ja raportoi poikkeavista säteilytilanteista, arvioi säteilytapahtumien turvallisuusmerkitystä sekä antaa suojelutoimia koskevia suosituksia;
- 10) Ilmatieteen laitos luovuttaa asianomaiselle viranomaiselle pelastustoiminnassa ja sen suunnittelussa tarpeelliset säätiedot, varoitukset, havainnot ja ennusteet sekä ajalehtimisarviot merialueille ja arviot radioaktiivisten ja muiden vaarallisten aineiden kulkeutumisesta ilmakehässä;
- 11) siviilipalveluskeskus osallistuu pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun sen mukaan kuin osallistumisesta erikseen säädetään tai määrätään;
- 12) valtion eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset, hyvinvointialueen sekä kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti; (8.7.2022/616)
- 13) Suomen ympäristökeskus, Liikenne- ja viestintävirasto ja Puolustusvoimat osallistuvat alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan siten kuin tässä tai muussa laissa tarkemmin säädetään.

Suunnitelmat eivät tällä hetkellä ole riittävällä tasolla, eikä niitä ole hyvinvointialueen viitekehyksessä.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Suunnitelmissa määritellään edellä mainittujen tahojen osalta ainakin seuraavat tiedot:

- o pelastustoimintaan osallistuvan ja siihen virka- tai asiantuntija-apua antavan tahon osallistumisen tavoite sekä tehtävät ja rooli pelastustoiminnassa;
- o pelastustoimintaan osallistuvan ja siihen virka- tai asiantuntija-apua viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen yhteystiedot;

- o pelastustoimintaan käytettävät suorituskyvyt;
- o hälyttämistä ja virka-avun pyytämistä ja antamista koskevat sopimukset, ohjeet ja muut järjestelyt; sekä
- o yhteistyötä koskevat sopimukset.

Tavoitteena on käynnistää suunnittelu palvelutasopäätöskaudella

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Yhteistyösuunnitelmat laaditaan 2024 loppuun mennessä ja päivitetään kerran kahdessa vuodessa tai tarvittaessa. Suunnitelmat yhteistoiminnasta laaditaan pelastuslain 47 §:n velvoittamien tahojen kanssa yhteistyössä.

Suunnitelmien sisältöä ja toimivuutta arvioidaan koulutuksen, harjoitusten ja hälytystehtävien yhteydessä. Pelastuslaitos noudattaa voimassa olevia sopimuksia avun antamiseen varautumisesta, avun pyytämisestä sekä avun antamisesta.

Työhön varataan noin 0,2 htv:tä.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslaitoksen suunnitelmat tarkistetaan ja päivitetään vastaamaan lainsäädännön vaatimustasoa.

4.3.4 Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Tässä tarkoituksessa

1) hätäkeskukset vastaanottavat hätäilmoituksia ja välittävät ilmoitukset asianomaisille yksiköille sekä toimivat pelastustoimen viestikeskuksena siten kuin siitä hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) säädetään;

2) Puolustusvoimat osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja siten kuin siitä puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007) säädetään;

- 3) sen lisäksi, mitä tässä laissa muuten säädetään, Rajavartiolaitos osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi kalustoa, henkilöitä ja asiantuntijapalveluita siten kuin siitä rajavartiolaissa (578/2005) säädetään;
- 4) poliisi huolehtii kadonneiden etsinnästä maa-alueilla ja sisävesillä, vaara-alueiden eristämisestä ja muista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen kuuluvista tehtävistä onnettomuuspaikalla;
- 5) sosiaali- ja terveysturvaviranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevista sääöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta;
- 6) ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua koskevista tehtävistä niitä koskevista sääöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti;
- 7) ympäristöviranomaiset, maa- ja metsätalousviranomaiset ja vesitalousviranomaiset sekä hallinnonalojen laitokset huolehtivat niitä koskevista sääöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ympäristönsuojelusta, tulvariskien hallinnasta ja patoturvallisuudesta;
- 8) liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat:
 - a) vaaratiedotteiden välittämisestä väestölle sähköisten joukkoviestimien kautta;
 - b) liikenneväylien raivauksesta;
 - c) liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä suojaväistöissä;
 - d) ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelun järjestämisestä siten kuin siitä ilmailulain (864/2014) 121 §:ssä säädetään;
- 9) Säteilyturvakeskus valvoo ydinenergian ja säteilyn käytön turvallisuutta ja turva- ja valmiusjärjestelyjä sekä säteilytilannetta, ylläpitää tehtäviensä edellyttämää valmiutta normaalista poikkeavien säteilytilanteiden varalta, ilmoittaa, varoittaa ja raportoi poikkeavista säteilytilanteista, arvioi säteilytapahtumien turvallisuusmerkitystä sekä antaa suojelutoimia koskevia suosituksia;
- 10) Ilmatieteen laitos luovuttaa asianomaiselle viranomaiselle pelastustoiminnassa ja sen suunnittelussa tarpeelliset säätiedot, varoitukset, havainnot ja ennusteet sekä ajalehtimisarviot merialueille ja arviot radioaktiivisten ja muiden vaarallisten aineiden kulkeutumisesta ilmakehässä;
- 11) siviilipalveluskeskus osallistuu pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun sen mukaan kuin osallistumisesta erikseen säädetään tai määrätään;

12) valtion eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset, hyvinvointialueen sekä kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti; (8.7.2022/616)

13) Suomen ympäristökeskus, Liikenne- ja viestintävirasto ja Puolustusvoimat osallistuvat alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan siten kuin tässä tai muussa laissa tarkemmin säädetään.

Suunnitelmat eivät tällä hetkellä ole riittävällä tasolla.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Suunnitelmissa määritellään edellä mainittujen tahojen osalta ainakin seuraavat tiedot:

- o pelastustoimintaan osallistuvan ja siihen virka- tai asiantuntija-apua antavan tahon osallistumisen tavoite sekä tehtävät ja rooli pelastustoiminnassa;
- o pelastustoimintaan osallistuvan ja siihen virka- tai asiantuntija-apua viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen yhteystiedot;
- o pelastustoimintaan käytettävät suorituskyvyt;
- o hälyttämistä ja virka-avun pyytämistä ja antamista koskevat sopimukset, ohjeet ja muut järjestelyt; sekä
- o yhteistyötä koskevat sopimukset.

Tavoitteena on käynnistää suunnittelu palvelutasopäätöskaudella, eikä suunnitelmia ole.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Yhteistyösuunnitelmat laaditaan 2024 loppuun mennessä ja päivitetään kerran kahdessa vuodessa tai tarvittaessa. Suunnitelmat yhteistoiminnasta laaditaan pelastuslain 47 §:n velvoittamien tahojen kanssa yhteistyössä. KIP Servicen osalta on sopimus laadittu 2023, jonka tarkastusväli jatkossa määritetään muiden yhteistyösuunnitelmien kanssa.

Suunnitelmien sisältöä ja toimivuutta arvioidaan koulutuksen, harjoitusten ja hälytystehtävien yhteydessä. Pelastuslaitos noudattaa voimassa olevia sopimuksia avun antamiseen varautumisesta, avun pyytämisestä sekä avun antamisesta.

Työhön varataan noin 0,2 htv:tä.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslaitoksen suunnitelmat tarkistetaan ja päivitetään vastaamaan muuttuvan lainsäädännön vaatimustasoa.

4.3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava ulkoinen pelastussuunnitelma vuoden kuluessa siitä päivästä, kun toiminnanharjoittaja on toimittanut seuraavat asiakirjat pelastuslaitokselle ja Aluehallintovirastolle:

- o vaarallisten kemikaalien tuotantolaitokset ja satamat: turvallisuusselvitys ja sisäinen pelastussuunnitelma tai
- o puolustusvoimien kohteilta tarvittaessa vain edellisessä kohdassa mainituista asiakirjoista laatimisessa tarvittavat tiedot tai
- o ydinvoimalaitokset: valmiussuunnitelma tai
- o kaivannaisjätealueilta toimintaperiaateasiakirja, turvallisuusjohtamisjärjestelmää kuvaava asiakirja ja sisäinen pelastussuunnitelma.

Ulkoisten pelastussuunnitelmien laatiminen on osa laajempaa riskienhallintaa. Ulkoinen pelastussuunnitelma toimii onnettomuustilanteessa pelastustoiminnan johtajan apuna, koska sen tulee tukea pelastustehtävien aikaista johtamista. Ulkoinen pelastussuunnitelma lisää myös pelastuslaitoksen kohdetuntemusta ja ohjaa suuronnettomuusharjoittelua ja sitä voidaan hyödyntää myös pelastustoiminnan koulutuksessa. Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen on pelastuslaitoksen vastuulla. Se toteutetaan yhteistoiminnassa toiminnanharjoittajan ja eri viranomaisten sekä yleisön kanssa.

Ulkoinen pelastussuunnitelma voidaan laatia yhteisesti tuotantolaitoksille, jotka sijaitsevat samalla tehdasalueella ja jotka muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden tai tuotantolaitoksille, jotka sijaitsevat niin lähellä toisiaan, että tuotantolaitoksessa tapahtuvasta onnettomuudesta voi aiheutua vahinkoa toiselle tuotantolaitokselle. Suunnitelma voi olla yhteinen useamman toiminnanharjoittajan kesken. KIP suurteollisuusalueen suunnitelmat luodaan yhteistyössä alueen yritysten ja teollisuuspalokunnan kanssa.

Vaaditut ulkoiset pelastussuunnitelmat on laadittu ja ne ovat ajan tasalla.

Ulkoista pelastussuunnitelmaa koskevan harjoituksen tavoitteena on viranomaisten ja toiminnanharjoittajan yhteistoimintavalmiuksien sekä kohteen turvallisuusosaamisen ja -järjestelyjen parantaminen. Harjoitukset tulee toteuttaa yhteistoiminnassa toiminnanharjoittajan ja pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten kanssa. Ratapihalla harjoitukset on toteutettava yhteistoiminnassa toiminnanharjoittajien ja rataverkon haltijan sekä pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten kanssa ja satama-alueella satamanpitäjän, toiminnanharjoittajien sekä pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten kanssa. Ensimmäinen harjoitus on järjestettävä vuoden kuluessa siitä, kun kohteen ulkoinen pelastussuunnitelma on hyväksytty. Seuraava harjoitus on järjestettävä aina kolmantena vuonna edellisestä harjoituksesta.

Harjoitukset ovat toteutuneet vaaditulla tavalla. Suurteollisuuden kohteet on jaettu kolmeen harjoitteluryhmään. Ratapihojen ja sataman harjoitukset muodostavat omat harjoitusryhmänsä.

Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on laadittava yhteistyössä ulkoisesta pelastussuunnitelmasta ymmärrettävä tiedote, joka sisältää tiedot suuronnettomuusvaaroista, väestön varoittamisesta, turvallisuustoimenpiteistä ja toimintaohjeista suuronnettomuustilanteessa. Tiedote on toimitettava:

- 1) henkilöille, jotka tarvitsevat suunnitelman tietoja suuronnettomuustilanteessa;
- 2) suuronnettomuuden todennäköisellä vaikutusalueella sijaitseviin kouluihin, sairaaloihin ja muihin yleisessä käytössä oleviin rakennuksiin;
- 3) kohteille, jotka ovat suuronnettomuuden todennäköisellä vaikutusalueella.

Tuotantolaitosten ja kaivannaisjätteen jätealueiden osalta tiedottaminen on tehtävä yhdessä toiminnanharjoittajan kanssa siten, että tiedot ulkoisesta pelastussuunnitelmasta liitetään toiminnanharjoittajan edellä mainituille tahoille jakamaan tiedotteeseen. Tiedote voidaan antaa myös laajemmasta alueesta sisältäen useamman kohteen tiedot. Tiedottaminen tulee tehdä uudelleen, jos ulkoisiin pelastussuunnitelmiin tehdään oleellisia muutoksia, kuitenkin vähintään viiden vuoden välein.

Tiedottaminen on toteutettu vaaditulla tavalla. Tiedot on jaettu viimeksi vuonna 2020.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitoksen tulee tarkistaa, korjata ja päivittää ulkoinen pelastussuunnitelma aina tarpeen vaatiessa tai vähintään kolmen vuoden väliajoin. Tarkistamisessa on otettava huomioon kohteessa, pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa sekä uuden tekniikan ja tietämyksen soveltamisessa tapahtuneet muutokset.

Keski-Pohjanmaalla sijaitsee yhteensä 20 vaaraa aiheuttavaa laitosta, joista kuusi on nestekaasulaitoksia, yhdeksän turvallisuusselvityslaitoksia, neljä lupalaitoksia ja yksi toimintaperiaateasiakirjalaitos. Näistä laitoksista 15 sijaitsee rannikkoalueella noin 700 hehtaarin kokoisella Kokkolan suurteollisuusalueella (Kokkola Industrial Park). Suurteollisuusalueen välittömässä läheisyydessä on vaarallisten aineiden kuljetukseen tarkoitettua VAK-ratapiha. Ykspihlajassa on satama, jolta edellytetään ulkoinen pelastussuunnitelma.

Kokkolan suurteollisuusalueella on laadittu yhteinen ulkoinen pelastussuunnitelma ja ratapihoille on erillinen.

Tarkoituksenmukaisten ja vaikuttavien harjoitusten toteuttamiseksi Kokkolan suurteollisuusalueen kohteet on jaettu kolmeen harjoitteluryhmään. Ne muodostuvat alueen pohjoisista ja eteläisistä yrityksistä sekä Neste Oy:n varastoalueesta. Harjoitteluun osallistuvat kaikki alueen yritykset riippumatta varautumisvelvoitteista. Kemikaaliratapihoilla ja satamassa järjestetään erilliset

harjoitukset. Suurteollisuusalueen laajenemisen syntyy todennäköisesti tarve lisätä harjoitteluryhmiä.

Ulkoisista pelastussuunnitelmista tiedottaminen pitää toteuttaa uudelleen viimeistään vuonna 2025. On mahdollista, että suurteollisuusalueen laajenemisesta tarve tiedottamiselle on aikaisemmin.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Pelastuslaitos laatii ja ylläpitää ulkoiset suunnitelmat vaatimusten mukaisesti. Pelastuslaitos tiedottaa suuronnettomuusvaaroista vaatimusten mukaisesti.

Pelastuslaitos toteuttaa harjoitukset vaatimusten mukaisesti. Pelastuslain ja muiden säädösten mukaiset suunnitelmat sekä tarkastaa vuosittain ja päivittää ne tarvittaessa. Pelastuslaitos laatii ulkoiset pelastussuunnitelmat kohteisiin, joissa niitä edellytetään ja pitää ne ajantasaisina. Suunnitelmat päivitetään tarvittaessa tai harjoituksen yhteydessä. Suunnitelmien tarkastuksiin lisätä valmistarkastukset osana harjoitteluprosessia.

Työhön varataan noin 0,5 htv:tä.

Palvelutason kehittämistarve

Ulkoisten pelastussuunnitelmien laadinta- ja ylläpitotyö ja suuronnettomuusharjoitusten järjestäminen vaativat työaikaa ja henkilöresurssia. Työhön tarvitaan 0,5 htv:n lisäresurssi.

4.3.6 Muut pelastustoimen suunnitelmat (ei asetuksen edellyttämät)

Ei ole tällä hetkellä.

4.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, kuten viranomaistoimivaltuuksien käyttöä taikka tarkastus- tai valvontatoimintaa. Lisäksi vapaaehtoisia ja heidän osaamista voidaan käyttää sekä hyödyntää pelastustoimen sisäisten toimintamallien kehittämisessä.

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä.

4.4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitoksen sivutoimisen henkilöstön taustalla toimivilla palokuntayhteisöillä voi vapaaehtoistoimintaan liittyen olla mm. seuraavia tehtäviä:

- o Palokuntanuorisotoiminta
- o Tukiosastot (muonitus)
- o Veteraanitoiminta
- o Huoltotoiminta
- o Turvallisuusviestintä

Pelastuslaitos tukee palokuntayhteisöä maksettavilla korvauksilla ja/tai maksaa sivutoimisille työntekijöille palkan. Pelastustoimintaan osallistutaan aina työsuhteisena.

Muiden vapaaehtoistahojen kanssa ei ole sovittu pelastuspalveluiden tuottamisesta.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitoksella on tarpeen tarkastella osittain vapaaehtoisuuteen perustuvaa palveluntuotannon edellytyksiä ja sen kehittämistä palvelutasopäätöskauden aikana osana palveluiden tuottamista.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos voi tuottaa pelastuslain 379/2011 27 § mukaisia palveluita virkaja tai työsopimusperusteisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokuntien yhdistysten tuottamilla palveluilla monituottaja mallin mukaan.

Pelastuslaitos uudistaa alue- ja yhdistyssopimukset vastaamaan palvelutarvetta ja toiminnan nykytilaa yhteistyössä sivutoimisen henkilöstön taustalla toimivien palokuntayhteisöjen kanssa vuoteen 2025 mennessä.

Palvelutason kehittämistarve

Tarve uudistaa alue- ja yhdistyssopimukset ja tarkistaa muut voimassa olevat sopimukset pelastustoimen palvelujen tuottamiseen, joilla vastataan tämän hetken organisaation rakenteita. Kehittämiseen liittyvät myös ne elementit, joiden avulla voidaan tuottaa erilaisia palveluita

4.4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos seuraa sivutoimisen henkilöstön taustalla toimivien palokuntayhteisöjen yhdistysten toiminnan toteutumista toimintakertomuksin, johon perustuu

vapaaehtoisten yhdistysten maksatukset. Korvauserusteena on toiminnan aktiivisuus (nuoriso-, hälytys ja tukiosasto) ja siihen osallistuva henkilöstö.

Sivutoimisella henkilöstöllä on edustaja pelastuslaitoksen johtoryhmässä. Tämän avulla varmistetaan sivutoimisen henkilöstön näkemysten ja osallisuuden varmistaminen päätöksenteossa. Sivutoimiselle henkilöstölle on hyväksytty erillinen muistamisohje.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Tarve on kehittää sivutoimisen ja osin vapaaehtoisen henkilöstön osaamista osana pelastustoimen palveluiden tuottamista heidän osaamisten ja suorituskykyjen avulla. Osaaminen ja henkilöstön saatavuus tukevat pelastuslaitoksen palvelutuotannon jatkuvuuden hallintaa.

Vapaaehtoistoimintaa ja muuta pelastustoimen palvelujen vaatimaa yhteistyötä kehitetään vastaamaan palvelutason mukaisia toimia ja tehtäviä.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Sivutoimisten henkilöstön ja vapaaehtoistojen (yhdistysten) yhteistyötä pelastuslaitoksen kanssa kehitetään aktiivisesti. Sivutoimisten tuottamia palveluita valvotaan pelastustoiminnan johtajan velvoitteiden avulla ja arvioidaan vaikutuksia.

Pelastuslaitos tukee ja kehittää sivutoimisten henkilöstön ja yhdistysten avulla palveluita sopimusten ja muun kehittämishankkeiden mukaisesti

Palvelutason kehittämistarve

Pelastustoimen palveluiden saatavuutta sekä palveluiden sisältöä kehitetään jatkuvasti yhteistyössä. Osana kokonaisvaltaisia kehittämistoimintoja voidaan tarpeellisen osin hyödyntää ja vastuuttaa sivutoimisten ja yhdistysten osaamista. Ennaltaehkäisevän turvallisuusviestinnän ja -osaamisen toteuttamisessa hyödynnetään sivutoimistahenkilöstöä ja yhdistyksiä paikallistasolla enemmän. Toimintaa kehitetään jatkuvasti yhteistyössä sopimuspalokuntien ja muiden vapaaehtoisten kanssa.

4.4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitoksella ei ole vapaaehtoisia sopimuspalokuntia. Pelastuslaitos huolehtii työntekijöidensä terveystarkastuksista.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Ei tarvetta määritellä.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

El päätöstä.

Palvelutason kehittämistarve

El kehittämistarvetta tällä hetkellä.

4.4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on pelastuslaissa säädetty Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus. Vähimmäisvaatimuksena on pelastustoiminnan peruskurssin suorittaminen (sammutustyökurssi). Pelastussukellustehtävään osallistuvalla vaaditaan lisäksi, että hän on suorittanut tehtävän edellyttämän Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen kurssin.

Pelastusopisto käyttää koulutusjärjestelmässään termiä sopimushenkilöstö. Sopimushenkilöstöön kuuluvat pelastuslaitoksen sivutoiminen henkilöstö sekä pelastuslain 25 §:ssä tarkoitetun sopimuspalokunnan sekä muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstö, joka osallistuu pelastustoiminnan tehtäviin työsopimuksen tai muun, esimerkiksi palokuntasopimuksen perusteella. Pelastuslain (379/2011) ja lain Pelastusopistosta (607/2006) perusteella on määritetty yhteinen nimittäjä, mikä käsittää kaikki nämä kolme eri henkilöstöryhmää.

Opetussuunnitelmat laaditaan ja hyväksytään samanaikaisesti Pelastusopiston muiden opetussuunnitelmien kanssa. Tällä varmistetaan Pelastusopiston tutkintokoulutuksen ja sopimushenkilöstön koulutuksen tavoitteiden synkronointi sekä molempien koulutusten kehittäminen yhtäaikaaisesti vastaamaan toimialan tarpeisiin.

Koulutus voidaan järjestää omana toimintana tai ostaa palveluna esimerkiksi pelastusalan liitolta. Pelastuslaitos on järjestänyt koulutuksen omana toimintana.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Riittävän henkilöstömäärän ylläpitämiseksi on tavoitteena vuosittain järjestää pelastustoiminnan peruskurssi, ensiapukurssi, ensivastekurssi, tieliikenne pelastamisen kurssille ja savusukelluskurssi. Koulutusmäärät vastaavat vuosittaista poistumaa. Koulutusvajetta on vaativiin tehtäviin koulutetussa henkilöstössä. Järjestetyille kurseille ei ole ollut riittävästi hakijoita.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Sivutoimisen henkilöstön koulutus toteutetaan omana työnä tai ostopalveluna. Vuosittain tarjotaan mahdollisuus hakea pelastustoiminnan peruskurssille, ensiapukurssille,

ensivastekurssille, tieliikenne pelastamisen kurssille, savusukelluskurssille. Vuosittain järjestettävien kurssien lisäksi voidaan koulutustarpeen ja pääsyaatimukset täyttävien hakijoiden riittäessä järjestää myös muita kursseja.

Pelastuslaitos huolehtii vastaavien kouluttajien koulutuksesta.

Vuosittain seurataan toteutuneet kurssit ja kurssilaisten määrät. Hälytysviestiyhteydet kytketään vain koulutetuilla täysi-ikäisille työntekijöille.

Pelastustoimintaan osallistuva henkilöstö on koulutettu sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän ja opetussuunnitelman mukaisesti. Puolivuositain seurataan sivutoimisen henkilöstön koulutusvaatimusten toteutumista.

Palvelutason kehittämistarve

Kehitetään kurssien toteuttamista ja niille hakeutumista osallistujamäärän kasvattamiseksi. Suorituskyvyvaatimusten tarkentuessa voidaan järjestää ja toteuttaa erillisiä koulutuksia, joiden avulla varmistetaan henkilöstön perusosaaminen.

4.5 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen

Pelastuslain 65 §:n mukaan pelastustoimen viranomaiset huolehtivat niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Aluevaltuusto päättää väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta ja siihen käytettävistä voimavaroista.

Pelastuslain 64 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin:

- 1) huolehtimalla väestönsuojelutehtävien edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista;
- 2) kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin;
- 3) huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta;
- 4) varautumalla valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettuun väestön siirtämiseen; sekä
- 5) huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Väestönsuojelun varautuminen toteutetaan huolehtimalla väestönsuojelutehtävien edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista. Toimintaa toteutetaan kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin. Samalla huolehditaan väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja

hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta, varautumalla valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettuun väestön siirtämiseen sekä huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä. Tehtävien toteuttamisen tueksi tullaan määrittämään palvelutasopäätöskauden aikana suorituskykyvaatimukset.

4.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Väestönsuojelu ja siihen varautuminen on pelastuslaitoksen lakisääteinen tehtävä. Väestönsuojeluun varautuminen pitää sisällään sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnin, tarvittavan henkilöstön varaamisen ja kouluttamisen, johtamis-, valvonta-, ja hälytysjärjestelmien ylläpidon, väestön siirtoihin varautumisen sekä näitä tukevat muut toimenpiteet. Näin ollen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen tehtäviin lukeutuvat:

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu,
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen,
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen,
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen,
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen,
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen, sekä
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Osa tätä tehtävää on tuottaa sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia. Uhka-arviota tuotetaan yhdessä sotilasviranomaisten kanssa, joilla on lakisääteinen velvoite antaa tietoja sodan ajan uhkia ja niiden vaikutusten arviointia varten. Muuttuneen maailmantilanteen vuoksi arvioita, suunnitelmia ja prosesseja sekä kansallisesti suunnitteluperusteita ollaan laajalti päivittämässä. Tämä on aloitettu edeltävän palvelutasopäätöskauden aikana ja tuo työ on vielä kesken. Suunnitelmien laadintaa ohjaa Kansallinen ja Alueellinen riskiarvio sekä yhteistyössä toteutetut pelastustoimen ja poikkeusolojen riskianalyytit.

Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma sisältää tiedot pelastuslaitoksen tärkeiden toimintojen turvaamisjärjestelyistä normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Valmiussuunnitelmaa ja siihen liittyviä muita suunnitelmia käytetään normaaliolojen häiriötilanteesta poikkeusolojen väestönsuojelutilanteisiin asti. Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma ei ole aikaisemmin ottanut riittävästi kantaa väestönsuojeluun liittyviin toimenpiteisiin. Palvelutasopäätöskauden aikana päivitettävän suunnitelman lisäosaksi tuotetaan erillinen väestönsuojelusuunnitelma, joka perustuu edellä mainitujen riskianalyyysien sekä laaja-alaiseen viranomais-, kunta-, ja järjestötoimijoiden yhteistyöhön.

Pelastuslaitoksen väestönsuojeluresurssit ovat perustuneet pelastuslaitoksen henkilökuntarakenteeseen. Hyvinvointialueen aloitettua toimintansa, väestönsuojeluorganisaation ja näiden resurssien kokonaisuuden päivittäminen on käynnistetty.

Pelastuslaitos tuottaa siviilivalmiuden tilannekuvaa, jolla pyritään tunnistamaan sekä ennakoimaan erilaisten yhteiskunnallisten ja alueellisten ilmiöiden kehitystä strategisella tasolla. Siviilivalmiuden tilannekuvaa käytetään aktiivisesti viranomaisyhteistyössä tiedonjakoon ja sen vaihtamiseen eri toimijoiden välillä. Siviilivalmiuden tilannekuvan laadinta on tarpeellinen ja hyödyllinen työkalu pelastuslaitoksen toiminnan kehittämisessä.

Tällä hetkellä pelastuslaitoksen varautumiseen ja väestönsuojeluun liittyvään palveluun kohdennettavissa olevat voimavarat ovat noin 1,5-2 henkilötyövuotta.

Pelastustoimen alueella väestönsuojapaikkoja on määrällisesti kaupunkien keskustoissa lähes kaikille asukkaille. Pientalovaltaisilla alueilla on rakentamismääräyksistä johtuen suojapaikoista puutetta. Haja-asutusalueilla, joissa suojapaikkoja on vähän, on väestön varauduttava suojautumaan sisätiloihin ja mahdollisuuksien mukaan erikseen ohjeistettaviin tilapäissuojiiin. Yleisiä väestönsuojia ei Keski-Pohjanmaan alueella ole, vaan suojat ovat taloyhtiöiden tai työpaikkojen kiinteistössä oleskeleville tarkoitettu. Väestönsuojapaikkoja Keski-Pohjanmaalla on 43 672, eli noin 64 % alueen asukasmäärästä. Uusien väestönsuojien rakentamista ohjataan yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa, olemassa olevia väestönsuojia tarkastetaan ja alueen väestönsuojista pidetään rekisteriä.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Palvelutasopäätöskauden tavoitteena on, että hyvinvointialueen pelastustoimi kehittää suunnitelmiaan joilla, pelastuslain 64 § mukaisesti, parannetaan organisaation edellytyksiä toimia häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa varmistamalla johtamistoimintoja, toimintakykyä ja lisäämällä huoltovarmuuden tasoa. Lisäksi tavoitteena on, että pelastuslaitos kehittää ja tuottaa laadukasta poikkeusolojen riskianalyysiä ja siviilivalmiuden tilannekuvaa yhteistyössä puolustusvoimien sekä muiden viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitos tuottaa, kehittää ja päivittää pelastuslaitoksen valmius-, väestönsuojelu- ja evakuointisuunnitelmia. Muuttuneen maailmantilanteen ja organisaatiomuutoksesta johtuen näiden suunnitelmien uudelleen päivittäminen ja luominen vaativat aikaisempaa laajempaa panosta ja perehtyneisyyttä. Edellä mainittujen suunnitelmien laatimisen tukena käytetään säännöllisesti toteutettavaa kansallista ja alueellista riskiarviota sekä pelastustoimen ja poikkeusolojen riskianalyysiä, jotta ajantasainen tilannekuva ja ymmärrys vallitsevista uhista ja näiden aiheuttamista riskeistä säilyy.

Väestönsuojeluun varautumisen kehittäminen tukee myös pelastustoimen valtakunnallisten strategisten tavoitteiden saavuttamista. Tavoitteissa on erikseen määritelty, että pe-lastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa sekä alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.

Jotta pääsemme tavoitteeseen, tarvitaan pelastuslaitoksen varautumis- ja valmiustyön suorittamisen lisäksi hyvinvointialueen yhteiseen varautumisen kehittämiseen kohdennettuna projektiluontoisesti noin 1,5 henkilötyövuotta sekä pysyvästi noin 1 henkilötyövuosi.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos tuottaa ja kehittää väestönsuojeluun varautumisen edellyttämän pelastustoimen viranomaisen vastuulla olevat suunnitelmia. Pelastuslaitos toteuttaa näiden lisäksi muita kriittiseksi arvioimiaan varautumiseen ja väestönsuojeluun liittyviä suunnitelmia.
- Suunnitelmien ajantasaisuus varmistetaan vuosittain ja ne laaditaan tarvittavin osin yhteistyössä hyvinvointialueen muiden toimialueiden sekä muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa.
- Hyvinvointialueen pelastustoimi määrittelee ja kuvaa pelastuslaitoksen poikkeusolojen organisaation ja tämän päivitysvälin.
- Pelastuslaitos koordinoi ja toteuttaa poikkeusolojen varautumiseen liittyvää viranomaisyhteistoimintaa, suunnittelua ja poikkeusolojen uhka-arviota.
- Pelastuslaitos tuottaa ja ylläpitää siviilivalmiuden tilannekuvaa.

Palvelutason kehittämistarve

Palvelutasokauden aikana tulee kehittää suunnitteluprosessi ja kuvaus valmius-, väestönsuojelu- ja evakuointisuunnitelmien sekä muiden kriittiseksi arvioimansa varautumiseen liittyvien suunnitelmien päivittämistä varten. Tähän kuvaukseen sisältyy määrittely riittävästä ohjeiden päivitystiheydestä sekä kuvaus yhteistoimintatahoista.

Tulevan palvelutasopäätös kauden aikana varmistetaan valmius-, väestönsuojelu- ja evakuointisuunnitelman sekä poikkeusolojen riskianalyysin ajantasaisuus.

Hyvinvointialueelle asetettujen varautumiseen liittyvien veloitteiden toteuttaminen yhdessä muuttuneen turvallisuustilanteen kanssa vaatii hyvinvointialueen toiminnan, valmiuden sekä suunnitelmien kehittämisen sekä pelastuslaitoksen päättyneen palvelutasokauden ja työnjakautumisen arvioinnin johdosta hyvinvointialueen nykytasoon verraten yhteensä noin 2-3 henkilötyövuoden lisäystä.

Väestönsuojeluun liittyvien tehtävien suhteen haasteena on se, että varautumista väestönsuojeluun toteutetaan alueellisesti ja käytössä ei ole kansallisesti yhtenevää ajantasaista ohjeistusta.

4.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Hyvinvointialueen pelastustoimi tekee tiivistä yhteistyötä mm. Aluehallintoviranomaisen, puolustusvoimien, ELY-keskuksen, sosiaalitoimen, kuntatoimijoiden sekä muiden viranomaisten sekä yhdistysten kanssa. Tämän yhteistyön tavoitteena on ollut varautumiseen- ja väestönsuojelutoimintaan liittyvien toimien sekä suunnitelmien mahdollisimman laadukas yhteensovittaminen. Yhteistyö perustuu aktiiviseen yhteistoimintaan, yhteistyösopimuksiin, virka-apuun, valmiussuunnittelu-yhteistyöhön, asiantuntija-apuun sekä harjoituksissa tehtävään yhteistyöhön.

Vuoden 2019 lopussa käynnistettiin pelastuslaitoksen toimesta valmius- ja turvallisuusfoorumi Keski-Pohjanmaan Alueturva, joka on kokoontunut aktiivisesti ja toiminnallaan mahdollistanut alueen kriittisten toimijoiden yhteisen keskustelun sekä valmius- ja turvallisuustilannekuvan muodostamisen. Väestönsuojelutilanteita silmällä pitäen alueturvaa hyödynnetään tarvittaessa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa väestönsuojelutilanteet mukaan lukien.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Palvelutasopäätöskauden aikana hyvinvointialueen pelastustoimi kehittää osaltaan yhteistoiminta-alueen sisäistä toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamista pelastuslain 65 § mukaisten vastuiden toteuttamiseksi. Lisäksi tavoitteena on kehittää edelleen ja toteuttaa tiiviimmin yhteistyötä viranomaisten, kunta- ja järjestötoimijoiden kanssa.

Keskeisenä tavoitteena on päivittää tai luoda kriittisten toimijoiden kanssa tarvittavat yhteistoimintasopimukset, jotta lakisäätöihin tehtäviin kyetään vastaamaan.

Jotta pääsemme tavoitteeseen, on nykyisiä voimavaroja uudelleen kohdennettava ja lisättävä.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Hyvinvointialue tekee tarvittavat sopimukset yhteistoiminnasta eri viranomaisten, kuntien ja yhteisöjen kanssa.
- Pelastuslaitos koordinoi poikkeusolojen väestönsuojelutehtävien edellyttämää yhteistoimintaa ja suunnitelmien yhteensovittamista puolustusvoimien, ELY-keskuksen, hyvinvointialueen sosiaalipalveluiden, kuntatoimijoiden sekä muiden viranomaisten sekä yhdistysten kanssa.
- Pelastuslaitos koordinoi ja yhteensovittaa hyvinvointialueen väestönsuojeluun liittyvää suunnittelua ja yhteistoimintaa.
- Pelastuslaitos kehittää yhteistyöalueen kattavaa hyvinvointialueiden pelastuslaitosten välistä yhteistyötä ja yhteistoimintaa.

- Pelastuslaitos kehittää ja osallistuu kansallisella tasolla varautumisen yhteistoimintaa muiden pelastuslaitosten sekä toimijoiden kanssa.
- Yhteistyötä eri viranomaisten kanssa tiivistetään.
- Pelastuslaitos osallistuu sisäministeriön ja aluehallintoviraston järjestämiin valmiusharjoituksiin.
- Pelastuslaitos osallistuu hyvinvointialueiden varautumista sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteisiin annetun valtioneuvoston asetuksen mukaiseen alueellisen yhteistyöryhmän toimintaan.

Palvelutason kehittämistarve

Hyvinvointialueelle siirryttäessä yhteistoimintaan liittyvät sopimukset vaativat päivittämistä vastaamaan hyvinvointialueen toimintaa. Palvelutasopäätöskauden aikana aloitetaan pelastuslaitoksen väestönsuojeluun ja varautumisen yhteensovittamiseen liittyvien yhteistoimintasopimusten luominen ja päivittäminen vastaamaan hyvinvointialueen organisaatiota. Toiminnan tulee olla jatkuvaa seuraaville palvelutasopäätöksäkausille.

Palvelutasopäätöskauden aikana tulee ohjata resursseja viranomaisten suunnitelmien yhteensovittamisen kehittämiseen hyödyntämällä esimerkiksi varautumisen yhteistoimintaryhmien avulla.

Pelastuslain 65 § asettaman veloitteen toteuttaminen vaatii, päättyneen palvelutaso-kauden ja työnjakautumisen arvioinnin, muuttuneet turvallisuustilanteen ja hyvinvointialueen tuomien muutosten johdosta resurssien kohdentamista.

4.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Väestönsuojelutehtäviä ovat muun muassa väestön varoittaminen, evakuointi ja suojaaminen väestönsuojeliin, sammutus- ja pelastustoiminta sekä lääkintähuolto. Pelastustoimen rinnalla väestönsuojelusta vastaavat ne viranomaiset, jotka hoitavat siihen kuuluvia tehtäviä normaalioloissakin.

Pelastuslaitoksella on olemassa nopeasti käyttöön otettava suunnitelma ja toimintamalli valmiuden kohottamiseksi, väestönsuojeluorganisaation perustamiseksi sekä organisaation tukena asianmukaiset tilat ja materiaalit tehtävistä suoriutumiseksi. Tarve väestönsuojelutehtäville voi nousta esimerkiksi alueella sattuvan suuronnettomuuden tai sotilaallisen uhan johdosta.

Pelastuslaitoksen toiminnan organisoitumisen suunnitelmat ja poikkeusolojen aikaisen johtamisen suunnitelmat olemassa, mutta niiden päivittäminen vastaamaan tulevaisuuden riskejä on aloitettu. Palvelutasopäätöskauden aikaisella tehtävällä on hyvinvointialueen

väestönsuojeluorganisaatiota kuvaavien yhteensovitetun suunnitelman ja rekisterien luominen väestönsuojeluorganisaatiolta vaadittavista tehtävistä suoriutumiseksi.

Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation suunnitelmaa ei ole aikaisemmin tehty. Tätä ennen suunnitelma on ollut Keski-Pohjanmaan- ja Pietarsaaren aluepelastuslaitoksen suunnitelma. Hyvinvointialueen aloitettua vain pelastuslaitoksen aikaisemmin hallinnoimat tilat, kalusto ja materiaali ovat yhteisessä tiedossa. Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatiota kuvaavien suunnitelmien ja rekisterien luominen on aloitettu ja prosessi on käynnissä ja sitä toteutetaan osittain hyvinvointialueen muiden toimijoiden kanssa.

Pelastuslaitoksen oman toiminnan organisoituminen ja johtamisen suunnitelmat sodan aikana ja muissa poikkeusoloissa on olemassa, mutta niiden päivittäminen vastaamaan tulevaisuuden riskejä on aloitettu. Kansallisen- ja alueellisen riskiarvion perusteella, pelastuslaitokselle välitetyt Puolustusvoimien uhka-arvion sekä huomioituna muuttunut turvallisuustilanne, näiden tilojen aktiivinen päivittäminen ja ylläpitäminen on pelastuslaitoksen toiminnan jatkuvuuden ja turvaamisen kannalta kriittisiä toimintoja.

Hyvinvointialueen tehtävä on valmiussuunnittelun ja etukäteen tehtävien valmistelujen avulla varmistaa, että se pystyy toimialueellaan huolehtimaan ihmisten ja omaisuuden suojaamiseen ja pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistään sekä tehtävien edellyttämästä yhteistoiminnasta myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa siten, että ihmishenkiä ja omaisuutta ei menetetä puutteellisten varautumisjärjestelyjen vuoksi.

Väestönsuojeluun liittyy esimerkiksi valmius toteuttaa evakointeja ja suojavaistöjä ja sekä vastaanottaa henkilöistä sekä järjestää opastusta kiinteiden ja tilapäisten väestönsuojien käyttöönottamiseksi. Hyvinvointialue varaa henkilöstöä (VAP) väestönsuojelutehtäviin kaikissa yhteiskunnan tilanteissa yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa. Varaukset päivitetään säännöllisesti yhteistyössä Puolustusvoimien paikallisen aluetoimiston kanssa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Hyvinvointialueen vastattava siitä, että väestönsuojeluorganisaation kokoonpano ja resurssit ovat sillä tasolla, että pelastustoimen vastuulla olevat lakisääteiset väestönsuojelutehtävät kyetään hoitamaan. Tavoitteena on kehittää väestönsuojeluorganisaatioon liittyviä suunnitelmia, resursseja sekä väestönsuojelumuodostelmia, kuten säteilymittaus- ja rauniopelastusryhmiä. Pelastuslaitos vastaa edellä mainittujen toteutuksesta pelastuslain 64 § ja valmiuslain 120 § mukaisesti, jotta pääsemme tavoitteeseen, voimavaroja tarvitaan yhteensä 2 henkilötyövuotta määrääjäksi.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Hyvinvointialueen pelastustoimi koordinoi ja toteuttaa suunnitelmat, joilla kuvataan väestönsuojeluresursseja ja väestönsuojelumuodostelmia, kuten säteilymittaus- ja rauniopelastusryhmiä, sekä toimeenpanee näiden toteuttamista ja käyttöönottoa pelastuslain 64 § ja valmiuslain 120 § mukaisten vastuiden toteuttamiseksi.
- Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevan väestönsuojeluorganisaation henkilöstöä, materiaalia ja tiloja määrittelevät suunnitelmat tarkastetaan vuosittain.
- Henkilöstöä varataan hyvinvointialueen ja pelastuslaitoksen käyttöön valmiussuunnitelmassa arvioidun määrän mukaisesti
- Väestönsuojelumuodostelmat perustetaan 30.6.2024 mennessä.

Palvelutason kehittämistarve

Palvelutasopäätöskauden aikana on syytä aloittaa henkilöstön poikkeusolojen tehtävien ja sijoitusten tarkempi määrittäminen. Toiminnan tulee olla jatkuvaa ja se tulee ulottaa koskemaan henkilöiden tehtävien määrittelyä sekä uusien henkilöiden perehdytysprosessia.

Väestönsuojelumuodostelmat on tarkoitus nimetä ja perustaa 30.6.2024 mennessä. Nämä sisältävät 3 pelastuskomppaniaa käsittäen sammutus, pelastus, ensiapu, huolto, raivaus ja puhdistustehtäviä sekä muita näihin rinnastettavia väestön suojaamiseksi välttämättömiä tehtäviä varten.

Pelastuslain 64 §, 65 § ja 66 § sekä valmiuslain 120 § asettamien väestönsuojeluelvoitteiden toteuttaminen vaatii päättyneen palvelutasopäätöskauden ja työnjakautumisen arvioinnin, muuttuneet turvallisuustilanteen ja hyvinvointialueen tuomien muutosten johdosta tarkemman resurssien määrittelyn. Varatun henkilöstön määrällä ja osaamisen vaihtuvuudella voi olla vaikutuksia poikkeusolojen aikaisiin kriittisiin toimintoihin. Varattujen henkilöiden listaa seurataan vuosittain.

4.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Henkilövaraukset (ns. VAP-varaukset) ovat asevelvollisuuslain 89 §:ssä säädetty keino yrityksille ja organisaatioille varata henkilöstöä käyttöönsä myös poikkeusolojen kaltaisissa kriisitilanteissa. Tällöin työntekijän sodan ajan tehtävä on toimia työnantajansa palveluksessa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi. Pelastuslain 65 §:n mukaan kukin viranomainen huolehtii väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta.

Pelastuslaitoksen henkilöstövaraukset ovat ajan tasalla ja niitä on tarkasteltu ja päivitetty tarpeen mukaan vuosittain. Edellinen päivitys tehtiin vuonna 2022 ja uusi täydellinen hakemus on määrä toteuttaa varausten umpeutuessa, vuonna 2025. Poikkeusolojen pelastustoimintaa varten on varattu henkilöstöä miehittämään pelastuslaitoksen johtokeskus sekä suojelulohkoissa toimivat

pelastusmuodostelmat. Varatun henkilöstön vaihtuvuudella voi olla vaikutuksia poikkeusolojen aikaiseen kriittisistä toiminnoista suoriutumiseen.

Sodan varalle ei ole tehty rakennusvarauksia, koska tiloja enää varata. Tilankäytöstä ei ole erikseen sovittu aluetoimiston tai muiden alueella toimivien puolustusvoimien tahojen kanssa. Tässä tämä tulee huomioida mm. väestönsiirtoja suunniteltaessa.

Sodan varalle on tehty ajoneuvo- ja kalustovarauksia (ATV). Varauksissa huomioidaan jatkossa myös sivutoimisten palokuntien itse omistamat ajoneuvot. Työkoneiden varauksen osalta alueellista koordinaatiota selvitetään päällekkäisten käyttötarpeiden minimoimiseksi.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Hyvinvointialueen pelastustoimen tulee varautua toimimaan myös valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa. Väestönsuojelutehtävien tarve voi nousta esim. Suomeen kohdistuvan aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen ja sen välittömän jälkitilan vuoksi, Suomeen kohdistuvan huomattavan aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhasta, erityisen vakavasta suuronnettomuudesta ja sen välittömästä jälkitilasta, vaikutuksiltaan erityisen vakavasta suuronnettomuutta vastaavasta hyvin laajalle levinneestä vaarallisesta tartuntataudista tai muusta tapahtumasta jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti ja laajamittaisesti estyvät tai lamaantuvat tai joka muulla näihin vakavuudeltaan rinnastuvalla tavalla erityisen vakavasti ja olennaisesti vaarantaa yhteiskunnan toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen toimintaympäristössä tunnistettuja keskeisiä alueellisissa riskiarviossa (2022) esiin nousseita väestönsuojelutarpeita muodostavia skenaarioita ovat mm.

- Sotilaallisen voiman käyttö
- Laaja vesihuollon häiriö
- Vakava kemikaali- tai räjähdysonnettomuus
- Laajamittaiset evakuoinnit
- Talvimyrsky, johon liittyy pitkä pakkasjakso
- Laaja maasto- tai metsäpalo
- Pato-onnettomuus
- Öljy- tai kemikaalivahinko merialueella
- Meri-, vesistö- tai hulevesitulva
- Myrskyt ja rajuilmat
- Tarttuvat taudit (pandemiat)

Tavoitteena on täsmentää henkilö-, ajoneuvo- sekä työkoneiden varausten toimintamallia. Kehittämistyötä toteutetaan yhdessä Puolustusvoimien kanssa ja heidän ohjeistuksiaan noudattaen.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos vastaa väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstönsä varaamisesta yhteistyössä aluetoimiston kanssa sovittuina määräaikoina, mutta kuitenkin enintään 3 vuoden välein.
- Hyvinvointialueen pelastustoimi arvioi toimintaympäristössään tapahtuvia muutoksia ja päivittää jatkuvan parantamisen periaatteen ja riskienhallinta menetelmän avulla mukaan toimintaympäristöanalyysiä
- Henkilöstöä varataan poikkeusolojen pelastustoimintaan sekä väestönsuojelutehtäviin vähintään poikkeusolojen vaatiman täysvalmiuden toiminnan edellyttämän määrän.
- Pelastuslaitos tarkastaa ja tarvittaessa ylläpitää vuosittain oman organisaationsa poikkeusolojen varalle tehdyt henkilövaraukset.
- Hyvinvointialue ja pelastuslaitos yhteensovittaa käytössä olevien ja tarvittavien ajoneuvojen ja työkoneiden varaamisesta sovittuina määräaikoina, mutta kuitenkin enintään 3 vuoden välein. Pelastuslaitos varaa itse oman materiaalinsa.
- Pelastuslaitos arvioi toimintaympäristössään tapahtuvia muutoksia, jotka voivat vaikuttaa väestönsuojelutehtäviin tai niihin liittyvään resursointiin.

Palvelutason kehittämistarve

Henkilöstön vaihtuvuus voi aiheuttaa varattujen henkilöiden määrän vähenemistä. Varattujen henkilöiden listaa tulee seurata aktiivisesti organisaatiossa työskenteleviin verraten ja henkilöstöä tulee varata hieman yli määrällisen tarpeen.

4.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaki (379/2011) 64 § mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimintansa hoitamiseen poikkeusoloissa riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä poikkeusolojen tehtäviin.

Pelastuslain 67 §:n mukaan sisäministeriö ja aluehallintovirasto voivat hyvinvointialueen pelastusviranomaisen esityksestä määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa.

Väestönsuojelutehtäviin tarvittavien johto- ja erityishenkilöiden suunnitelmallista kouluttamisen prosessia ei ole aloitettu. Koulutustarpeeseen vaikuttavat hyvinvointialueen aiheuttamat vastuu- ja henkilöstömuutokset sekä tulevilla palvelutasopäätöskaudella päivitettävä poikkeusolojen organisaatiosuunnitelma.

Tällä hetkellä palvelun tuottamiseksi ei ole kohdennettu voimavaroja.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Tavoitteena on, että väestönsuojelun koulutusohjelman suunnitelmallinen hyödyntäminen mahdollistaa toimintakykyisen poikkeusolojen aikaisen väestönsuojeluorganisaation muodostaminen. Poikkeusolojen skenaarioiden lisäksi väestönsuojeluun ja sen johto- ja erityishenkilöstön määrän ja koulutuksen tarpeeseen vaikuttavat Keski-Pohjanmaan alueella esiintyvät suuronnettomuusuhat. Poikkeusolojen skenaariot määritellään tarkemmin keväällä 2024 valmistuvassa poikkeusolojen riskianalyyseissä.

Tavoitteena on kehittää väestönsuojelumuodostelmien koulutusta ja luoda pohja väestönsuojeluun varautumisen peruskoulutuksen kehittämiseksi. Jotta riittävään koulutusten kattavuuteen ja näiden seurantaan kyetään toteuttamaan, tavoitteena on kehittää väestönsuojelurekisterin yhteyteen koulutusrekisteri.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Väestönsuojelun organisaatioiden johto- ja erityishenkilöstö koulutetaan Pelastusopiston kursseilla ja koulutusta täydennetään pelastuslaitoksen, hyvinvointialueen tai yhteistoiminta/yhteistyö-alueen resursseilla
- Koulutettua väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä on riittävästi normaali- ja poikkeusoloissa.
- Pelastuslaitos toteuttaa pelastuslain 64 § ja 67 §:n perusteella määritellyn pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevan väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutussuunnitelman.
- Pelastuslaitos toteuttaa ja ylläpitää väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutusrekisteriä.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslain 64 §, 65 § ja 67 §:n asettaman veloitteen toteuttaminen vaatii väestönsuojeluun koulutusohjelman kehittämisen lisäksi myös osaamistarpeiden kartoituksen. Kartoituksen perustana toimii poikkeusolojen organisaation kuvattujen tehtävien toimialakohtaiset erityisvaatimukset.

Vuositason suunnitelma palvelutason kehittämiseksi:

- Vuonna 2024: koulutustarpeiden analyysi (poikkeusolojen riskianalyyseihin ja tarvittaessa osaamiskuiluanalyyseihin perustuen), koulutussuunnitelman laatiminen (pelastusopiston

tms. 3. osapuolen kursseihin tukeutuen), mahdollisuuksien mukaan koulutuksiin osallistuminen

- Vuonna 2025: Koulutuksen järjestäminen, koulutuksiin osallistuminen
- Vuonna 2026: Koulutuksen arviointi, osaamisen päivittäminen, suorituskyvyn seuranta

Henkilöstön vaihtuvuus voi vaikuttaa väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön saatavuuteen. Kyseistä suorituskykyä seurataan vuosittain.

4.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitos on järjestänyt johtamistilat ja muut edellytykset pelastuslain 77 §:n mukaisesti siten, että pelastustoiminnan ja väestönsuojelun johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa. Kiristyneen maailmantilanteen vaikutuksesta johtamistilojen suojaustasoon liittyviä vaatimuksia, mm. tieto- ja tilaturvallisuuteen liittyen on kiristetty.

Sijainniltaan laajalle alueelle hajautetun poikkeusolojen johtamistoiminnan suunnittelu ja toteutus on käynnistynyt. Pelastuslaitos on varautunut poikkeusolojen johtamistoimintojen varmistamiseen mm. varustehankinnoilla, erilaisilla varavoimajärjestelmillä, varaviestiyhteyksillä sekä omavaraisella polttoainehuollolla. Myös muista pelastustoiminnan ja pelastustoiminnan johtamisen välttämättömistä edellytyksistä on huolehdittu tarkoituksenmukaisilla varajärjestelmillä sekä koulutuksilla.

Pelastuslaitos hyödyntää normaaliolojen ja poikkeusolojen johtamistoiminnassaan korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimukset täyttävää turvallisuusverkkoa (TUVE). Tämän lisäksi pelastuslaitos ylläpitää varaviestijärjestelmää ja varatietoliikenneyhteyksiä sekä kenttäjohtamisen ja hälyttämisen varajärjestelmiä häiriötilanteita varten.

Pelastuslaitos on tehnyt henkilöstövarauksia puolustusvoimilta (VAP), jotta pelastuspalveluita pystytään tuottamaan myös poikkeusoloissa. Poikkeusolojen johtamisedellytykset huomioidaan myös pelastuslaitoksen keskeisissä rakennus- ja kalustohankkeissa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen on välttämätöntä, jotta pelastuslaitos pystyy tuottamaan pelastuspalveluita myös poikkeusoloissa. Tavoitteena on, että pelastuslaitoksella on nykyaikaiset, häiriönkestävät poikkeusolojen johtotilat, joissa on riittävä suoja- ja turvallisuustaso, jotta johtamistoimintojen jatkuvuuden edellytykset täyttyvät.

Tavoitteena on, että pelastuslaitoksella on käytössään luotettava ja toiminta-alueen kattava viesti- ja johtamisjärjestelmä sekä näiden varajärjestelmät, jotta viesti- ja tietoliikenteen jatkuvuuden edellytykset täyttyvät.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitoksella on, ja se ylläpitää pelastustoimen johtamisen edellyttämiä suojatiloja, väestön varoittamiseen tarkoitettuja järjestelmiä, viesti- ja johtamisjärjestelmiä sekä poikkeusolojen johtamisedellytyksiä sekä niiden varajärjestelmiä pelastuslain 77 § mukaisesti.
- Pelastuslaitos sitoutuu turvallisuusverkon (TUVE) käyttöön ja sen käytön edistämiseen erityisesti johtamistoiminnoissaan.
- Poikkeusolot huomioidaan pelastuslaitoksen materiaalihankinnoissa ja materiaalisessa varautumisessa

Palvelutason kehittämistarve

Kansainvälisesti muuttuneen turvallisuustilanteen vuoksi, myös kansallisessa ja alueellisessa riskiarviossa todettuna, viestiliikenteeseen kohdistuvat vaikutusyritykset ovat pelastuslaitoksen toiminnan jatkuvuuden kannalta uhka. Tulevan palvelutasopäätöskauden kehittämistarpeena on varaviesti- ja hälytysjärjestelmien hankkiminen, käytön kouluttaminen ja osaamisen ylläpito.

Varautumis- ja valmiussuunnittelussa on huomioitava poikkeusolojen johtamisedellytysten toteutuminen laaja-alaisesti tarkasteltuna. Materiaalisessa varautumisessa tulee määrittää vastaamaan suorituskyvyltä vaadittavia resursseja, koska materiaalien saatavuus ei vastaa suorituskyvyn tarpeiden materiaalisia tarpeita.

4.5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Hyvinvointialueesta annetun lain 14 §:n mukaan hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Neuvottelussa voidaan sopia ainakin yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta.

Aluevaltuusto päättää kuntien kanssa tehtävän yhteistyön yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta. Yhteistyö voisi koskea esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukemista.

Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen sekä muun julkisyhteisön vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön

tehtäviin. Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta.

Poikkeusoloissa ja väestönsuojelutehtävissä tehokkaasti toimiminen vaatii eri organisaatioiden välistä saumatonta yhteistyötä ja toimintojen yhteensovittamista. Tämä toimintakyky luodaan normaaliaikana muodostettujen toimintatapojen, kulttuurin, verkostoitumisen sekä harjoitusten avulla.

Keski-Pohjanmaalla toimii alueellinen valmiusfoorumi Keski-Pohjanmaan Alueturva, jonka jäsenistö koostuu muun muassa alueella toimivista viranomaistahoista, kuntien johtavista viranhaltijoista sekä kriittisestä elinkeinoelämästä ja järjestöjen edustajista. Alueturvan avulla muodostetaan yhteistä turvallisuustilannekuvaa ja yhteistä käsitystä valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävistä riskeistä sekä yhteensovitetaan toimintaa mm. vaihtamalla tietoja, tiivistämällä yhteistyötä ja järjestämällä harjoituksia. Pelastuslaitos toimii Alueturva-foorumin puheenjohtajana.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Tavoitteena on, että Keski-Pohjanmaan kuntien ja pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmat ovat keskenään yhteensopivia ja ajantasaisia sekä valmiussuunnitelmien mukaista toimintaa on harjoiteltu riittävän usein. Lisäksi tavoitteena on, että kunnat voivat kuntayhteistyöstä kuntaneuvotteluissa sovitun mukaisesti hyödyntää pelastuslaitosten asiantuntemusta valmiussuunnittelun kehittämisessä sekä saavat häiriötilanteissa tilannetietoja ja tukea toimintaansa. Hyvinvointialueen ja kuntien välillä on syksyllä 2023 aloitettu yhteistyösopimuksen perusteiden tunnistaminen.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta.

Palvelutason kehittämistarve

Kehittämistarpeena on yhteistyön tiivistäminen alueella tunnistettujen riskien hallitsemiseksi ja niihin varautumiseksi. Palvelutasokaudella Keski-Pohjanmaan Alueturvaa hyödynnetään varautumistyön keskittämiseksi alueella tunnistettuihin riskeihin esimerkiksi harjoitusten tai yhteisen suunnittelun kautta. Pelastuslaitos tukee kuntien valmiussuunnittelua ja toteuttaa yhteistyötä hyvinvointialueen kuntaneuvottelujen sopimuksen mukaisesti.

5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Kehittämissuunnitelma jakaantuu kahteen eri osioon. Se sisältää päämäärät eli tarpeet ja tavoitteet sekä niiden toimeenpanoa varten tähtäävät toimenpiteet. Kehittämissuunnitelma vastaa vuoropuhelun avulla toimintaympäristön riskeistä muodostuvaa palvelutarvetta vastaavaksi suorituskykyvaatimukseksi, jossa pelastustoimen toimintamallien ja -tapojen avulla kehitetään pelastustoimen suorituskyvyn palveluiden laatua, saatavuutta, vaikutusta sekä resurssitehokkuutta.

Kehittäminen on osa hyvinvointialueen pelastustoimen arkista työtä. Kehittämistä tehdään muiden toimialueiden ja yhteistyöalueen kanssa, sekä erilaisissa valtakunnallisissa verkostoissa. Kehittämissuunnitelma sisältää oman palvelutuotannon kehittämisen painopisteet, joilla palvelutaso saadaan säilytettyä ja rakennettua vastaamaan riskianalyyseissa tunnistettujen uhkien vaatimia suorituskykytarpeita."

Kehittämissuunnitelmassa on pyritty tunnistamaan ne asiakokonaisuudet, joilla on merkittävää kustannusvaikuttavuutta, eikä nykyinen laskennallinen rahoituskriteerien mukainen rahoitusmalli riitä kattamaan näitä kustannuksia yhdenvertaisen riksiperusteisen palvelutarpeen tuottamiseksi. Kehittämissuunnitelman sisältö vaatii taloudellista panostusta lisää n 850 t€, jota ei ole saatavissa normaalissa raami budjetissa.

Kehittämissuunnitelmassa tunnistetaan nykytilan ja ennakoinnin avulla toimintaympäristön kehityskulkuja, joiden mukaan hyvinvointialueen pelastustoimeen palvelutarpeeseen sekä -saatavuuteen tulee mahdollisia muutoksia toimintaympäristön muuttuessa. Osa kehittämistoimista ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä tehdään pidemmällä aikavälillä kuin päätettävä palvelutasopäätös on voimassa taloudellisin reunaehdoin. Osa kehittämistoimenpiteistä varmistuu lopullisesti vasta tulevan palvelutasopäätöskauden aikana ja voivat jakaantua pidemmälle ajanjaksolla. Näitä voi olla esimerkiksi lainsäädännön, asetusten ja määräysten kautta tulevat toimenpiteet ja asioiden toimeenpanoon liittyvät kokonaisuudet. Kehittämissuunnitelman osa-alueet tukevat palvelutasopäätöksen painopisteiden ja strategisten päämäärien toteuttamista (kappale 1.1).

Kehittämissuunnitelman avulla vastataan pelastustoimen kansallisten sekä hyvinvointialue strategisten tavoitteiden saavuttamisesta. Toimenpiteiden, avulla kehitetään hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden saatavuutta ja laatua. Strategisten tavoitteiden tueksi laaditaan vuoden 2024 aikana erillinen palvelustrategia + tiekartta, joiden tavoitteen on ohjata päämäärätietoisesti organisaation keskeisiä kehittämistoimintoja, joiden avulla tulevaisuuden palvelutaso saavutetaan ja ylläpidetään. Strategia kuvaa lisäksi hyvinvointialueen pelastustoimen tavan toimia.

Pelastustoimen toimialan organisaation sisäisen ja ulkoisen suorituskyvyn kehittämisessä ja käytössä hyödynnetään digitalisaation, robotiikan, ja tekoälyn mahdollisuuksia. Edellä mainituissa palveluissa tukeudutaan osin kansallisiin ratkaisuihin, jotka täyttävät lainsäädännön vaatimukset sekä ovat tietoturvaltaan ja kyberturvallisuuden osalta viranomaistoiminnan vaatimukset täyttäviä sekä jo toiminnassa olevia parhaita ratkaisuja. Ratkaisuissa hyödynnetään osin hyvinvointialueen

integraatiomahdollisuuksia. Merkittävänä osa toiminnasta syntyvää tietoa hyödynnetään omavalvonnassa ja sen raportointi mahdollisuuksia kehittäen, joka mahdollistaa palvelutarpeen muutostrendien tunnistamisen.

Pelastustoimen kiinteitä kustannuksia ovat nostaneet ja tulevana vuosina nostavat henkilöstön palkkaratkaisut, turvallisuusviranomaisten suojattuun, lakisääteiseen TUVE-verkkoon liitettävien johtamis- ja viestintäjärjestelmien käyttöönotto ja ylläpito, välttämättömien hyödykkeiden (sähkö, lämpö ja vesi) sekä ikääntyvän materiaalin ja ajoneuvokaluston ennakkoimattomat huolto- ja korjauskulut. Lisäksi materiaallisen varautumisen kehittäminen (merellinen öljyntorjunta, CBRNE, pelastustoimintaan tarvittavat resurssointi, väestönsuojelu) vastaamaan turvallisuusympäristön vaatimuksia vaatii hetkellistä lisäresurssointia.

Kuva 7: Keskeisimmät kehittämisen toimenpiteet

Tavoitteiden saavuttamiseksi ja kehittämiseksi tarvitaan lisäresursseja ainakin seuraavan palvelutasopäätöskauden ajaksi lakisääteisen suorituskyvyn minimitason saavuttamiseksi kehityssuunnitelman osa-alueittain.

- Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky

Päämäärä ja tavoite

Kehittämissuunnitelmassa asetetaan tavoitteeksi pelastustoiminnan suorituskyvyn systemaattinen suunnittelu ja määrittäminen laadukkaiden ja toimintaympäristön vaatimien tarveperusteisten palveluiden tuottamiseksi seuraavalle palvelutasopäätöskaudelle. Suunnittelutyö mahdollistaa ja antaa palvelutuotannolle perusteet, minkälaisia ja miten palvelut tulee tuottaa. Tavoite vaatii laajamittaista suunnittelu osaamista ja suorituskykyvaatimusten määrittämistä ja yhteensovittamista. Suunnittelussa tulee huomioida pelastustoiminnan suunnitelmien (1363/2018) vaatimukset yhteensovitettuna toimintaympäristön suorituskykyvaatimusten mukaan. Suorituskykyvaatimukset muuttavat toimintamalleja (SM 2022 1) päivittäisistä erilaisista palvelutarpeiden vaatimuksista aina poikkeusoloihin asti. Vaadittavien suorituskykyjen tunnistamisen jälkeen laaditaan ja päivitetään pelastustoimen suunnitelmien sisältö (1368/2018), jotka ovat yhteensovitettavissa sidosryhmien kanssa. Suunnitelmissa huomioidaan pelastustoimen yhteistyöalueen yhteistoimintavaatimukset sekä muiden hyvinvointialueiden toimintojen yhteensovittaminen ja palvelutuotanto.

Päämääränä on määrittää toimintaympäristön riskejä vastaavat suorituskykyvaatimukset ja palveluntarve, joista saadaan tieto palveluiden järjestämisen tietopohja (SM 2022 1). Tietopohja muodostaa tarveperusteen, jonka mukaan määritellään tarvittavat palvelutuotannon suorituskyky. Pelastustoimen suorituskyvyn suunnitteluperusteiden ja niiden implementoinneissa sekä niissä tarvittavat organisaation ja hyvinvointialueen sisäisen sekä ulkoinen viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö yhteensovittamisen tarvepeet. Suorituskykyvaatimusten ja suorituskykyjen jälkeen on mahdollista määrittää tietoperusteisesti tarvittavat resurssit. Osa suorituskyky suunnittelusta voi mahdollisesti toteutua € määräisenä ostopalveluna pelastustoimen yhteistyöalueen sisällä (esim. HNS). Tavoitteena on saada ulkoiset pelastussuunnitelmat päivitettyä niiltä osin, joissa vaaditaan pelastustoimen ulkoisten pelastussuunnitelmien tavoitteet (1286/2019 2 §) sisäisillä tehtävä järjestelyillä.

Perusteet

Pelastustoiminnan ja siviilivalmiuden suunnitteluun ei ole ollut riittävää työpanosta käytettävissä (AVI 2021, AVI 2023). Resurssivaje on näkynyt pelastustoiminnan suunnitelmien ja suorituskykyvaatimusten ja suorituskyvyn ja yhteisten toimintamallien laatimisen suunnittelussa ja käyttöönotossa. Suorituskyky käsittää henkilöstölle, materiaalille, toimintatavoille sekä tietolähteille ja -järjestelmille asetettavat vaatimukset, joiden avulla organisaatio pääsee tavoitteensa eli suorituskykyvaatimukseen. Kyseessä on pitkälle aikavälillä tapahtuva ja iteraatioon sekä omavalvonta vaatimuksen asettamisesta ja valmiuden tarpeen rakentamisesta. Toimintamalliin kuuluu myös kyky käyttää ja arvioida suorituskykyä ja sen vaikuttavuutta. Suunnitteluvaje näkyy myös pelastustoimen vastuulla olevan merialueen öljyntorjunnassa (AVI 2023) sekä yhteistyöalueen uusien tarpeiden yhteensovittamisessa.

Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky tunnistamisen jälkeen vaatii suorituskykyä vastaavaan materiaallisen varautumisen ja kalustollisen sekä osaamisen strategian, jonka avulla varmistetaan keskeisten pelastustoimen palveluiden jatkuvuudenhallinta.

Tavoite

Normaaliajan häiriö- ja suuronnettomuuksiin ja vaativiin johtamistilanteisiin liittyvän suorituskyvyn parantaminen, palveluiden laadun yhdenvertainen saatavuus, tarvittavien resurssien mitoitus normaaliajan valmiudesta aina poikkeusolojen saakka. Yhteensovittaa tarve alueellisen ja yhteistyöalueen toimintamallien kanssa sekä tuke hyvinvointialueen vastuulla olevaa varautumistarpeita. Tavoitteena selvittää ne vaadittavat suorituskyvyt, jotka tulee olla ja tunnistaa niiden kehittämiseksi realistinen aikataulu.

Resurssi

1 uusi HTV suunnittelu ja ylläpitotyöhön + sisäisillä tehtävien järjestelyillä siirto 0,5 htv kohdennettua työaika pelastustoiminnan palvelualueelta suunnitteluvaiheen käynnistymiseen 2024 -2025. Lisäresurssin voidaan myös muuttaa olemassa olevia tehtäväjärjestelyjä muuttamalla, mikäli rahoitus raami ei mahdollista henkilöiden lisäämistä. Lisäksi 60 t€ kohdentaminen lisää sivutoimisten vuosittaisen osaamisen harjoitteluun nykyresussimäärällä alkaa uutta sivutoimista kohden lisärahoituksen tarve on n 10 t€ vuodessa.

- **Onnettomuuksien ennaltaehkäisytyö**

Päämäärä ja tavoite

Onnettomuuksien ehkäisy koostuu palvelutasopäätöksen liitteenä olevasta valvonta- ja turvallisuusviestinnän suunnitelmasta sekä näistä tehtävistä johtopäätöksistä ja vastuujaoista koko pelastuslaitoksen palvelutuotannossa. Onnettomuuksien ennaltaehkäisytyön tavoitteena on vähentää pelastustoimen palvelukysyntää sekä vähentää palvelutarvetta erialaisissa pelastustoimen tehtävissä. Tavoitteena on myös lisätä henkilöiden ja organisaatioiden omatoimisen varautumisen tasoa ja kykyä selvittää erilaisista arjen häiriötilanteista. Turvallisuusviestintää toteutetaan usealla eri tavalla

Riskiperusteisen onnettomuuksien ennaltaehkäisyn koulutuksen ja neuvonnan tavoitteena kehittää yhteistyössä pelastustoimintapalvelualueen kanssa, hyödyntäen palontutkinnassa (37972011 41 §) saatuja havaintoja. Tavoitteena on omavalvonnan keinoin arvioida myös pelastustoiminnan kulku, joiden havaintoja voidaan hyödyntää turvallisuusviestinnän toteuttamisessa.

Perusteet

Hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden saavuttamiseksi aloitetaan määrätietoinen työ tulipalojen määrän vähentämiseksi sekä omatoimisen varautumisen osaamisen vahvistamiseksi. Asiakasosallisuuskyselyssä asukkaat kokivat omatoimisen varautumisen osaamistarpeet merkittäväksi. Omatoimisenvarautumisen ja turvallisuusviestinnän sisällöllinen kouluttaminen ja suunnittelu vaativat lisäresurssointia.

Kemikaaliturvallisuuden valvonta, erilaisten lausuntojen ja päätösten antaminen on lisääntynyt ja tulee edelleen lisääntymään palvelutasopäätöskauden aikana, teollisten toimintojen lisääntyessä ja laajentuessa. Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn tietojärjestelmän käyttöönotto sekä sen vaatiman suunnittelutyön ja uuden osaamisen kehittäminen tulee lisäämään merkittävästi työtä.

Tavoite

Pelastustoimen tavoitteena on lisätä ja tiivistää yhteistyötä muiden hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. Osana kotiin vietävien palveluiden asiakkaiden terveydentilan arviointia tehdään myös kodin turvallisuuden arviointi, jota seurataan systemaattisesti. Näiden avulla pyritään tunnistamaan turvallisuuden muutoksia asumisympäristössä. Pelastustoimen tavoitteena on kouluttaa sotehenkilöstöä pelastuslain 42 §:n mukaisten vaarailmoitusten tekemiseen sekä yhteisen tietojärjestelmän avulla seurata tavoitteiden toteutumista.

Hyvinvointialueen pelastustoimi lisää omatoimisen varautumisen ja valmiuden yhdenmukaista koulutustarjontaa asukkaiden saataville, hyödyntämällä digitaalisten palveluiden ratkaisuja. Palvelutasopäätöskauden aikana on tavoitteena laatia turvallisuusviestinnän koulutustarjonta alueen asukkailla. Palontutkinnassa olevien havaintojen ja pelastustoiminnan kulun arvioimisen hyödyntäminen turvallisuusviestinnän sisältöjen sekä pelastustoimen suorituskyvyn palveluiden sisällön kehittämiseen.

Resurssi

1 htv pysyvä lisäresurssitarve, muut tarvittavat toiminnot kohdennetaan sisäisillä toiminnoilla. Lisäresurssi toteutetaan, mikäli taloudellinen viitekehys on riittävä.

- Ympäristövahinkojen torjunnan ja CBRNE-suorituskyky

Päämäärä ja tavoite

Päämääränä määritetty ympäristövahinkojen ja CBRNE-toimintaympäristön riskejä vastaavat suorituskykyvaatimukset, joista saadaan tietoa palveluiden järjestäjän tietopohjaan (SM 2022 1), jonka mukaan määritellään tarvittavat palvelutuotannon suorituskyvyt. Pelastustoimen suorituskyvyn suunnitteluperusteiden ja niiden implementoinneissa sekä niissä tarvittavat organisaation ja hyvinvointialueen sisäisen sekä ulkoinen viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö yhteensovittamisen tarvepeet. Suorituskykyvaatimusten ja suorituskykyjen jälkeen on mahdollista määrittää tietoperusteisesti tarvittavat resurssit. Osa suorituskyky suunnittelusta voi mahdollisesti toteutua € määräisenä ostopalveluna pelastustoimen yhteistyöalueen tai verkostojen sisällä CBRNE-hankkeiden osalta. CBRNE-osa-alue tukee poikkeusolojen vaatimuksien toteutumista.

Perusteet

Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset sekä kiristynyt turvallisuustilanne vaativat uudenlaista suorituskyvyn tunnistamista ja määrittämistä ympäristövahinkojen ja CBRNE-riskien osalta. Hyvinvointialueen pelastustoimen ympäristövahingon torjunnan vaatimustaso määräytyy riskien perusteella, jota Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos ei saavuttanut vuoden 2022 arvioinneissa. Varsinkin merellisen ympäristövahinkojen torjuntavastuun muutoksen myötä 2019 (379/2011 22c §; 32 §) on noussut esille yhteensovittaa useamman eri toimijan kesken öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunta ja suunnitelmavastuu (AVI 2023), puutteet tulee olla korjattu vuoden 2025 loppuun mennessä. Aluehallintovirasto tulee käymään valvontakäynneillä pelastuslaitosten kanssa keskustelua sekä edellyttämään toimenpiteitä ympäristövahinkojen torjunnan kokonaisuuden kehittämiseksi sekä

niiden asioiden osalta, jotka eivät ole aluehallintoviraston arvion mukaan vaatimusten mukaisella tasolla. AVI:n asiantuntija-arvio 2023 on vastaava puute merkitty huomattavaksi ja taso A sekä B tulee saavuttaa.

CBRNE-riskien olemassaolo skenaarioiden vaatimat valmiudet ja olemassa olevien valmiuksien puute on tunnistettu koko EU:n alueella, johon kansallisesti (CBRNE-strategia 2017) ja kansainvälisesti luodaan monikansallisesti erialisia valmiuksia. Suorituskyvyn osalta kehitetään riskitietoista valvontaa (onnettomuuksien ennaltaehkäisy), parannetaan yhteistyövalmiuksia toiminnanharjoittajien sekä tunnistetaan ja hallitaan CBRNE-tilanteiden vaatimat suorituskyvyt ja osaamiset. Tilanteet ovat moniviranomaistilanteita, joissa toimijoiden yhteinen näkemys ja ymmärrys mahdollistavat tehokkaan avun saannin. Osa-alue tukee myös muuta hyvinvointialueen vastuulle kuuluvien palveluiden varautumistarpeen määrittelyä ja koordinaatio eri toimijoiden välillä.

Ulkoisten pelastussuunnitelmien (1286/2019) harjoittelua ja pelastustoimelle kuuluvien tehtävien sisältöä ohjaa asetuksella annettu tehtävät ja ennakoiva suunnittelu. Suunnittelutyö sekä laadittavat pelastussuunnitelmat ovat jatkuvan parantamisen sekä riskienhallinnan prosessin näkökulmasta jatkuvaa työtä. Työn sisältöön ja päivitystä varten tulee olemassa olevaan resurssointiin ja toimenpiteiden suunnitteluun tarvitaan lisäresurssointia.

Tavoite

Kehittämissuunnitelmassa asetetaan tavoitteeksi ympäristövahinkojen ja CBRNE-onnettomuuksien suorituskyvyn systemaattinen suunnittelu ja rakentaminen laadukkaiden ja toimintaympäristön vaatimien tarveperusteisten palveluiden tuottamiseksi, joiden avulla AVI 2023 vaatimukset savutetaan. Lisäksi työhön liittyy näiden osa-alueiden keskeisten suorituskykyjen vaatimat materiaalihankintojen toteuttaminen ja sen suunnittelu. Suunnittelutyö mahdollistaa ja antaa jatkossa palvelutuotannolle perusteet, minkälaista suorituskykyä tulee tuottaa. Ympäristövahinkojen osalta suunnittelukaudella on saavutettava taso A 100 %, sekä B tason osalta vähintään 60 % arviointi ja C-tason osalta 15 %. Tämän lisäksi laaditaan suunnitelma, miten saadaan tavoitettua B -tason valmius.

Tavoite vaatii laajamittaista suunnittelu osaamista ja suorituskyky vaatimusten yhteensovittamista ja toteuttamista, joissa huomioidaan yhteistyöalueen (379/2011 pelastustoimen suunnitelmien vaatimukset (1363/2018) toimintaympäristön vaatimat suorituskykyvaatimusten mukaisten toimintamallien muutokset (SM 2022 1) sekä yhteistyö Rajavartiolaitoksen sekä sataman pitäjän (kauppamerenkulku)kanssa. Vaadittavien suorituskykyjen tunnistamisen jälkeen laaditaan ja päivitetään pelastustoimen suunnitelmien sisältö (1368/2018), sekä toimintamallit ja osaaminen todennetaan. CBRNE-onnettomuuksien osalta tehdään koordinoitu pelastustoiminnan suorituskykyvaatimusten, onnettomuuksien ennaltaehkäisytyön sekä ulkoisten pelastussuunnitelmien pohjalta laadittavien toimintaohjekorttien laadintaan. Työ luo pohjat valmiustarkastuksessa vaadittavien osa-alueiden arvioimiseksi.

Tavoite ulkoisten pelastussuunnitelmien harjoitteluun systemaattinen ja järjestelmällinen toimintatapa, joka tukee suorituskykyvaatimusten ja suorituskyvyn kehittämisen ja arvioimisen toteuttamista sekä

näihin liittyviä valmiustarkastusten sisällön yhteensovittamista, joilla tuetaan pelastustoimen suorituskykyä.

Resurssi

1 htv 2 vuoden määräajaksi suorituskykyvaatimusten suunnittelun perusteiden tekemiseen ja tukemiseen sekä toteuttamiseen, jotka kohdistuvat ympäristövahinkojen torjunnan suorituskyvyn toteuttamiseen ja toteutukseen sekä valmiuden yhteensovittamiseen. Lisäresurssi käytetään miäli taloudellinen raami mahdollistaa sekä 0,5 htv tekemään ja valmistelemaan ulkoisen pelastussuunnitelmien päivitystä sekä näiden harjoitusten vaatimien suunnittelun toteuttamiseen.

- **Varautumis- ja valmiussuunnittelu**

Päämäärä ja tavoite

Kansallisen ja alueellisen riskiarvion sekä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen varautumisen paikallistason suunnittelutyö toimintojen (palveluiden mitoittamiseksi). Alueen ja kansallinen turvallisuusympäristö on muuttunut ja vaatii uudenlaisten uhkien, muutoksien ja vaatimusten mukaan tehokkaampaa varautumissuunnittelua. Varautumisen suunnittelu tukee ja yhteensovittaa ennakkoinnin avulla hyvinvointialueen ja pelastustoimen paikallisen tason normaaliolojen häiriötilanteiden, suuronnettomuus- sekä poikkeusolojen tarvitsemia valmiuksia.

Päämääränä on saada vastaamaan valmius ja varautumissuunnittelu sekä siihen tarvittava osaamisen tunnistaminen (koulutus ja harjoittelu) sekä toimintamallit suunniteltua ja toteuttamisvastuut määriteltyä. Varautumis- ja valmiussuunnitteluun kuuluu toimintaympäristön niin paikallisen kuin alueellisen riskiarviotyö. Päämääränä on yhteensovittaa eri sidosryhmien välillä riskit ja tarpeet verkostomaisessa työskentelyssä.

Varautumis- ja valmiussuunnittelun taustalla on jatkuvan parantamisen prosessi riskianalyyysissä, jolla vastataan sekä tunnistetaan toimintaympäristöltä vaadittavaa palvelutarpeen ennakkointia ja palvelutarpeen tunnistamista.

Perusteet

Varautuminen tarkoittaa toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen (vaatimusperusteet) ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus (osaaminen) ja valmiusharjoitukset. Varautuminen perustuu valmiuslain (1552/2011), pelastuslain (379/2011) ja muun erityislainsäädännön varautumisvelvollisuuteen. Varautumissuunnittelun perusteena on jatkuvasti päivityvä toimintaympäristön riskinarviointi prosessi. Varautuminen tukee siviilivalmiuden kehittämistä (SM 2022, 379/2011 23 § a). Varautumisen päämääränä on huolehtia onnettomuuksien ja häiriötilanteiden ehkäisystä, valmistautumisesta toimintaan niiden uhatessa tai sattuesssa ja suunnitella toipuminen.

Varautumisessa pyritään reagoinnin sijasta ennakointiin. Ennakoinnin suunnittelu edellyttää hiljaisten signaalien havaitsemista sekä ennakointimenetelmien ja tutkimustiedon, sekä tieto- ja paikkatietoanalyysien hyödyntämistä. Toimintaympäristön muutostrendien seuranta ja skenaario perusteinen harjoittelu lisää organisaation valmiuksia. Toinen keskeinen osa varautumisen systemaattista kehittämistä ovat palautteet toiminnasta ja havainnoista, auditointien ja valmiustarkastusten, onnettomuus- tai häiriötilanne tutkinnan ja muiden asiantuntija-arviointien hyödyntäminen ja arviointi, jotka ovat osa varautumisprosessia. Yhteistyö sotilaallisen voimankäytön vaikutusten riskienarvioinneissa. Toiminnolla mahdollistetaan pelastustoimen vastuulla olevien vaativien johtamistilanteisiin liittyvän suorituskykyvaatimuksen määrittäminen, jonka mukaan määritellään tarvittavat suorituskyvyt.

AVI 2023 pelastustoimen palveluiden asiantuntija arvioissa hyvinvointialueen pelastustoimen vastuulla olevien erilaisten väestönsuojelun tehtävien ja suorituskyky vaatimusten määrittäminen.

Tavoite

Suuronnettomuuksien, normaaliolojen häiriötilanteiden- ja poikkeusolojen varautumisen perusteeksi määritettävät suorituskykyvaatimukset. Suorituskykyvaatimusten perusteella päivitetään ja ylläpidetään osin hyvinvointialueen yhteistä valmiussuunnitelmaa sekä pelastustoimen suunnitelmien sisällöllisiä vaatimuksia. Varautumistyö tukee hyvinvointialueelta vaadittavien väestönsuojelulta ja väestön suojaamiselta vaadittavien suunnitelmien sisällöllistä päivittämistä ja suorituskykyvaatimuksia. Selvitetään kuntien tarpeet ja liittymät väestönsuojelun suunnitelmien yhteensovittamisesta.

Jatkuva analyysityö toimintaympäristön riskianalyysistä (alueellinen riskiarvio) sekä omavalvonnan varautumisen kriteerien määrittäminen ja valmiustarkastusten ja/tai varautumisen auditointien tekeminen. Tukee ja luo toimintamallien yhteistä pohjaa evakuointien ja häiriötilanteiden johtamiseen. Tavoitteena on määrittää ja tunnistaa varautumis- ja valmiussuunnitellulla ne palvelutarpeet, joihin hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutuotannon tulee vastata palvelutarpeen mukaisesti palveluntarpeen tunnistamisessa.

Kokonaisuus tukee hyvinvointialueen varautumista ja myös kuntia ja näiden ympäristöterveydenhuoltoa sekä muita toimijoita varautumistyössä. Laaditaan keskeisistä toimintaympäristön riskeistä yhteistoiminnan kehittämiseksi verkostomaisella valmistelulla valmiuskortit merkittävimmistä ja määritetyistä skenaarioista. Valmiuskortti auttaa toimijoita häiriötilanteissa saamaan nopeasti käsitys keskeisistä toiminnoista sekä siitä, mitä tehtäviä tilanteeseen osallistuville toimijoille kuuluu tai mitä apua he voivat luontevasti vastuutaholle antaa tai tarvitsevat. Yhteistyön kehittäminen eri viranomaisten, yritysten, järjestöjen, vapaaehtoisten (organisaatioiden) ja yhteisöjen kanssa huomioiden harva-alueiden erityispiirteet.

Resurssi

1 htv pysyvä (mahdollinen olemassa oleva virkanimikkeen muutos) + 1,5 htv määrääjäksi 2v (2024 - 2025) + 0,5 htv pysyvä virka osana hyvinvointialueen yhteisten toimintojen vakauttamista, siltä osin, kun tehtävällä on liityntäpintaa hva:n yhteisiin toimintoihin sekä kuntien varautumiseen sekä valmiussuunnitteluun tukemiseen, jonka jälkeen tilannetta tulee tarkastella tarveperusteisesti. Lisäresurssi taloudellisten raamien puitteissa.

- **Pelastustoimen palveluiden saatavuus**

Päämäärä ja tavoite

Palveluiden laadulliseen kehittämisen tueksi tarvitaan sisäisesti ja ulkoisesti digitalisaation avulla tapahtuvaa tiedolla johtamisen määrätietoista kehittämistä ja erilaisten tietojärjestelmien hankkimista. Kokonaisuus muodostetaan pelastustoimesta organisaatiosta kerättävistä tiedoista ja niiden laadusta, joilla tuetaan johtamisen päätöksiä organisaation toimintoihin. Tiedolla johtamisesta tapahtuva päätöksenteko tukee strategisia ja toiminnallisia tavoitteita ja palveluiden saatavuutta, joka muuttuu sitten yhteiskunnalliseksi vaikuttavuudeksi.

Jotta hyvinvointialueen pelastustoimi osaa tunnistaa osin asiakastarpeiden ja asiakkuuksien mukaisia palvelutarpeiden kehittämistä, tulee tuotetuista palveluista kerätä ja hyödyntää asiakaspalautetta erilaisten digitaalisten ratkaisujen avulla. Tämän toiminnon tueksi on syksyllä 2023 menossa toiminnallisuuskarttojen tekeminen ja miten palvelun tarpeita tuetaan erialisilla digitaalisilla ratkaisulla ”palvelutarpeen arvioinnista toteutuneen palvelun arviointiin”. Toteutuneen palvelun arviointi niin laadullisin kuin määrällisin mittarein ja niistä kertyvää tietoa tulee hyödyntää palveluiden saatavuuden arvioinnissa osana omavalvontaa.

Palveluiden saatavuuden arvioinnissa on hyödynnettävä yhä enemmän tiedoista muodostuvaa kokonaisuutta palvelutarpeen ennakoimiseksi. Kaikki digitaaliset ratkaisut, joilla tuetaan palvelutarpeen arviointia tai sen toteutumista palvelevat myös ohjausjärjestelmän mukaisten tietoperusteiden muodostumista. Merkittävin työ tulee olemaan oikeiden tietoperusteiden tunnistaminen ja määrittäminen sekä näiden raportointi käytäntöjen hyödyntäminen arjen johtamiseen osana tehokasta palvelutuotannon ohjaamista sekä omavalvontaa.

Palveluiden saatavuuden näkökulmasta merkittävä osa korostuu myös sisäisestä tiedon tuottamisesta kustannustehokkaiden palveluiden tuottamisessa. Tämän tueksi tarvitaan toiminnanohjauksen toimintamallia tukevan tietojärjestelmä, jonka hankintaa selvitetään osana digitaalisten palveluiden kokonaisratkaisuja. Toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto tukee pelastustoimen palvelutuotannon ohjausta- ja hallintaa sekä antaa perusteet tuotettujen palveluihin käytetystä ajasta ja niiden vaikutuksesta. Näillä toiminnoilla varmistetaan osaltaan sisäisen valvonnan ja palveluiden saatavuuden edellytysten varmistaminen. Merkittävänä osana tulee olemaan vuonna 2024 tehtävä

pelastustoimen palvelustrategian luonti, joka luo tuleville vuosille viitekehysten, miten hyvinvointialueen pelastustoimen palvelut tuotetaan.

Toinen merkittävä palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen tulee liittymään osin hyvinvointialueen pelastustoimen keskitetty palveluohjaus ratkaisu ja sen toteutus. Palveluohjausta tehostetaan ja kontaktit ja niissä tehdyt toimet dokumentoidaan organisaatioin ulkoisista kontakteista. Palvelun ohjauksen tavoitteena on antaa matalan kynnyksen neuvontaa ja ohjausta ennaltaehkäisevistä palveluista sekä tehdä arviointi palvelutarpeen kiireellisyydestä, jonka jälkeen voidaan kohdentaa asiakkaan palvelutarve suoraan oikealle palvelualueelle. Toiminnolla parannetaan ja kehitetään palvelujen kysynnän seuranta, mitä aikaisemmin ei ole ollut.

Palveluverkkoa eli paloasemia tai pelastustoimen toimipisteitä tulee tarkastella niiden toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten näkökulmasta. Osana hyvinvointialueen toimintoja tehdään palvelutasopäätöskauden aikana selvitys käytettävistä olevista tiloista ja verrataan sitä tilatarpeeseen. Kokonaisuus auttaa ja tukee palvelustrategian luomisessa pelastustoimen suorituskyvyn määrittämisessä, minkälaisia tilatarpeita ja missä tulee olla. Palveluiden saatavuudessa on jo tunnistettu haasteita arkisin 7 – 17 välillä, johon tulee palvelutasopäätöskauden aikana tunnistaa kustannustehokkaampia toimintavalmiuden tuottamisen tapoja kuin pelastusryhmä (1+3) esim. kärkiyksiköiden muodossa muualla kuin Kokkolan kantakaupunkiin. Lisättävä sivutoimisten henkilöstön määrää tavoitevahvuuteen, jolloin ei uusien palomiesten virkojen määrä voidaan puolittaa. Palveluverkkoon liittyy myös merkittävässä määrin esim. vaativien pelastustoimen tehtävien vaatima kelpoisuuden selvitys (savu-, kemikaali- ja vesisukellus sekä pintapelastus).

Perusteet

Hyvinvointialueen on varmistettava pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista (613/2021 16 §). Jotta palveluiden saatavuutta ja toteutumista voidaan arvioida systemaattisesti, näitä voidaan arvioida määrällisillä mittareilla, mutta laadulliset mittarit kertovat asiakaskokemuksen. Tietoperusteisen palveluiden suunnittelun ja optimoinnin näkökulmasta pelastustoimen palvelut tulisi koota nykyistä laajempiin yhtenäisiin palvelukokonaisuuksiin saatavuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi, jonka valvontaa tarvitaan omavalvontaa. Palveluiden saatavuuden arvioinnissa korostuu laaja-alaisen tiedon tarve tiedolla johtamisessa, jossa tällä hetkellä haasteita asettaa tiedon sirpaloituminen lukuisiin eri järjestelmiin, manuaalisen työn suuri määrä ja tiedolla johtamisen puutteelliset työkalut.

Omavalvonta sisältää hyvinvointialueen aluevaltuuston hyväksymän palvelutason, jonka toteutumista seurataan niin toiminnallisesti kuin myös poikkeamien osalta. Jotta pelastustoimi kykenee tuottamaan asiakkaan näkökulmasta ajallisesti oikeita palveluita, tarvitaan toimintojen kehittämiseksi asiakaspalautejärjestelmä. Palveluiden saatavuuden näkökulmasta pelastuslain vaatimukset ohjaavat varmistamaan erilaisten toimintojen avulla palveluiden saatavuuden edellytykset ja näiden

toimintojen keskeisten toimintojen vaatimat asiat tarvitaan digitaalisia sisäistä ja ulkoista palvelunohjausta, jotta laissa määritetyt tehtävät ja velvoitteet tulevat tehdyksi.

Hyvinvointialueen ohjausjärjestelmän erilaiset raportointi, tietopyynnöt, selvitykset yms. vaativat uudenlaista tiedolla ja tietojen johtamisen raportointi pelastustoimen palveluiden arvioimiseksi. Kaikki toiminnot vievät enemmän suunniteltua aikaa kuin aiemmin vastaavat arvioinnit. Kokonaisuus tukee aluehallintoviraston asiantuntija-arvion sekä sisäministeriön vuosittaisten selvityksessä vaadittavien asioiden kokoamista, joissa arvioidaan pelastustoimen valtakunnallisten tavoitteiden täyttymistä (613/2021).

Resurssi

Pelastustoimen johdon työresurssien uudelleen kohdentaminen edellyttää toimivien toiminnan digitaalisten toimintojen ohjausjärjestelmien hankintaa sekä sisäisten toimintamallien kehittämistä. Uutta resurssia ei tarvita tähän tehtävään, vaan palvelualueiden johdon, hallintosihteerin ja toimialan johtajan töiden ja tehtävien uudelleen järjestely sekä organisaatioiden muiden toimintoihin vaadittavien lisäresurssien kohdentaminen mahdollistavat osittain tämän resurssoinnin kehittämisen, jota tuetaan erillisillä virka- ja toimi muutoksien ratkaisulla. Palveluiden saatavuutta tukevien digitaalisten ratkaisujen vaatima työpanos tulisi rahoittaa projektimaisella kokonaisuudelle, jossa tarvittavin osin hyödynnetään asiantuntemusta sekä ulkoisia asiantuntijuuksia (ulkoiset rahoitukset ja yhteistyössä toimittajien kanssa rakennettavat toimintamallit ja- tavat).

Palveluiden saatavuuden varmistamiseksi tarvitaan suorittavalle tasolle lisää resurssointia palomiehen virkatehtäviin 5 kappaletta sekä muutamia virkanimike ja tehtävä muutoksia. Lisävirkojen tarve kohdennetaan paloasemat yhteiset-toimintoihin, joissa resurssit kohdennetaan palvelutarpeen mukaan seuraavassa järjestyksessä (Kannus, Kaustinen, Veteli/Perho) sekä mahdollinen palveluiden myynti naapuri hyvinvointialueille voi muuttaa järjestystä.

Resurssi tarve voi vähentyä, mikäli sivutoimisten henkilöstön aktivointi ja elinvoima tuottaa riittävän määrän henkilöstöä. Lisäksi Kokkolan uuden teollisuusalueen palvelutarvemuutokset (uusi paloasema) voivat aiheuttaa resurssien hajauttamista sekä lisäämistä, jossa suunnitelmat tarkentuvat palvelutasopäätös kauden aikana.

Kehittämis-tavoite	Toteuttamis-aikataulu (vuosi)	Lisäys käyttötalous-arvioon (t€)	Investointi-tarve (t€)	HTV -vaikutus
<p>Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyvyn suunnittelu, ([4.2.2; 4.2.3; 4.3; 4.5]) ja pelastustoimen suunnitelmat (4.3)</p> <p>[Määrittää pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky vaatimukset, joiden perusteella voidaan laatia suunnitelmat normatiiviselle tasolle, joka muodostaa tuen ja perusteet yhdenmukaisten palveluiden saatavuudelle.</p>	[2024 – 2025]	85 [€] ([2024]) 85 [€] ([2025])	[€] ([vuosi]) [€] ([vuosi])	1 HTV vakituinen/ tehtävä ja virkanimike muutos ellei taloudellinen raami salli lisäresurssointia
Ympäristövahinkojen ja CBRNE-suorituskyvyn suunnittelu ja torjuntakyky sekä ulkoisten pelastussuunnitelmien valmiustarkastusten vaatima työmäärä	[2024 - 2025]	85 [€] ([2024]) 85 [€] ([2025])		1 htv 2 vuoden määräajan, jonka jälkeen resurssien arviointi toimintaympäristön riskien mukaan.
Ulkoisten pelastussuunnitelmien ennakoivaan suunnitteluun ja tavoitteiden saavuttamiseksi määritetty työ (4.3.5)	[2024 – 2030]	85 [€] ([2024]) 85 [€] ([2025])		1 htv määräajan
HNS suunnittelutyön hankinta pelastustoiminnan yhteistyöalueella (4.2.6)		42,5 [€] ([2025])		Ulkoinen ostopalvelu
Pelastustoimen järjestämislain 613/2021 5§ mukaisten tehtävien aiheuttama lisäkustannus uudesta lakisäätteisestä tehtävästä (4.2.4)	[2024- 2025]	150 000 [€] ([2024]) 250 000 [€] ([2025])		Asetuksella annettavien tehtävien arvioitu kustannusvaikutus (elokuu 23 tieto PSYTA)

<p>Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta (4.1) resurssitarve valvontatyöhön</p> <p>Toimintaympäristössä tapahtuva muutos kohteiden laadun (3; 4.1.6) ja turvallisuusviestinnän- ja koulutuksen suunnitteluun (4.1.3)</p> <p>Onnettomuuksien ehkäisysovelluksien käyttöönoton, ohjelman ylläpito- ja käyttömaksut</p>	[2024 – 2025]	<p>+ 85 [€] (2024) + 85 [€] (2025)</p> <p>+ 50[€] (2024) + 30 [€] (2025) - ></p>	<p>30 (2024) 30 (2025)</p>	1 htv pysyvä, mikäli taloudellinen resurssi mahdollistaa
Sivutoimisten henkilöstön elinvoimahanke	2024 -2025	+ 40 (2024)		Virkatyön priorisointi + erillinen projektin osto ja kohdennettu henkilöstötyö selvitysten toteutukseen
<p>Varautumis- ja valmiussuunnittelu, (4.2.1;4.2.2; 4.5) Ylläpitää ja päivittää pelastustoimen vastuulla olevaa varautumissuunnittelua ja riski- sekä toimintaympäristöanalyysiä (3). Työ on jatkuvaa prosessimaista työtä ja tukee omaohjelmien perusteita. Luo perusteet palvelutarpeille (4.1;4.2;4.3;4.5). Suunnittelutyö tukee ja yhteensovittaa (4.2; 4.5) olevan kokonaisuuden yhteistä poikkihallinnollista varautumista, missä tulee myös määrittää kuntien kanssa mahdollisesti tehtävä yhteistyö (4.5.7)</p>	2024 – 2025	<p>+ 65 [€] (2024) + 65 [€] (2025)</p>		1,5 HTV – VATE rahoituksesta hyvinvointialueen toimintojen vakauttaminen, jossa poikkihallinnollisen varautumisen suunnittelu perusteet yhteensovitetaan toteutetaan
<p>Palveluiden saatavuus Pelastustoimen asiakasymmärryksen sekä asiakaspalautteiden keräämiseen tarvittavat ratkaisut (1.1), jotta palvelutarve kohdistuu oikein ja vastaa laadullista tarpeita. Pelastustoimen tietojohdantamisen ja toiminnanohjauksen ratkaisujen kehittäminen tukemaan</p>	2024 -2025	<p>30 [€] (2024) 30 [€]</p>		Sisäisillä toiminnoilla muutos + kehitettävät digiratkaistut osin ulkoisella rahoituksella (VAKE ja DIGI)

hyvinvointialueen ohjausjärjestelmän vaatimien raportointien, tietopyyntöjen ja muiden selvitykset laadintaa.				
Palontutkinta (4.1.2) Palontutkintaan ja pelastustoiminnan kulun arviointiin liittyvä osaamisen päivitys henkilöstölle, jossa yhden henkilön rekrytointi osa-aikaisesti palontutkinnan sisäiseksi kouluttajaksi ja valvojaksi		20 [€] 2024 20 [€] 2025		0,4 htv määräaikaan vastaava työpanos
Johtokeskustila (vara) ja johtamistoimintojen varmistaminen poikkeusoloissa (4.5.6)		50 [€] 2024 50 [€] 2025		Päätös toisesta johtamistilasta (4.5.6) - perustuu poikkeusolojen uhka-arvioon
Pelastustoimen tila-, kalusto- ja materiaaistrategian (4.2, 4.5) (materiaalinen varautuminen) uudistaminen vastamaan toimintaympäristöltä vaadittavaa suorituskykyä	2024- 2025		1000 [e]	Laadinta palvelutasopäätöskauden aikana, sisältäen palvelustrategian. Investointi suunnitelman keskimääräinen € taso (2024 -2028) seuraavalla suunniteltu kaudella
Toimintavalmiuden ylläpito ja palvelutuotanto kyvykkyyden kehittäminen sekä palveluiden saatavuuden varmistaminen (4.2.2, 4.2.2.1, 4.2.2.3, 4.2.2.5)	2024 2025	110 t [€] 275 t [€]		2 palomiehen virkaa (Kannus/Asema 00) 3 palomiehen virkaa (Kaustinen/Veteli/Perho/Asema 00) Mikäli taloudelliset resurssit sallivat
Sivutoimisen henkilöstön määrän kasvusta johtuvat välilliset kustannukset (osaamisen ylläpito ja hankinta harjoitus- ja koulutusjärjestelmässä), suojarusteiden ylläpito (4.2.2.3)	2024 2025	150 t [€] 200 t [€]		Vuosittain henkilöstön määrä kasvu nostaa kiinteitä kuluja ja osaamiselta vaadittavan tuntikehyksen johdosta sekä muut henkilöstö kulut
Kokkolan toisen paloaseman suunnittelutyö (ennakointi), jos toimintaympäristö muuttuu ja muutokset konkretisoituvat (3.)	2025	30 t €		Mikäli suunnittelussa olevat hankkeet toteutuvat, tulee ennakoivasti aloittaa 2025 aikana toimintojen hajauttamisen suunnittelu.

4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet	2024 -2025			Sisäisellä toimintamallilla kehitetään valmiutta ja osaamista päivittäisen osaamishallinnan avulla.
4.2.2.10 Vesisukellus- ja pintapelastuskelpoisuus	2024-2025	5t€		Laaditaan kehittämissuunnitelma, miten voidaan toteuttaa pintapelastuksen suorituskyky riskiperusteisesti. Kehittämissuunnitelma sisältää myös vesisukelluksen valmiuden tarveperustan sekä PSYTA -alueen tarjoamat yhteistyömahdollisuudet.

Taulukko 5: Kehittämissuunnitelman kooste